โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง

การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ

Research on Analysis of the Decisions of the Court and Justices of the Constitutional Court

เล่มที่ ๒ ส่วนที่ ๑

Volume 2 Part 1

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ

สนับสนุนโดย มูลนิธิอาเซีย และสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

[illegible]

KPI [illegible]

[illegible]

โครงการศึกษาวิจัย

เรื่อง

การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของ ศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1

Research on Analysis of the Decisions of the Court and Justices of the Constitutional Court Volume 2 Part 1

สนับสนุนโดยมูลนิธิอาเซีย

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ

สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

2546

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1 (ปี 2546) (คำวินิจฉัยที่ 1/2544 ถึง คำวินิจฉัยที่ 19/2544)

รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ

ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิจัย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี 11120

โทร. 02-503-2121-4 ต่อ 3533-6

e-mail address : msaswwir@stou.ac.th

ISBN : 974-203-204-1

ลิขสิทธิ์ของมูลนิธิอาเซีย และ/หรือ สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2546 จำนวน 1,000 เล่ม ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิอาเซีย

เพื่อเผยแพร่ต่อหน่วยงาน สถาบันการศึกษา และเพื่อจัดจำหน่าย โดย

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ศาลาพระเกี้ยว โทร. 02-218-7000 โทรสาร 02-255-4441

สยามสแควร์ โทร. 02-218-9888 โทรสาร 02-254-9495

http://www.cubook.com

e-mail address : cubook@chula.ac.th

ราคาเล่มละ 308 บาท

สำนักพิมพ์นิติธรรม : จัดทำรูปเล่มและดำเนินการพิมพ์

187/60-61 หมู่บ้านมหาดไทย ยูนิค โฮมส์ ลาดพร้าว 122 ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310 โทร.02-9340259-60 โทรสาร : 02-9340264

e-mail : info@nititham.com

พิมพ์ที่ : ห.จ.ก.วี.เจ.พริ้นติ้ง โทร. 02-2724916

คำชี้แจง

"การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ" เป็นโครงการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง คณะผู้ศึกษาวิจัยได้รับมอบหมายจาก "สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน" โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก "มูลนิธิอาเซีย" โครงการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปี 2544-2545 (มี 1 เล่ม) และช่วงปี 2545-2546 (มี 4 เล่ม)

1) ช่วงปี 2544-2545 ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึง คำวินิจฉัยที่ 31/2543 รวมจำนวน 101 เรื่อง ในปี 2545 ได้จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์โฟร์เพซ (นิติธรรม) รวมไว้ใน 1 เล่ม คือ

<u>เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1</u> (Volume 1 Part 1) มีจำนวน 1,369 หน้า

2) ช่วงปี 2545-2546 ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544 รวมจำนวน 84 เรื่อง ในปี 2546 ได้จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นิติธรรม ไว้ใน 4 เล่ม มีจำนวนหน้ารวม 1,810 หน้า (ต่อจากนี้ไป ได้จัด เล่มที่ (Volume) ตามปี) ดังนี้

2.1) <u>เล่มที่ 1 ส่วนที่ 2</u> (Volume 1 Part 2) มีจำนวน 361 หน้า แบ่งเป็น คำนำ บทคัดย่อ สารบัญ บทนำ และคำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2543

2.2) <u>เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1</u> (Volume 2 Part 1) มีจำนวน 519 หน้า ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2544 ถึง คำวินิจฉัยที่ 19/2544

2.3) <u>เล่มที่ 2 ส่วนที่ 2</u> (Volume 2 Part 2) มีจำนวน 518 หน้า ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 20/2544 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544

2.4) <u>เล่มที่ 2 ส่วนที่ 3</u> (Volume 2 Part 3) มีจำนวน 399 หน้า แบ่งเป็น ผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ ภาคผนวก และบรรณานุกรม

เล่มนี้ เป็นเล่มที่ 2 ส่วนที่ 1

สำหรับโครงการศึกษาวิจัยต่อไป คือ **ช่วงปี 2546-2547 จะจัดพิมพ์คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 รวม 64 เรื่อง** ไว้ใน 2 เล่ม คือ **<u>เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 และเล่มที่ 3 ส่วนที่ 2</u>**

สารบัญ

หน้า

คำวินิจฉัยที่ 1/2544 ถึง คำวินิจฉัยที่ 19/2544 1-519

2. คำวินิจฉัย ปี 2544 จำนวน 51 เรื่อง

1. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2544 (วันที่ 11 มกราคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคประชาสังคม

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคประชาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาสังคมเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตั้งแต่วันที่ 16 มิถุนายน 2543 โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพรรคประชาสังคมต้องดำเนินการดังกล่าวภายในวันที่ 13 ธันวาคม 2543 แต่ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลา 180 วันดังกล่าว พรรคประชาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐ

		ธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคม เนื่องจากพรรคประชาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้...(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม 14 คน และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา ให้ยกคำร้อง 1 คน (คะแนนเสียง 14 : 1) 2) เริ่มวันที่ 18 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 11 มกราคม 2544 รวม 24 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 97 ก วันที่ 24 ตุลาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 13 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 11 มกราคม 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2544 (วันที่ 11 มกราคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคประชาสังคม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา** **มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **ฯลฯ** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการ**	ให้ยุบพรรคประชาสังคม

	เมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา" 2) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย 2.1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่ 2.2) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคประชาสังคมหรือไม่ <u>ปัญหาแรก</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 313 ดังรายละเอียดของความเห็นปรากฏในคำวินิจฉัยส่วนตัวที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 เรื่อง ขอให้ยุบพรรคมวลชน แล้ว <u>ปัญหาที่สอง</u> เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากในคำวินิจฉัยที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 วินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามรัฐธรรมนูญประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในกรณีของพรรคประชาสังคม ซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา 29 คือ ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง อีกทั้งหัวหน้าพรรคประชาสังคมได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า คณะกรรมการบริหารพรรคประชุมหารือกันแล้ว ตกลงยุบพรรค และไม่ขอชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชาสังคมตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	
2. นายกระมล	1) ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยและคำสั่งให้ยุบพรรค	ให้

ทองธรรมชาติ	การเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง อันเนื่องมาจากพรรคการเมืองนั้น ๆ มิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุบไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาตรา 65 (5) มาแล้วหลายคำวินิจฉัย เช่น คำวินิจฉัยที่ 2/2542 และคำสั่งที่ 1/2542 (ยุบพรรคปฏิรูป) คำวินิจฉัยที่ 47/2542 และคำสั่งที่ 4/2542 (ยุบพรรคชาติสามัคคี) เป็นต้น 2) พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กำหนดไว้ กรณีจึงมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้ยุบพรรครักชาติได้ตามคำร้อง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชาสังคม	ยุบพรรคประชาสังคม
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	1) มีปัญหาว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 ได้หรือไม่ 2) พิจารณาแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 255 ประกอบกับ มาตรา 320 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้อห้ามในการดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 ถึงมาตรา 261 อำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262 ถึง มาตรา 266 และในมาตรา 47 มาตรา 63 มาตรา 96 มาตรา 118 มาตรา 142 มาตรา 177 มาตรา 180 มาตรา 198 มาตรา 216 มาตรา 219 มาตรา 295 มาตรา 315 วรรคห้า (2) มาตรา 319 วรรคสาม มาตรา 321 วรรคสอง มาตรา 324 วรรคหนึ่ง (2) และมาตรา 336 องค์คณะในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ผลของคำวินิจฉัย ตลอดจนวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา 267 ถึงมาตรา 269 ซึ่งบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นนี้ เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเองโดยตรงทั้งสิ้น โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในรัฐธรรมนูญเปิด	ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาให้ยกคำร้อง

	ช่องให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหรือมีอำนาจดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายอื่นได้อีก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายธรรมดา ซึ่งแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้สามารถดำเนินการอื่นหรือมีอำนาจหน้าที่อื่นเพิ่มเติมขึ้นจากในรัฐธรรมนูญได้ตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 197 (1) ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีตาม (ก) และ (ข) และ "(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 200 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 312 วรรคเจ็ด บัญญัติว่า "ฯลฯ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน" สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น (1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (3) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่น	

	ดินของรัฐสภา (5) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (6) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (8) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีวิธีการอย่างเดียวกันกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 92 ถึงมาตรา 94 มาตรา 169 และมาตรา 171 ถึงมาตรา 178 ส่วนที่แตกต่างออกไปจากพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น ๆ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญแต่ละเรื่องตามมาตรา 192 มาตรา 326 ถึงมาตรา 328 และมาตรา 330 ถึงมาตรา 333 กับมีกำหนดเวลาในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 323 ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (1) (2) และ (3) ที่กล่าวข้างต้น ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และตามมาตรา 329 ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (4) (5) (6) (7) และ (8) ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยไม่มีมาตราใดที่กล่าวข้างต้นบัญญัติให้กรณีที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262 วรรคสอง (2) เท่านั้น การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่ต้องทำด้วยกระบวนการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกระบวนการพิเศษที่แตกต่างจากกฎหมายธรรมดา และไม่มีบทบัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีสถานะเหนือ	

	กว่ากฎหมายธรรมดา จึงเห็นว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 313 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิใช่โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แม้ว่ามาตรา 328 ของรัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ต้องมีสาระสำคัญประการหนึ่งตามมาตรา 328 (2) คือ "(2) การเลิกพรรคการเมือง ฯลฯ" ก็มิได้มีความหมายไปถึงให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เพราะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 234 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ" และมาตรา 251 วรรคสอง บัญญัติว่า "การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น" คำว่า "ศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ" มีความหมายชัดเจนว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 251 วรรคสอง เพราะศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติ มาตรา 255 ของรัฐธรรมนูญเอง มิใช่ศาลที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตามมาตรา 234 วรรคหนึ่ง จึงไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญอำนาจพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วในตัวบทของรัฐธรรมนูญเอง และไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้อำนาจกฎหมายอื่นใดบัญญัติเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้แต่สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม รัฐธรรมนูญ มาตรา 271 บัญญัติว่า "ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงเว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น" ซึ่งหมายความว่า	

	คดีทั้งหลายทั้งปวงถ้ารัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลใดโดยเฉพาะแล้วย่อมอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 276 โดยมีคำว่า "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ไว้ด้วย ศาลทหารตามรัฐธรรมนูญมาตรา 281 "มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" จึงเห็นได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 276 และ "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ศาลทหารมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 281 และ "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ส่วนศาลอื่นนอกจาก 3 ศาลที่กล่าวนี้จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างใดเพียงใดนั้น "ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น" ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา251 วรรคสอง ส่วนคดีที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลใด ย่อมอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมจึงไม่อาจมีกฎหมายบัญญัติให้คดีอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสองบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น นอกจากจะกระทำมิได้เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจไว้แล้ว ยังมีข้อพิจารณาต่อไปด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ "สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง" ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 วรรคสอง ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง กลับไปบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัตินี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐ	

	ธรรมนูญ ใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 6 ฉะนั้น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจจำกัดเพียงเท่าที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่มีกฎหมายอื่นที่สามารถบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคประชาสังคม เนื่องจากไม่ตั้งสาขาพรรค และไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	1) ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในระยะเวลาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กำหนดไว้ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้โดยชอบ 2) อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	ให้ยุบพรรคประชาสังคม
5. พลโท จุล อติเรก	1) ข้อเท็จจริงตามคำร้องประกอบคำชี้แจงยอมรับตามคำร้องของพรรคประชาสังคม ฟังได้ว่า พรรคประชาสังคมได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2543 ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการในสาระสำคัญว่า จะต้องจัดให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นาย	ให้ยุบพรรคประชาสังคม

	ทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคประชาสังคมยอมรับว่าไม่สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาของบทบัญญัติดังกล่าวได้ กล่าวคือ ต้องดำเนินการให้ทันภายในวันที่ 13 ธันวาคม 2543 จึงเป็นเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ 2) พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง จึงให้ยุบพรรคประชาสังคม	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยว่า อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ให้ยุบพรรคประชาสังคม
7. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่ง ยุบพรรคประชาสังคม เนื่องจากพรรคประชาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 เมื่อพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ให้ยุบพรรคประชาสังคม
8. นายมงคล สระฏัน	ข้อเท็จจริงได้ความว่า พรรคประชาสังคมไม่อาจหาสมาชิกพรรคตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจตั้งสาขาพรรค อย่างน้อยภาคละ	ให้ยุบพรรค

	หนึ่งสาขา ภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาสังคม และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงฟังได้ว่ามีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคประชาสังคม ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ประชาสังคม
9. นายสุจิต บุญบงการ	เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า พรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 541 าตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ให้ยุบพรรคประชาสังคม
10. นายสุจินดา ยงสุนทร	1) ในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 2/2542 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2542 เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป นั้น ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อยเสียงหนึ่งที่ได้วินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 สั่งยุบพรรคการเมืองได้ และไม่ชอบที่จะรับคำร้องของนายทะเบียนไว้พิจารณา ทั้งนี้เพราะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี โดยที่เสียงข้างมากขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ที่กล่าว ซึ่งคำวินิจฉัยนี้ย่อมมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานตามมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาของคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ต่อไป 2) ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองฟัง	ให้ยุบพรรคประชาสังคม

	ได้ว่า ภายหลังที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาสังคมแล้ว พรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้นายทะเบียนพิจารณาแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อครบกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาสังคมแล้ว พรรคประชาสังคมก็อยู่ในข่ายที่ไม่ได้ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพรรคประชาสังคมเองก็ได้มีหนังสือยืนยันว่าไม่ขอชี้แจงข้อกล่าวหาแต่อย่างใด จึงเห็นว่าได้มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคประชาสังคมจริงที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนี้ได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	
11. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคประชาสังคมไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541ได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคม หัวหน้าพรรคประชาสังคมยื่นคำชี้แจงว่าคณะกรรมการบริหารพรรคประชาสังคมได้ประชุมแล้วมีมติให้ยุบพรรค จึงไม่คัดค้านการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคม เมื่อปรากฏว่าพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 29 พรรคประชาสังคมจึงต้องถูกยุบตามมาตรา 65 (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ให้ยุบพรรคประชาสังคม
12. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคประชาสังคมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคมได้ตามมาตรา	ให้ยุบพรรคประชาสังคม

	65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชาสังคม	
13. นายอมร รักษาสัตย์	1) วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2543 นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาสังคมเป็นพรรคการเมือง 2) จนถึงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นวันครบหนึ่งร้อยแปดสิบวันที่พรรคประชาสังคมจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 3) วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2543 นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามกฎหมาย 4) วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องให้พรรคประชาสังคมทราบ เพื่อยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ 5) วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2544 พรรคประชาสังคมมีหนังสือชี้แจงว่า คณะกรรมการบริหารพรรคประชาสังคมได้ประชุมหารือแล้วตกลงให้ยุบพรรค จึงไม่ขอชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อปรากฏตามข้อเท็จจริงว่าพรรคประชาสังคมมิได้ดำเนินการตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และคณะกรรมการบริหารพรรคก็ได้ตกลงใจขอยุบพรรคแล้ว กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมได้ตามมาตรา 65 (5) ดังนั้น จึงวินิจฉัยให้สั่งยุบพรรคประชาสังคมตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	ให้สั่งยุบพรรคประชาสังคม
14. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับคำชี้แจงของพรรคประชาสังคม ฟังได้ว่า นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งจัดตั้งพรรคประชาสังคม พรรคประชาสังคมไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) กรณีไม่	ให้มีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคม

	ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เกิดขึ้นกับพรรคประชาสังคม ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคประชาสังคม	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพรรคประชาสังคมไม่ได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขและภายในกำหนดเวลาตามที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ กรณีจึงต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสองได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	ให้ยุบพรรคประชาสังคม

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 14 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคประชาสังคม	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชาสังคม	ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วยรธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วยรธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์		✓		✓
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
10. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
11. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
12. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
13. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
14. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	1	14	1

2. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 2/2544 (วันที่ 11 มกราคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคไทยพัฒนา

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนาเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2543 ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพรรคไทยพัฒนาต้องดำเนินการดังกล่าวภายในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2543 แต่ปรากฏว่า เมื่อครบกำหนดเวลา 180 วันดังกล่าว พรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาเนื่องจากพรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้สมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้...(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยพัฒนา 14 คน และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา ให้ยกคำร้อง 1 คน (คะแนนเสียง 14 : 1) 2) เริ่มวันที่ 12 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 11 มกราคม 2544 รวม 30 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 97 ก วันที่ 24 ตุลาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 13 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 11 มกราคม 2544) 4) เป็นคำวินิจฉัยสุดท้ายที่นายโกเมน ภัทรภิรมย์ เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยด้วย เนื่องจากลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2544	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2544 (วันที่ 11 มกราคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา** **มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **ฯลฯ** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการ**	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา

	เมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา" 2) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย 2.1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่ 2.2) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคไทยพัฒนาหรือไม่ <u>ปัญหาแรก</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 313 ดังรายละเอียดของความเห็นปรากฏในคำวินิจฉัยส่วนตัวที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541เรื่องขอให้ยุบพรรคมวลชน แล้ว <u>ปัญหาที่สอง</u> เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากในคำวินิจฉัยที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 วินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามรัฐธรรมนูญประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในกรณีของพรรคไทย พัฒนาซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา 29 คือ ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไป ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง อีกทั้งหัวหน้าพรรคไทยพัฒนาได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคไทยพัฒนากำลังดำเนินการหาสมาชิกพร้อมสาขาอยู่ และขอให้ขยายเวลาอีกสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำชี้แจงนี้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจขยายเวลาให้ได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยพัฒนาตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	1) ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยและคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง อันเนื่องมา	ให้ยุบพรรค

	จากพรรคการเมืองนั้น ๆ มิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุบไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาตรา 65 (5) มาแล้วหลายคำวินิจฉัย เช่น คำวินิจฉัยที่ 2/2542 และคำสั่งที่ 1/2542 (ยุบพรรคปฏิรูป) คำวินิจฉัยที่ 47/2542 และคำสั่งที่ 4/2542 (ยุบพรรคชาตินิยม) เป็นต้น 2) พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคไทยพัฒนา มิได้ดำเนินการให้ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กำหนดไว้และศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจที่จะขยายเวลาเกินกว่าที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กำหนดไว้ได้ กรณีจึงมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามคำร้อง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ไทยพัฒนา
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	พิจารณาคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค การเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 แต่รัฐธรรมนูญให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองได้เฉพาะกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เท่านั้น กรณีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองมิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 จึงมีข้อ พิจารณาในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ขอให้สั่งยุบพรรคไทยพัฒนา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 หรือไม่ พิจารณาแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 255 ประกอบกับ มาตรา 320 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้อห้ามในการดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 ถึง มาตรา 261 อำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262 ถึง มาตรา 266 และในมาตรา 47 มาตรา 63 มาตรา 96 มาตรา 118	ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาให้ยกคำร้อง

	มาตรา 142 มาตรา 177 มาตรา 180 มาตรา 198 มาตรา 216 มาตรา 219 มาตรา 295 มาตรา 315 วรรคห้า (2) มาตรา 319 วรรคสาม มาตรา 321 วรรคสอง มาตรา 324 วรรคหนึ่ง (2) และ มาตรา 336 องค์คณะในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ผลของคำวินิจฉัย ตลอดจนวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา 267 ถึงมาตรา 269 ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นนี้ เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเองโดยตรง ทั้งสิ้น โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้ศาล รัฐธรรมนูญปฏิบัติหรือมีอำนาจดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายอื่น ได้อีก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ธรรมดา ซึ่งแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญที่มีบท บัญญัติในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้สามารถดำเนินการอื่นหรือมี อำนาจหน้าที่อื่นเพิ่มเติมขึ้นจากในรัฐธรรมนูญได้ตามที่จะมี กฎหมายบัญญัติ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) ดำเนินการอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ" ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 197 (1) ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อ เท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีตาม (ก) และ (ข) และ "(ค) กรณี อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบัญญัติในรัฐ ธรรมนูญ มาตรา 200 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) อำนาจหน้าที่ อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (6) ให้มีอำนาจหน้าที่ "(6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีบทบัญญัติในรัฐธรรม นูญ มาตรา 312 วรรคเจ็ด บัญญัติว่า "ฯลฯ อำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน"	

สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น

(1) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา

(2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(4) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(5) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(6) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(7) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(8) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีวิธีการอย่างเดียวกันกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 92 ถึงมาตรา 94 มาตรา 169 และมาตรา 171 ถึงมาตรา 178 ส่วนที่แตกต่างออกไปจากพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น ๆ คือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญแต่ละเรื่องตามมาตรา 192 มาตรา 326 ถึงมาตรา 328 และมาตรา 330 ถึงมาตรา 333 กับมีกำหนดเวลาในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 323 ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (1) (2) และ (3) ที่กล่าวข้างต้น ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และตามมาตรา 329 ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (4) (5) (6) (7) และ (8) ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยไม่มีมาตราใดที่กล่าวข้างต้นบัญญัติให้กรณีที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐ

	ธรรมนูญอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262 วรรคสอง (2) เท่านั้น การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่ต้องทำด้วยกระบวนการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกระบวนการพิเศษที่แตกต่างจากกฎหมายธรรมดา และไม่มีบทบัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีสถานะเหนือกว่ากฎหมายธรรมดา จึงเห็นว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้น ให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 313 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิใช่โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แม้ว่ามาตรา 328 ของรัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ต้องมีสาระสำคัญประการหนึ่งตามมาตรา 328 (2) คือ “(2) การเลิกพรรคการเมือง ฯลฯ” ก็มิได้มีความหมายไปถึงให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญให้มีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เพราะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 234 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ” และมาตรา 251 วรรคสอง บัญญัติว่า “การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น” คำว่า “ศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ” มีความหมายชัดเจนว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 251 วรรคสอง เพราะศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติ มาตรา 255 ของรัฐธรรมนูญเอง มิใช่ศาลที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตามมาตรา 234	

วรรคหนึ่ง จึงไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ อำนาจพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วในตัวบทของรัฐธรรมนูญเอง และไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้อำนาจกฎหมายอื่นใดบัญญัติเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้แต่สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม รัฐธรรมนูญ มาตรา 271 บัญญัติว่า "ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงเว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น" ซึ่งหมายความว่าคดีทั้งหลายทั้งปวงถ้ารัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไม่ได้ บัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลใดโดยเฉพาะแล้วย่อมอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 276 โดยมีคำว่า "ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ไว้ด้วย ศาลทหารตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 281 "มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" จึงเห็นได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 276 และ "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ศาลทหารมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 281 และ "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ส่วนศาลอื่นนอกจาก 3 ศาลที่กล่าวนี้จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอย่างใดเพียงใดนั้น "ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น" ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 251 วรรคสอง ส่วนคดีที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลใด ย่อมอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม จึงไม่อาจมีกฎหมายบัญญัติให้คดีอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น นอกจากจะกระทำมิได้เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจไว้แล้ว ยังมีข้อพิจารณาต่อไปด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ "สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายตาม

	มาตรา 144 วรรคสอง" ซึ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 วรรคสอง ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง กลับไปบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัตินี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ฉะนั้น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจจำกัดเพียงเท่าที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่มี กฎหมายอื่นที่สามารถบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคไทยพัฒนา เนื่องจากไม่ตั้งสาขาพรรค และไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคไทยพัฒนา ไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในระยะเวลาตามที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กำหนดไว้ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้โดยชอบ ส่วนการที่พรรคไทยพัฒนาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญขยายเวลาจัดตั้งพรรคอีกสามสิบวันนั้น เห็นว่า เป็นกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะกระทำเช่นนั้นได้ อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมี	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา

	คำสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
5. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่พรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) คำชี้แจงของพรรคไทยพัฒนานั้นได้ขอขยายระยะเวลาเพื่อดำเนินการต่อศาลรัฐธรรมนูญออกไปอีกสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคไทยพัฒนายื่นคำชี้แจงอีกด้วย ได้พิจารณาแล้ว ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญขยายเวลาในกรณีดังกล่าวนี้ได้ จึงให้ยกคำขอในส่วนที่ขอขยายเวลานั้นเสีย เมื่อมีเหตุให้ต้องยุบพรรคไทยพัฒนา ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้ จึงให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา เนื่องจากพรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และบทบัญญัติมาตรา 29 เป็นบทบังคับพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เด็ดขาดไม่อาจขอขยายเวลาต่อไปอีกได้ เมื่อพรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยว่า อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
7. นายผัน จันทรปาน	เมื่อพรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา

	(5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	
8. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความจากรองหัวหน้าพรรค รักษาการแทนหัวหน้าพรรคไทยพัฒนาว่า พรรคไทยพัฒนาไม่อาจหาสมาชิกพรรคตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนา และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงฟังได้ว่ามีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคไทยพัฒนา ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจขยายเวลาหาสมาชิกพรรคให้พรรคไทยพัฒนาได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
9. นายสุจิต บุญบงการ	เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า พรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29ซึ่งบัญญัติว่า " ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" กรณีจึงมีเหตุจะสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
10. นายสุจินดา	1) ในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 2/2542 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2542	ให้

ยงสุนทร	เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป นั้น ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อยเสียงหนึ่งที่ได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 สั่งยุบพรรคการเมืองได้ และไม่ชอบที่จะรับคำร้องของนายทะเบียนไว้พิจารณา ทั้งนี้ เพราะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี โดยที่เสียงข้างมากขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ที่กล่าว ซึ่งคำวินิจฉัยนี้ย่อมมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานตามมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาของคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ต่อไป 2) ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองฟังได้ว่า ภายหลังที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนาแล้ว พรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้นายทะเบียนพิจารณาแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อครบกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนาแล้ว พรรคไทยพัฒนาก็ยังมิได้ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพราะพรรคฯ สามารถหาสมาชิกได้เพียง 2,243 คนเท่านั้น จึงเห็นว่าได้มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคไทยพัฒนาจริงที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนี้ได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง 3) ส่วนคำร้องของพรรคฯ ตามหนังสือลงวันที่ 5 มกราคม 2544 ซึ่งขอยืดเวลาอีก 30 วัน นับแต่วันที่กล่าวนั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาขยายเวลาให้แก่พรรคการเมือง เพื่อดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 29 ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจอนุมัติคำขอของพรรคฯ	ยุบพรรคไทยพัฒนา

	จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนาตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	
11. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคไทยพัฒนาไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้ กล่าวคือ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนา พรรคไทยพัฒนาจะต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อย ภาคละหนึ่งสาขา แต่เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วพรรคไทยพัฒนาไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปได้ และไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดได้ นายนพคุณ อุตมา รองหัวหน้าพรรคไทยพัฒนา รักษาการแทนหัวหน้าพรรค รับว่าพรรคไทยพัฒนาไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกพรรคได้ห้าพันคนขึ้นไป และไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยพัฒนาได้ เมื่อปรากฏว่า พรรคไทยพัฒนามิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 29 พรรคไทยพัฒนาจึงต้องถูกยุบตามมาตรา 65 (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
12. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา
13. นายอมร รักษาสัตย์	จากคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง และคำชี้แจงของผู้รักษาการแทนหัวหน้าพรรคไทย พัฒนาได้ความตรงกันว่า พรรคดำเนินการจัดตั้งพรรคไม่เสร็จสิ้นตามเงื่อนไขต่างๆ ที่บัญญัติไว้	

	ในมาตรา 29 จริงกรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาได้ตามมาตรา 65 (5) ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจจะขยายเวลาดำเนินการตามคำขอของพรรคได้ จึงวินิจฉัยให้สั่งยุบพรรคไทยพัฒนามาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	
14. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับคำชี้แจงของพรรคไทยพัฒนา ฟังได้ว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งจัดตั้งพรรคไทยพัฒนา พรรคไทยพัฒนาไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เกิดขึ้นกับพรรคไทยพัฒนาตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อพรรคไทยพัฒนาไม่ได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปและ จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขและภายในกำหนดเวลาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ กรณีนี้จึงต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสองได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	ให้ยุบพรรคไทยพัฒนา

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 14 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนาตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคไทยพัฒนา	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยพัฒนา	ไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วยรธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วยรธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์☆		✓		✓
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
10. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
11. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
12. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
13. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
14. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	1	14	1

☆เป็นคำวินิจฉัยสุดท้ายที่นายโกเมน ภัทรภิรมย์ เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2544

3. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2544 (วันที่ 18 มกราคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องของจำเลย (นายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสิโนริ หรือคะสิโนริ หรือ ทะนะกะ) ในคดีอาญา ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

(พิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเป็นประโยชน์ต่อนายฮายาชิ หรือไม่ และ/หรือ คำร้องเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องของนายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสิโนริ หรือคะสิโนริ หรือ ทะนะกะ ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33 และต้องด้วย มาตรา 6
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสิโนริ หรือคะสิโนริ หรือทะนะกะ จำเลยที่ 3 ได้ถูกพนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี ฟ้องคดีอาญาเป็นจำเลยที่ 3 ต่อศาลจังหวัดชลบุรี ฐานร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอม อันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอม และร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์ของผู้อื่น รวม 3 คดี ขณะคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดชลบุรี จำเลยที่ 3 ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี ความว่า จำเลยที่ 3 ซึ่งถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางชลบุรี ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม โดยถูกตีโซ่ตรวนที่ข้อเท้าตลอด 24 ชั่วโมง เป็นเวลาประมาณ 2 ปี 4 เดือนมาแล้ว การปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับ ความคุ้มครอง มาตรา 30 ที่บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ฯลฯ จะกระทำมิได้ และมาตรา 33 ที่บัญญัติว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำ

		พิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้น เมื่อคดีของจำเลยที่ 3 ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล จะปฏิบัติต่อจำเลยที่ 3 เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ จำเลยที่ 3 ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ขัดต่อรัฐธรรมนูญอย่างชัดแจ้ง จึงขอความเป็นธรรมต่อศาลตามรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยกเลิกการตีโซ่ตรวนจำเลยที่ 3 ศาลจังหวัดชลบุรีเรียกผู้บัญชาการเรือนจำกลางชลบุรีเข้าไต่สวน และจำเลยที่ 3 ได้อ้างตนเองเข้าเบิกความผ่านล่าม จากการไต่สวน ข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่า มีการตีตรวนจำเลยที่ 3 ตลอด 24 ชั่วโมงจริง ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นเรื่องร้องว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ใช่เป็นกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันจะใช้บังคับแก่คดีที่จำเลยที่ 3 ต้องหาขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลจึงไม่จำเป็นต้องรอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว แต่คำร้องของจำเลยที่ 3 สมควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ จึงให้ส่งคำร้องและเอกสารมายังศาลรัฐธรรมนูญ ระหว่างพิจารณาคำร้องนี้ กรมราชทัณฑ์มีหนังสือพร้อมเอกสารประกอบมายังศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติญี่ปุ่นมีคำร้องขอให้ส่งตัวจำเลยที่ 3 เป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปประเทศญี่ปุ่น ในข้อหาความผิดเกี่ยวกับการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่น การก่อการจลาจล และการโจมตีสถานีตำรวจที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นความผิดที่ยังไม่หมดอายุความตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น และศาลอาญาได้มีคำพิพากษาในคดีอาญาให้ขังจำเลยที่ 3 ไว้ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งตัวข้ามแดน และปัจจุบันจำเลยที่ 3 ได้ถูกส่งตัวไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2543

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อกรมราชทัณฑ์แจ้งว่านายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสิโนริ หรือคะสิโนริ หรือ ทะนะกะ ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยเนื่องจากถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพิจารณาคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อนายฮายาชิ ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย" การที่นายฮายาชิ อ้างว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33 นั้น นายฮายาชิ ได้ถูกฟ้องในข้อหาร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอมอันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมและร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์ของผู้อื่น ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น เมื่อศาลยุติธรรมมิได้ใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 บังคับแก่คดีตามคำร้องนี้แล้ว พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องนี้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง 2) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) 3) ประมวลกฎหมายอาญา
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเป็นประโยชน์ต่อนายฮายาชิ หรือไม่ และ/หรือ คำร้องเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือไม่

3. คำวินิจฉัย	การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องไม่เป็นประโยชน์ต่อนายฮายาชิ และกรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 11 คน โดยวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง 10 คน และ เรือนจำฯ ไม่มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการ (ตีตรวน) กับนายทะนะกะฯ 1 คน (คะแนนเสียง 10 : 1) 2) เริ่มวันที่ 30 มีนาคม 2542 แล้วเสร็จ วันที่ 18 มกราคม 2544 รวม 1 ปี 9 เดือน 19 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 98 ก 25 ตุลาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 7 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 18 มกราคม 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3/2544 (วันที่ 18 มกราคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน เรื่อง ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องของนายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสิโนริ หรือคะสิโนริ หรือ ทะนะกะ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33 และต้องด้วย มาตรา 6

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเป็นประโยชน์ต่อนายฮายาชิ หรือไม่ และ/หรือ คำร้องเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า "มาตรา 33 ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้" 2) แม้ว่าทางราชการไทยจะได้ส่งตัวนายทะนะกะฯ จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาหลายคดีกลับประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2543 แล้ว และศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากเห็นควรจำหน่ายหรือยกฟ้องคำร้องนี้แล้วก็ตาม แต่ตุลาการฝ่ายเสียงข้างน้อยเห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 และมาตรา 14 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ให้อำนาจปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยมาตรา 4 นิยามคำว่า "(2) "ผู้ต้องขัง" หมายความรวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก" และ "(5) คนฝาก หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญา" ซึ่งหมายความรวมถึงนายทะนะกะฯ จำเลยที่ 3 ในคดีเรื่องธนบัตรปลอมด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการใช้กฎหมายนี้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทุกชนิดทุกประเภท จึงขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น	เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี กรมราชทัณฑ์ไม่มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการ (ตีตรวน) กับนายทะนะกะฯ จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นคนฝากตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธ

	3) ดังนั้น จำเป็นต้องรีบแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ในส่วนที่เกี่ยวกับ "ผู้ต้องขัง" โดยเร็วที่สุด เพราะพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับ "คนฝาก" ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคสอง ซึ่งไม่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้ คือ วันที่ 11 ตุลาคม 2540 เป็นต้นไป 4) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ก็มิได้นิยามหรืออธิบาย "เครื่อง พันธนาการ" ว่า ได้แก่อะไรบ้าง แต่กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงนิยาม หรืออธิบายความหมาย "เครื่องพันธนาการ" และลักษณะของเครื่องพันธนาการ ซึ่งเป็นการออกกฎกระทรวงขัดต่อพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ แต่กรณีนี้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงควรพิจารณาปรับปรุงกฎกระทรวงฉบับนี้ในคราวเดียวกันด้วย จึงวินิจฉัยว่า เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี กรมราชทัณฑ์ ไม่มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการ (ตีตรวน) กับนายทะนะกะฯ จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นคนฝากตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 เพราะยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคสอง ตั้งแต่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540	ศักราช 2479 มาตรา 4 เพราะยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคสอง ตั้งแต่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อกรมราชทัณฑ์แจ้งว่า ผู้ร้องไม่ได้อยู่ในประเทศไทยเนื่องจากถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพิจารณาคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ร้อง นอกจากนั้น แม้การกระทำของเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดชลบุรีที่ใช้เครื่องพันธนาการกับนายโยชิมิ ทะนะกะ ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นระยะเวลากว่า 2 ปีเศษ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะเหตุว่าเป็นการกระทำที่เกินสมควรแก่เหตุ แต่กรณีก็หาใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ซึ่งในที่นี้ก็คือพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ มาตรา 14 ไม่ แท้จริงแล้ว กลับเป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่เรือนจำชลบุรีว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ อันเป็นปัญหาที่อยู่ในเขตอำนาจของ "ศาลปกครอง" ที่จะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น กรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงมิใช่บท	ให้จำหน่ายคำร้อง

	บัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามคำร้องนี้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้องของผู้ร้อง	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
4. พลโท จุล อติเรก	จากข้อเท็จจริง ถ้าผู้ร้องขอให้ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องในเรื่องที่ผู้ร้องถูกฟ้องว่าบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ เห็นว่ากระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และศาลรัฐธรรมนูญต้องรับวินิจฉัยให้ แต่สำหรับกรณีนี้ ผู้ร้องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี ซึ่งมิใช่ประเด็นข้อโต้แย้งในคดีเดิม หากผู้ร้องเห็นว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ผู้ร้องชอบที่จะฟ้องเป็นคดีใหม่แล้วยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีและขอให้ส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ แต่ผู้ร้องหาได้ดำเนินการเช่นดังกล่าวไม่ กลับยื่นคำร้องต่อศาลในคดีเดิมเพื่อขอให้ศาลสั่งถอดโซ่ตรวน และพร้อมกันนั้นได้ขอให้ศาลจังหวัดชลบุรีส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เรือนจำขัดต่อรัฐธรรมนูญด้วย เช่นนี้เห็นว่ากรณีไม่ต้องด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงเห็นควรให้ยกคำร้อง แต่เมื่อความเห็นของตุลาการเสียงข้างมากให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัย จึงจำต้องดำเนินการต่อไป ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ได้ความว่าศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2542 ให้ยกฟ้องโจทก์ ไม่ลงโทษนายโยชิมิ ทะนะกะ จำเลย ซึ่งเป็นผู้ร้องในเรื่องนี้ และต่อมาปรากฏว่าศาลอาญาได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2543 เรื่อง ส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยมีคำสั่งให้ส่งตัวนายโยชิมิ ทะนะกะ ผู้ร้อง ไปดำเนินคดีที่ประเทศญี่ปุ่นและให้ขังนายโยชิมิ ทะนะกะ ไว้ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปดำเนินคดีที่ญี่ปุ่นตามคำร้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติญี่ปุ่น ในความผิดเกี่ยวกับการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อจลาจล และความผิดโจมตีสถานีตำรวจ ซึ่งเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานครได้ส่งตัวผู้ร้องให้	ให้จำหน่ายคำร้อง

	สำนักงานตำรวจแห่งชาติไปเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2543 และผู้ร้องได้ถูกส่งตัวไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว ปรากฏตามหนังสือกรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2543 พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นตามคำร้องต่อไปก็ไม่เป็นประโยชน์แก่นายโยชิมิทะนะกะ ผู้ร้อง เพราะไม่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์แล้ว จึงให้จำหน่ายคำร้อง	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ระหว่างพิจารณาคำร้องนี้ กรมราชทัณฑ์มีหนังสือแจ้งมายังศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติญี่ปุ่นมีคำร้องขอให้ส่งตัวจำเลยที่ 3 (นายทะนะกะฯ) เป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปประเทศญี่ปุ่นในข้อหาความผิดเกี่ยวกับการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่น การก่อการจลาจล และการโจมตีสถานีตำรวจที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นความผิดที่ยังไม่หมดอายุความตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น และศาลอาญาได้มีคำพิพากษาในคดีอาญาให้ขังจำเลยที่ 3 ไว้ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งตัวข้ามแดน และปัจจุบันจำเลยที่ 3 ได้ถูกส่งตัวไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว ตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2543 ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อกรมราชทัณฑ์แจ้งว่า จำเลยที่ 3 ไม่ได้ถูกควบคุมอยู่ในประเทศไทยเนื่องจากถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว ผู้ร้องจึงไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของศาลไทยอีกต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
6. นายผัน จันทรปาน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) มาตรา 14 (1) ถึง (5) และกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 25 ถึง 28 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33 นั้น ผู้ร้องถูกฟ้องเป็นจำเลยในข้อหาความผิดฐานร่วมกับพวกมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่าง	ให้จำหน่ายคำร้อง

	ประเทศปลอม อันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมและร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์ของผู้อื่น ซึ่งโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 มาตรา 83 มาตรา 91 มาตรา 240 มาตรา 244 มาตรา 247 และมาตรา 341 ดังนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดี กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ ผู้ร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ประกอบกับผู้ร้องได้ถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว การที่ผู้ร้องถูกคุมขังอย่างไม่เป็นธรรมโดยถูกตีโซ่ตรวน ตลอดเวลา 24 ชั่วโมงได้ยุติลงแล้ว การพิจารณาคำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ร้องอีกต่อไป จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้องของผู้ร้อง	
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อจำเลยที่ 3 (นายทะนะกะฯ) ถูกส่งตัวกลับประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพิจารณาคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อจำเลยที่ 3 ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย" การที่จำเลยที่ 3 อ้างว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33 นั้น จำเลยที่ 3 ได้ถูกฟ้องในข้อหาร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอมอันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมและร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์ผู้อื่นซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น เมื่อศาลยุติธรรมมิได้ใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 บังคับแก่คำร้องนี้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) มาตรา 14 (1) ถึง (5) จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับคดีตามคำร้องนี้ กรณีจึงไม่	ให้ยกคำร้อง

	ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเพียงมาตราเดียวที่ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมและศาลอื่นในการส่งความเห็นของศาลเองหรือข้อโต้แย้งของคู่ความว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ คือ มาตรา 264 ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของศาลหรือคู่ความจำต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายโยชิมิ ทะนะกะ ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาของศาลจังหวัดชลบุรีในข้อหาร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอม ฉะนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดีในการพิจารณาพิพากษาว่า นายโยชิมิ ทะนะกะ มีความผิดตามฟ้องหรือไม่ นั้น ได้แก่ มาตราที่เกี่ยวข้องแห่งประมวลกฎหมายอาญารวมตลอดทั้งกฎหมายอื่นที่จำเป็นในการพิจารณาพิพากษาคดีด้วย ในการนี้นายโยชิมิ ทะนะกะ มิได้อ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่อ้างว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) และกฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินั้น (ซึ่งกรมราชทัณฑ์อาศัยอำนาจตามความในบทบัญญัติเหล่านี้ในการใช้เครื่องพันธนาการและในการคุมขังตน) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวหาใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดีของนายโยชิมิ ทะนะกะ แต่อย่างไรไม่ กรณีจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ อันที่จริงศาลจังหวัดชลบุรีเองก็เห็นว่า กรณีตามคำร้องของนายโยชิมิ ทะนะกะ ไม่อยู่ในข่ายบังคับของมาตรา 264 ของรัฐ	ให้ยกคำร้อง

	ธรรมนูญ จึงได้สั่งไม่ให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามที่บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้รอ แต่การที่ศาลจังหวัดชลบุรีอ้างต่อไปว่าข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่สมควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมิใช่เป็นอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีทั่วไปเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ แต่เป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญต้องบัญญัติให้ไว้เป็นการเฉพาะ โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงย่อมไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใดที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของตนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ส่วนการที่มีผู้อ้างว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 อาจถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดี เพราะเหตุที่ศาลจังหวัดชลบุรีเป็นผู้สั่งให้คุมขังนายโยชิมิ ทะนะกะ ไว้ในขณะที่รอการอุทธรณ์ นั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้ออ้างเช่นว่านี้ได้มองข้ามความแตกต่างระหว่างการใช้อำนาจออกคำสั่งโดยศาลจังหวัดชลบุรีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากับการสั่งใช้เครื่องพันธนาการและวิธีคุมขังตัวนายโยชิมิ ทะนะกะ ในเรือนจำ ซึ่งกรณีหลังนี้ย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เรือนจำแต่เพียงฝ่ายเดียว หาใช่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของศาลจังหวัดชลบุรีไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ศาลจังหวัดชลบุรีมีคำสั่งขังนายโยชิมิ ทะนะกะ ในระหว่างที่รอการอุทธรณ์นั้น มิใช่เป็นการใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 หรือกฎกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง บังคับ แก่คดีของนายโยชิมิ ทะนะกะ แต่อย่างไร กรณีจึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 หรือมาตราอื่นใดที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องเสีย	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษายกฟ้องนายโยชิมิ ทะนะกะ และกรมราชทัณฑ์ได้ย้ายนายโยชิมิ ทะนะกะ มาควบคุมที่เรือนจำกลางคลองเปรมโดยมิได้ใช้เครื่องพันธนาการแล้ว และได้มีหนังสือลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2543 แจ้งมายังศาลรัฐธรรมนูญว่า ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาให้ขังนายโยชิมิ ทะนะกะ ไว้ในเรือนจำพิเศษ	ให้ยกคำร้อง

	กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปดำเนินคดีที่ประเทศญี่ปุ่น ตามคำร้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติญี่ปุ่น ในความผิดเกี่ยวกับการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อจราจลที่ Nakanosakane และความผิดเกี่ยวกับการโจมตีสถานีตำรวจ Motofuji ซึ่งความผิดดังกล่าวยังไม่หมดอายุความตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น และปัจจุบันนายโยชิมิ ทะนะกะ ได้ถูกส่งตัวไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว นายโยชิมิ ทะนะกะ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี ว่าถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางชลบุรีตีโซ่ตรวน ที่ข้อเท้าตลอด 24 ชั่วโมง มาเป็นเวลา 2 ปีเศษแล้ว ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ ขอให้ศาลจังหวัดชลบุรีสั่งให้ยกเลิกการตีโซ่ตรวน เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในปัจจุบันนายโยชิมิ ทะนะกะ มิได้ถูกตีโซ่ตรวนแล้วและมิได้อยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ และมิได้อยู่ในประเทศไทย จึงไม่มีความจำเป็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องของนายโยชิมิ ทะนะกะ อีกต่อไป จึงให้ยกคำร้อง	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	จะเห็นว่าผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำการตีโซ่ตรวนที่ข้อเท้าในระหว่างถูกคุมขังนั้นเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 30 และมาตรา 33 โดยส่งเรื่องผ่านทางศาลจังหวัดชลบุรี และศาลจังหวัดชลบุรีได้ทำการไต่สวนว่าได้มีการตีตรวนผู้ร้องจริง จึงส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พร้อมกับเน้นด้วยว่าไม่ได้ส่งมาตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 264 ประกอบกับขณะนี้เรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ ได้ส่งตัวผู้ร้อง (นายโยชิมิ ทะนะกะ) ให้ตำรวจเพื่อส่งตัวกลับประเทศญี่ปุ่นไปแล้วตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2543 จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
12. นายอมร รักษาสัตย์	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว โดยที่การส่งคำร้องของจำเลยที่ 3 (นายทะนะกะฯ) มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยมิใช่กรณีที่ขอให้	ให้ยกคำร้อง

	วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา 264 ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยไม่ได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อจำเลยที่ 3 (นายทะนะกะฯ) ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยเนื่องจากถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพิจารณาคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อจำเลยที่ 3 ประกอบกับเห็นว่า การที่จำเลยที่ 3 ถูกควบคุมตัวตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 (2) และมาตรา 14 (1) ถึง (5) ไม่ใช่กฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีโดยตรง กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงให้จำหน่ายคำร้องเสีย	ให้จำหน่ายคำร้อง

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน (คะแนนเสียง 10 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 11 คน	**ประเด็นหลัก** การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเป็นประโยชน์ต่อนายฮายาซิหรือไม่ และ/หรือ คำร้องเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** ให้จำหน่ายคำร้อง	
	ไม่เป็นประโยชน์ต่อนายฮายาซิ / ไม่ต้องด้วยมาตรา 264 วรรคหนึ่ง	เรือนจำฯ ไม่มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการฯ กับนายฮายาซิ	ให้ยกคำร้อง/ให้จำหน่ายคำร้อง (ชอบด้วย รธน.)	เรือนจำฯ ไม่มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการฯ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล		✓		✓
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา☆	-	-	-	-
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน☆	-	-	-	-
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์☆	-	-	-	-
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	10	1	10	1

☆ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

4. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 4/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในขณะเป็นรัฐมนตรี หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานวุฒิสภายื่นคำร้อง ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 ส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา (นายวิชิต พูลลาภ กับคณะ รวม 32 คน) มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคสอง กรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรี 10 คน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 และมาตรา 208 ประกอบมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายวิชิต พูลลาภ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม 32 คน ซึ่งไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ขอใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคสอง เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน (นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี) สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) เพราะได้กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 โดยได้ "ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การ ที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน" ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี คือ 1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด 2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการบริษัทบ้าน

		อาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ.เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด 3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นกรรมการบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการบริษัท พินัย ประสิทธิ จำกัด 6. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดส่วนพะยอม เป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด และบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และบริษัท โรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด และบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด 9. นายวัฒนา อัศวเหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดำทย เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย 10. นายรักษ์ ตันติสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นหุ้นส่วนห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติว่า "รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใดตามที่บัญญัติในมาตรา 110 มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็มิได้ด้วย" เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้ เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อนดังนี้

		<u>ประการที่หนึ่ง</u> ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนหรือกรรมการบริษัท ในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้ เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนหรือเป็นกรรมการบริษัทมีประเด็นพิจารณาว่า การมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่า รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ 22 แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียน หุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียนแจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง และไม่ได้มีการจดแจ้งเพื่อแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียนด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่า ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่า มีการแต่งตั้งกลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใดๆ แม้นายทะเบียนไม่ได้เพิกถอน เป็นต้น

		<u>ประการที่สอง</u> ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่ง หรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไรจึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น <u>ประการที่สาม</u> ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1042 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา 1167 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอกนั้นท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา 826 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา 386 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่” จากบทบัญญัติที่อ้าง รวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าการลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออก ต้องแสดงเจตนาต่อ

		ผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน <u>ประการที่สี่</u> ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ อันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการหรือไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ แล้ว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณากรณีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน เป็นราย ๆ ว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) หรือไม่ 1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เชื่อได้ว่า บริษัท ศิรินคร การท่องเที่ยว จำกัด มิได้ประกอบธุรกิจ หรือดำเนินกิจการใดๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูก

		ร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด, บริษัท เอ.โอ.เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด, และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ตั้งแต่วันที่ 9 กรกฎาคม 2542 ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในวันเดียวกัน จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 สำหรับบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด เชื่อว่า เป็นเพียงการริเริ่มเตรียมการแต่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างใด จึงไม่อยู่ในวิสัยที่ ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ จากพยานหลักฐานเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของบริษัททั้งสองแล้วจริง โดยปีนการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ประมาณปี 2539 ประกอบกันที่ประชุมผู้ถือหุ้นมีมติให้เลิก บริษัท และได้มีการจดทะเบียนเลิกบริษัทแล้วโดยมติพิเศษ ก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด ไม่มีอาคารสำนักงานที่จะติดต่อกับทางการไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีพนักงาน หรือกรรมการบริหารงาน ผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล เชื่อว่าบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆ จึงไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้

		6. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องขอลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนครบทุกคน กรณีบริษัทงามดูพลี จำกัด ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการต่อกรรมการผู้จัดการ และกรณีบริษัทพันธุ์ทิพย์พาร์ค จำกัด เชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบเรื่องที่บริษัทแต่งตั้งผู้ถูกร้องกลับเข้าเป็นกรรมการอีกภายหลังจากหมดวาระการดำรงตำแหน่ง ในปี 2537 เพราะเป็นการกระทำของบริษัทแต่ฝ่ายเดียว พิจารณาแล้ว ทั้งสามกรณีเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ จากพยานหลักฐานเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองแล้วจริง ทั้งนี้ โดยมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทน ในกรณีบริษัทอิมโปเล็คซ์ จำกัด และตั้งแในกรณีบริษัทโรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองบริษัท และรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำพยานบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการบริษัทคนหนึ่ง และประธานกรรมการบริษัทอีกคนหนึ่งเบิกความต่อศาลรับรองเอกสารของผู้ถูกร้อง ถือเป็นการแสดงเจตนาบอกเลิกเป็นตัวแทนตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวแทนสมบูรณ์แล้ว แม้มิได้จดทะเบียนแก้ไข ก็ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่หักล้างข้อมูลทางทะเบียนได้ การขอลาออกมีผลนับแต่การแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นตัวแทน คือ ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2538 ในกรณีบริษัทโมบาย เทล จำกัด, และตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2542 ในกรณีบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ทั้งนี้ เป็นการขอลาออกก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จึงเชื่อว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208

		9. นายวัฒนา อัศวเหม จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 2539 ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 10. นายรักษ์ ตันติสุนทร การที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ มีวัตถุประสงค์ในการค้าอาวุธปืน กระสุนปืนฯ แต่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ประกอบการค้าอาวุธปืนและกระสุนปืน จึงเชื่อว่าห้างฯ ไม่ได้ดำเนินธุรกิจใด ๆ มาแต่แรก ย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ อนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องเป็นเพียงหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ไม่มีอำนาจบริหารหรือจัดการห้างฯ แต่อย่างใด เป็นกรณีที่ไม่เข้าข่ายการพิจารณาว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงถือว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) 2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 826 วรรคหนึ่ง, มาตรา 827 วรรคหนึ่ง, มาตรา 386 วรรคหนึ่ง วรรคสอง, มาตรา 1015, มาตรา 1042, มาตรา 1055, มาตรา 1080, และ มาตรา 1167
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ในขณะเป็นรัฐมนตรีหรือไม่

3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน คือ (1) นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (2) นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (3) นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (4) คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (5) นายพิเชษฐ พันธุ์ชาติกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (6) หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (7) นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (8) นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (9) นายวัฒนา อัศวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และ (10) นายรักษ์ ตันติสุนทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ในส่วนที่บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนและบริษัท และความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดังกล่าว ไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนไม่สิ้นสุดฯ 11 คน และให้จำหน่ายคดีหรือยกคำร้อง 3 คน (คะแนนเสียง 11 : 3) 2) เริ่มวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 รวม 3 เดือน 5 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน หลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยการดำรงตำแหน่งใดของรัฐมนตรีในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด มี 4 ประการ (โปรดดู หัวข้อ 3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ข้างต้น) 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 115 ก วันที่ 18 ธันวาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 12 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 4/2544 (วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ประธานวุฒิสภายื่นคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา (นายวิชิต พูลลาภ กับคณะ รวม 32 คน) มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคสอง กรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรี 10 คน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 และมาตรา 208 ประกอบมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ในขณะเป็นรัฐมนตรี หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า **"มาตรา 208 รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใดตามที่บัญญัติในมาตรา 110 มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็มิได้ด้วย"** **"มาตรา 215 รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ** **(1) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216** **(2) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร** **(3) คณะรัฐมนตรีลาออก** **คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตาม (2) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง** **มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 118 (7) และวรรคสอง และ**	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน ไม่สิ้นสุด

	มาตรา 204 มาใช้บังคับกับคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งและอยู่ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสอง **ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 (1) (2) (3) (4) (6) หรือ (8) ให้ดำเนินการตามมาตรา 202 และมาตรา 203 โดยอนุโลม** **"มาตรา 216 ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ** **ฯลฯ** **(6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 หรือมาตรา 209** **ฯลฯ** **ให้นำบทบัญญัติมาตรา 96 และมาตรา 97 มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ตาม (2) (3) (4) หรือ (6)"** 2) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ประกอบกับมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) หรือไม่ นั้น มีข้อที่จะต้องพิจารณา 4 ประเด็น คือ <u>ประเด็นแรก</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ในส่วนที่ห้ามรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น เห็นว่า เพื่อป้องกันมิให้นักการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเอื้อเฟื้อประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนเข้าไปดำรงตำแหน่ง จะต้องปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นต้องดำเนินธุรกิจอยู่ และรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังมิได้ลาออก มิใช่เป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่มิได้ประกอบธุรกิจ หยุดดำเนินการหรือเลิกกิจการไปแล้ว และผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมิได้ยุ่งเกี่ยวกับธุรกิจนั้นนานมาแล้ว แต่ยังมิได้ลาออก เข้าใจหรือถือโดยสุจริตใจว่า พ้นจากตำแหน่งนั้นแล้ว เพียงแต่ผู้มีหน้าที่ยังมิได้แจ้งต่อนายทะเบียนให้จดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น	

	<u>ประเด็นที่สอง</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) เป็นบทบัญญัติที่ต้องห้ามสำหรับรัฐมนตรีทุกคน ถ้าหากละเมิดย่อมทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวแม้ว่ามาตรา 215 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ <u>ประเด็นที่สาม</u> ตามคำร้องนี้ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งหุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาศัยหนังสือรับรองของนายทะเบียนเป็นหลัก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการลาออกจากการเป็นหุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการหรือกรรมการผู้จัดการไว้โดยเฉพาะ เพียงแต่มาตรา 1042 และมาตรา 1167 ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยตัวแทนมาใช้บังคับแก่ความเกี่ยวพันหรือความรับผิด ในกรณีระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น และในกรณีระหว่างกรรมการและบริษัท และบุคคลภายนอก จึงเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ลาออกก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีแล้วได้เพราะหนังสือรับรองดังกล่าวมิใช่บทสันนิษฐานโดยเด็ดขาด <u>ประเด็นที่สี่</u> หนังสือรับรองของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททุกฉบับมีข้อความว่าหนังสือนี้รับรองเฉพาะข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แล้วแต่กรณี ได้นำมาจดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้นข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณาฐานะด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า นายทะเบียนรับรองข้อความดังกล่าวในขณะรับจดทะเบียนเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องรับฟังพยานหลักฐานข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรัฐมนตรีแต่ละคนเป็นราย ๆ ประกอบไปด้วย ทั้งนี้ ผู้ร้องมิได้สงสัยในข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องโต้แย้ง อย่างไรก็ดี ความเกี่ยวพันหรือความรับผิดระหว่างผู้ถูกร้องในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้นก็ดี และในฐานะที่เป็นกรรมการบริษัท และบริษัท และบุคคลภายนอกนั้นก็ดี ยังต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและ	

	พาณิชย์ ลักษณะ 15 ตัวแทน ตามมาตรา 1042 และมาตรา 1167 จึงวินิจฉัยว่า (1) ผู้ถูกร้อง ลำดับที่ 1-9 ได้ลาออก หรือถือว่าพ้นจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนหรือกรรมการบริษัทในลักษณะต่าง ๆ ส่วนผู้ถูกร้องลำดับที่ 10 เป็นเพียงหุ้นส่วนมิได้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่บุคคลที่มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้อง ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี มิได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทุกรายไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ประกอบกับมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) (2) ให้คณะรัฐมนตรีรับไป (ก) ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทที่ลาออกจากห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะถือว่าลาออกถูกต้องมีผลผูกพันหุ้นส่วนอื่น กรรมการอื่น และบุคคลภายนอก ทั้งนี้ โดยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างไร ต้องแสดงหรือยื่นต่อใคร เมื่อใด และเป็นหน้าที่ของผู้ใด ที่จะต้องแจ้งต่อนายทะเบียน เมื่อใด และ (ข) ปรับปรุงพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 ให้ชัดเจน และเหมาะสมแก่ภาวะทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศต่อไป ทั้งนี้ โดยถือเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของหุ้นส่วนผู้จัดการและกรรมการบริษัทในห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่เกี่ยวกับผู้ถูกร้องในคำร้องนี้เป็นกรณีศึกษาด้วย	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	มีหลักกฎหมายที่จะต้องนำมาประกอบการวินิจฉัย ดังนี้ <u>หลักกฎหมายข้อที่ 1</u> โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติแต่เพียงข้อห้ามที่มิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันโดยไม่ได้อธิบายความหมายว่าตำแหน่งที่ว่านั้นหมายความอย่างไร หรือหมายถึงตำแหน่งใดบ้าง ประกอบกับ	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน

	มาตราอื่น ๆ ก็ไม่มีบทบัญญัติเช่นว่านี้ อันจะให้เทียบเคียงเพื่อการตีความที่ชัดเจนขึ้นได้ จึงจำเป็นต้องนำหลักกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้มาพิจารณาประกอบการตีความ ทั้งนี้ การนำหลักกฎหมายอื่นมาพิจารณาประกอบนี้จะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น" หมายความว่า กิจการที่ตั้งขึ้นในรูปของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันกำไรอันได้รับจากกิจการนั้น ๆ และมาตรา 1013 บัญญัติว่า "อันห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นท่านกำหนดเป็นสามประเภท คือ (1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (3) บริษัทจำกัด" หมายความว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดมีเพียง 3 ประเภท ส่วนกฎหมายอื่นจะกำหนดให้มีห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพิ่มขึ้นอีกหรือไม่ อย่างไร ก็ต้องพิจารณาเป็นรายกฎหมายไป เช่น พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 มาตรา 4 บัญญัติว่า "บริษัท" หมายความว่า บริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ และ "บริษัทเอกชน" หมายความว่า บริษัทจำกัดซึ่งตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ <u>หลักกฎหมายข้อที่ 2</u> การดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมีความหมายดังนี้ กรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญโดยตรง เรียกว่า "ผู้จัดการ" ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1033 บัญญัติว่า "ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนจัดการห้างหุ้นส่วนไซร้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ท่านให้ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทุกคน" ดังนั้น การเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจเป็นผู้จัดการทุก	ไม่สิ้นสุด/ให้ยกคำร้อง

	คน หรือมอบให้หุ้นส่วนคนเดียวจัดการก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2501) กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งตามสภาพแม้จะมีสถานะเป็นนิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน แต่การแสดงเจตนาเพื่อดำเนินกิจการของห้างจำต้องแสดงออกโดยทางผู้แทนได้แก่ บุคคลธรรมดาซึ่งเรียกว่า "ผู้จัดการ" อีกต่อหนึ่ง ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1087 บัญญัติว่า "อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ" เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติให้เฉพาะแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการห้าง ก็เพราะเป็นผู้มีหน้าที่และส่วนได้เสียอย่างสำคัญในความเป็นอยู่และการดำเนินการของห้าง ถ้าห้างขายขาดทุน ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทนี้ จะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่มีการจำกัดจำนวน กรณีบริษัทจำกัด เป็นเรื่องที่บุคคลจำนวนมากเข้ามาร่วมลงทุนกันเพื่อประกอบธุรกิจการดำเนินกิจการของบริษัทไม่เป็นการสะดวกที่จะให้ผู้ลงทุนซึ่งเรียกว่าผู้ถือหุ้นเข้าจัดการงานของบริษัทได้ทุกคน และในบางกรณีเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ถือหุ้นทั้งหมดซึ่งมีเป็นจำนวนมาก จะเข้ามาจัดการบริษัทได้ จึงจำเป็นต้องตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคน เรียกว่า "กรรมการ" เป็นผู้จัดการ ตามข้อบังคับของบริษัทหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1144 บัญญัติว่า "บรรดาบริษัทจำกัด ให้มีกรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยกันจัดการตามข้อบังคับของบริษัท และอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง" เนื่องจากบริษัทจำกัดเป็นนิติบุคคล ไม่มีตัวตน จำต้องให้บุคคลธรรมดาซึ่งเรียกว่า กรรมการบริษัทเป็นผู้ทำการแทนกิจการที่กรรมการบริษัทได้กระทำไปภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ของบริษัท ย่อมถือเท่ากับว่าบริษัทเป็นผู้กระทำการนั้นเอง เป็นไปตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวการตัวแทน ดังที่มาตรา 1167 ได้บัญญัติไว้ว่า "ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน"	

	เพราะฉะนั้น ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังได้กล่าวมา คำว่า "ตำแหน่งใด" ในห้างหุ้นส่วนบริษัท ตามมาตรา 208 แห่งรัฐธรรมนูญ จึงหมายถึงตำแหน่ง "ผู้จัดการ" ในกรณีของห้างหุ้นส่วนและหมายถึงตำแหน่ง "กรรมการ" ในกรณีของบริษัทจำกัด หลักกฎหมายข้อที่ 3 คือ หลักการพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทซึ่งมีได้หลายกรณี ได้แก่ การพ้นจากตำแหน่งตามวาระ การพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามกฎหมาย (ล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ) การพ้นจากตำแหน่งเพราะที่ประชุมใหญ่ถอดถอน และการพ้นจากตำแหน่งโดยเหตุอื่น เช่น ตายลาออก หรือขาดคุณสมบัติตามที่ข้อบังคับกำหนด หลักกฎหมายข้อที่ 4 เป็นหลักเกี่ยวกับการสิ้นสภาพของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทนั้น บัญญัติไว้ว่า บริษัทจะเลิกกันได้ต่อเมื่อมีเหตุตามที่ข้อบังคับหรือกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น (มาตรา 1236) ได้แก่ การเลิกตามที่ข้อบังคับกำหนดกรณีที่จะเลิกไว้การเลิกตามกำหนดเวลาที่จดทะเบียนไว้ ถ้าบริษัทตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว บริษัทย่อมเลิกกันเมื่อเสร็จการนั้น เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก เมื่อบริษัทล้มละลาย รวมทั้งกรณีเมื่อศาลสั่งให้เลิก (มาตรา 1237) ได้แก่ ถ้ามีการทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัทถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในหนึ่งปีนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงหนึ่งปีเต็ม ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้ และถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือไม่ถึงเจ็ดคน การที่ศาลจะสั่งให้เลิกบริษัทนั้น ย่อมต้องมีผู้ร้องขอให้ศาลสั่ง ซึ่งคงเป็นกรณีที่ไม่อาจตกลงเลิกกันโดยมติพิเศษ และกรณีไม่มีเหตุอื่นจะเลิกกันได้ตามมาตรา 1236 การเลิกบริษัท ตามมาตรา 1237 แม้จะมีเหตุให้เลิกได้แล้ว ก็ยังต้องมีคำสั่งศาลให้เลิกเสียก่อน บริษัทจึงจะเลิกกันได้ ต่างกับ กรณีตามมาตรา 1236 ซึ่งเมื่อเกิดเหตุเหล่านั้นขึ้น ก็ต้องถือว่าบริษัทเลิกกันไปเลย การเลิกบริษัทอีกกรณีหนึ่ง คือ เมื่อนายทะเบียนขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนเป็น	

บริษัทร้าง ตามมาตรา 1246 เนื่องจากบริษัทไม่ทำการค้าขายหรือประกอบการงาน แต่ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่มาตรา 1246 บัญญัติไว้ได้แก่ (1) เมื่อนายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่า บริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้นเพื่อไต่ถามว่า ยังทำการค้าขายหรือประกอบการงานอยู่ประการใดหรือไม่ (2) ถ้านายทะเบียนส่งจดหมายไปแล้วมิได้รับตอบภายในเวลาหนึ่งเดือนไซร้ เมื่อสิ้นเวลาเดือนหนึ่งนั้นแล้ว ภายในสิบสี่วันต่อแต่นั้นไป ให้นายทะเบียนมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัท อ้างเท้าความถึงจดหมายฉบับแรกและแถลงว่ายังมิได้รับตอบหนังสือนั้นกับว่าถ้ามิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนี้ ภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ลงในจดหมายนั้นแล้ว จะได้ออกแจ้งความโฆษณาเพื่อการขีดชื่อบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน (3) ถ้านายทะเบียนได้รับตอบจากบริษัทว่า บริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานแล้วก็ดี หรือมิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนั้น เป็นประการหนึ่งประการใดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งไปก็ดี นายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ และให้คำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทก็ได้ว่าเมื่อล่วงเวลาสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนและจะต้องเลิก เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

จากหลักกฎหมาย 4 ข้อ ซึ่งนำมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตราต่าง ๆ ดังกล่าว รวมทั้งระเบียบปฏิบัติของกรมทะเบียนการค้า จึงเป็นกรอบที่สามารถนำมาใช้วินิจฉัยข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง ทั้ง 10 คนได้ดังนี้

1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการพ้นวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะกระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์จากบริษัทดังกล่าวในระหว่างดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 208

2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้ง 3 บริษัท โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

	จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัททั้งสองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกและไม่ได้เกี่ยวข้องกับบริษัทฯ ซึ่งกรรมการที่เหลือได้ตกลงให้เลิกบริษัทดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2539 ก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี พิจารณาหลักฐานต่าง ๆ แล้ว วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่บริษัทที่ไม่ได้ดำเนินกิจการมานานแล้ว อันจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 208 6. หม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธุ์ บริพัตร น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกหรือพ้นจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการและกรรมการในห้างหุ้นส่วนและบริษัททั้งสามโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัททั้งสองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ พิจารณาหลักฐานต่าง ๆ แล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัททั้งสองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 9. นายวัฒนา อัศวเหม พิจารณาหลักฐานต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นหุ้นส่วน ผู้จัด	

	การของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย โดยชอบด้วยกฎหมาย แล้วก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 10. นายรักษ์ ตันติสุนทร แม้จะมีชื่อเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ แต่หุ้นส่วนมิใช่ตำแหน่งใดตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงไม่จำต้องพิจารณาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลง เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูน มาตรา 208 หรือไม่ จากหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องนำมาหักล้างหลักฐานของผู้ร้อง ซึ่งมีเพียงหลักฐานทางราชการของกรมทะเบียนการค้าเท่านั้น ว่าผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วน และบริษัท โดยไม่มีหลักฐานยืนยันว่าผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน กระทำการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอันจะทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่าเมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2543 แล้ว คณะรัฐมนตรีทั้งคณะซึ่งรวมทั้งผู้ถูกร้องทั้งสิบย่อมต้องสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีไปโดยผลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (2) เพราะหากถือว่าคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแต่ต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 215 วรรคสอง ยังคงมีสถานะเป็นรัฐมนตรีที่อาจถูกถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้อีกโดยอ้างเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 แล้วก็อาจเกิดกรณีที่หลังจากยุบสภาฯ แล้ว คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะหรือส่วนใหญ่ถูกถอดถอน ประเทศชาติก็จะขาดคณะรัฐมนตรีที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในระหว่างที่มีการยุบสภา หรือรัฐมนตรีที่เหลืออยู่ก็อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ เพราะมีจำนวนน้อยเกินไปหรือขาดประสบการณ์ในการบริหารงานของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติได้ และหากความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลง (ถูกถอดถอน) ตามรัฐธรรมนูญ	ให้จำหน่ายคดีของผู้ร้องจากสารบบความ

	มาตรา 216 (6) เช่นเดียวกับผู้ถูกร้องทั้งสิบด้วย คณะรัฐมนตรีทั้งคณะก็จะต้องพ้นจากตำแหน่งโดยผลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (1) อีกครั้งหนึ่ง ประเทศชาติก็จะขาดคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บริหารประเทศในช่วงที่มีการยุบสภา ซึ่งน่าจะมิใช่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงไม่ควรที่จะตีความว่าคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (2) ยังคงมีความเป็นรัฐมนตรีต่อไปเหมือนในกรณีปกติก่อนการยุบสภาฯ นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งก็มิได้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังเช่น คณะรัฐมนตรีในยามปกติ เนื่องจากถูกจำกัดอำนาจบางประการตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 วรรคสอง จึงต้องถือว่าคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะการยุบสภาฯ ซึ่งรวมทั้งผู้ถูกร้องทั้งสิบ มิได้มีความเป็นรัฐมนตรีที่จะถูกถอดถอนได้อีก โดยอาศัยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) ผู้ถูกร้องทั้งสิบยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 215 วรรคสองบัญญัติไว้ ดังนั้น เมื่อความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบต้องสิ้นสุดลงหรือพ้นจากตำแหน่งเพราะการยุบสภาฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (2) แล้วจึงไม่เป็นประโยชน์อันใดที่จะพิจารณาถอดถอนผู้ถูกร้องทั้งสิบจากความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) อีกต่อไป จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคดีของผู้ร้องจากสารบบความ	
4. พลโท จุล อติเรก	1) กรณีนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ พิจารณาแล้วเชื่อว่า บริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ไม่มีการประกอบธุรกิจจริง การที่นายสุรินทร์ฯ ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่ จึงไม่อยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 2) กรณีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญมาตรา 216 (6) 3) กรณีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลง	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

	ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 4) กรณีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 5) กรณีนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล จากข้อเท็จจริงไม่มีหลักฐานว่าบริษัทได้ดำเนินกิจการอย่างใด จึงต้องฟังว่าบริษัทได้เลิกกิจการไปแล้วตามที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ดังนั้น นายพิเชษฐฯ จึงไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 6) กรณีหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร มีหลักฐานปรากฏชัดแจ้งว่าการเป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม เป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด และเป็นกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ได้สิ้นสุดลงก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จึงถือได้ว่าไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 7) กรณีนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ พิจารณาแล้วเชื่อว่านายประดิษฐ์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของทั้งสองบริษัทจริง นายประดิษฐ์ฯ จึงไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 8) กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์ พิจารณาแล้ว เชื่อว่า นายไชยาฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองดังกล่าวแล้วก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจริง ดังนั้น นายไชยาฯ ไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 9) กรณีนายวัฒนา อัศวเหม พิจารณาแล้วเชื่อว่านายวัฒนาฯ ได้ลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนดังกล่าวแล้วตั้งแต่วันก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจริง นายวัฒนาฯ จึงไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) 10) กรณีนายรักษ์ ตันติสุนทร ถือไม่ได้ว่าได้กระทำการอัน	

	ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 เพราะไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วน ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีจึงยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6) จึงวินิจฉัยว่า นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ นายไชยา สะสมทรัพย์ นายวัฒนา อัศวเหม และนายรักษ์ ตันติสุนทร ไม่ได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของบุคคลดังกล่าวจึงยังไม่สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (6)	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่าไม่ควรรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัย (จำหน่ายคำร้อง) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 และมาตรา 216 มาตั้งแต่ต้น จึงทำคำวินิจฉัยส่วนตนสรุปได้ดังนี้ 1) คดีนี้สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 32 คนได้เข้าชื่อกันยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2543 ว่ามีรัฐมนตรีจำนวน 10 คนในคณะรัฐมนตรีที่บริหารประเทศอยู่ในขณะยื่นคำร้อง ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน อันเป็นการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ซึ่งเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 (6) ประธานวุฒิสภาได้ส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 ศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2542 หลังจากศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2543 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2543 ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม 2544 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันเดียวกันแล้ว ผลของการประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2543 ดังกล่าวก็คือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบไปเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ตามรัฐธรรม	ให้จำหน่ายคดี

	นูญ มาตรา 116 คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดินในขณะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร จึงพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (2) ความเป็นรัฐมนตรีของแต่ละคนจึงสิ้นสุดลงโดยปริยาย โดยไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาต่อไปว่ามีเหตุที่ทำให้รัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 (6) ตามคำร้องของประธานวุฒิสภาอีกหรือไม่ 2) ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติศาลรัฐธรรมนูญไว้ในหมวด 8 ว่าด้วยศาล ศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการตามมาตรา 3 คือ อำนาจตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วรัฐมนตรีทั้งคณะย่อมพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 (2) ความเป็นรัฐมนตรีก็สิ้นสุดลงโดยผลของบทบัญญัติดังกล่าว การกระทำที่เป็นการต้องห้ามตามมาตรา 208 คือ การดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก็ต้องยุติลงด้วย ดังนั้น แม้ในภายหลังต่อมายังปรากฏว่ามีรัฐมนตรีบางคนยังดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทต่อไปอีก ก็ถือว่าไม่มีข้อพิพาทว่ารัฐมนตรีมีข้อต้องห้ามตามมาตรา 208 หรือไม่ มาสู่การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอีกต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงควรวินิจฉัยจำหน่ายคดี 3) การที่ศาลรัฐธรรมนูญยังคงวินิจฉัยคดีต่อไปอีก จึงมิใช่เป็นการใช้อำนาจตุลาการในฐานะเป็นศาล ส่วนจะเรียกว่าเป็นการใช้อำนาจอะไรในการวินิจฉัย ผู้ทำคำวินิจฉัยไม่สามารถตอบได้ วินิจฉัยให้จำหน่ายคดี	
6. นายผัน จันทรปาน	เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยเห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยเสียก่อน ดังนี้ <u>ประการที่หนึ่ง</u> ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือกรรมการในบริษัทในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้ เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือเป็นกรรมการบริษัท มีประเด็นพิจารณาว่าการมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการถือว่า รัฐมนตรีผู้	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาตรา 208 หรือไม่

เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ 22 แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดอย่างไร ไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียนเป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามข้อเท็จจริงในขณะจดทะเบียนเท่านั้น โดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลัง และไม่ได้มีการจดแจ้งเพื่อแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้องได้ ดังนั้น ข้อสันนิษฐานที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่าก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามีการแต่งตั้งกลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้วเพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ แม้นายทะเบียนมิได้เพิกถอนเป็นต้น

<u>ประการที่สอง</u> ว่าด้วยการนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวล

	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดหรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น ประการที่สาม ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1042 บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่น นั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน" มาตรา 1167 บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน" มาตรา 826 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้น ไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน" มาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ" และมาตรา 386 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง" และวรรคสอง บัญญัติว่า "แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่" จากบทบัญญัติที่อ้างรวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน กรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนแล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ประการที่สี่ ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือ	

	บริษัทที่ไม่ได้ประกอบกิจการหรือดำเนินการใด ๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ อันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการ หรือไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ แล้ว อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาเจตนาของรัฐมนตรีว่าเข้าใจด้วยความสุจริตใจว่าตนได้พ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นแล้ว และไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมหรือการบริหารจัดการอย่างใด ๆ หรือไม่ด้วย อาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงพิจารณากรณีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนเป็นรายบุคคลว่าผู้ถูกร้องได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) หรือไม่ ดังนี้ 1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เชื่อว่าบริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด มิได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เชื่อว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เชื่อว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล จากพยานหลักฐานรับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด ไม่มีอาคารสำนักงานที่	

	จะติดต่อกับทางการ ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีพนักงาน หรือกรรมการบริหารงาน ผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล เชื่อว่าบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะอาศัยเป็นเหตุเพื่อกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 6. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร พิจารณาแล้วทั้งสามกรณี เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 9. นายวัฒนา อัศวเหม เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงถือว่าผู้ถูกร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน..... มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 และความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดังกล่าวไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติห้ามไว้เพื่อมิให้รัฐมนตรีนำตำแหน่งหน้าที่ในทางการเมืองของตนไปแสวงหาประโยชน์กับภาคเอกชน อันจะนำมาซึ่งปัญหาผลประโยชน์ขัดกัน (conflict of interest) เกิดขึ้น และทำให้ประโยชน์มหาชนต้องสูญเสียไป หลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 167 บัญญัติห้ามไว้เช่นกันว่า รัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเพื่อค้ากำไรก็มิได้ด้วย การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 208 บัญญัติมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยมิได้ระบุถึง	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน ไม่สิ้นสุด

	ตำแหน่งใดและมีความหมายว่าอย่างไร และมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญก็ไม่มีบทบัญญัติเช่นนี้ อันจะใช้เทียบเคียงได้ เนื่องจากรัฐมนตรีได้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นเวลานาน การยึดถือหลักฐานการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถชี้ขาดได้ เพราะขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องอาจไม่มีตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้วก็ได้ ผู้ร้องแสดงหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนได้ดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือตำแหน่งกรรมการในบริษัทรวม 17 แห่ง ปรากฏตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น” ดังนั้น การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจึงเป็นหลักฐานของทางราชการที่แสดงว่าราชการได้รับจดทะเบียนจากผู้ขอจดทะเบียนไว้ตามที่กฎหมายกำหนด และหนังสือรับรองการจดทะเบียนทุกฉบับมีข้อความเตือนไว้ว่า “หนังสือนี้รับรองเฉพาะข้อความที่ห้าง/บริษัทได้นำมาจดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้น ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณาฐานะ” ดังนั้น ตามหลักกฎหมายว่าด้วยกฎหมายลักษณะพยาน จึงสามารถรับฟังข้อเท็จจริงแตกต่างจากที่ได้จดทะเบียนไว้ได้ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการกับนิติบุคคลตามมาตรา 1042 และมาตรา 1167 ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน เมื่อถือว่ากรรมการเป็นตัวแทนของบริษัทตามกฎหมาย เมื่อกรรมการบริษัทไม่ประสงค์จะรับเป็นกรรมการอีกต่อไป ก็อาจขอลาออกจากการเป็นกรรมการได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 826 และมาตรา 827 ซึ่งบัญญัติให้สัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วย	

	ตัวการจะถอนตัวแทนและตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ และมาตรา 1246 บัญญัติว่าด้วยการถอนทะเบียนบริษัทที่มิได้ทำการค้าขายหรือประกอบการงานนายทะเบียนสามารถขีดชื่อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างได้ จึงเห็นได้ว่า กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้การลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทผู้ลาออกต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อนายทะเบียน แต่เป็นหน้าที่ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการบริษัทให้ถูกต้อง หากฝ่าฝืนไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและไม่มีกฎหมายบังคับให้ไปจดทะเบียนแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาเท่าใด สำหรับกรรมการอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 28 ฐานเป็นกรรมการของบริษัทจำกัดไม่จัดให้จดบันทึกข้อมติของที่ประชุมกรรมการ ซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทเท่านั้น ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้จากการพิจารณาและคำวินิจฉัยผู้ถูกร้องรวม 10 คน มีดังต่อไปนี้ 1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ 1 ฟังได้ว่า บริษัทศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ไม่ได้ประกอบกิจการติดต่อกันเกิน 3 ปี อยู่ในหลักเกณฑ์ที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะดำเนินการถอนชื่อบริษัทให้เป็นบริษัทร้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 ได้ เมื่อบริษัทดังกล่าวไม่ได้ประกอบกิจการตลอดมา จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัทฯ ดังกล่าวขณะที่ผู้ถูกร้องที่ 1 เป็นรัฐมนตรี 2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ผู้ถูกร้องที่ 2 ฟังได้ว่า ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ตั้งแต่วันที่ 9 กรกฎาคม 2542 ถือว่าผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัททั้งสามขณะที่เป็นรัฐมนตรี	

	3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ผู้ถูกร้องที่ 3 ฟังได้ว่า ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัททั้งสองตั้งแต่ปี 2533 ถือว่าผู้ถูกร้องที่ 3 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด ขณะที่เป็นรัฐมนตรี 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ผู้ถูกร้องที่ 4 ฟังได้ว่าไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ขณะเป็นรัฐมนตรี 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ผู้ถูกร้องที่ 5 ฟังได้ว่า บริษัทพินัยประสิทธิ จำกัด ไม่ได้ดำเนินกิจการตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา กรณีของผู้ถูกร้องที่ 5 ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 6. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ถูกร้องที่ 6 ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 6 ได้ลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม และไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด และบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ขณะเป็นรัฐมนตรี 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ผู้ถูกร้องที่ 7 ฟังได้ว่า ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และบริษัทโรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด ก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องที่ 8 ฟังได้ว่า ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัททั้งสองขณะที่เป็นรัฐมนตรี 9. นายวัฒนา อัศวเหม ผู้ถูกร้องที่ 9 ฟังได้ว่าไม่ได้ดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ขณะที่เป็นรัฐมนตรี 10. นายรักษ์ ตันติสุนทร ผู้ถูกร้องที่ 10 ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 10 ไม่มีตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงวินิจฉัยว่า .....ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	

8. นายสุจิต บุญบงการ	เห็นว่า 1) ในเรื่องของการลาออกว่ามีผลเมื่อใดนั้นจำต้องพิจารณาจากความเกี่ยวพันระหว่างตัวการและตัวแทน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 ได้บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยตัวแทน" เมื่อกรรมการคือตัวแทนบริษัท ซึ่งตามหลักสัญญาตัวแทนสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไป เมื่อตัวแทนมาบอกเลิกเป็นตัวแทนในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 826 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทนหรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน" และมาตรา 827 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า "ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ" ดังนั้น เมื่อกรรมการลาออกต่อบริษัทเท่ากับเป็นการบอกเลิกเป็นตัวแทนย่อมมีผลทันที และเมื่อไม่ได้มีกฎหมายระบุให้ชัดเจนว่า การลาออกหรือบอกเลิกการเป็นตัวแทนต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรการลาออกย่อมทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาก็ได้ 2) ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวกับการลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้วยังมีรายชื่อดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ที่กรมทะเบียนการค้านั้น ไม่ถือว่ายังไม่ได้ลาออก เนื่องจากการลาออกได้มีผลแล้ว จากการบอกเลิกการเป็นตัวแทน ส่วนการไปถอนรายชื่อจากกรมทะเบียนการค้าจะต้องเป็นหน้าที่ของกรรมการที่ยังอยู่ในตำแหน่งกรรมการที่ลาออกแล้วไม่สามารถแจ้งต่อกรมทะเบียนการค้าโดยตรงได้ 3) ส่วนในประเด็นที่ทางบริษัทได้แต่งตั้งให้รัฐมนตรีคนใดเป็นกรรมการบริษัทโดยที่รัฐมนตรีผู้นั้น ไม่ได้รับทราบ ไม่น่าจะถือว่ารัฐมนตรีนั้นละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 เพราะรัฐมนตรีผู้นั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่บริษัทเนื่องจากตนเองไม่ทราบว่าเป็นกรรมการอยู่ การเป็นกรรมการต้องเป็นเรื่องสมัครใจหรือจงใจ เพื่อที่จะใช้ตำแหน่งรัฐมนตรีแสวงประโยชน์ให้กับบริษัท ถ้าไม่สมัครใจหรือจงใจ หรือไม่ได้รับ	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

	ทราบว่าตนเองเป็นก็ไม่มีโอกาสที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้บริษัทได้ นอกจากนั้นยังไม่เป็นธรรมแก่รัฐมนตรีถ้าจะถือว่าเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริษัทโดยที่ไม่ได้รับทราบ แล้วเป็นผลให้ขาดคุณสมบัติของการเป็นรัฐมนตรี เพราะเจ้าตัวไม่มีทางได้รับทราบในเรื่องนั้นแล้วจะให้ลาออกได้อย่างไร นอกจากนั้นความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทกับกรรมการเป็นความเกี่ยวพันระหว่างตัวการกับตัวแทนซึ่งเป็นเรื่องของสัญญาที่สองฝ่ายได้ตกลงกัน ดังนั้น เมื่อกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งไม่ได้รับทราบถือว่าไม่ได้ตกลงเป็นตัวแทน จึงไม่ถือว่าเป็นตัวแทนหรือกรรมการโดยสมบูรณ์ 4) ในประเด็นที่ยังมีชื่อดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือเป็นกรรมการบริษัทที่กรมทะเบียนการค้า โดยที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไม่ได้ดำเนินกิจการ ไม่ถือว่าผิดหรือละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 เนื่องจากบริษัทดังกล่าวไม่ได้กระทำการใดที่จะมีผลให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการอันเป็นการขัดผลประโยชน์ได้ นอกจากนั้น เมื่อบริษัทนั้นไม่ได้ดำเนินกิจการและในทางปฏิบัติไม่มีผู้บริหารแต่อย่างใด จะเป็นเหตุสุดวิสัยที่รัฐมนตรีจะดำเนินการลาออกต่อบริษัท 5) จากหลักเกณฑ์ข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน เป็น รายบุคคลว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 และความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) หรือไม่ 1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รับฟังได้ว่า ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด มิได้ดำเนินกิจการใด ๆ ดังนั้น จึงไม่มีการกระทำการใดที่ผู้ถูกร้องจะกระทำเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทที่ตนดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการอยู่ อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 2. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัทรังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ตั้งแต่ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำ	

	การอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 3. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ผู้ถูกร้องชี้แจงโดยยื่นพยานเอกสาร สำเนาหนังสือขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท บริษัท พี. เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัดหนังสือทั้งสองฉบับมีการตอบรับการแสดงเจตนาลาออกจากกรรมการโดยผู้จัดการบริษัททั้งสอง ประกอบกับมีการนำกรรมการผู้จัดการของทั้งสองบริษัทมาเบิกความยืนยัน จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองแล้วจริง โดยมีผลตั้งแต่วันก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาตรา 208 4. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ต่อกรรมการบริษัทก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 5. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล รับฟังได้ว่าบริษัทพินัยประสิทธิ จำกัดไม่มีอาคารสำนักงาน ไม่มีพนักงานปฏิบัติงาน และไม่มีทรัพย์สินใดๆ ประกอบกับผลการตรวจสอบของกรมสรรพากรไม่พบแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลจึงเห็นว่าบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใดๆที่เป็นผลให้ผู้ที่ยังมีชื่อดำรงตำแหน่งในบริษัทอยู่ในวิสัยจะกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ได้ 6. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม และเป็นกรรมการบริษัทงามดูพลี จำกัด และบริษัทพันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 7. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และกรรมการบริษัท โรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัดแล้ว ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 8. นายไชยา สะสมทรัพย์ รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดง	

	เจตนาขอลาออกจากการเป็นกรรมการสุพีเรีย ออดิโอ จำกัดก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 9. นายวัฒนา อัศวเหม รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของของห้างหุ้นส่วนจำกัดพลังงานไทย ก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้ กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 10. นายรักษ์ ตันติสุนทร ผู้ถูกร้องนำสืบชี้แจงว่า นายจิรศักดิ์ ลิ้มทรงพรต หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญได้ถึงแก่กรรม อันมีผลทำให้ห้างเลิกไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 และมาตรา 1080 ประกอบกับต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 นางบุญชู ลิ้มทรงพรต ผู้ชำระบัญชีของห้างฯ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเลิกห้างฯ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2543 จึงถือว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคน..... มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดังกล่าวไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	ประเด็นตามคำร้องมีอยู่ว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องจำนวน 10 คน หรือผู้หนึ่งผู้ใดในจำนวนนี้จะต้องพ้นจากตำแหน่งเฉพาะตัวเพราะเหตุที่กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่ เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยกรณี เหล่านี้ เห็นว่าจำเป็นต้องพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการวินิจฉัยเสียก่อน ผู้ร้องอ้างว่า รัฐมนตรีทั้ง 10 คนที่กล่าว ต่างก็มีฐานะเป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่าในทะเบียนของกรมทะเบียนการค้ากระทรวงพาณิชย์มีชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้เป็นกรรมการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนปรากฏอยู่ จึงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในตอนแรกว่า ลำพังเพียงการมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดเป็นกรรมการในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราช	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

การนั้น จะมีผลในตัวเองให้รัฐมนตรีผู้นั้นต้องถือว่ากระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญเสมอไปหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามมาตรา 1015 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามที่กำหนดไว้แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการรวมตลอดทั้งชื่อของกรรมการทุกคนด้วยจึงอาจถือได้ว่าการมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางการก็เป็นข้อสันนิษฐานหรือหลักฐานประการหนึ่งว่าผู้ที่มีชื่อนั้นเป็นกรรมการตามที่ได้จดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหรือหลักฐานดังกล่าวหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาดแต่อย่างไรไม่ เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียนเป็นข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเองเป็นผู้นำไปจดทะเบียนไว้ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น จึงเป็นข้อความที่อาจคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงได้ หรืออาจตรงตามข้อเท็จจริงในขณะจดทะเบียนแต่ข้อเท็จจริงได้เปลี่ยนแปลงไปในภายหลังและไม่ได้มีการจดแจ้งเพื่อแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานที่กล่าวมานี้จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่าข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน เป็นที่น่าสังเกตว่าหนังสือรับรองฐานะและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน/บริษัทที่ออกโดยสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์นั้น มีข้อความสำคัญดังนี้ "หนังสือนี้รับรองเฉพาะข้อความที่ห้างหุ้นส่วน/บริษัทได้นำมาจดทะเบียนไว้เพื่อผลทางกฎหมายเท่านั้น ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ควรหาไว้พิจารณาฐานะ"

ด้วยเหตุนี้ผู้ถูกร้องจึงได้กล่าวอ้างและนำสืบพยานว่า ก่อนหรือตอนที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ตนได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทแล้วหรือพ้นจากตำแหน่งกรรมการตามวาระปกติโดยไม่ทราบว่าตนได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอีกวาระหนึ่ง หรือบริษัทร้างแล้วเพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ เป็นต้น จึงมีประเด็นที่จำต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า เหตุผลที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นอ้างอิงนั้นจะฟังขึ้น

หรือไม่ ทั้งนี้ สมควรกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

<u>ประการแรก</u> ในส่วนที่เกี่ยวกับการลาออกหรือการพ้นจากตำแหน่งกรรมการตามวาระนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญเองก็ไม่มีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่าง ๆ เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเอกชนโดยเฉพาะคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกัน ดังนั้น ประเด็นที่ว่ารัฐมนตรีผู้ใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ จึงต้องพิจารณาวินิจฉัยบนมูลฐานของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องนี้โดยเฉพาะเท่านั้น

มาตรา 1167 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน" ส่วนมาตรา 826 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายนี้ บัญญัติว่า "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน" และมาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ตัวการจะถอนตัวแทนและตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ" จากบทบัญญัติที่อ้างถึงประกอบกับบทบัญญัติในมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 168 อาจสรุปสถานะทางกฎหมายได้ว่าการลาออกจากการเป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจะกระทำได้ทุกเมื่อ โดยกรรมการผู้ลาออกจะต้องแสดงเจตนาต่อกรรมการผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยจะทำเป็นหนังสือก็ได้ (ซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานที่ง่ายแก่การนำสืบ) หรืออาจจะเป็นการแจ้งด้วยวาจาก็ได้ (ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจนำสืบพยาน

	ยากขึ้น) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้ผู้ลาออกต้องไปจดทะเบียนเพื่อถอนชื่อของตนออก และถึงแม้ผู้ลาออกจะไปดำเนินการจดแจ้งด้วยตนเองก็จะไม่มีผลใด ๆ ในทางกฎหมาย เพราะนายทะเบียนไม่มีอำนาจหน้าที่รับการจดแจ้งจากผู้ลาออก คงปล่อยให้เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไปดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในทะเบียน ซึ่งการละเลยไม่ปฏิบัติเช่นนั้นก็หาทำให้การลาออกจากการเป็นกรรมการไร้ผลทางกฎหมายไม่ เว้นแต่ผู้ที่ได้ลาออกไปแล้วอาจจะยังต้องรับผิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อบุคคลภายนอกผู้สุจริตและเชื่อว่าผู้ที่ลาออกยังเป็นกรรมการอยู่ดังเช่นที่ปรากฏในทะเบียน <u>ประการที่สอง</u> สำหรับข้อต่อสู้ที่ว่าบริษัทที่รัฐมนตรียังเป็นกรรมการอยู่โดยนิตินัยได้กลายเป็น บริษัทร้างไปแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการหรือประกอบธุรกิจใด ๆในช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม โดยการปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งอยู่อาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย และเจตนาอีกประการหนึ่งของบทบัญญัตินี้ก็เพื่อบังคับให้รัฐมนตรีต้องรวมกำลังและอุทิศเวลาของตนเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินเพียงอย่างเดียว ดังนั้น กรณีจะต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องเป็นนิติบุคคลที่กำลังดำเนินกิจการอยู่ตามปกติ อันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ได้ หรืออาจทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินกับการกระทำกิจการส่วนตัว แต่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่เคยหรือได้ยุติการประกอบธุรกิจแล้วในขณะที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ ไม่น่าจะถูกรวมเข้าไว้ในขอบเขตของมาตรา 208 เพราะกรณีไม่มีช่องทางหรือโอกาสที่จะก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์หรือการแบ่งแยกเวลาตามที่กล่าว	

	<u>ประการที่สาม</u> ในทำนองเดียวกัน ตามนัยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ องค์ประกอบของการกระทำอันต้องห้ามตามบทบัญญัตินี้ก็น่าจะรวมถึงเจตนาของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น ถ้ารัฐมนตรีผู้ใดเข้าใจด้วยความสุจริตใจว่าตนได้พ้นจากตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว และไม่เคยเข้าร่วมในกิจการหรือการบริหารงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเลยในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ กรณีก็ไม่น่าจะถือได้ว่าเป็นการละเมิดมาตรา 208 ถึงแม้ว่าในทางนิตินัยแล้วรัฐมนตรีผู้นั้นยังมีฐานะเป็นกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอยู่ก็ตามกรณีที่รัฐมนตรีหลงลืมไปว่าตนยังมีตำแหน่งอยู่ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด ก็น่าจะมีผลเช่นเดียวกัน คือ ไม่อาจถือได้ว่ามีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบของการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ ต่อไปนี้จะเป็นการวินิจฉัยเป็นรายกรณีว่ารัฐมนตรีผู้ใดกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น 1. กรณีนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เชื่อได้ว่า บริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด มิได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ จึงมีสภาพเป็นบริษัทร้างแล้ว ดังนั้น ถึงแม้ว่านายสุรินทร์จะยังมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัทอยู่ในทะเบียนของทางราชการก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว กรณีมิอาจถือได้ว่าต้องตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 2. กรณีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เห็นว่ามีหลักฐานที่เชื่อได้ว่านายอาทิตย์ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทบ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ก่อนหน้าที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีแล้วจริง 3. กรณีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เชื่อได้ว่านายสุวัจน์ฯ ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด และบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด แล้ว โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม 2533 ถึงแม้จะยังมีชื่อตนเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวอยู่ในทะเบียนของกระทรวงพาณิชย์ก็ตาม กรณีจึงไม่เป็นการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ	

	4. กรณีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกแล้วและมิได้เป็นกรรมการของบริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี บริษัทนั้นไม่เคยดำเนินธุรกิจใด ๆ เลย ไม่มีการจ้างพนักงานและไม่มีทรัพย์สินใด ๆ อีกทั้งไม่มีที่ตั้งที่สามารถติดต่อกับบริษัทได้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 5. กรณีนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด มีสภาพเป็นบริษัทร้างมาเป็นเวลานานแล้ว ก็ไม่มีทางที่ผู้ถูกร้องซึ่งยังมีชื่อเป็นกรรมการของบริษัทจะก่อให้เกิดการขัดกันของผลประโยชน์ได้ จึงเห็นว่ากรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 6. กรณีหม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ถูกร้องอ้างว่าตนได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท งามดูพลี จำกัดแล้ว และกรรมการผู้จัดการของบริษัทได้ขายอาคารที่ทำการของบริษัทให้แก่บุคคลภายนอก บริษัทจึงได้เลิกกิจการแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2538 โดยไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเลิกบริษัท ส่วนการเป็นกรรมการในบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด นั้น ผู้ถูกร้องอ้างว่าตนได้พ้นจากตำแหน่งตามวาระ 3 ปี แล้ว แต่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกโดยที่ประชุมใหญ่ โดยตนไม่ได้รับแจ้งเรื่องนี้ จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องได้กลับเข้าเป็นกรรมการโดยถูกต้องตามกฎหมาย เพราะผู้ถูกร้องมิได้ให้ความยินยอม และไม่เคยได้รับการติดต่อให้เข้าร่วมประชุมกรรมการบริษัทแต่ประการใด ซึ่งข้ออ้างเหล่านี้พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รับฟังได้ เพราะตามกฎหมายผู้ถูกร้องจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการของบริษัทอีกโดยตนมิได้ให้ความเห็นชอบด้วยนั้น ย่อมกระทำมิได้ สำหรับการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม นั้น พยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแล้วโดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนครบทุกคนเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2540 7. กรณีนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า นายประดิษฐ์ได้ลาออกจากกรรมการของบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และบริษัท โรแยลโฮลดิ้งส์ จำกัด แล้วอย่างถูกต้องตาม	

	กฎหมายเป็นเวลาหลายเดือนก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรี จึงเห็นว่ากรณีไม่เป็นการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 8. กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์ เชื่อได้ว่านายไชยาได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด และบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ถูกต้องและมีผลทางกฎหมายแล้ว ก่อนที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี 9. กรณีนายวัฒนา อัศวเหม เชื่อได้ว่านายวัฒนา มิได้ดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ กรณีจึงไม่ต้องตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 10. กรณีนายรักษ์ ตันติสุนทร เห็นว่า นายรักษ์ฯ เป็นหุ้นส่วนแต่เพียงฐานะเดียวโดยไม่มีอำนาจจัดการหรือบริหารงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ไม่อาจถือได้ว่านายรักษ์ฯ ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน กรณีจึงไม่เข้าข่าย มาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ นายรักษ์ฯ ได้ต่อสู้ด้วยว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ได้เลิกกิจการไปแล้วโดยผลทางกฎหมาย ไม่เคยมีการประชุมหุ้นส่วน และไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ ทั้งสิ้น จึงฟังเป็นที่ยุติได้ว่ากรณีนายรักษ์ไม่อยู่ในฐานะที่จะละเมิดมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญได้แต่อย่างไร จึงวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องทั้งสิบคน.....ต่างก็มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญในส่วนที่บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรี "ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน...." ดังนั้น ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนที่กล่าวจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามคำร้องมีเพียงว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนขณะเป็นรัฐมนตรียังดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่ ผู้ร้องนำสืบแต่เพียงว่าตามเอกสารทางราชการของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่าขณะที่ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนเป็นรัฐมนตรีนั้น ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนยังคงมีชื่อดำรง	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง

	ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอยู่ ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนนำสืบว่า ขณะที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้น ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนมิได้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด ๆ แล้ว ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกวินิจฉัยเป็นกลุ่มได้ ดังนี้ <u>กลุ่มที่ 1</u> ผู้ที่มิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเลย <u>กลุ่มที่ 2</u> ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกรรมการหรือผู้จัดการในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน แต่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนั้น ๆ ก่อนที่จะได้เป็นรัฐมนตรีแล้ว <u>กลุ่มที่ 3</u> ผู้ที่มิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทขณะเป็นรัฐมนตรี เพราะบริษัทเลิกกิจการไปก่อนแล้ว ตามข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องและผู้ถูกร้องนำสืบ ฟังได้ ดังนี้ <u>กลุ่มที่ 1</u> ผู้ถูกร้องที่มิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเลย ได้แก่ นายรักษ์ ตันติสุนทร ผู้ถูกร้องที่ 10 ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 10 มิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง <u>กลุ่มที่ 2</u> ผู้ถูกร้องที่รับว่าเคยเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ตามที่ผู้ร้อง ยื่นคำร้องจริง แต่ได้ลาออกหรือต้องออกตามวาระก่อนที่จะได้เป็นรัฐมนตรี ได้แก่ 1. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ 2. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ 3. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ 4. หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร 5. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ 6. นายไชยา สะสมทรัพย์ 7. นายวัฒนา อัศวเหม ผู้ถูกร้องทั้ง 7 คน นำสืบและเสนอข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ทุกคนได้ลาออกจากการเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ตามที่ผู้ร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องเหล่านี้เป็นกรรมการ	ทั้ง 10 คน ไม่สิ้นสุด

	หรือผู้จัดการอยู่ โดยลาออกกับผู้มีอำนาจของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนการลาออกนี้ส่วนใหญ่ยื่นใบลาออกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน มีบางคนเท่านั้นที่ลาออกด้วยวาจา ปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ การพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท จะต้องปฏิบัติอย่างไร หรือการลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการด้วยวิธี (1) ลาออกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (2) ลาออกด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวถือว่าได้ลาออกแล้ว หรือไม่ คือตามกฎหมายแล้ว ถือว่าคนเหล่านี้ยังเป็นผู้จัดการหรือกรรมการอยู่ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่ารัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่ หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ ต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1042 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน” และมาตรา 1167 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน” ดังนั้น การที่หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการจะลาออกจากตำแหน่ง จะต้องปฏิบัติอย่างไรนั้นต้องใช้กฎหมาย “ว่าด้วยตัวแทน” ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ 5 ว่าด้วยตัวแทนนั้น มาตรา 797 วรรคแรก บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีก	

	คนหนึ่งเรียกว่า ตัวการ และตกลงจะทำการดั่งนั้น" มาตรา 826 วรรคแรก บัญญัติว่า "อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน" มาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ" และมาตรา 386 วรรคแรก บัญญัติว่า "ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง" จากมาตรา 1167 มาตรา 797 มาตรา 826 มาตรา 827 และมาตรา 386 สรุปได้ว่า ความเกี่ยวพันระหว่างกรรมการบริษัทกับบริษัทนั้นเป็นไปตาม "สัญญาตัวแทน" โดยบริษัทเป็นเสมือน "ตัวการ" โดยมีกรรมการบริษัทเป็น "ตัวแทน" ในกรณีที่ตัวแทนจะเลิกสัญญาตัวการตัวแทนนั้น กระทำได้โดยตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทน และสามารถบอกเลิกในเวลาใด ๆ ได้ทุกเมื่อและการบอกเลิกสัญญาเพียงแต่แจ้งให้ตัวการทราบเท่านั้นซึ่งมีผลทันที ดังนั้น การที่กรรมการบริษัทซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของบริษัทลาออกจากการเป็นกรรมการหรือตัวแทนของบริษัท ก็เพียงแต่แจ้งให้บริษัทซึ่งเป็นตัวการทราบเท่านั้น การเป็นตัวการตัวแทนก็เลิกกันทันที คือ การเป็นกรรมการของบริษัทก็สิ้นสุดลงหรือมีผลทันทีที่การแสดงเจตนานั้นไปถึงบริษัทหรือผู้มีอำนาจทำแทนบริษัท ซึ่งได้แก่กรรมการ ผู้จัดการบริษัท และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกจากกรรมการต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตนเองออกจากทะเบียน เพราะเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการ และกรรมการผู้ลาออกก็ไม่มีอำนาจที่จะไปขอแก้ไขทางทะเบียนได้ ด้วยข้อกฎหมายดังกล่าว เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้ง 7 คนในกลุ่มนี้ได้แจ้งความจำนงให้ผู้มีอำนาจของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนทราบว่าขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าจะแจ้งเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ตาม เมื่อบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนทราบถึงเจตนาการลาออกแล้ว ก็ต้องถือว่าผู้ถูกร้องเหล่านี้มิได้เป็นกรรมการ	

บริษัทหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนตั้งแต่วันที่แสดงเจตนาลาออก เมื่อผู้ถูกร้องทั้ง 7 คนแสดงเจตนาลาออกก่อนที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี คดีจึงฟังได้ว่า ขณะผู้ถูกร้องทั้ง 7 คนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องเหล่านี้มิได้เป็นกรรมการบริษัทหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

<u>กลุ่มที่ 3</u> คือ ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทจริง แต่บริษัทเหล่านี้ได้เลิกดำเนินการประกอบธุรกิจหรือกิจการไปก่อนแล้ว คือมิได้ประกอบธุรกิจก่อนที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และมิได้ประกอบธุรกิจใด ๆ ตลอดมาจนปัจจุบัน ผู้ถูกร้องในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ
2. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ทั้งบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับนายสุรินทร์ฯ และบริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับนายพิเชษฐ์ เข้าหลักเกณฑ์ที่นายทะเบียนบริษัทสามารถที่จะดำเนินการให้เป็นบริษัทร้างได้ เพราะทั้ง 2 บริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจมาเป็นเวลานาน ไม่ได้ส่งงบการเงินไม่น้อยกว่า 3 ปี ไม่มีสำนักงานบริษัท แม้จะยังมิได้ถูกขีดชื่อให้เป็นบริษัทร้าง แต่ก็ไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ แล้ว ซึ่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา208 มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนบุคคล โดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติ อันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่หมายรวมถึงห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เลิกกิจการหรือไม่ได้ประกอบกิจการใดๆ แล้ว เมื่อทั้ง 2 บริษัทเป็นเสมือนบริษัทร้าง คือไม่มีบริษัทดังกล่าวแล้ว จึงเป็น

	การพ้นวิสัยที่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นรัฐมนตรีและมีชื่อเป็นกรรมการอยู่นั้น จะใช้อำนาจหน้าที่ของตนในตำแหน่งรัฐมนตรีกระทำการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทดังกล่าวได้ จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องทั้งสิบคนมิได้กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคน จึงไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 216 (6)	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	ประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ มีรัฐมนตรีคนใดบ้างที่มิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทและหุ้นส่วนอย่างถูกต้องตามกฎหมายก่อนวันได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี จากหลักฐานเอกสารและการออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อฟังคำแถลงของคู่กรณี พิจารณาเป็นรายบุคคลได้ ดังต่อไปนี้ 1) นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ฟังได้ว่า บริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ไม่ได้ดำเนินกิจการนับแต่ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นต้นมา จึงเชื่อว่าบริษัทนี้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 2) นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ฟังได้ว่า นายอาทิตย์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการทั้งบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด และบริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด แล้ว ส่วนบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด มิได้ดำเนินการมาตั้งแต่ต้น กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 3) นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เชื่อว่านายสุวัจน์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด และบริษัท พี. เอส. ดี. เอ็น. จำกัด ก่อนเป็นรัฐมนตรี กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 4) คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ บริษัท พริสมา อินโฟ จำกัด ได้เลิกไปนานแล้ว และนับแต่ก่อตั้งบริษัทจนถึงปัจจุบันตนไม่เคยได้รับผลประโยชน์ ไม่เคยได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากบริษัทเนื่องจากบริษัทไม่ได้ประกอบกิจการและไม่มีรายได้ จึงเชื่อได้ตามที่ชี้แจงมา กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 5) นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ตามหลักฐานและการชี้แจงดังกล่าวจึงเชื่อได้ว่า บริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด ได้เลิกกิจการแล้ว	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

	ก่อนที่นายพิเชษฐฯ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 6) หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร เห็นว่าห้างหุ้น ส่วนจำกัด สวนพะยอม ได้หยุดกิจการมาตั้งแต่ปี 2539 บริษัท งามดูพลี จำกัด ได้เลิกกิจการแล้ว และได้พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ตั้งแต่ปี 2537 แล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 7) นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ฟังได้ว่านายประดิษฐ์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และบริษัท โรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด แล้วก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 8) นายไชยา สะสมทรัพย์ จึงฟังได้ว่านายไชยาฯ พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด และบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 9) นายวัฒนา อัศวเหม ฟังได้ว่านายวัฒนาฯ มิได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ในระหว่างดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ 10) นายรักษ์ ตันติสุนทร พบว่าไม่มีหลักฐานใดให้ตรวจสอบ และนายจิรศักดิ์ ลิ้มทรงพรต หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ก็ได้ถึงแก่กรรมลงจึงเป็นผลให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ต้องเลิกไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 ประกอบมาตรา 1080 ด้วย จากการชี้แจงแสดงหลักฐานและการสอบถามพยานบุคคลในการออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 25-26 มกราคม 2544 แล้ว เชื่อได้ว่ารัฐมนตรีทั้ง 10 คน ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในห้างหุ้นส่วนและบริษัทก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งโดยการลาออกและการหยุดกิจการของห้างหุ้นส่วนและบริษัทดังกล่าว กรณีจึงไม่ต้องตามมาตรา 208 ของรัฐธรรมนูญ และความเป็นรัฐมนตรีจึงไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา 216 (6) ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด	

	จึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีทั้ง 10 คน ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 216 (6)	
12. นายอมร รักษาสัตย์	การพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา 32 คนว่ารัฐมนตรี 10 คนดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในบริษัทจำกัดหรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนี้ ได้มีคำแถลงชี้แจงของรัฐมนตรีทั้ง 10 ท่าน หลายฉบับ ประกอบกับมีการออกนั่งพิจารณาซักถามระหว่างผู้ร้องผู้ถูกร้อง และพยานกลางจากกรมทะเบียนการค้า รวมทั้งเอกสารจากกรมสรรพากรและสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และการสืบสวนข้อเท็จจริงของนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทอีกหลายจังหวัดที่ศาลรัฐธรรมนูญขอให้ตรวจสอบสภาพของบริษัทและห้างหุ้นส่วนต่างๆ รวมเป็นเอกสารจำนวนมาก ซึ่งทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ยอมรับได้นั้นเป็นการพิจารณาร่วมกันของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และต่อมาได้นำไปเขียนในคำวินิจฉัยรวมของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในที่นี้ จึงจะสรุปข้อเท็จจริงที่สำคัญเพื่อประกอบการวินิจฉัยส่วนบุคคลเท่านั้น 1) กรณีนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายแสดงว่าบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด มิได้ประกอบธุรกิจใด ๆ มานานก่อนที่นายสุรินทร์จะเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี จึงไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 2) กรณีนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ วินิจฉัยว่า จากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่านายอาทิตย์ ได้แสดงเจตนาขอลาออกจากบริษัททั้ง 3 ตั้งแต่วันที่ 9 กรกฎาคม 2542 ก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่ง จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 3) กรณีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ วินิจฉัยว่า กรณีนี้ฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากบริษัททั้งสองตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม 2533 ก่อนเข้ารับตำแหน่งเมื่อ 5 ตุลาคม 2541 จึงมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 4) กรณีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ วินิจฉัยว่า จากคำแถลงด้วยเอกสารและการให้ปากคำ ซึ่งแม้มีความสับสนพอสมควรแต่เชื่อได้ว่า เกิดจากความหลงลืมเพราะบริษัทไม่มีกิจกรรมใดๆ และไม่มีผลประโยชน์ใดๆ จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาขอ	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

	ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จึงมิได้กระทำการอันต้องห้ามในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 208 5) กรณีนายพิเชษฐ์ พันธุ์วิชาติกุล วินิจฉัยว่า จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ฟังได้ว่าบริษัท พินัยประสิทธิ์ จำกัดไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ มานานแล้ว ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2540 จึงไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะกระทำการอันต้องห้ามที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 208 ได้ 6) กรณีหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร วินิจฉัยว่า จากหลักฐานต่าง ๆ เป็นที่เชื่อถือได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการในห้างหุ้นส่วนและบริษัททั้ง 3 แห่งตามคำร้อง จึงถือว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 7) กรณีนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ วินิจฉัยว่า จากคำชี้แจงและเอกสารหลักฐาน เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากบริษัททั้งสองก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหลายเดือน จึงเห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 8) กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์ วินิจฉัยว่า จากคำชี้แจงพยานเอกสาร และพยานบุคคล เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสองก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงมิได้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 9) กรณีนายวัฒนา อัศวเหม วินิจฉัยว่า เมื่อผู้ถูกร้องได้ยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องและได้นำนายสุพจน์ เหลืองธรรมธาดา หุ้นส่วนผู้จัดการมาเบิกความยืนยันรับรองเอกสารฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน 2539 แล้วเป็นอันยุติได้ว่าผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการ และได้โอนหุ้นให้นายสุพจน์แล้ว มีผลตั้งแต่วันดังกล่าว แม้จะมิได้จดทะเบียนให้ถูกต้องก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องจึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 10) กรณีนายรักษ์ ตันติสุนทร วินิจฉัยว่า โดยมีผู้ถูกร้องเป็นเพียงหุ้นส่วนธรรมดา ไม่เข้าข่ายผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน	

	และห้างหุ้นส่วนมิได้ประกอบธุรกิจใดๆ มาตั้งแต่ต้นเพราะมิได้รับใบอนุญาตให้ค้าอาวุธ ประกอบกับนายจีรศักดิ์ ลิ้มทรงพรต หุ้นส่วนผู้จัดการถึงแก่กรรมตั้งแต่ปี 2529 จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องจึงมิได้กระทำการ อันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 สรุปคำวินิจฉัย เห็นว่าผู้ถูกร้องทั้งสิบคน มิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคน จึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2543 อันเป็นผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 215 วรรคหนึ่ง (2) กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ มาตรา 215 บัญญัติไว้ดังนี้ "รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (1) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 (2) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (3) คณะรัฐมนตรีลาออก คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตาม (2) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯลฯ" อนึ่ง แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา 215 วรรคสอง จะบัญญัติว่าคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ก็ตาม แต่การอยู่ในตำแหน่งในกรณีเช่นว่านี้ ก็เป็นเพียงการรักษาการในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน โดยที่รัฐมนตรีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความ	ยกคำร้องของผู้ร้อง

	เป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) ได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วโดยผลของการยุบสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่มีกรณีที่จะต้องวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้อง (การที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณีว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา 216 วรรคหนึ่ง (2) (3) (4) หรือ (6) ก็เพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว จึงไม่มีกรณีที่ต้องวินิจฉัย) จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนมีตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 หรือไม่ 1) กรณีบริษัท ศิรินครการท่องเที่ยว จำกัด ที่อ้างว่านายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือว่าบริษัทดังกล่าวไม่ได้ประกอบธุรกิจมานานแล้ว แม้ผู้ถูกร้องจะมีชื่อเป็นกรรมการอยู่ในบริษัทดังกล่าว ก็ไม่ถือว่าฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 2) กรณีบริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด และบริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด ที่เกี่ยวกับนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ แยกพิจารณาดังนี้ 2.1) บริษัท บ้านอาทิตย์ จำกัด ไม่มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ 2.2) บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท เอ.โอ. เอ็นเทอร์ไพรส์ จำกัด แล้ว 2.3) บริษัท รังสิตน้ำผลไม้ จำกัด เห็นว่ามีเหตุผลที่รับฟังได้ เชื่อว่าบริษัทดังกล่าวไม่ได้ดำเนินการแล้ว 3) กรณีบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น จำกัด และบริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด เห็นว่าพยานหลักฐานของผู้ถูกร้องมีน้ำหนักและมีเหตุผลน่าเชื่อถือว่า นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ได้ลาออกจาก	ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คนไม่สิ้นสุด

	กรรมการบริษัท พี.เอส.ดี.เอ็น. จำกัด และบริษัทเคนซัง คอนสตรัคชั่น จำกัด แล้ว 4) กรณีบริษัทพริสมา อินโฟ จำกัด เชื่อว่าคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทก่อนจะเลิกบริษัทอย่างเป็นทางการ 5) กรณีบริษัท พินัยประสิทธิ จำกัด ที่เกี่ยวข้องกับนายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล เชื่อได้ว่า บริษัทดังกล่าวได้เลิกประกอบกิจการแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้จดทะเบียนเลิกบริษัทเท่านั้น 6) กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม บริษัท งามดูพลี จำกัด และบริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด ที่เกี่ยวข้องกับหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ถูกร้อง แยกพิจารณาดังนี้ 6.1) ห้างหุ้นส่วนจำกัด สวนพะยอม เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี 6.2) บริษัท งามดูพลี จำกัด เชื่อว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว 6.3) บริษัท พันธุ์ทิพย์ พาร์ค จำกัด มีน้ำหนักและเหตุผลเชื่อถือได้ว่าหลังจากปี 2537 ผู้ถูกร้องไม่ทราบถึงการได้รับเลือกเป็นกรรมการบริษัทอีก และไม่เคยตกลงที่จะเป็นกรรมการบริษัท ถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องยังเป็นกรรมการบริษัทฯ ในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี 7) กรณีบริษัท อิมโปเล็คซ์ จำกัด และบริษัท โรแยล โฮลดิ้งส์ จำกัด ที่เกี่ยวกับ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของทั้งสองบริษัทเรียบร้อยแล้วก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี 8) กรณีบริษัท โมบาย เทล จำกัด และบริษัท สุพีเรีย ออดิโอ จำกัด ที่เกี่ยวกับนายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัททั้งสองเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่มีการจดแจ้งทางทะเบียน บริษัทเพิ่งจะยื่นและนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทได้รับจดทะเบียนให้ผู้ถูกร้องออกจากกรรมการบริษัท โมบาย เทล จำกัด ในวันที่ 25 ตุลาคม 2543 9) กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด พลังงานไทย ที่เกี่ยวกับนายวัฒนา อัศวเหม เชื่อว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากหุ้นส่วนผู้จัดการ	

	ห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว 10) สำหรับกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ นายรักษ์ ตันติสุนทร ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่า เป็นเพียงหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ไม่ได้มีตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ คือ นายจิรศักดิ์ ลิ้มทรงพรต แต่นายจิรศักดิ์ ถึงแก่กรรม และห้างหุ้นส่วนจำกัด ปืนชำนาญ ได้เลิกไปโดยผลทางกฎหมายแล้ว กรณีนี้จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ที่จะร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ตามมาตรา 216 ประเด็นตามคำร้องที่ได้วินิจฉัยมาเป็นลำดับนั้น เห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องทุกคนมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ เชื่อว่าผู้ถูกร้องทั้งหมดได้ลาออกหรือพ้นจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดและกรรมการของบริษัท ก่อนที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมือง (รัฐมนตรี) ผู้ร้องแถลงแต่เพียงว่าตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏมีรัฐมนตรีสิบคนดำรงตำแหน่งเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นกรรมการในบริษัทโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยไม่มีพยานอื่นสนับสนุน คำร้องของผู้ร้องจึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจึงยังไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6)	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 4/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 11 : 3)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล						
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้งสิบคนจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เพราะกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 โดยดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในขณะเป็นรัฐมนตรี หรือไม่			**คำวินิจฉัย** ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องทั้ง 10 คน		
	ความเป็น รมต. ไม่สิ้นสุด	จำหน่าย คำร้อง / ยกคำร้อง	ความเป็น รมต. สิ้นสุด	ไม่สิ้นสุด (ชอบด้วย รธน.)	จำหน่าย คำร้อง/ ยกคำร้อง	สิ้นสุด (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓		
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓		
3. นายจุมพล ณ สงขลา		✓			✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓		
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์		✓			✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓		
7. นายมงคล สระฏัน	✓			✓		
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓		
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓		
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓		
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓		
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓		
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ		✓			✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓		
รวม	11	3	0	11	3	0

5. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2544 (วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายสุเมธ อุพลเถียร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

(วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้อง (นายสุเมธ อุพลเถียร) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้อง ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2538 และพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2542 ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ทำให้ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี แล้วแต่กรณี ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2542 ถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อแจ้งให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนด ปรากฏว่าจนถึงวันครบกำหนด ผู้ถูกร้องก็มิได้ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง และผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2543 และ 3 พฤษภาคม 2543 ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงเหตุผลกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปที่บ้านเลขที่ 439 ถนนกลางเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นภูมิลำเนาที่ปรากฏ

		ตามหลักฐานของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ปรากฏหลักฐานตามใบตอบรับของไปรษณีย์ว่า นายหนูพิศ อุพลเถียร ซึ่งเป็นน้าของผู้ถูกร้อง เป็นผู้รับหนังสือไว้ทั้งสองฉบับ นอกจากนี้ ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2543 ถึงอธิบดีกรมการปกครอง เพื่อแจ้งสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น ให้แจ้งผู้ถูกร้องให้ชี้แจงเหตุผลของการไม่ยื่นบัญชีฯ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงการไม่ยื่นบัญชีฯ ปรากฏว่า เสมียนในสำนักงานทนายความของผู้ถูกร้องเป็นผู้รับไว้ ต่อมาเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้รวบรวมพยานหลักฐานในเรื่องนี้เพิ่มเติม โดยสอบปากคำพยานบุคคลและผู้ถูกร้อง รวม 7 คน ผู้ถูกร้องให้ถ้อยคำเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2543 สรุปได้ว่า ปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 439 ซอย 16 ถนนกลางเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นและอาศัยอยู่กับภรรยาที่บ้านเลขที่ 288/1 หมู่ที่ 14 อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนคร ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2538 ถึงวันที่ 18 ธันวาคม 2542 ภายหลังจากที่พ้นจากตำแหน่งได้รับหนังสือของผู้ร้อง 2 ครั้ง และสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น 1 ครั้ง แจ้งให้ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องได้ร่างหนังสือเตรียมชี้แจงผู้ร้องโดยพิมพ์เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่ข้อมูลสูญหาย ประกอบกับกำลังรวบรวมข้อมูลที่กระจัดกระจายตั้งแต่ต้นปีถึงปัจจุบัน และมีคดีความมากมาย ไม่มีเวลาที่จะทำและรวบรวมบัญชีฯ ทำให้หลงลืม ไม่มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ และทราบดีว่า มีโทษ 2 สถาน คือ ถูกตัดสิทธิในทางการเมือง และเป็นความผิดอาญา ผู้ถูกร้องยังประสงค์จะยื่นบัญชีฯ และจะรีบดำเนินการส่งให้ผู้ร้องโดยด่วน ต่อมาผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 โดยปล่อยให้เวลาล่วงเลยถึง 273 วัน การยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้องดังกล่าว เนื่องมาจากเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้สอบปากคำผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2543

		ผู้ร้องพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 81/2543 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2543 แล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่แสดงถึงเหตุผลที่มิได้ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่นต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 8 เสียงว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง ภายในระยะเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กำหนดให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ต่อไป
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ถึง 2 ครั้งและผู้ถูกร้องยอมรับว่า รับทราบหนังสือดังกล่าวแต่ไม่ได้ชี้แจงอย่างใด จนกระทั่งผู้ร้องให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยการสอบสวนปากคำพยานบุคคลรวมทั้งผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องการที่ผู้ถูกร้องให้ปากคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ว่า ไม่มีเจตนาหรือไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ แต่เป็นเพราะหลงลืม และยื่นบัญชีฯ เมื่อเวลาล่วงเลยจากวันครบกำหนดเป็นเวลานาน รับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ ประกอบกับผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องนี้ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 มาตรา 292 และ 295 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ (คะแนนเสียง 14 : 0) 2) เริ่มวันที่ 12 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2544 รวม 2 เดือน 1 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 117 ก วันที่ 20 ธันวาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 7 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2544 (วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** **"<u>มาตรา 291</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง** **ฯลฯ** **(6) ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ** **บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย....."** **"<u>มาตรา 292</u> บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้** **(1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง** **(2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง**	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง

	(3) ในกรณีที่บุคลตามมาตรา 291 ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย **ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (2) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย"** **"<u>มาตรา 295</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง** **เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"** ผู้ถูกร้องเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2538 ถึงวันที่ 18 ธันวาคม 2542 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" (8) มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามแบบที่ผู้ร้องกำหนดต่อผู้ร้องทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี ทั้งนี้ ภายในเวลาที่กำหนด ผู้ถูกร้องให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2543 ว่า ภายหลังจากที่พ้นจากตำแหน่ง ได้รับหนังสือเตือนจาก	

	สำนักงาน ป.ป.ช. สองครั้ง และสำนักงานเทศบาลนคร ขอนแก่น หนึ่งครั้ง ให้ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องได้ร่างหนังสือเตรียมชี้แจงต่อผู้ร้อง โดยพิมพ์เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่ข้อมูลสูญหาย ประกอบกับกำลังรวบรวมข้อมูลที่กระจัดกระจายตั้งแต่ต้นปีถึงปัจจุบันมีคดีความมากมาย ไม่มีเวลาทำและรวบรวมบัญชีฯ ทำให้หลงลืม ไม่มีเจตนาจะไม่ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องทราบดีว่า การไม่ยื่นบัญชีฯ อาจมีโทษสองสถาน คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี และอาจเป็นความผิดอาญาด้วย ผู้ถูกร้องยังประสงค์จะยื่นบัญชีฯ และจะรีบดำเนินการ ไม่มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อมา ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 ซึ่งเป็นเวลาที่ล่วงเลยไปแล้วถึง 273 วัน ผู้ร้องพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 81/2543 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2543 แล้ว เห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า มิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน 8 เสียง ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และเสนอคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแต่ไม่กระทำ และได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อเวลาล่วงเลยถึง 273 วัน ทั้งนี้ โดยไม่มีเหตุที่จะรับฟังได้ ประกอบกับผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องนี้ โดยให้ศาลพิจารณาฝ่ายเดียวได้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ถึง 2 ครั้งและผู้ถูกร้องยอมรับว่า รับทราบหนังสือดังกล่าว แต่ไม่ได้ชี้แจงอย่างใด จนกระทั่งผู้ร้องให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยการ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์

	สอบปากคำพยานบุคคลรวมทั้งผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ถูกร้องให้ปากคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช.ว่า ไม่มีเจตนาหรือไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ แต่เป็นเพราะหลงลืม และยื่นบัญชีฯ เมื่อเวลาล่วงเลยจากวันครบกำหนดเป็นเวลานาน และแม้ว่าจะไม่มีหลักฐานชัดเจนแสดงว่า ผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อมจากการไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นบัญชีฯ เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่การที่ผู้ถูกร้องเป็นทนายความย่อมรู้ดีถึงผลของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้นเหตุผลที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นมาต่อสู้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีน้ำหนักพอที่จะทำให้เชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องนี้ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295
3. นายจุมพล ณ สงขลา	นายสุเมธ อุพลเถียร ได้รับสำเนาคำร้องแล้วได้ทำหนังสือลงวันที่ 25 มกราคม 2544 ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความว่า ไม่ประสงค์จะต่อสู้คดี เพราะปัจจุบันมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ยอมให้ตัดสิทธิทางการเมืองและพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียวได้ พิเคราะห์หนังสือชี้แจงของนายสุเมธ อุพลเถียร ฉบับดังกล่าวแล้ว จึงต้องถือว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ยอมรับว่าได้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีเข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่งจริง ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง อาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคสอง จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสุเมธ อุพลเถียร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่ง จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

	292 (1)	
4. พลโท จุล อติเรก	ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือเตือนของผู้ร้อง แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการยื่นบัญชีฯ ปล่อยให้เวลาเลยมาถึง 273 วัน เกินกว่าเวลาอันควร ซึ่งผู้ถูกร้องสามารถดำเนินการได้นานแล้ว การที่อ้างว่าข้อมูลต่าง ๆ สูญหายนั้นฟังไม่ขึ้น เพราะไม่เป็นการเหลือวิสัยที่จะจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 33 กำหนดได้ จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ถึงสองครั้งและผู้ถูกร้องยอมรับว่า รับทราบหนังสือดังกล่าว แต่ไม่ได้ชี้แจงอย่างใด จนกระทั่งผู้ร้องให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยการสอบปากคำพยานบุคคลรวมทั้งผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ถูกร้องให้ปากคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ว่าไม่มีเจตนาหรือไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ แต่เป็นเพราะหลงลืม และยื่นบัญชีฯ เมื่อเวลาล่วงเลยจากวันครบกำหนดเป็นเวลานาน ประกอบกับผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องนี้ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ
6. นายผัน	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนด	ผู้ถูกร้อง

จันทรปาน	เวลาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ถึง 2 ครั้ง และผู้ถูกร้องยอมรับว่า รับทราบหนังสือดังกล่าว แต่ไม่ได้ชี้แจงอย่างใด จนกระทั่งผู้ร้องให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยการสอบปากคำพยานบุคคลรวมทั้งผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ถูกร้องให้ปากคำต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ว่าไม่มีเจตนาหรือไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ แต่เป็นเพราะหลงลืมและยื่นบัญชีฯ เมื่อเวลาล่วงเลยจากวันครบกำหนดเป็นเวลานาน รับฟังไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ ประกอบกับผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องนี้ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ว่านายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ	จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ
7. นายมงคล สระฏัน	พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 มาตรา 291 และมาตรา 292 บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง และต่อมาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 มาตรา 4 (8) ได้ให้คำนิยามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหมายความถึง ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนครด้วย ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ซึ่งถือว่าเป็นวันเข้ารับตำแหน่ง ประเด็นต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา

	ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและเหตุผลถึง 2 ครั้ง แต่ผู้ถูกร้องไม่ยอมชี้แจง จนกระทั่งผู้ร้องให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. รวบรวมพยานหลักฐานโดยสอบปากคำผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องอ้างว่าหลงลืมและยื่นบัญชีฯ เมื่อล่วงเลยเวลาครบกำหนดเป็นเวลานาน และผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งต่อศาลว่า ไม่ประสงค์จะต่อสู้ในการพิจารณาคำร้องของผู้ร้อง กรณีจึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	295
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯภายในระยะเวลาที่กำหนดตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อีกทั้งผู้ถูกร้องยอมรับว่าได้รับหนังสือจากผู้ร้องให้ชี้แจงเหตุผลกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ แต่ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้เข้าชี้แจงแต่ประการใด แม้ต่อมาผู้ถูกร้องมาให้ปากคำต่อผู้ร้องว่าไม่มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ แต่เป็นเพราะหลงลืม จึงมายื่นบัญชีฯแต่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อระยะเวลาล่วงเลยวันครบกำหนดเป็นเวลานานถึงสองร้อยเจ็ดสิบสามวัน จึงรับฟังมิได้ว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ประกอบกับผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาคดี ซึ่งเท่ากับเป็นการแสดงว่าผู้ถูกร้องไม่ติดใจที่จะต่อสู้ จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	ในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 10/2543 เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด	ผู้ถูกร้องจงใจไม่

	ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณี นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ข้าพเจ้าได้แสดงความเห็นว่า การวินิจฉัยประเด็นเรื่องการ "จงใจ" ไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นั้น มีเกณฑ์พิจารณาดังนี้ คือ (1) ผู้ถูกร้องต้องทราบดีว่าตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ แต่เพิกเฉยละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าว และ (2) ไม่มีเหตุหรือกรณีแวดล้อมใด ๆ อันเป็นอุปสรรคหรือเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถยื่นบัญชีฯ ได้ เช่น เจ็บป่วยด้วยอาการหนัก หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถติดต่อกับผู้ร้องได้เลย เป็นต้น กรณีของผู้ถูกร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า เข้าอยู่ในเกณฑ์ตามข้อ (1) เนื่องจากมีหลักฐานชัดแจ้งที่แสดงว่าผู้ถูกร้องรู้ดีถึงหน้าที่ของตนในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวคือ ผู้ถูกร้องมีอาชีพเป็นทนายความ จึงย่อมจะทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ดีอยู่แล้ว และในการให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องเองก็ยอมรับว่าตนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม 2 ครั้ง และจากสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่นอีกหนึ่งครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้ง ผู้ถูกร้องได้เปิดหนังสือออกอ่านและใส่แฟ้มไว้และได้ร่างเตรียมชี้แจงผู้ร้องไว้แล้วด้วย สำหรับเกณฑ์พิจารณาตามข้อ (2) นั้น ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่าตนไม่มีเจตนาหรือจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ แต่ข้อมูลที่เตรียมไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่อยื่นต่อผู้ร้องได้สูญหายไป และว่าตนไม่มีเวลาที่จะทำและรวบรวมบัญชีฯ เพราะตนมีคดีความมากมายจึงทำให้หลงลืมไป พิจารณาแล้วเห็นว่า คำชี้แจงต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องไม่แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคหรือเหตุใด ๆ ที่จะทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คือ ภายในวันที่ 17 ธันวาคม 2542 จริงอยู่ในที่สุดแล้วผู้ถูกร้องก็ได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 ซึ่งเวลาได้ล่วงเลยไปแล้วถึง 273 วัน และพฤติการณ์ส่อให้เห็นว่าเป็นการยื่นบัญชีฯ ด้วย	ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

	ความจนใจเมื่อเห็นว่าผู้ร้องเอาจริงและเคร่งครัดในเรื่องนี้ เพราะเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้สอบปากคำตนและพยานบุคคลหลายคนไปแล้ว นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ 25 มกราคม 2544 กราบเรียนประธานศาลรัฐธรรมนูญความว่า ตนไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้คดีในเรื่องนี้และยินยอมให้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสิทธิของตนได้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับโดยปริยายว่าตนไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะอธิบายได้ว่าทำไมตนจึงไม่สามารถยื่นบัญชีฯ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม 2538 และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2542 ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 รวม 2 ครั้ง คือ 1) ภายใน 30 วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง คือภายในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2540 เพราะรัฐธรรมนูญประกาศใช้ วันที่ 11 ตุลาคม 2540 จึงต้องถือว่าวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือวันแรกที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ 2) ภายใน 30 วันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง คือภายในวันที่ 16 มกราคม 2543 ผู้ถูกร้องรับว่าไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบทั้ง 2 ครั้งจริง และไม่ขอต่อสู้คดี คดีฟังได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 จริง เมื่อผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ผู้ถูกร้องไม่ยื่นภายในกำหนด	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

	เพื่อพิสูจน์เจตนาในการที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องได้มีหนังสือเตือนให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ หรือชี้แจงข้อเท็จจริงถึง 2 ครั้ง ผู้ถูกร้องก็ไม่ยื่นบัญชีฯ และไม่ชี้แจงพฤติการณ์ดังกล่าว แสดงว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ จึงเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ จึงวินิจฉัยว่านายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พยายามติดต่อเพื่อแจ้งให้นายสุเมธ อุพลเถียร ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ทั้งทางหนังสือหลายครั้งและมีการสอบสวน ติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยที่นายสุเมธฯ ไม่ได้สนใจติดต่อกับทางสำนักงาน ป.ป.ช. เลยแม้แต่ครั้งเดียวว่ามีปัญหาอะไรที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ประกอบกับคำชี้แจงและเหตุผลที่นายสุเมธฯ ส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมกับยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ดังกล่าวเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 ซึ่งเลยกำหนดเวลามาถึง 273 วันนั้น เป็นเหตุผลที่ยังฟังไม่ได้ว่าไม่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295
12. นายอมร รักษาสัตย์	กรณีนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนอันเป็นลักษณะเตือนและทวงถามหลายครั้ง ซึ่งนายสุเมธก็มิได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว ดังนี้ 1) ป.ป.ช. มีหนังสือที่ ปช. 0002.04/ 3575 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2542 ถึงนายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อแจ้งให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่นยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในวันที่ 17 ธันวาคม 2542 อันเป็นวันครบกำหนดยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

	ปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 33 2) หลังจากครบกำหนดยื่นบัญชีฯ ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง เป็นจดหมายลงทะเบียนอีก 2 ฉบับลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2543 และวันที่ 3 พฤษภาคม 2543 เพื่อให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่ยื่นบัญชีฯ โดยส่งไปที่บ้านซึ่งเป็นภูมิลำเนาตามหลักฐานของกรมการปกครอง โดยมีน้าของผู้ถูกร้องเป็นผู้รับไว้ 3) พร้อมกันนั้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังได้มีหนังสือถึงอธิบดีกรมการปกครอง (ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2543) เพื่อแจ้งสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่นให้แจ้งผู้ถูกร้องอีกทางหนึ่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลนครขอนแก่นได้มีหนังสือแจ้งถึงผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2543 โดยเสมียนในสำนักงานทนายความของผู้ถูกร้องรับไว้ 4) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสอบปากคำพยานบุคคล 7 คน รวมทั้งผู้ถูกร้อง ซึ่งให้ถ้อยคำสรุปว่า ปัจจุบันผู้ถูกร้องเปลี่ยนที่อยู่ไปอยู่กับภรรยาภายหลังจากพ้นตำแหน่งและได้รับหนังสือจาก ป.ป.ช. 2 ครั้งและสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น 1 ครั้ง ให้แจ้งบัญชีทรัพย์สินฯ ผู้ถูกร้องอ้างว่าเตรียมและพิมพ์เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ที่สำนักงานทนายความของผู้ถูกร้องเองแต่ข้อมูลสูญหาย กำลังรวบรวมใหม่ตลอดจนไม่มีเวลาเพราะมีคดีความมาก อีกทั้งผู้ถูกร้องยังรับทราบโทษ 2 สถานของการไม่ยื่นบัญชี ทั้งความผิดอาญาและถูกตัดสิทธิทางการเมือง อย่างไรก็ดี ผู้ถูกร้องก็ยังไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ อันเป็นเวลาล่วงเลยมาถึง 273 วัน จนกระทั่งวันที่ 15 กันยายน 2543 หลังจากที่ ป.ป.ช. ไปสอบปากคำเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2543 5) ป.ป.ช. พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 81/2543 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2543 มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 8 เสียง ว่าผู้ถูกร้อง (นายสุเมธ อุพลเถียร) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อ ป.ป.ช. ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กำหนด	

	6) เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของ ป.ป.ช. ไว้ ดำเนินการเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2543 แล้วก็ได้ทำหนังสือแจ้งผู้ร้อง (ป.ป.ช.) และผู้ถูกร้อง (นายสุเมธ อุพลเถียร) ทราบ และหากประสงค์จะยื่นคำชี้แจงก็ให้ทำเป็นหนังสือชี้แจงมาภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ 7) นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือ ลงวันที่ 25 มกราคม 2544 ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญมีข้อความสำคัญว่า "ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ที่จะต่อสู้ในการพิจารณาในเรื่องนี้ เพราะในปัจจุบัน ข้าพเจ้าก็มิได้ดำรงตำแหน่งในทางการเมืองใด ๆ และยินยอมให้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสิทธิของข้าพเจ้าได้ เพื่อมิให้เป็นการยุ่งยากในการพิจารณา...จึงขอให้ศาลได้โปรดดำเนินการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวได้" เมื่อฝ่ายผู้ถูกร้องยินยอมให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาคดีฝ่ายเดียวได้ ศาลจึงได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามที่ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไปแล้ว เห็นว่าการที่ ป.ป.ช. ได้ทำการติดตามเรื่อง พยายามทวงถามหลายทางตลอดจนได้สอบสวน และสืบพยานโดยละเอียด และเห็นว่าผู้ถูกร้องซึ่งมีอาชีพเป็นทนายความย่อมรู้ถึงผลของการไม่ยื่นบัญชีฯ เป็นอย่างดี แต่ก็ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบจนเวลาผ่านพ้นไปมากจริง สำหรับประเด็นที่ว่าจงใจหรือไม่นั้นฝ่ายผู้ถูกร้องก็มิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้และหาพยานหลักฐานมาหักล้างในขั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเลย จึงวินิจฉัยว่า นายสุเมธ อุพลเถียร จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 295 ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ครบกำหนดยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว จากถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ให้ไว้กับเจ้าพนักงานของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้นรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่าตนมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อผู้ร้องในเวลาที่กำหนด หากไม่ยื่นในเวลาที่กำหนด ต้องได้รับโทษตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 แต่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องในเวลาที่ กำหนด จึงฟังเป็นยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ

	สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 ฉะนั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 วรรคหนึ่งว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ	หนี้สินและเอกสารประกอบ
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้วได้ความว่า ในชั้นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้ง ผู้ถูกร้องโดยตรงและแจ้งผ่านสำนักงานเทศบาลนครขอนแก่นหลายครั้ง ผู้ถูกร้องก็ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบจนเจ้าพนักงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม ผู้ถูกร้องจึงให้การว่าเคยได้รับหนังสือจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้แจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ 2 ครั้ง ได้เตรียมเอกสารเพื่อยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ แต่เอกสารและข้อมูลที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์หายไป ต่อมามีงานมากจึงหลงลืมและไม่ได้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หลังจากล่วงเลยเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ยื่นถึง 273 วัน แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องไม่สนใจที่จะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบและในชั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็มิได้ชี้แจงให้เห็นเป็นอย่างอื่น ตรงกันข้ามกลับยื่นคำแถลงว่าไม่ประสงค์จะต่อสู้คดียินยอมให้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสิทธิทางการเมืองของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงจึงฟังเป็นยุติได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบหรือไม่		**คำวินิจฉัย** นายสุเมธ อุพลเถียร ผู้ถูกร้อง	
	จงใจ	ไม่จงใจ	จงใจ (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ไม่จงใจ (ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	0	14	0

6. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2544 (วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคประชารัฐ

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคประชารัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับหนังสือร้องเรียนจากนายสมพงษ์ รัตนะวราหะ ประธานสาขาพรรคลำดับที่ 2 ว่า นายวิสาศ รัฐแสง หัวหน้าพรรคประชารัฐ ร่วมกับนายธีรพงศ์ โสภณวรคาม เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเคยช่วยปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และนายธนภัทร กังสวัสดิ์ ผู้อำนวยการพรรคประชารัฐ นำเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาการพรรคการเมือง ประจำปี 2542 จำนวน 1,317,600 บาท ไปแบ่งกันใช้เป็นการส่วนตัว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ ไม่ตรงกับแผนงาน/โครงการที่ได้รับอนุมัติ และรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 ขัดหรือแย้งกับข้อเท็จจริง และอาจเป็นเหตุให้ยุบพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงเสนอให้ระงับการเบิกจ่ายเงินจากกองทุนฯ ไว้เป็นการชั่วคราว และเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยใช้เหตุตามพระ

		ราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับรายงานจากคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงว่าพรรคประชารัฐซึ่งได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2541 มีการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 และรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงรวมทั้งมีการปลอมลายมือชื่อนายวิลาศ รัฐแสง หัวหน้าพรรคประชารัฐ ในรายงานดังกล่าวโดยที่หัวหน้ามีส่วนรู้เห็นแต่มิได้ดำเนินการใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ เนื่องจากพรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” และมาตรา 62 ซึ่งบัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความ

		เป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป" นั้น หัวหน้าพรรคประชารัฐได้มีหนังสือชี้แจงยอมรับว่า เป็นผู้เบิกเงินกองทุนฯ แล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนเพราะเชื่อใจกัน ทำให้ไม่ทราบเรื่องการจัดซื้อและจัดจ้างต่าง ๆ ของพรรค โดยที่ตนเป็นผู้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินบางส่วนด้วย จึงเป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคประชารัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 โดยยินยอมให้ผู้อื่นดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐและทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 จนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งพรรคประชารัฐได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 ดังนั้น จึงเห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และมาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น"

	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 มาตรา 62 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์สั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ (คะแนนเสียง 14 : 0) 2) เริ่มวันที่ 6 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544 รวม 2 เดือน 9 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 117 ก วันที่ 20 ธันวาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 5 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (15 กุมภาพันธ์ 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2544 (วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคประชารัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"** **"มาตรา 62 พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป"** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **ฯลฯ** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา**	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	แล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** 2) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย 2.1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่ 2.2) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคประชารัฐหรือไม่ <u>ปัญหาแรก</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 313 ดังรายละเอียดของความเห็นปรากฏในคำวินิจฉัยส่วนตัวที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 เรื่อง ขอให้ยุบพรรคมวลชน แล้ว <u>ปัญหาที่สอง</u> เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากในคำวินิจฉัยที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามรัฐธรรมนูญประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในกรณีของพรรคประชารัฐซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองแล้ว ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 62 และนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง แต่หัวหน้าพรรคประชารัฐยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว รับฟังไม่ได้ จึงเห็นว่า มีเหตุที่จะยุบพรรคประชารัฐตามกฎหมายแล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชารัฐตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	

2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้วเห็นว่า หัวหน้าพรรคประชารัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดฯ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ได้ยินยอมให้ผู้อื่นไปดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐ และทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 จนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งพรรคประชารัฐได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ เมื่อพิจารณาคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคประชารัฐไม่สามารถหักล้างข้อเท็จจริงประกอบคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคประชารัฐของนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังนั้น พฤติการณ์และหลักฐานที่นายทะเบียนพรรคการเมืองนำเสนอเชื่อได้ว่า พรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ กรณีจึงมีเหตุให้ยุบพรรคประชารัฐได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชารัฐ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ
3. นายจุมพล ณ สงขลา	ถือได้ว่าหัวหน้าพรรคประชารัฐมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และพรรคประชารัฐมิได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐได้โดยชอบ อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	ให้ยุบพรรคประชารัฐ
4. พลโท จุล	หัวหน้าพรรคประชารัฐซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจ	สั่ง

อติเรก	การของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 โดยยินยอมให้ผู้อื่นดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐ และทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 จนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง จึงฟังได้ว่าพรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 254 1 มาตรา 62 กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงสั่งยุบพรรคประชารัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ยุบพรรคประชารัฐ
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ เนื่องจากพรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 ซึ่งบัญญัติว่า "พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป" นั้น หัวหน้าพรรคประชารัฐได้มีหนังสือชี้แจงยอมรับว่า เป็นผู้เบิกเงินกองทุนฯ แล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนเพราะเชื่อใจกัน ทำให้ไม่ทราบเรื่องการจัดซื้อและจัดจ้างต่าง ๆ ของพรรค แต่ตนเป็นผู้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินบางส่วนด้วย โดยที่มาตรา 35 บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริง...และมาตรา 62 บัญญัติว่า พรรคการ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	เมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรายงานการสอบสวนข้อเท็จจริง หัวหน้าพรรคประชารัฐมิได้ปฏิเสธ ฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคประชารัฐได้ยินยอมให้ผู้อื่นดำเนินกิจการของพรรคและปล่อยให้ผู้อื่นใช้จ่ายเงินที่พรรคได้รับการสนับสนุนจากเงินกองทุน ฯ เพราะเชื่อใจกันและตนไม่ทราบเรื่องถือได้ว่าเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ที่เป็นหัวหน้าพรรค จึงเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งฟังได้ว่ารายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ดังนั้น จึงฟังได้ว่า พรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุบเลิกไป ตามมาตรา 65 วินิจฉัยให้ยุบพรรคประชารัฐ	
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ เนื่องจากพรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 ซึ่งบัญญัติว่า "พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป" นั้น หัวหน้าพรรคประชารัฐได้มีหนังสือชี้แจงยอมรับว่า เป็นผู้เบิกเงินกองทุนฯ แล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนเพราะเชื่อใจกัน ทำให้ไม่ทราบเรื่องการจัดซื้อและจัดจ้างต่าง ๆ ของพรรค โดยที่ตนเป็นผู้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินบางส่วนด้วยจึงเป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคประชารัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	ดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 โดยยินยอมให้ผู้อื่น ดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐและทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 จนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งพรรคประชารัฐได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 ดังนั้น จึงเห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า หัวหน้าพรรคประชารัฐมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองจากกองทุนฯ ในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ด้วย นายวิลาศ รัฐแสง หัวหน้าพรรคประชารัฐได้มีหนังสือชี้แจงยอมรับว่า เป็นผู้เบิกเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี 2542 แล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนเพราะเชื่อใจกัน ทำให้ไม่ทราบเรื่องการจัดซื้อและจัดจ้างต่าง ๆ ของพรรคโดยที่ตนเป็นผู้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินบางส่วนด้วย จึงเป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคประชารัฐรับว่า ได้ยินยอมให้ผู้อื่นดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐและทำรายงานการ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	ดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง และพรรคประชารัฐได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงิน สนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วเห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	
8. นายสุจิต บุญบงการ	ภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และ มาตรา 62 พิจารณาแล้วเห็นว่าพรรคประชารัฐไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว คือ หัวหน้าพรรคประชารัฐ นายวิลาศ รัฐแสง ซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ได้กระทำการดังกล่าวด้วยตนเองโดยกลับยินยอมให้บุคคลอื่นกระทำการแทนจนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น ซึ่งเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 อีกทั้งพรรคประชารัฐ ได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 เห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	1) ในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 2/2542 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2542 เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป นั้น ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อยเสียงหนึ่งที่ได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	เมือง พ.ศ. 2541 สั่งยุบพรรคการเมืองได้ และไม่ชอบที่จะรับคำร้องของนายทะเบียนไว้พิจารณา ทั้งนี้ เพราะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี โดยที่เสียงข้างมากขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ที่กล่าวซึ่งคำวินิจฉัยนี้ย่อมมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานตามมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาของคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ต่อไป 2) ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองและตามหนังสือชี้แจงของพรรคประชารัฐ ฟังได้ว่า นายวิลาศ รัฐแสง หัวหน้าพรรคประชารัฐได้เบิกเงินร่วมกับนายธนภัทรฯ จริง และได้ส่งเงินที่เบิกมาให้กับนายธีรพงศ์ฯ ไปดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างร่วมกับนายธนภัทรฯ นายวิลาศจึงไม่ทราบว่าการจัดซื้อจัดจ้างทุกอย่างมีราคาจริงเท่าไร เพียงแต่ได้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินเป็นบางส่วนเท่านั้น 3) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคประชารัฐมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 4) นอกจากนี้ การจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ โดยพรรคประจำปี 2542 ยังไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 5) ข้ออ้างของนายวิลาศที่ว่าตนไม่สันทัดกับการจัดซื้อจัดจ้างและว่าการดำเนินการที่ผิดพลาดเป็นเพราะตนหลงเชื่อเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น มิอาจรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้ 6) จึงเห็นว่าได้มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคประชารัฐจริงที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการ	

	เมืองนี้ได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	1) การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ เนื่องจากพรรคประชารัฐไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 ซึ่งบัญญัติว่า "พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป" นั้น 2) หัวหน้าพรรคประชารัฐยอมรับว่า เป็นผู้เบิกเงินกองทุนฯ แล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทน จึงเป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคประชารัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริง แต่กลับยินยอมให้ผู้อื่นดำเนินกิจการของพรรคประชารัฐ และทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 แทน จนกระทั่งเกิดความผิดพลาดขึ้น รวมทั้งพรรคประชารัฐได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 3) ดังนั้น จึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	จากผลของการสอบสวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคประชารัฐจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 และรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อ	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	การพัฒนาพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง และมีการปลอมลายมือชื่อนายวิลาศ รัฐแสง หัวหน้าพรรคประชารัฐในรายงานดังกล่าวจริง โดยที่หัวหน้าพรรคประชารัฐมีส่วนรู้เห็น แต่มิได้ดำเนินการใด ๆ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคประชารัฐ	
12. นายอมร รักษาสัตย์	จากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายวิลาศได้พยายามก่อตั้งพรรคประชารัฐ หาสมาชิกและตั้งสาขาได้เกินกำหนดขั้นต่ำจึงได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในปี 2542 แต่ตัวเองไม่มีความสามารถในการบริหารการเงิน และการบริหารงานให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ จึงมอบหมายความไว้วางใจให้แก่นายธีรพงศ์ โสภณวรคาม และนายธนภัทร กังสวัสดิ์ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการพรรคตามที่นายธีรพงศ์เสนอแนะมากเกินไป คนทั้งสองจึงบริหารการเงินผิดพลาด รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปลอมลายมือนายวิลาศด้วย ส่วนกรรมการพรรคและประธานสาขาพรรคบางคนก็พยายามแสวงหาผลประโยชน์จากพรรค โดยนายวิลาศไม่ยินยอมจึงเกิดความขัดแย้งกับหลายคน อย่างไรก็ดี ในทางกฎหมาย นายวิลาศก็ยังเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของพรรคอยู่อย่างเต็มที่ ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สอบสวนจนได้ความชัดเจนว่าพรรคมิได้ดำเนินการตามแผนงานและโครงการที่เสนอต่อนายทะเบียนพรรคเพื่อรับเงินสนับสนุน และเมื่อได้รับเงินสนับสนุนแล้วก็มิได้ใช้จ่ายเงิน และทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งเข้าข่ายเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 (5) ประกอบกับมาตรา 35 และมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 นอกจากนี้นายวิลาศคงตระหนักว่าการบริหารงานของตนมีข้อบกพร่องจึงระบุในคำแถลงชุดที่ส่งมาถึงศาลรัฐธรรมนูญเมื่อ 9 มกราคม 2544 ฉบับหนึ่งว่า “สุดท้ายแล้วแต่ศาลจะพิจารณา หากศาลตัดสินอย่างไร	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	กระผมนายวิลาศ รัฐแสง ตัวแทนของพรรคประชารัฐจะรับการตัดสินของศาลทุกอย่าง" จึงเห็นควรมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ข้อเท็จจริงตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ปรากฏว่า พรรคประชารัฐจัดทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2542 และรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี 2542 ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามมาตรา 35 และมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มีการปลอมลายมือชื่อหัวหน้าพรรคในรายงานดังกล่าว โดยหัวหน้าพรรคมีส่วนรู้เห็นการกระทำแต่ไม่ดำเนินการใด ๆ ทั้งนี้ หัวหน้าพรรคประชารัฐได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญยอมรับว่า ตนเป็นผู้เบิกเงินกองทุนฯ ร่วมกับนายธนภัทร กังสวัสดิ์ ผู้อำนวยการพรรคฯ แล้วมอบเงินให้ผู้อื่นใช้จ่าย รวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างแทนเพราะเชื่อใจ โดยตนเป็นผู้ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินบางส่วนด้วย แสดงว่าตนในฐานะหัวหน้าพรรคฯ ได้รู้ถึงการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินกิจการของพรรคฯ จะอ้างเหตุผลักภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคคลอื่นย่อมไม่ชอบด้วยหลักการบริหารงาน เมื่อรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2542 และรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ ประจำปี พ.ศ. 2542 เกิดความผิดพลาดไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง กรณีจึงเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 เกิดขึ้นกับพรรคประชารัฐตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ	ให้มีคำสั่งยุบพรรคประชารัฐ
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อพรรคประชารัฐได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองแล้ว หัวหน้าพรรคประชารัฐต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้	ให้ยุบพรรคประชารัฐ

	ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการและภายในเวลาที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนที่ได้รับมาจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้ถูกต้อง โดยจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 ตามคำชี้แจงของนายวิลาศ รัฐแสง ได้ความว่าเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองกล่าวหาพรรคประชารัฐได้ดำเนินการไม่ตรงตามแผนงานและโครงการที่พรรคได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น นายวิลาศได้ชี้แจงว่า การก่อตั้งพรรคการเมืองมีอุปสรรคมาก การจัดตั้งสาขาพรรคก็มีปัญหา บางสาขาก็ให้ความร่วมมือที่จะปฏิบัติตามแผนงานและโครงการของพรรค แต่บางสาขาไม่ให้ความร่วมมือซึ่งได้พยายามชี้แจงให้เข้าใจ บางสาขาพยายามไม่เข้าใจ ต้องการเงินเพียงอย่างเดียว เมื่อพรรคไม่มีเงินให้ก็จ้องทำลาย จ้องจับผิดและร้องเรียนกล่าวหาหัวหน้าพรรค เป็นการยากยิ่งที่จะทำตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ แต่ก็จะพยายามเต็มที่ที่จะจัดทำแผนงานและโครงการให้ สำเร็จลุล่วงไป เกี่ยวกับการใช้เงินสนับสนุนกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น นายวิลาศ ชี้แจงว่านายวิลาศ กับ นายธนภัทร เป็นผู้เบิกเงิน เมื่อเบิกเงินได้มาแล้วได้ส่งมอบให้นายธีรพงศ์ การใช้จ่ายเงินรวมทั้งการทำสัญญา การจัดซื้อและจัดจ้าง นายธนภัทรกับนายธีรพงศ์เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด นายวิลาศไม่มีความสันทัดในเรื่องนี้ ไม่ทราบราคาสิ่งของว่าราคาจริงเป็นอย่างไร เพียงแต่ตรวจรับของและใบเสร็จรับเงินเป็นบางส่วนเท่านั้น เป็นหัวหน้าพรรคได้พยายามทำงานตลอดมาไม่รู้เรื่องที่เกิดขึ้นในพรรคประชารัฐตามคำชี้แจงของนายวิลาศ หัวหน้าพรรคประชารัฐยอมรับว่าพรรคประชารัฐไม่ได้ดำเนินการตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 35 และมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และที่อ้างว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากสาขาพรรค ไม่มีความสันทัดในการ	

	งานและด้านการเงิน ผู้บริหารพรรคคนอื่นได้ทำงานแทนทำนองปฏิเสธความรับผิดชอบของตนในฐานะหัวหน้าพรรคการเมืองนั้นจึงฟังไม่ขึ้น กรณีมีเหตุที่จะให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้สั่งยุบพรรคประชารัฐได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคประชารัฐตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	กรณีไม่มีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	สั่งให้ยุบพรรคประชารัฐ (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	0	14	0

7. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 7/2544 (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 29 มกราคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้ง การจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คน ขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ต่อมาพรรคแนวร่วมเกษตรกรดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้โดยได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2543 ในเรื่องของการจัดหาสมาชิกพรรค จำนวน 6,144 คน และการจัดตั้งสาขาพรรค จำนวน 4 สาขา ซึ่งแต่ละสาขามีคณะกรรมการสาขาพรรคละ 7 คน ปรากฏว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคแนวร่วมเกษตรกรเพียง 3 สาขาพรรค อีก 1 สาขาพรรคไม่

		รับรองการจัดตั้งเนื่องจากมีกรรมการ 3 คน ขาดคุณสมบัติ เมื่อครบกำหนดเวลาภายใน 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่พรรคแนวร่วมเกษตรกรจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 แต่ปรากฏว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 กล่าวคือ ไม่มีสาขาพรรคการเมืองครบ 4 สาขา ใน 4 ภาค จึงเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร เนื่องจากพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้...(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น

		กับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคแนวร่วมเกษตรกรมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ สั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร (คะแนนเสียง 14 : 0) 2) เริ่มวันที่ 29 มกราคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544 รวม 29 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 117 ก วันที่ 20 ธันวาคม 2544 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 23 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2544 (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา** **มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **ฯลฯ** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการ**	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

	เมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา" 2) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย 2.1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่ 2.2) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรหรือไม่ <u>ปัญหาแรก</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 313 ดังรายละเอียดของความเห็นปรากฏในคำวินิจฉัยส่วนตัวที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 เรื่อง ขอให้ยุบพรรคมวลชน แล้ว <u>ปัญหาที่สอง</u> เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากในคำวินิจฉัยที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามรัฐธรรมนูญประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในกรณีของพรรคแนวร่วมเกษตรกร ซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา 29 คือ ไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคให้เป็นไปตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง อีกทั้งหัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้ครบถ้วน มีเหตุให้ต้องยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามกฎหมายได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคแนวร่วมเกษตรกร แล้ว เห็นว่า เนื่องจากพรรค	ให้ยุบพรรค

	แนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	แนวร่วมเกษตรกร
3. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์หนังสือชี้แจงของหัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกรแล้วเห็นว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริง ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกล่าวอ้างในคำร้อง เมื่อปรากฏว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้โดยชอบ อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรแจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
4. พลโท จุล อติเรก	ข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องและคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกร ผู้ถูกร้องฟังได้ว่า พรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการตั้งสาขาพรรคให้ได้ 4 สาขา จึงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่พรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบถ้วนภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ จึงวินิจฉัยว่า มีเหตุสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
5. นายปรีชา	พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่า	ให้

เฉลิมวณิชย์	วหาของพรรคแนวร่วมเกษตรกรแล้ว เห็นว่าการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรเนื่องจากพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง เมื่อพรรคแนวร่วมเกษตรกรมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) วินิจฉัยให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร เนื่องจากพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง เมื่อพรรคแนวร่วมเกษตรกรมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความจากหัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกรว่า พรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่อาจจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองครบสี่สาขาในสี่ภาคภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกร และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงฟังได้ว่ามีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

	65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นกับพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้วเห็นว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	1) ในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 2/2542 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2542 เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูปนั้น ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อยเสียงหนึ่งที่ได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 สั่งยุบพรรคการเมืองได้ และไม่ชอบที่จะรับคำร้องของนายทะเบียนไว้พิจารณา ทั้งนี้เพราะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี โดยที่เสียงข้างมากขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ที่กล่าว ซึ่งคำวินิจฉัยนี้ย่อมมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานตามมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาของคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ต่อไป 2) ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองฟังได้ว่า ภายหลังที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรแล้ว พรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ดำเนินการเพื่อให้นายทะเบียนพิจารณา 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแจ้งการรับสมาชิกพรรคจำนวน 6,144 คน และเรื่องแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรค	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

	จำนวน 4 สาขา แต่เนื่องจากองค์ประกอบของคณะกรรมการสาขาพรรคลำดับที่ 3 ไม่เป็นไปตามนัยมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 นายทะเบียนจึงไม่รับรองการจัดตั้ง ดังนั้น เมื่อครบกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรแล้ว พรรคแนวร่วมเกษตรกรก็ยังคงไม่มีสาขาพรรคการเมืองครบ 4 สาขาใน 4 ภาค ซึ่งเป็นการไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 29 อีกทั้งหัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกรเองก็ได้ยอมรับว่าพรรคไม่สามารถปฏิบัติตามข้อบัญญัติของกฎหมายได้ตามห้วงเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเห็นว่าได้มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคแนวร่วมเกษตรกรจริงที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนี้ได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กล่าวคือ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรพรรคแนวร่วมเกษตรกรจะต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา แต่เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคครบ 4 สาขา ตามที่กฎหมายกำหนดได้ นายอุดมเดช วรสีหะ หัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกรรับว่าพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบ 4 สาขา ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรจริง เมื่อปรากฏว่า พรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 29 ได้ พรรคแนวร่วมเกษตรจึง	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

	ต้องถูกยุบตามมาตรา 65 (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 3 ให้ถูกต้องครบถ้วนตามข้อบังคับของพรรคแนวร่วมเกษตรกรข้อ 59 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 31 และมาตรา 29 ได้ภายในกำหนดเวลา 180 วัน นับตั้งแต่วันได้รับจดแจ้งการจัดตั้งประกอบกับคำชี้แจงของนายอุดมเดช วรสีหะ หัวหน้าพรรคแนวร่วมเกษตรกร ตามหนังสือลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2544 ความว่า พรรคแนวร่วมเกษตรกรได้แจ้งให้สาขาพรรคลำดับที่ 3 ดำเนินการจัดการประชุมเลือกตั้งกรรมการขึ้นมาแทนกรรมการทั้ง 3 คนที่ขาดคุณสมบัติ แต่สาขาพรรคลำดับที่ 3 ไม่ได้แจ้งผลการดำเนินการแต่อย่างใด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
12. นายอมร รักษาสัตย์	ปรากฏจากข้อเท็จจริงว่าเป็นไปตามคำร้องและผู้ถูกร้องได้ยอมรับว่า ไม่สามารถมีสาขาพรรคการเมืองได้ครบตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ กรณีจึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามมาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบคำชี้แจงของพรรคแนวร่วมเกษตรกรฟังได้ว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแนวร่วมเกษตรกรพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค	ให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

	การเมือง พ.ศ. 2541 จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เกิดขึ้นกับพรรคแนวร่วมเกษตรกรตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เมื่อพรรคแนวร่วมเกษตรกรไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคแนวร่วมเกษตรกรให้ครบสี่สาขาในสี่ภาคจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกรได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2543 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	ให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคแนวร่วมเกษตรกร	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	กรณีไม่มีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	สั่งให้ยุบพรรค (ชอบด้วยรธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วยรธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	0	14	0

8. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 8/2544 (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคพลังสามัคคี

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังสามัคคีเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2543 โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพรรคพลังสามัคคีต้องดำเนินการดังกล่าวภายในวันที่ 6 ธันวาคม 2543 แต่ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลา 180 วันดังกล่าว พรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี เนื่องจากพรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" และมาตรา 65 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้...(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ สั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี (คะแนนเสียง 14 : 0) 2) เริ่มวันที่ 18 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544 รวม 2 เดือน 9 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 2 ก วันที่ 3 มกราคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 7 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2544 (วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา** **มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **ฯลฯ** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการ**	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

	เมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา" 2) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย 2.1) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่ 2.2) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคพลังสามัคคีหรือไม่ <u>ปัญหาแรก</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 63 เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เพิ่มอำนาจให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 313 ดังรายละเอียดของความเห็นปรากฏในคำวินิจฉัยส่วนตัว ที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 เรื่อง ขอให้ยุบพรรคมวลชน แล้ว <u>ปัญหาที่สอง</u> เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากในคำวินิจฉัย ที่ 6/2541 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2541 วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามรัฐธรรมนูญประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ในกรณีของพรรคพลังสามัคคีซึ่งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา 29 คือ ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง อีกทั้งหัวหน้าพรรคพลังสามัคคีได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคพลังสามัคคีไม่สามารถหาสมาชิกได้ครบห้าพันคน และไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบสี่สาขาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน มีเหตุให้ต้องยุบพรรคพลังสามัคคีตามกฎหมายได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังสามัคคีตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	
2. นายกระมล	พิจารณาหลักฐานตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	ให้

ทองธรรมชาติ	เอกสารประกอบคำร้อง และหนังสือชี้แจงของพรรคพลังสามัคคี ประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า พรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีมีเหตุเข้าข่ายตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี ตามคำขอของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	ยุบพรรคพลังสามัคคี
3. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์หนังสือชี้แจงของหัวหน้าพรรคพลังสามัคคีดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกล่าวอ้างในคำร้องทุกประการ เมื่อปรากฏว่าพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ดังนั้นนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้โดยชอบ อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี
4. พลโท จุล อติเรก	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้..... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ...” ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ ข้อเท็จจริงตามคำร้องประกอบคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคพลังสามัคคีรับฟังได้ว่า พรรคพลังสามัคคีไม่สามารถหาสมาชิกให้ได้จำนวนห้าพันคน และไม่สามารถจัดให้มีสาขาพรรคได้ให้ครบทุกภาคภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับจดแจ้งการจัดตั้ง	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

	พรรค จึงเป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้ จึงให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และหนังสือชี้แจงของพรรคพลังสามัคคี เห็นว่าการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี เนื่องจากพรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้.....(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) วินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี เนื่องจากพรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้.....(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3)	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

	หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เมื่อพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความจากหัวหน้าพรรคพลังสามัคคีว่า พรรคพลังสามัคคีไม่อาจหาสมาชิกพรรคตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้ง การจัดตั้งพรรคพลังสามัคคี และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงฟังได้ว่ามีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นกับพรรคพลังสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี
8. นายสุจิต บุญบงการ	เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัย	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

	สั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	1) ในคำวินิจฉัยส่วนตน ที่ 2/2542 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2542 เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป นั้น ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อยเสียหนึ่งที่ได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 สั่งยุบพรรคการเมืองได้ และไม่ชอบที่จะรับคำร้องของนายทะเบียนไว้พิจารณา ทั้งนี้เพราะเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี โดยที่เสียงข้างมากขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ที่กล่าว ซึ่งคำวินิจฉัยนี้ ย่อมมีผลผูกพันเป็นบรรทัดฐานตามมาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงจำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหาของคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองในกรณีนี้ต่อไป 2) ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองฟังได้ว่า ภายหลังที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังสามัคคีแล้ว พรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้นายทะเบียนพิจารณาแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อครบกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังสามัคคีแล้ว พรรคพลังสามัคคีก็อยู่ในข่ายที่มิได้ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และพรรคพลังสามัคคีเองก็ได้มีหนังสือชี้แจงว่าไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 ดังกล่าวได้ จึงเห็นว่าได้มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) เกิดขึ้นกับพรรคพลังสามัคคีจริงที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนี้ได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคพลังสามัคคีไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	ให้ยุบพรรค

	ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้ กล่าวคือ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังสามัคคี พรรคพลังสามัคคีจะต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา แต่เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วพรรคพลังสามัคคีไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปได้ และไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี หัวหน้าพรรคพลังสามัคคียื่นคำชี้แจงว่าเป็นความจริงตามคำร้อง จึงไม่คัดค้านการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี เมื่อปรากฏว่าพรรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 29 พรรคพลังสามัคคีจึงต้องยุบตามมาตรา 65 (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	พลังสามัคคี
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้ว รรคพลังสามัคคีมิได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีอยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายใน 180 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 29แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ประกอบกับหัวหน้าพรรคพลังสามัคคีได้มีหนังสือชี้แจงว่าไม่สามารถจัดหาสมาชิกพรรคให้ครบ 5,000 คน และไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้ครบ 4 สาขา ภายในระยะเวลา 180 วันได้ จึงให้ยุบพรรคได้โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น เห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคีตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และสั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

	จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
12. นายอมร รักษาสัตย์	ปรากฏจากข้อเท็จจริงตามเอกสารว่าเป็นไปตามคำร้อง และจากคำชี้แจงของผู้ถูกร้องว่าไม่สามารถหาสมาชิกและจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ครบภายใน 180 วัน ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ กรณีจึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมือง ามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังสามัคคีได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับคำชี้แจงของพรรคพลังสามัคคีฟังได้ว่า ายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังสามัคคี พรรคพลังสามัคคีไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงฟังได้ว่า มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 65 (5) กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 เกิดขึ้นกับพรรคพลังสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี	ให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เมื่อพรรคพลังสามัคคีไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามเงื่อนไขและภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงมีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	ให้ยุบพรรคพลังสามัคคี

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังสามัคคี ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคพลังสามัคคี	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	กรณีไม่มีเหตุที่จะสั่งยุบพรรค	สั่งให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	0	14	0

9-10. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9-10/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 9-10/2544 (วันที่ 8 มีนาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และประกาศกระทรวงการคลังฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของ บริษัท กฤษดามหานคร จำกัด (มหาชน) จำเลย รวม 2 คำร้อง ลงวันที่ 25 มกราคม 2543 และวันที่ 24 มีนาคม 2543 ตามลำดับ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และประกาศกระทรวงการคลังฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	บริษัท กฤษดามหานคร จำกัด (มหาชน) ผู้ร้อง ซึ่งเป็นจำเลยในคดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งยื่นคำให้การทั้ง 2 คดี ทำนองเดียวกัน สรุปได้ว่า ผู้ร้องทำสัญญากู้เงินจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจฯ ตามฟ้องในคำร้องที่หนึ่งจริง และผู้ร้องได้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินแก่ บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ไอเอฟซีทีฯ ตามฟ้องในคำร้องที่สองจริง แต่โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องผู้ร้องได้ โดยโต้แย้งว่า การที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มิใช่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับ ดังนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น

		ด้วย" เพราะพระราชกำหนดนี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ แต่พระราชกำหนดไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 เท่ากับว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 แต่อย่างใด นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 จัตวา เป็นอันใช้บังคับมิได้ด้วย เพราะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจออกประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว รวมทั้งมิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจออกประกาศกระทรวงการคลังฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพไว้แต่อย่างใด ทั้งที่เป็นกฎหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ในมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ดังนั้น ประกาศกระทรวงการคลังฯ ดังกล่าวจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งให้ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า โจทก์และจำเลย (ผู้ร้อง) ในคดีแพ่งทั้งสองคำร้องเป็นบุคคลเดียวกัน และมีประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมี 2 ประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นที่หลักที่ 1</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 335 (1) ที่บัญญัติว่า "มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29 ทั้งนี้ ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วยโดยอนุโลม" หมายความว่า มาตรา 335 (1) เป็นบทเฉพาะกาลที่เป็นข้อยกเว้นของการนำมาตรา 29 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (11 ตุลาคม 2540) หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง กล่าวคือ ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยและในที่นี้หมายถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แม้จะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชน

		ชาวไทย มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง และเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญยกเว้นให้กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับต่อไป โดยยังไม่ต้องอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ดังนั้น เมื่อมีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ในภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงต้องระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดฯ โดยบัญญัติว่า "มาตรา 3 ให้เพิ่ม ความต่อไปนี้เป็น มาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505" เท่ากับว่า พระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ประกอบมาตรา 335 (1) กำหนดไว้แล้ว สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ไม่หมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งทำให้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า ชื่อของพระราชกำหนดฯ บ่งชี้ว่า พระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หมายถึง ให้นำข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปใส่ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไข ดังนั้น จึงเป็นการถูกต้องที่ใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" เพราะมิใช่เป็นการตรากฎหมายขึ้นใหม่ แต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายซึ่งเท่ากับว่าสาระของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ นี้จะไปปรากฏในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ แล้ว <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด

		(มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว เป็นประกาศของฝ่ายบริหารที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2542 จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลังเรื่องให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่อีก
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง และวรรคสาม, มาตรา 35 วรรคสอง, มาตรา 48, มาตรา 50 วรรคสอง, มาตรา 264, และมาตรา 335 (1) 2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 และที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่

3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 2. ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 12 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และประกาศกระทรวงการคลังฯ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย 12 คน (คะแนนเสียง 12 : 0) ในจำนวน 12 คนนี้ มี 3 คน วินิจฉัยเฉพาะในประเด็นหลักที่ 1 ว่า คำร้องไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ให้ยกคำร้อง (คะแนนเสียง 9 : 3) 2) มี 2 คำร้อง 2.1) <u>คำร้องที่ 1</u> เริ่มวันที่ 25 มกราคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 8 มีนาคม 2544 รวม 1 ปี 1 เดือน 12 วัน 2.2) <u>คำร้องที่ 2</u> เริ่มวันที่ 24 มีนาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 8 มีนาคม 2544 รวม 11 เดือน 13 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน 3.1) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 3.2) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 2 ก วันที่ 3 มกราคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 26 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 8 มีนาคม 2544) **5) เป็นคำวินิจฉัยแรกที่ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ระบุคะแนนเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ร่วมเป็นองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยไว้ด้วย**

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9-10/2544 (วันที่ 8 มีนาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 12 คน เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของ บริษัท กฤษดามหานคร จำกัด (มหาชน) จำเลย รวม 2 คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และประกาศกระทรวงการคลังฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 2 ประเด็น ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> **พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่**

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> **ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	**1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** **"มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้** **กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ต้องทั้งระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย** **บทบัญญัติวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม"** **2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3**	

	ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 **"มาตรา 3 ทวิ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย"** <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> การที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มิได้อ้างว่าพระราชกำหนดนี้เป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง มิได้ทำให้พระราชกำหนดนี้เสียไปตามคำร้องของผู้ร้องซึ่งอ้างว่า ไม่เป็นไปตามมาตรา 29 วรรคสอง นั้น พระราชกำหนดฯ ได้อ้างข้อความที่จำกัดเสรีภาพดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญแล้ว โดยการเพิ่มมาตรา 3 ทวิ ซึ่งเป็นบทบัญญัติตามที่ผู้ร้องโต้แย้งไว้ในตัวพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง และเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตรงกับรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> สำหรับประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 รวมทั้งประกาศกระทรวงการคลังที่ออกตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ตามที่ผู้ร้องอ้างว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัย	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	แล้วว่า ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ นั้น มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ โดยนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 จึงไม่วินิจฉัยให้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนประกาศกระทรวงการคลังฯ ดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ให้ยกคำร้อง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า พระราชกำหนดดังกล่าวตามที่ผู้ร้องอ้างนั้น มิใช่ประเด็นที่ผู้ร้องจะยกมาเป็นข้อต่อสู้ได้ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมิได้ให้สิทธิผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่า กระบวนการตราพระราชกำหนดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำร้องในประเด็นนี้ของผู้ร้องจึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 เพราะไม่ได้ระบุว่าบทบัญญัติใดของพระราชกำหนดฉบับนี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด นอกจากนั้น บทบัญญัติในมาตรา 3 ของพระราชกำหนดฯ ดังกล่าวที่ให้เพิ่มมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ด้วยข้อความว่า "พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" ก็มิได้เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมาตรา 3 ทวิ ที่บัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เป็นบทบัญญัติที่มีผลทำให้พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 มากกว่าจะเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ไม่ได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ส่วนคำร้องของผู้ร้องที่โต้แย้งว่าประกาศกระทรวงการคลังฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ในคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ว่า ประกาศขององค์กรต่าง ๆ ที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 พิจารณาแล้วเห็นว่าประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้องในประเด็นนี้ด้วย	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
3. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก แต่เห็นว่า ผู้ร้องโต้แย้งว่าพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงต้องระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ไว้ด้วย เห็นว่าคำโต้แย้งของผู้ร้องในข้อนี้เป็นการโต้แย้งว่ากระบวนการตราพระราชกำหนดดังกล่าว ไม่ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 มิได้โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญขัดต่อรัฐธรรมนูญ คำโต้แย้งของผู้ร้องจึงมิใช่คำโต้แย้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง จึงไม่รับวินิจฉัย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่าประกาศกระทรวงการคลังฉบับดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรซึ่งใช้อำนาจนิติบัญญัติแต่เป็นการออกโดยฝ่ายบริหารจึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ	ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก / คำโต้แย้งของผู้ร้องมิใช่คำโต้แย้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	มาตรา 264 ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองเรื่อง	
4. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นได้ว่า มาตรา 335 (1) เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติมิให้นำมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้วในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แม้จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ก็ตาม แต่ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง โดยต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ซึ่งรวมถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงต้องระบุบทบัญญัติดังกล่าวไว้ ดังนั้น พระราชกำหนดฉบับนี้จึงเป็นตัวกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และได้ระบุบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญและเหตุผลไว้แล้ว โดยบัญญัติเป็นมาตรา 3 ซึ่งมีข้อความให้เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงถือได้ว่าได้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง แล้ว ดังนั้น "พระราชบัญญัตินี้" ก็คือพระราชกำหนดดังกล่าวนั่นเอง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> โดยที่ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว เป็นประกาศของฝ่ายบริหารที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นนี้อีกต่อไป จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	(เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 สำหรับประกาศกระทรวงการคลังตามคำร้อง มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย จึงให้ยกคำร้องในส่วนนี้เสีย	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> การอ้างของผู้ร้องว่า รัฐบาลได้ตราพระราชกำหนดเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ โดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่โดยที่พระราชกำหนดตามที่ผู้ร้องอ้าง ศาลไม่ได้นำมาใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น ข้ออ้างของผู้ร้องจึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ และเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 335 (1) หมายความว่า หากมีการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ในภายหลังโดยมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 29 กล่าวคือ ต้องระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวด้วย ดังนั้นตามมาตรา 335 (1) เป็นบทเฉพาะกาลที่บัญญัติข้อยกเว้นการนำมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (11 ตุลาคม 2540) หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง กล่าวคือ ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นด้วย ซึ่งในที่นี้ย่อมหมายถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 นั่นเอง อันเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	ไทย เมื่อมีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยการเพิ่มเติมมาตรา 67 จัตวา ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และมาตรา 38 จัตวา ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ในภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จึงต้องระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ในพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว ดังนั้น การที่พระราชกำหนดฯ มาตรา 3 บัญญัติว่า "ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505...." เท่ากับว่า การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 โดยพระราชกำหนดฯ ได้มีการระบุให้อำนาจแก่พระราชบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ครบถ้วนแล้ว และข้อความว่า "พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน....." หมายถึง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์มิใช่พระราชกำหนดที่แก้ไขเพิ่มเติมจึงถูกต้องแล้วเช่นกันเพราะบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์มิใช่บัญญัติของพระราชกำหนด ดังนั้น ข้อความในพระราชกำหนดจึงไม่มีอะไรขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ดังผู้ร้องอ้าง สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ไม่หมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งทำให้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และ	

	มาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ชื่อของพระราชกำหนดฯ ก็แสดงอยู่ว่าพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เท่านั้น อันมีความหมายว่าให้นำข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไข ดังนั้น คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" จึงมีความหมายว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ นี้ได้ปรากฏเป็นบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ แล้ว โดยตัวพระราชกำหนดเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่นำไปสู่การแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เท่านั้น <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่าเรื่องนี้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณีของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่วินิจฉัยว่าประกาศมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย (คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประกาศกระทรวงการคลังในกรณีนี้แล้ว เห็นว่าประกาศกระทรวงการคลังออกโดยองค์กรฝ่ายบริหารมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยเช่นเดียวกัน จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
6. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้วว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 335 (1) เป็นบทเฉพาะกาลที่เป็นข้อยกเว้นของการนำมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	วรรคสอง กล่าวคือ ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย และในที่นี้หมายถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แม้จะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง และเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญเว้นให้กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับไป โดยไม่ต้องอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ดังนั้น เมื่อมีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ในภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญและเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงต้องระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดฯ มาตรา 3 (เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ) เท่ากับว่าพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ประกอบมาตรา 335 (1) แล้ว สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า คำว่า “พระราชบัญญัตินี้” ไม่หมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง ทำให้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้จำกัดสิทธิและ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วว่าเห็นว่าพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หมายถึงให้นำข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปใส่ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไข ดังนั้น จึงเป็นการถูกต้องที่ใช้คำว่า “พระราชบัญญัตินี้” เพราะมิใช่เป็นการตรากฎหมายขึ้นใหม่แต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ซึ่งเท่ากับว่าสาระของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ นี้ จะไปปรากฏในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และเป็นรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เป็นไป	มาตรา 29

	ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ในวาระเริ่มแรก แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนรูปแบบโดยบัญญัติไว้ในคำปรารภของกฎหมายนั้น ๆ ดังนั้น ความหมายของคำว่า "พระราชบัญญัตินี้" จึงหมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ด้วย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวเป็นประกาศของฝ่ายบริหารที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่อีก จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 (เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 2. ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
7. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม2540 มีบทเฉพาะกาล มาตรา 335 (1) ว่า มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้หรือได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29 ดังนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 ซึ่งเพิ่มข้อความเป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงเป็นการปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบังคับไว้ตามมาตรา 29 ประกอบมาตรา 335 (1) และคำว่า "พระราชบัญญัติ" ตามมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าว หมายความถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ และกรณีไม่ใช่เป็นการตรากฎหมายขึ้นมาใหม่แต่อย่างใด นอกจากนี้ ปรากฏว่าพระราชกำหนดดังกล่าวได้ออกโดยฝ่ายบริหารอ้างเหตุผลความจำเป็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 218 วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา 218 วรรคสาม บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า เพื่ออนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ซึ่งต่อมารัฐสภาได้พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว และมีการประกาศใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติต่อไปแล้ว ดังนั้น มาตรา 3 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 ว่า ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องอัตราดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2536 มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ โดยเหตุผลเช่นเดียวกัน จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 ทวิ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 และประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	ธันวาคม 2541 มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย	
8. นายสุจิต บุญบงการ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้ว อันที่จริง มาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ นี้บัญญัติว่า "ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505" "มาตรา 3 ทวิ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" ซึ่งทั้งนี้น่าจะเป็นการระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนี้ถูกต้องตามที่มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติไว้แล้ว อย่างไรก็ดี ผู้ร้องอ้างว่า คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ในมาตรา 3 ทวิ ดังกล่าวหมายถึง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หาได้หมายถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งไม่ ดังนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ฉบับนี้จึงขัดต่อมาตรา 29 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ เพราะมีผลเท่ากับเป็นกรณีที่ไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดนี้นั่นเอง พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ร้องมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยสิ้นเชิง การที่มาตรา 3 ทวิใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" เป็นการถูกต้องแล้ว เนื่องจากพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ มิใช่เป็นกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ตราขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกที่เกี่ยวด้วยการธนาคารพาณิชย์ แต่เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งกฎหมายที่จำกัด	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในที่นี้ก็คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มิใช่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ แต่อย่างใด ฉะนั้น การใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ซึ่งหมายถึงพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 นั้น จึงเป็นการอ้างถึงกฎหมายที่ถูกต้องแล้ว และย่อมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา 335 (5) ที่บัญญัติว่า "มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ .....แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29 ....." ในทางกลับกัน หากจะใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" แล้ว กรณีก็จะเป็นการใช้ถ้อยคำที่ผิดหลักตรรกะโดยสิ้นเชิง เพราะโดยเนื้อหาและวัตถุประสงค์แล้ว พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมย่อมเป็นการบัญญัติให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมข้อความที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติเดิม โดยให้การเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวถูกรวมเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติเดิมที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติม มิใช่เป็นส่วนหนึ่งของตัวบทพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่ให้เพิ่มเติมความเป็นมาตรา 3 ทวิ ที่ใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" นั้น ไม่ขัดแย้งต่อมาตรา 29 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ในคดีที่ผ่านมาหลายคดีแล้ว เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 เรื่อง ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายเกรียงศักดิ์ แซ่เล่า) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 264 ว่า กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติไม่เป็น "บทบัญญัติแห่งกฎหมาย" ตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ซึ่งมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ หรือ	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	ตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ก็ย่อมไม่มีสถานะเป็น "บทบัญญัติแห่งกฎหมาย" ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่ได้เพิ่มเติมความเป็นมาตรา 3 ทวิ ที่ใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" นั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง และ 2. ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการฯ ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 นั้น ไม่มีสถานะเป็น "บทบัญญัติแห่งกฎหมาย" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 335 (1) หมายความว่า มาตรา 335 (1) เป็นบทเฉพาะกาลที่เป็นข้อยกเว้นของการนำมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (11 ตุลาคม 2540) หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง กล่าวคือ ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แม้จะเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ แต่เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จึงเข้าข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญ มาตรา 335 (5) ให้กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับต่อไปได้ โดยยังไม่ต้องอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ดังนั้น เมื่อมีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ในภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญจึงต้องระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดฯ	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	โดยมาตรา 3 บัญญัติว่า ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมาตรา 3 ทวิ บัญญัติว่า "พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" เท่ากับว่าพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 29 ประกอบมาตรา 335 (1) กำหนดไว้แล้ว สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ไม่หมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งทำให้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วว่า เห็นว่าชื่อของพระราชกำหนดฯ บ่งชี้ว่า พระราชกำหนดฉบับนี้เป็นกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หมายถึงให้นำข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปใส่ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับที่แก้ไข ดังนั้น จึงเป็นการถูกต้องที่ใช้คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" เพราะมิใช่เป็นการตรากฎหมายขึ้นใหม่ แต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายซึ่งเท่ากับว่าสาระของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ นี้ จะไปปรากฏในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังนั้น ความหมายของคำว่า "พระราชบัญญัตินี้" จึงหมายความรวมถึงพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ด้วย <u>ประเด็นที่หลักที่ 2</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2542 ว่า ประกาศกระทรวงการคลังเป็นประกาศของฝ่ายบริหารที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	ที่จะพิจารณาวินิจฉัย เมื่อเคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เงินทุน 12 บริษัท ลงวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่อีก จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ นั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก แต่พิเคราะห์ประเด็นตามคำร้องแล้วเห็นว่า ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ผู้ร้องยกขึ้นเพื่อขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 นั้น มิได้ระบุว่ามาตราใดของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง และมิได้ระบุว่า บทบัญญัติมาตราใดที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดี แต่ผู้ร้องอ้างอิงถึงบทบัญญัติมาตรา 3 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ซึ่งมิได้เป็นมาตราที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดีแต่อย่างใด และไม่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับคดีประกอบกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินโดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาในการฟ้องของผู้ร้องและการที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า การตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ มีลักษณะที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง นั้น เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับคดีและคำร้องที่โต้แย้งทั้งสองไม่เป็นไปตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ส่วนประกาศกระทรวงการคลัง ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย	ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก / คำร้องที่โต้แย้งไม่เป็นไปตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นบทบัญญัติ

	แล้วว่าไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องทั้งสอง	แห่งกฎหมาย
12. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) คำร้องของผู้ร้องครอบคลุมมากอาจตีความได้ว่า ร้องว่าพระราชกำหนดฯ ทั้งฉบับขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ได้ ซึ่งในข้อนี้จะเห็นได้ว่าผู้ร้องไม่มีสิทธิร้องเพราะการตราพระราชกำหนดฯ นี้ได้ดำเนินการถูกต้องตามมาตรา 218 แล้ว และต่อมารัฐสภาก็พิจารณาอนุมัติแล้ว ทั้งศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่รับพิจารณาก็ได้ เพราะมิได้ระบุบทบัญญัติว่ามาตราใดขัดรัฐธรรมนูญตามคำสั่งที่ 86/2543 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2543 2) คำร้องของผู้ร้องยังคลุมเครือเพราะในคำร้องอ้างว่าพระราชกำหนดฯ ดังกล่าวมาตรา 3 ทวิ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 โดยไม่อธิบายเหตุผลว่าขัดอย่างไร ในข้อนี้เห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชกำหนดฯ เป็นวิธีเขียนกฎหมายวิธีหนึ่งเพื่อให้เห็นชัดเจนว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เมื่อนำมาแก้ไขในครั้งที่ 4 นี้แล้วจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งจะกระทำมิได้ "เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 การที่พระราชกำหนดฯ มาตรา 3 ทวิ ได้ระบุว่าจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพเรื่องใดบ้างโดยอ้างถึงรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ อันตรงกับสิทธิและเสรีภาพข้อที่จะถูกจำกัด ดังนั้น พระราชกำหนดฯ มาตรา 3 ทวิ จึงจงใจจะบัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 อย่างชัดเจนและถูกต้องยิ่งกว่าจะไม่ระบุไว้เสียอีก นอกจากนี้ ข้อความที่ปรากฏในมาตรา 3 ทวิ ซึ่งเขียนไว้ในพระราชกำหนดฯ เมื่อปี 2541 นั้น ในปีต่อมาในการตราพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัฐสภาได้นำข้อความแบบนี้ไปไว้ที่คำปรารภแทน จึงเห็นได้ชัดเจนว่าประเด็นที่ร้องมาเป็น	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	เพียงวิธีการเขียนกฎหมายเท่านั้น ไม่มีความสำคัญทางด้านสาระสำคัญแต่อย่างใด 3) คำร้องของผู้ร้องกล่าวว่า คำว่า "พระราชบัญญัตินี้" ในมาตรา 3 ทวิ หมายถึง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เท่านั้น ไม่ได้หมายถึงพระราชกำหนดฯ เป็นข้อต่อสู้ที่ไม่มีเหตุผลเพราะข้อความใด ๆ ที่พระราชกำหนดฯ ขอให้แก้ไขนั้น ผลสุดท้ายก็จะกลายเป็นถ้อยคำในพระราชบัญญัตินั้นไปอย่างถาวรเมื่อรัฐสภาอนุมัติพระราชกำหนดฯ แล้ว นับว่าเป็นการโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย 4) เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อบริษัท กฤษดามหานคร จำกัด (มหาชน) ยอมรับว่าเป็นหนี้บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ไอเอฟซีที ไฟแนนซ์ จำกัด และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ (มหาชน) ในคดีแพ่งทั้งสองแล้ว ทำไมจึงมาต่อสู้ว่าธนาคารไทยธนาคารไม่มีสิทธิทวงหนี้นี้ เพราะถ้าไม่นำมาใช้หนี้ที่ธนาคารไทยธนาคารแล้วจะกลับไปชำระหนี้ที่บริษัททั้งสองที่กระทรวงการคลังได้ให้ยุบเลิกหรือควบกิจการไปแล้วได้อย่างไร อนึ่ง การที่ผู้ร้องไม่ยอมชำระหนี้ต่อสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ก็จะยิ่งกลายเป็นว่าผู้ร้องไม่ยอมเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่นและกลายเป็นผู้มีส่วนทำให้เศรษฐกิจของชาติเลวร้ายลงไปอีก โดยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นว่ามาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 แต่อย่างใด <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัยเพราะประกาศกระทรวงการคลังไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก แต่เห็นว่า การที่ผู้ร้องเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม	ไม่วินิจฉัยประเด็นหลัก /

	พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล เสรีภาพในเคหสถาน และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง การที่พระราชกำหนดดังกล่าวไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้พระราชกำหนดนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้ว ตามคำร้องดังกล่าว ผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติมาตราใดของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง แต่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชกำหนดนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ดังนั้น ข้อโต้แย้งดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ (หมายเหตุ กรณีที่กฎหมายใดซึ่งมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ มิได้ระบุบทบัญญัติของธรรมนูญที่ให้อำนาจตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง บังคับไว้ เป็นกรณีหนึ่งที่การตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการที่บทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง)	ข้อโต้แย้งไม่เป็นไปตามมาตรา 264 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 มิใช่กฎหมายตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ดังที่ผู้ทำคำวินิจฉัยนี้ได้วินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ดังนั้น ข้อโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9-10/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 12 คน (คะแนนเสียง 12 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล							
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 12 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ที่เพิ่มความเป็นมาตรา 3 ทวิ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการฯ ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่ (เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือไม่)		**คำวินิจฉัย** พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการฯ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายฯ	
	ไม่ขัด	ขัด	ไม่เป็นไปตาม มาตรา 264☆☆	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	ขัด	ไม่ขัด / ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (ชอบด้วย รธน.)	ขัด (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา			✓	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓			✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ☆	-	-	-	-	-	-	-
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์			✓	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ			✓	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง☆	-	-	-	-	-	-	-
รวม	9	0	3	12	0	12	0

☆ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

☆☆ข้อโต้แย้งของผู้ร้องไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ให้ยกคำร้อง

11. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2544 (วันที่ 20 มีนาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2542 ของนายนคร ดวงแก้ว และนายสุบรรณ์ สาระพันธ์ จำเลยในคดีอาญา มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 และต้องด้วยมาตรา 6 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	พนักงานอัยการจังหวัดแพร่ เป็นโจทก์ฟ้องนายนคร ดวงแก้ว ที่ 1 และนายสุบรรณ์ สาระพันธ์ ที่ 2 เป็นจำเลย ความผิดฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (เฮโรอีน) หนัก 45.8 กรัม คำนวณเป็นปริมาณเฮโรอีน ไฮโรคลอไรด์บริสุทธิ์หนัก 36.9 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยมิได้รับอนุญาต ศาลจังหวัดแพร่มีคำพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และมาตรา 66 วรรคหนึ่ง จำคุกคนละ 15 ปี จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 จำคุกคนละ 10 ปี บวกโทษจำคุก 7 เดือน ของจำเลยที่ 1 ซึ่งรอการลงโทษไว้ในคดีอาญาของศาลจังหวัดอำนาจเจริญ เข้ากับโทษในคดีนี้ รวมจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 10 ปี 7 เดือน และริบเฮโรอีนของกลางที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ว่า ในชั้นพิจารณาจำเลยให้การรับสารภาพว่าร่วมกันมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น มิได้มีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า

		จำเลยทั้งสองกระทำความผิดฐานมียาเสพติดของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยอาศัยคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ซึ่งจำเลยให้การแต่เพียงว่าซื้อยาเสพติดของกลางเพื่อนำมาเสพและแบ่งขายให้กับเพื่อน ซึ่งติดยาเสพติดของกลางด้วยเท่านั้น รวมทั้งอาศัยการรับฟังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้จับกุมและเป็นพนักงานสอบสวน และพยานโจทก์ซึ่งให้การได้ความคล้ายคลึงกันเพียงว่า สอบถามจำเลยทั้งสองแล้ว จำเลยทั้งสองรับว่าซื้อเฮโรอีนของกลางเป็นเงิน 4,000 บาท เพื่อจะนำไปเสพและจำหน่ายให้แก่พรรคพวกที่ติดยาเสพติดเท่านั้น การลงโทษจำเลยว่า กระทำความผิดฐานมียาเสพติดของกลางเพื่อจำหน่าย โดยรับฟังมาดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยเหตุผล ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน จำเลยทั้งสองฎีกา โดยในฎีกาจำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ใช้บังคับกับจำเลยทั้งสองไม่ได้ตามมาตรา 6 อีกทั้งโจทก์ไม่มีพยานผู้ใดเห็นว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันจำหน่ายเฮโรอีนแม้จำเลยทั้งสองรับสารภาพในชั้นสอบสวน แต่ในชั้นศาลได้ให้การปฏิเสธ เป็นภาระหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ให้เห็นความผิดของจำเลยทั้งสอง ศาลฎีกาเห็นว่า คดีนี้ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ยกบทบัญญัติพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่จำเลยฎีกาโต้แย้งว่า บทกฎหมายดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6 เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายหรือเฉพาะกรณีที่เห็นสมควร" และวรรคสอง บัญญัติว่า "การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย" แสดงว่ากฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษมีเจตนารมณ์เพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ จึงบัญญัติเป็นข้อห้ามเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ว่า มิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษดังกล่าว โดยมีข้อยกเว้นกรณีการมีไว้ในครอบครองอันจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขก่อนจึงจะมีไว้ในครอบครองได้ การกระทำใดๆ ที่เป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เป็นปริมาณ ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป กฎหมายให้ถือว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่าย ดังนั้น คู่ความไม่อาจนำสืบหรือพิสูจน์หักล้างบทบัญญัติของ กฎหมายดังกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ และเป็นอำนาจของศาลที่จะวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเช่นว่านั้น 2) รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" และวรรคสอง บัญญัติว่า "ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้" หมายความว่า การที่บุคคลใดอยู่ในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลย รัฐธรรมนูญให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลซึ่งอยู่ในฐานะดังกล่าวไม่มีความผิด เพื่อเปิดโอกาสให้ได้ต่อสู้ตามกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรม และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่า

		บุคคลใดได้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมจะปฏิบัติต่อบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล 3) ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพราะปัญหายาเสพติดให้โทษเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ จึงต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าปกติ รวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด 4) การที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดให้โทษในประเภท 1 เป็นจำนวนที่ชัดเจน ตามมาตรา 15 วรรคสอง นั้น มุ่งประสงค์เพื่อลงโทษผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป เสมือนว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นไปเพื่อการจำหน่าย เนื่องจากยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นั้น เป็นภัยต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง บุคคลไม่พึงเสพและไม่พึงผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง หากการผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองมีปริมาณมากเท่าใด ผลกระทบอันเป็นภัยต่อสังคมก็จะยิ่งมีมากขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดให้โทษในประเภท 1 เป็นเพียงเกณฑ์เปรียบเทียบสำหรับฐานความผิดที่จะนำไปสู่การลงโทษเท่านั้น กล่าวคือ ไม่ว่าจะมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้เพื่อเสพหรือไม่ก็ตาม หากมีไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัม โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท” หากมีไว้ในครอบครองมากขึ้น

		หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายตามบทบัญญัติของมาตรา 15 วรรคสองต้องรับโทษหนักขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ ตามมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิดหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท" และวรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต" หมายความว่า ผู้ที่ได้รับโทษตามที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติจะต้องผ่านการพิสูจน์หรือนำสืบของโจทก์แล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยหรือพิพากษาชี้ขาด และกำหนดโทษ แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 เป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักการขึ้นพื้นฐานของกฎหมายอาญาของนานาประเทศ มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งมีหลักการว่า ในคดีอาญาโจทก์มีภาระต้องนำสืบการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ครบทุกองค์ประกอบแห่งความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่จำเป็นต้องนำหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนและตราบใดยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิด บุคคลนั้นจะได้รับความคุ้มครองตลอดไป เจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง 2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง, มาตรา 66 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง, และมาตรา 67
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่

3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 12 คน และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 2 คน (คะแนนเสียง 12 : 2) 2) เริ่มวันที่ 24 สิงหาคม 2542 แล้วเสร็จ วันที่ 20 มีนาคม 2544 รวม 1 ปี 6 เดือน 24 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 2 ก วันที่ 3 มกราคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 14 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 20 มีนาคม 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2544 (วันที่ 20 มีนาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของนายนคร ดวงแก้ว และนายสุบรรณ์ สาระพันธ์ จำเลยในคดีอาญา มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 และต้องด้วยมาตรา 6 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า **"มาตรา 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"** **"มาตรา 33 ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำ ความผิดมิได้"** 2. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า **"มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายหรือเฉพาะกรณีที่เห็นสมควร** **การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่า ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย"** **"มาตรา 65 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต** **ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการ**	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคหนึ่ง และใช้บังคับมิได้ตาม มาตรา 6

	กระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต" **"มาตรา 66 ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท** **ถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต"** 3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ จากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า 3.1) การที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่า การผลิต นำเข้า ส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (เฮโรอีน) คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปให้ถือว่า เป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย และต้องระวางโทษประหารชีวิตก็ดี หรือการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่า เป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และต้องระวางโทษจำคุกห้าปีถึงตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาทก็ดี เป็นการกล่าวหา และกำหนดโทษ โดยไม่มีการพิสูจน์ว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำการนั้น ๆ เพื่อจำหน่าย 3.2) ในกรณีที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน 100 กรัม เช่น ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป เป็นของกลาง เจ้าหน้าที่มีโอกาสเลือกได้ระหว่าง (1) การกล่าวหาว่า ผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษฯ (ไม่กำหนดปริมาณ) เพื่อจำหน่าย ต้องพิสูจน์ทั้งการผลิต นำเข้า หรือส่งออก และจำหน่ายด้วย จึงจะถือว่า เป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายกับการกล่าวหาว่า ผลิต นำเข้า หรือส่งออกยา	

	เสพติดให้โทษฯ ซึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ต้องพิสูจน์การผลิต นำเข้า หรือส่งออกเท่านั้น ก็ถือว่า เป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายแล้ว เพราะพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่า การผลิต ส่งออก หรือนำเข้ายาเสพติดฯ ซึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป เป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนหลังนี้ให้ลงโทษถึงประหารชีวิตด้วย แม้แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง ยังบัญญัติว่า "..... คดีที่มีข้อหาในความผิด ซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง" (2) การกล่าวหาว่า มีไว้ในครอบครองยาเสพติดให้โทษฯ ซึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน 100 กรัมเพื่อจำหน่ายต้องพิสูจน์ทั้งการมีไว้ในครอบครองและการจำหน่ายจึงถือว่าเป็นการมี .....เพื่อจำหน่าย กับการกล่าวหาว่า มียาเสพติดฯ ซึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ต้องพิสูจน์การมีไว้ในครอบครองเท่านั้น ก็ถือว่าเป็นการมีเพื่อจำหน่ายแล้ว เพราะพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการมียาเสพติดให้โทษฯ เพื่อจำหน่าย และในทำนองเดียวกัน ก็ต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 176 วรรคหนึ่งด้วย เพราะพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคหนึ่ง กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปนั้น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคสอง ดังกล่าวข้างต้น ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติว่า "มาตรา 33 ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" แต่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ กำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญาว่าการกระทำอันต้องห้ามนั้น ๆ เป็นความผิด ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	

	วรรคหนึ่ง และใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 6	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	ก่อนที่จะวินิจฉัยว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดต่อรัฐธรรมนูญรับฟังได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้เสียก่อนดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะปัญหายาเสพติดให้โทษในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของนานาประเทศ ประกอบกับยาเสพติดให้โทษเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษยชาติ จึงต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าปกติรวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด ส่วนการที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดที่มีไว้ในครอบครองในจำนวนที่ชัดเจน โดยไม่คำนึงว่าจะมีไว้เพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่ายนั้น ก็ถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง มาตรา 15 วรรคสอง เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่กำหนดลักษณะของการกระทำผิดที่มีความร้ายแรง และเป็นภัยต่อสังคมที่ต้องปราบปราม จึงบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น มิได้หมายความว่าการมีสารเสพติดดังกล่าวไม่ถึง 20 กรัม จะมิได้มีไว้เพื่อจำหน่าย แต่การพิสูจน์ว่ามีไว้เพื่อจำหน่ายหรือไม่ สำหรับกรณีหลังนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป 2) นอกจากนั้น มาตรา 15 วรรคสอง ต้องการชี้ว่าแค่บุคคลใดมีสารเสพติดตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปไว้ในครอบครองก็เป็นความผิดแล้ว โดยที่ยังมิต้องจำหน่าย แต่บทลงโทษมีผลเท่ากันไม่ว่าบุคคลจะจำหน่ายหรือไม่ก็ตาม จึงเห็นได้ว่า การกำหนดบทลงโทษในการกระทำที่แตกต่างกันเช่นนี้ มีเจตนารมณ์ที่จะปราบปรามการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงและมีผลกระทบต่อสังคมมากน้อยต่างกัน กล่าวคือ หากมีสารเสพติดดังกล่าวไว้ในครอบ	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	ครองไม่ถึง 20 กรัม และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีไว้เพื่อจำหน่ายก็มีความผิดฐานมีไว้เพื่อเสพเท่านั้น ซึ่งจะรับโทษเบากว่าฐานมีไว้เพื่อจำหน่ายคือ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทเท่านั้น น้อยกว่าโทษฐานมียาเสพติดให้โทษไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท 3) หลักในการพิจารณาความผิดของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ส่วนมากการจับกุมของตำรวจมักจับได้ของกลางในทันที ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมจำนนต่อหลักฐานและให้การรับสารภาพ แต่ก็มีคดียาเสพติดจำนวนไม่น้อยที่จำเลยมักจะให้การปฏิเสธในชั้นศาล ซึ่งหลักการในการพิสูจน์ความผิดมักเป็นประโยชน์แก่จำเลยในแง่ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองว่า การรับสารภาพที่ศาลจะถือเป็นข้อวินิจฉัยได้เลย โดยเฉพาะในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพนั้น ต้องเป็นการสารภาพในชั้นพิจารณาและโทษนั้นเป็นโทษขั้นต่ำเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176) และเป็นหลักทั่วไปที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ห้ามมิให้พิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น หากสงสัยให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227) ซึ่งกรณีตามคำร้องนี้ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติดไว้โดยเฉพาะเพื่อมิให้มีข้อโต้แย้งใด ๆ เกิดขึ้นได้และเพื่อให้วิธีการพิจารณาคดีแตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไปที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของคดีอาญาปกติ จึงเป็นการเหมาะสมแก่กรณี ทั้งนี้เพราะผู้เสพยาเสพติดมักก่ออาชญากรรมและสร้างปัญหาให้กับสังคม ทำให้ประเทศต้องประสบกับความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากผลของการวิจัยจำนวนมากสนับสนุนแนวความคิดนี้ โดยเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดควรเพิ่มโทษให้หนักขึ้นเป็นลำดับ ทั้งผู้เสพ ผู้ผลิต และผู้ค้า ดังนั้น ในประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 บัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี	

	อาญาโดยให้สันนิษฐานว่า บุคคลนั้นไม่มีความผิด เห็นว่า การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 นี้ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการให้ความคุ้มครองบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในทางอาญาจนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง ซึ่งเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น แต่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ เป็นกฎหมายที่กำหนดสาระและเนื้อหาของการกระทำ ซึ่งถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงและเป็นมหันตภัยต่อทุกประเทศที่จะต้องให้มีการปราบปรามอย่างจริงจัง จึงมิใช่กรณีที่บุคคลจะอ้างความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติของมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ถือเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อลงโทษผู้ที่มีการกระทำผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ผู้ร้องไม่อาจโต้แย้งใด ๆ ได้ เป็นเรื่องของการสันนิษฐานเพื่อ “เอาผิด” ต่อผู้กระทำอันเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ถือเป็นข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่อบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตราบเท่าที่ยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด ซึ่งเป็นคนละส่วนกับข้อสันนิษฐานแรก ดังนั้น เมื่อผู้ร้องมีการกระทำเข้าตามองค์ประกอบความผิดตามที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้อย่างไรก็ต้องมีความผิดตามนั้น กรณีตามคำร้องเมื่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปไว้ในครอบครองเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จึงไม่มีส่วนใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หมายถึง ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งและผู้นั้นอ้างว่าตนมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูก	พระราชบัญญัติยาเสพติด

	กล่าวหาหรือถูกฟ้องนั้น ก็จะได้รับประโยชน์จากบทบัญญัตินี้โดยให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นยังมิใช่ผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด สำหรับกรณีของผู้ร้องได้ความว่า ผู้ร้องรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (เฮโรอีน) ไว้ในครอบครองเพื่อเสพเป็นสารบริสุทธิ์หนักถึง 36.9 กรัม ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 66 อยู่แล้ว ผู้ร้องหาได้ปฏิเสธว่ามิใช่ผู้ครอบครองยาเสพติดไม่ ข้อสันนิษฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ไม่อาจนำมาใช้แก่ผู้ร้องในกรณีนี้ ส่วนพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติในลักษณะที่ต้องการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองหากยาเสพติดของกลางนั้นมีปริมาณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปก็จะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้ที่มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม มาตรา 66 ตัวบทจึงใช้คำว่า "ให้ถือว่า" อันเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดที่ไม่อาจนำสืบหักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่นได้ และข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดดังกล่าวเมื่อผู้ร้องรับสารภาพว่า มีเฮโรอีนของกลางเป็นสารบริสุทธิ์หนักถึง 36.9 กรัมซึ่งเกินกว่า 20 กรัมต้องด้วยข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่าผู้ร้องมีเฮโรอีนของกลางไว้เพื่อจำหน่ายเช่นนี้ โจทก์จึงไม่จำต้องมีพยานมาสืบว่าผู้ร้องมีเฮโรอีนของกลางไว้เพื่อจำหน่ายจริงหรือไม่ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33
4. พลโท จุล อติเรก	รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคหนึ่งและวรรคสอง หมายความว่าในกรณีที่ผู้ใดก็ตามตกเป็นผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่ หรือตกเป็นจำเลยต่อศาล จะถือว่าหรือสันนิษฐานว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำผิดหรือมีความผิดแล้วไม่ได้ ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด เขาเหล่านั้นเพียงเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายและโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายเสียก่อน ทั้งนี้เป็นการรับรอง	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15

	เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้ใดเป็นผู้ต้องหาฐานลักทรัพย์คงฟังได้แต่เพียงว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา หรือถูกกล่าวหาเท่านั้น และในเบื้องต้นต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังไม่มีความผิด ครั้นเมื่อมีการฟ้องร้องเป็นจำเลยต่อศาลก็ยังสันนิษฐานไม่ได้ว่ามีความผิดจนกว่าศาลจะได้ดำเนินกระบวนพิจารณาตามกฎหมายแล้ว ถ้าฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดก็ต้องยกฟ้องปล่อยตัวไป แต่ถ้าวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิด จึงจะพิพากษาลงโทษตามกฎหมายและตามควรแก่ความผิดที่กระทำ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 วรรคสอง ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะลงโทษจำเลยหรือดำเนินการในฐานะผู้กระทำผิด เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สิน ยังไม่ได้ แม้กระทั่งจะดำเนินการคุมขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฐานเป็นผู้ต้องโทษก็ยังไม่ได้เช่นกัน จะต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน หรือเป็นจำเลยต่อศาลแล้วก็ตาม จะถือว่ากระทำผิดแล้วไม่ได้ จะสันนิษฐานก็ยังไม่ได้อีกด้วย เว้นแต่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายโดยการสอบสวนหรือโดยการพิจารณาคดีของศาลแล้ว จนได้ความว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงเท่านั้น จึงจะมีความผิด ส่วนจะลงโทษอย่างไรย่อมแล้วแต่กฎหมายและดุลพินิจของศาล พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง บัญญัติห้ามไม่ให้มีการผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งเป็นการบัญญัติห้ามทั่ว ๆ ไป ถ้าฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ เช่น ฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออกให้ลงโทษตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง แต่ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายให้ลงโทษตามมาตรา 65 วรรคสอง ฐานจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ให้ลงโทษตามมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ถ้ามีปริมาณเกินหนึ่งร้อยกรัม ให้ลงโทษตามมาตรา 66 วรรคสอง ฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสาร	วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	บริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัม ให้ลงโทษตามมาตรา 67 เป็นต้น สำหรับมาตรา 15 วรรคสอง ดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้บัญญัติกำหนดจำนวนหรือปริมาณของสารบริสุทธิ์ไว้ว่าถ้ามีจำนวนตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หมายความว่า ผู้กระทำไม่ว่าจะเป็นการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ต้องได้รับโทษฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก เพื่อจำหน่าย ตามมาตรา 65 วรรคสอง หรือฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามมาตรา 66 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่จำนวนหรือปริมาณของยาเสพติด พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 เพราะการจะถือว่าผู้ใดกระทำผิด จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายมีการสอบสวน หรือดำเนินกระบวนพิจารณาในชั้นศาล จนกระทั่งศาลพิพากษาว่ามีความผิด เช่น ฐานผลิตฐานนำเข้า ฐานส่งออก หรือฐานมีไว้ในครอบครองตามมาตรา 15 วรรคหนึ่งเสียก่อน แต่ถ้าการพิจารณาได้ความตามฟ้องว่า การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดในประเภท 1 นั้น มีจำนวนสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปบทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการกระทำหรือเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับโทษสูงขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปราบปราม โดยมิต้องพิสูจน์ว่าผู้กระทำผิดได้กระทำการหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อเจตนาจะจำหน่ายหรือไม่ มิใช่เป็นการสันนิษฐานในเบื้องต้นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำผิดโดยได้มีการพิสูจน์ตามกระบวนการทางกฎหมายแล้วว่า จำเลยกระทำผิดจริงแต่ให้ลงโทษต่างกันด้วยจำนวนหรือปริมาณของยาเสพติด ซึ่งมาตรา 15 วรรคสอง ที่บัญญัติให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการจำหน่ายนั้น เห็นว่าเป็นบทบัญญัติพิเศษเพื่อต้องการลงโทษผู้กระทำผิดให้หนักขึ้น มิใช่เป็นการสันนิษฐาน หรือชี้ขาดว่ามีความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการจำหน่าย แต่ได้มีการพิสูจน์ตามกระบวนการ จนเชื่อได้ว่าจำเลยผลิต นำเข้า ส่ง	

	ออก หรือมีไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมายจริงแล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปว่าถ้าจำนวนยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 นั้นคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป กฎหมายให้ถือว่ามีความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการจำหน่ายโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ และจะต้องถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 65 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา 66 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่จำนวนของยาเสพติด ดังนั้น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า มาตรา 33 บัญญัติว่า "ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด....." เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่รับรองระบบกฎหมายและระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ระบบกฎหมายที่สำคัญของโลกมีหลายระบบ แต่ระบบที่สำคัญของประเทศเสรีประชาธิปไตยมีอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบคอมมอนลอว์ (The Common Law System) ซึ่งใช้อยู่ในประเทศอังกฤษและประเทศที่เคยเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ และระบบซีวิลลอว์ (The Civil Law System) คือระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งใช้อยู่ในประเทศทางภาคพื้นยุโรปและประเทศในเอเชียบางประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับเอาระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์และแบบคอมมอนลอว์มาใช้ผสมผสานกัน และใช้ระบบการพิจารณาและสืบพยานในศาลแบบระบบกล่าวหา (Accusatorial System) ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นหลักสำคัญ โดยมีระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เข้าผสมผสานเพียงบางส่วน สำหรับการพิจารณาและสืบพยานในศาลเพื่อลงโทษบุคคลในทางอาญาในประเทศไทยนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้บัญญัติบทบาทของผู้พิพากษาและการสืบพยานหลักฐานของโจทก์จำเลยโดยเน้นหลักในระบบกล่าวหา	ข้ออ้างของจำเลยทั้งสองที่ว่ามาตรา 15 วรรคสองของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 จึงไม่อาจรับฟังได้

	เป็นส่วนสำคัญโดยมีรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 รับรองไว้ กล่าวคือ ตามระบบกล่าวหา ผู้กล่าวหา (โจทก์) ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา (จำเลย) ต่อศาลในฐานะที่เป็นกรรมการซึ่งจะต้องวางตัวเป็นคนกลางอย่างเคร่งครัด ระบบนี้จึงเน้นเป็นพิเศษว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นเป็นที่สิ้นสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดและศาลพิพากษาลงโทษจำเลยแล้ว (รัฐธรรมนูญ มาตรา 33) เมื่อโจทก์ได้นำสืบว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดแล้ว จำเลยจึงจะมีหน้าที่นำสืบหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ไม่ใช่นำสืบว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิจารณาคดีอาญาในระบบนี้จึงเป็นการให้สิทธิและเสรีภาพในการต่อสู้คดีของจำเลยเป็นพิเศษ กล่าวคือ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลโดยเปิดเผยตามกฎเกณฑ์และกติกาที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานได้บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด การซักค้านพยานฝ่ายตรงข้ามและสิทธิของจำเลยที่จะมีทนายความแก้ต่างจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับระบบนี้ ดังนั้น จึงเห็นได้ชัดเจนว่า บทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสองของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ดังกล่าวไม่น่าจะมีอะไรเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแต่ประการใด ข้ออ้างของจำเลยทั้งสองที่ว่า มาตรา 15 วรรคสองของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 จึงไม่อาจรับฟังได้ วินิจฉัยให้ยกคำร้อง	วินิจฉัยให้ยกคำร้อง (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33)
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า จากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และข้อพิจารณา คำร้องที่ผู้ร้องโต้แย้งนั้น แม้ผู้ร้องยอมรับว่า มียาเสพติดให้โทษที่คำนวณแล้วเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปจริง โดยเป็นการมีไว้เพื่อเสพมิได้มีไว้เพื่อจำหน่ายก็ตาม แต่ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ได้กำหนดให้ถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ถือเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายเด็ดขาด ที่ผู้ร้องไม่อาจนำสืบได้ว่าเป็นการมีไว้เพื่อเสพเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเจตนารมณ์ของ	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง

	กฎหมายฉบับนี้ต้องการให้มีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายนี้ไม่เปิดช่องให้ผู้ร้องนำข้อเท็จจริงมาพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้เลย ในประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 บัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ว่า บุคคลนั้นไม่มีความผิด เห็นว่า การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 นี้ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการให้ความคุ้มครองบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในทางอาญาจนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง ซึ่งเป็นเรื่องของการปฏิบัติ (วิธีสบัญญัติ) เท่านั้น แต่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ ถือเป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติฐานความผิดไว้เป็นกรณีเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดทางด้านยาเสพติดให้โทษ (สารบัญญัติ) ซึ่งถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงและเป็นมหันตภัยต่อทุกประเทศที่จะต้องให้มีการปราบปรามอย่างจริงจัง จึงมิใช่กรณีที่บุคคลจะอ้างความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้ ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ถือเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่หักล้างมิได้ ที่ผู้ร้องไม่อาจโต้แย้งใด ๆ ได้ เป็นเรื่องของการสันนิษฐานเพื่อ “เอาผิด” ต่อผู้กระทำอันเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 33 ถือเป็นข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่อบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตราบเท่าที่ยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อผู้ร้องมีการกระทำเข้าตามองค์ประกอบความผิดตามที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ บัญญัติ ก็ต้องมีความผิดตามนั้น แต่ผู้ที่จะชี้ว่าผู้ร้องมีความผิดหรือไม่ คือศาล ตราบใดยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าผู้ร้องได้กระทำความผิด รัฐธรรมนูญให้สันนิษฐานว่า ยังไม่มีความผิด และไม่ให้ปฏิบัติต่อผู้ร้องเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดกรณีตามคำร้อง เมื่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ บัญญัติ (สันนิษฐาน)	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 33

	ไว้ชัดเจนว่า การกระทำเช่นนั้น (มียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปไว้ในครอบครอง) เป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จึงไม่มีส่วนใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า การตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติด ให้โทษเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะปัญหายาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของนานาประเทศ ซึ่งเล็งเห็นว่ายาเสพติดให้โทษเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ชาติ จึงต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าปกติ รวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษที่เด็ดขาด ดังจะเห็นได้จากการมียาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 ซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตก็เป็นความผิดตามกฎหมายและมีโทษแล้วตามมาตรา 67 ส่วนการที่กฎหมายกำหนดปริมาณสารเสพติดที่มีไว้ในความครอบครองคือ มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติให้การมีเฮโรอีนซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มีโทษสูงขึ้นตามมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีจนถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณ คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตตามมาตรา 66 วรรคสอง ดังนั้น บทบัญญัติของมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดที่ผู้ร้องไม่อาจนำสืบโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ได้มียาเสพติดให้โทษไว้เพื่อจำหน่าย ส่วนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ต. 2/2494 เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2494 สรุปสาระสำคัญว่า ความตามพระ	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	ราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดอยู่ในวงการเล่น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย....." นั้น เป็นเพียงข้อสันนิษฐานไว้ก่อนเท่านั้น ว่าผู้ที่อยู่ในวงเล่นการพนันแล้ว สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย ข้อสันนิษฐานเช่นว่านี้ ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสที่จะนำสืบพิสูจน์หักล้างข้อกฎหมายได้ จึงเห็นว่า คดีนี้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 30 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า "ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" ตามที่ศาลจังหวัดพัทลุงได้เสนอขอให้พิจารณา ดังนั้น มาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 33 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 33	
8. นายสุจิต บุญบงการ	เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 บัญญัติเพื่อปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้การดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นบทบัญญัติของมาตรานี้จึงถือว่าการนำสืบพิสูจน์ว่าบุคคลใดกระทำความผิดทางอาญาเป็นภาระของพนักงานอัยการหรือโจทก์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้อง (due process of law) เนื่องจากประเทศไทยใช้ "ระบบกล่าวหา" เป็นหลักการพิสูจน์ความผิด ผู้กล่าวหาหรือโจทก์ในคดีมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์จนกว่าจะปราศจากความสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริง และเมื่อนำสืบแล้วยังมีข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ให้ยกประโยชน์ให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย" ข้อโต้แย้งของผู้ร้องเข้าใจได้ว่า การที่มาตรา 15 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษบัญญัติให้บุคคลใดที่มียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ที่คำนวณเป็นสาร	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

บริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิตนำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น มีผลให้พนักงานอัยการไม่ต้องนำสืบว่าผู้ที่มีสารเสพติดให้โทษดังกล่าวในปริมาณตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย แต่ให้ถือว่ามีความผิดดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ร้องเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพนักงานอัยการไม่ต้องนำสืบแสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ตามที่โจทก์กล่าวอ้าง แต่ศาลกลับลงโทษจำเลยได้ตามฟ้อง และในขณะเดียวกันก็เป็นการปิดโอกาสการที่จำเลยจะนำสืบหักล้างข้อกล่าวหาของพนักงานอัยการ ผู้ร้องจึงเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

อย่างไรก็ตาม ข้อโต้แย้งของผู้ร้องสามารถหักล้างได้ว่า เมื่อพนักงานอัยการจะฟ้องร้องผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ามีสารเสพติดให้โทษในประเภท 1 ในปริมาณตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีไว้เพื่อผลิต นำเข้า ส่งออกหรือจำหน่าย พนักงานอัยการก็จะต้องนำสืบให้ชัดแจ้งเสียก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ที่คำนวณแล้วเป็นสารบริสุทธิ์ปริมาณตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไปจริง ส่วนการที่บทบัญญัติ มาตรา 15 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติให้ผู้ที่ครอบครองสารเสพติดให้โทษดังกล่าวในปริมาณที่กล่าวไว้ข้างต้น ถือว่าเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งจะได้รับโทษตามที่ระบุไว้ในมาตรา 66 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท” นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โทษของความผิดข้อหาครอบครองยาเสพติดให้โทษในปริมาณเช่นนั้นเท่ากับโทษของผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือจำหน่าย ตามมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงต้องระบุความผิดของการครอบครองสารเสพติดให้โทษดังกล่าวในปริมาณตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป เป็นความผิดเช่นเดียวกันกับการเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งมีโทษหนัก

	กว่าความผิดที่มีสารเสพติดให้โทษข้างต้นในปริมาณต่ำกว่ายี่สิบกรัมทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประกอบกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกที่ต้องการให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันปัญหายาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาสำคัญในระดับนานาชาติ จึงต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาดเพื่อให้บุคคลที่จะกระทำความผิดหวั่นเกรงต่อโทษที่จะได้รับ อันจะทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลง จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติ มาตรา 15 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 เป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักการสากลขั้นพื้นฐานแห่งกฎหมายอาญาของบรรดาอารยประเทศ ความหมายของหลักการดังกล่าวมีอยู่ว่า ในคดีอาญา โจทก์เป็นผู้รับภาระในการนำสืบการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ครบทุกองค์ประกอบแห่งความผิดตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้ โดยที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่จำเป็นต้องนำหลักฐานใด ๆ มาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเลย แต่มาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มิได้มีข้อความที่ลบล้าง บั่นทอน หรือทำลายหลักการเกี่ยวกับภาระการนำสืบของโจทก์ตามมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร เพราะยังคงเป็นภาระของโจทก์ที่จะต้องนำสืบการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่เช่นเดิม กล่าวคือ เป็นหน้าที่ของโจทก์ตามมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญ ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า (1) จำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองจริง และ (2) เฮโรอีนดังกล่าวมีปริมาณที่คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปจริง มาตรา 15 วรรคสองดังกล่าว หาได้มีผลเป็นการยกเว้นโจทก์จากภาระหน้าที่ในการนำสืบข้อเท็จจริงดังกล่าวอันเป็นองค์ประกอบความผิดแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น ถึงแม้ว่าจะมีข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดตามมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก็	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

ตาม มาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญก็ยังคงมีผลใช้บังคับได้อยู่ดี และโจทก์ยังจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดโดยการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย มิใช่ปล่อยให้จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

นอกจากนั้นแล้ว มาตรา 15 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ ดังกล่าวก็ได้บัญญัติห้ามการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 คือ เฮโรอีน อยู่แล้ว เว้นแต่จะมีไว้ในครอบครองเพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาต ดังนั้น ลำพังเพียงการมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี แม้จะมีไว้เพื่อการเสพเพียงอย่างเดียวก็ย่อมเป็นความผิดทางอาญาอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ในตัวเองตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 อยู่แล้ว การที่มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติเพิ่มเติมให้เป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่า การมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองในปริมาณตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่าย นั้น ก็เพื่อบัญญัติให้ความผิดดังกล่าวซึ่งย่อมมีระดับความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นตามปริมาณของสาร เข้าอยู่ในขอบข่ายของมาตรา 66 ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษที่หนักกว่าโทษสำหรับการมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพเพียงอย่างเดียว

ดังนั้น มาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ จึงมิใช่เป็นการตั้งข้อสันนิษฐานว่า ผู้ร้องมีความผิดก่อนการพิสูจน์อันจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ได้ แต่เป็นการวางหลักเกณฑ์หรือบรรทัดฐานในการกำหนดโทษว่าผู้ที่ถูกพิสูจน์ความผิดตามหลักฐานแล้ว (ซึ่งหมายความว่าโจทก์สามารถหักล้างข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลยตามมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญได้แล้ว) จะต้องรับโทษสถานใด ทั้งนี้เป็นเรื่องนโยบายของรัฐในการที่จะแสวงหามาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาเพื่อปราบปรามยาเสพติดให้โทษโดยการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง ประกอบกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้ที่มีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง ในที่สุดแล้วก็อดที่จะจำหน่ายด้วยไม่ได้ เพราะการจำหน่ายเป็นหนทางหนึ่งที่จะหาเงินมาสนับสนุนการเสพยาเสพติดต่อไป อีกทั้งในทางปฏิบัติก็เป็นการยากอย่างยิ่งที่

	โจทก์จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้แน่ชัดได้ว่าจำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเนื่องจากจำเลยหรือผู้ต้องหาย่อมจะต่อสู้เสมอไปว่าตนมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพเพียงประการเดียว เมื่อพิจารณาความในมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จากแง่มุมนโยบายทั่วไปของรัฐแล้วจะเห็นได้ว่า มีผลเท่ากับเป็นการบัญญัติว่าผู้ใดมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองในปริมาณตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไปโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีนั้น มีความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต ดังเช่นที่กำหนดไว้ในมาตรา 66 นั่นเอง ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องระบุหรือพิสูจน์วัตถุประสงค์หรือเหตุจูงใจในการมีเฮโรอีนดังกล่าวไว้ในครอบครองว่า มีไว้เพื่อเสพและ/หรือเพื่อจำหน่าย หากกฎหมายบัญญัติลักษณะความผิดและโทษไว้ดังเช่นว่านี้แล้ว ก็ย่อมไม่มีช่องทางที่ผู้ร้องจะสามารถกล่าวอ้างหรือต่อสู้ได้เลยว่ากฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 แต่อย่างไร	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เห็นว่า วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ก็เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะปัญหายาเสพติดให้โทษในปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญ เป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติ จึงต้องมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดที่หนักกว่าปกติ รวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด ส่วนการที่กฎหมายกำหนดบทลงโทษตามปริมาณยาเสพติดที่มีไว้ในครอบครองโดยไม่คำนึงว่าจะมีไว้เพื่อเสพหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายก็ตาม ให้ได้รับโทษเท่ากันนั้นก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง การที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 33 บัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำ	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	พิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิด เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 นี้ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการให้ความคุ้มครองบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในทางอาญา โดยให้สันนิษฐานว่ามิได้กระทำความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง ส่วนมาตรา 15 วรรคสองของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่กำหนดว่าบุคคลใดมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามจำนวนที่กำหนด ให้ถือว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย นั้น เป็นกรณีกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในความครอบครอง ถ้ามีจำนวนซึ่งคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ลงโทษตามมาตรา 66 ไม่ว่าจะมีไว้ในความครอบครองเพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่ายก็ตาม เพราะถือว่ามีจำนวนมาก จึงเป็นความผิดที่ร้ายแรงสมควรได้รับโทษหนักกว่าปกติและเป็นมหันตภัยต่อประเทศที่จะต้องให้มีการปราบปรามอย่างจริงจัง กฎหมายจึงได้กำหนดโทษให้เท่ากัน ไม่ว่าจะมีไว้เพื่อเสพหรือเพื่อจำหน่าย และผู้ที่จะได้รับโทษตามมาตรานี้ จะต้องผ่านการพิสูจน์หรือการนำสืบของโจทก์จนฟังได้แล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง กล่าวโดยสรุป มาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญเป็นการคุ้มครองประชาชนว่าจะลงโทษ ผู้ใดนั้นจะต้องพิสูจน์ให้ได้เสียก่อนว่าผู้นั้นได้กระทำผิดจริง ส่วนมาตรา 15 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น เป็นบทกำหนดโทษว่าเมื่อโจทก์พิสูจน์ได้แล้วว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจะลงโทษอย่างไร คือ ต้องผ่านขั้นตอนของมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญเสียก่อน จึงจะพิจารณาตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 ว่าจะลงโทษอย่างไร ดังนั้น ทั้งสองมาตราดังกล่าวจึงไม่ขัดกัน จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	การที่ผู้ร้องยื่นฎีกาโดยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสองขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 33 และต้องด้วยมาตรา 6 โดยอ้างว่าผู้ร้องมียาเสพติดให้โทษไว้	พระราชบัญญัติยาเสพติด

	เพื่อเสพเพียงอย่างเดียว มิได้มีการจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่าย แต่กฎหมายได้กำหนดไว้ว่า ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผู้นั้นมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เมื่อผู้ร้องทั้งสองคนมีไว้ซึ่งยาเสพติดให้โทษถึงปริมาณ 45.8 กรัม และคำนวณเป็นเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์บริสุทธิ์น้ำหนัก 36.9 กรัม จึงเข้าข่ายตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่ามียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสองดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย แม้ข้อเท็จจริงผู้ร้องจะมิได้มีการจำหน่ายก็ตาม หากมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทและจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว และผู้กระทำผิดจะได้รับโทษสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะยาเสพติดให้โทษเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพและสังคมอย่างใหญ่หลวง การจำหน่าย ยาเสพติดให้โทษถือเป็นมหันตภัยก่อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กฎหมายจึงกำหนดโทษของการจำหน่ายไว้สูงกว่าการเสพ เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกรงกลัว ส่วนมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เพื่อให้เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมและสอบสวนในคดีอาญาอย่างมีมนุษยธรรมเสมือนเป็นบุคคลที่ยังไม่มีความผิด แต่กรณีนี้ผู้ร้องถูกจับกุมพร้อมของกลางและยอมรับสารภาพแล้วว่าตนมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเป็นจำนวน 45.8 กรัม และคำนวณเป็นเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์บริสุทธิ์น้ำหนัก 36.9 กรัมจริง ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมาย และศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นแล้วว่ามีความผิดตามกฎหมาย ประกอบกับได้ผ่านกระบวนการจับกุมและสอบสวนและกระบวนการยุติธรรมจนศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้ร้องมีความผิด จึงไม่มีเหตุผลจะอ้างมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ตนได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว และข้อสันนิษฐานในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ก็มิได้มีความเกี่ยวข้องกับมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522	ให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
12. นายอมร รักษาสัตย์	1) รัฐธรรมนูญมาตรา 33 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มีขอบเขตหรือเจตนารมณ์อย่างไร พิจารณาได้ว่า บทบัญญัติในวรรคหนึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญาสากลว่าด้วยการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ที่ว่า บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดทางอาญาจนกว่าฝ่ายรัฐบาลจะพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยอันสมเหตุผล (beyond a reasonable doubt) โดยภาระในการพิสูจน์ว่าบริสุทธิ์หรือไม่ไม่เป็นของผู้ถูกกล่าวหา แต่ในกรณีของกฎหมายอาญาไทย และรัฐธรรมนูญไทยดูจะมุ่งไปในทางคุ้มครองและให้เกียรติผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าในขณะถูกจับกุมนั้นเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่แน่ว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพราะยังไม่มีศาลใดวินิจฉัยว่าเป็นผู้กระทำผิดทางอาญา ฉะนั้น ไม่ควรปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดแล้วซึ่งเรียกว่า “ผู้ต้องโทษ” หรือ “นักโทษ” (กรณีที่ถูกลงโทษจำคุก) หลักการนี้นำไปสู่การปฏิบัติว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกคุมขังรวมกับนักโทษ, ควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีเกียรติ, ควรได้รับการพิจารณาให้ได้รับการประกันตัวโดยสะดวกและรวดเร็ว, ไม่ควรถูกตีตรวน หรือถูกใช้ทำงานอย่างนักโทษ ในอีกแง่หนึ่ง หลักกฎหมายเรื่องนี้นิยมใช้อยู่ในสังคมประชาธิปไตยเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน แตกต่างจากการปกครองแบบอัตตาธิปไตยที่ประชาชนถูกจับกุมอย่างไร้เกียรติและอาจ ถูกบังคับให้สารภาพยอมรับผิดเพราะทนถูกทรมานไม่ไหวฯ ในสังคมประชาธิปไตยเมื่อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ก็จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างไม่มีมนุษยธรรมไม่ได้ รัฐบาลไม่อาจใช้วิธีบีบบังคับให้สารภาพได้แต่รัฐบาลกลับเป็นฝ่ายต้องหาพยานหลักฐานมาผูกมัดจำเลยต่อหน้าศาลที่พิจารณาคดีโดยเปิดเผย ถ้าผู้ต้องหาถูกทรมานให้สารภาพในชั้นสอบสวนก็ยังมีโอกาสปฏิเสธในการพิจารณาที่เปิดเผยในชั้นศาลได้ รวมทั้งการมีสิทธิตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ได้ อันเป็นโอกาสให้ได้ความจริง	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	สำหรับกรณีที่ผู้ร้องได้ร้องผ่านศาลฎีกามานั้น ผู้ร้องได้ค้านในสาระสำคัญว่าแม้ตนจะยอมรับว่ามีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเกินกว่า 20 กรัม แต่ไม่เห็นด้วยที่กฎหมายยาเสพติดสันนิษฐานว่าเป็นการมีไว้เพื่อจำหน่ายอันจะทำให้ตนได้รับโทษสูงขึ้น เพราะตนจะมีไว้เพื่อเสพเองสองคนก็ไม่ยอมให้มีการนำสืบหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าตนมีไว้เพื่อเสพจริงหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายด้วย การสันนิษฐานโดยไม่ยอมให้มีการพิสูจน์นี้เรียกกันในภาษากฎหมายว่า "การสันนิษฐานโดยเด็ดขาด" (Conclusive หรือ Mandatory หรือ Absolute หรือ Irrebuttable presumption) ในกรณีนี้ ได้สันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่าผู้มียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ถือว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย ซึ่งหมายความว่าผู้ต้องหาต้องถูกลงโทษโดยไม่มีการพิสูจน์ ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักการในรัฐธรรมนูญมาตรา 33 ว่า "ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด" อย่างไรก็ดี มีข้อโต้แย้งได้ว่ากรณีนายนครและพวกนี้ได้สารภาพแล้วว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองจึงมีความผิดจริงทำให้ครบเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 แล้วอันเป็นการจบขั้นตอนหนึ่ง จึงสามารถปฏิบัติต่อนายนครและพวกเป็นผู้กระทำผิดแล้ว ส่วนจะเป็นความผิดสถานใดรัฐธรรมนูญมิได้ระบุไว้จึงขึ้นอยู่กับศาลว่าจะนำบทกฎหมายใดมาปรับใช้ จึงถือได้ว่าเป็นคนละส่วนกับกรณีของรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 2) การขัดกันแห่งข้อสันนิษฐาน ที่จริงคดีนี้ผู้ถูกกล่าวหาอาจถูกกล่าวหาได้ 2 กระทง คือ กระทำผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองและกระทำผิดฐานมีไว้เพื่อจำหน่าย การสันนิษฐานจึงน่าจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งสองข้อหา แต่กฎหมายยาเสพติดให้โทษได้วางหลักไว้ว่าถ้ามีไว้ในครอบครองตั้งแต่ 20 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย อันเป็นลักษณะสันนิษฐานโดยเด็ดขาดไม่ต้องมีการนำสืบ กรณีที่มีข้อสันนิษฐานขัดกันเช่นนี้ยังปรากฏเนือง ๆ ในการพิจารณาคดีอาญาในศาลนานาประเทศเรียกว่า Conflicting หรือ Inconsistent presumption แต่ศาลทั่วไปจะยอมรับหลักการว่า	

	ข้อสันนิษฐานเด็ดขาดมีผลใช้บังคับโดยเหตุผลหลายประการ เช่น (1) พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ยากมาก อย่างกรณีมียาเสพติดปริมาณมากเกินกว่าที่จะเสพเองได้หมดในระยะเวลาหนึ่ง ประกอบกับผู้เสพติดจริงมักจะเป็นผู้จำหน่ายด้วยเพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติดซึ่งจะพิสูจน์ได้ยากมากกว่าจะจับได้ขณะทำการซื้อขาย (2) ตามข้อเท็จจริงเป็นไปได้ยากมาก เช่น ข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดตามกฎหมายอังกฤษ-อเมริกา ว่า เด็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบจะไม่สามารถก่อคดีอุกฉกรรจ์ (Felony) ได้, หรือเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี จะไม่สามารถกระทำการข่มขืนกระทำชำเราได้ (กรณีทั้งสองนี้เคยยอมรับกันว่าเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดดังนั้นจึงถือว่าเด็กไม่มีความผิด แต่ต่อมาปรากฏว่าเป็นไปได้จึงกลายเป็นข้อสันนิษฐานที่โต้แย้งได้ แต่กฎหมายก็จะให้ลงโทษสถานเบาโดยถือว่าเป็นผู้เยาว์ขาดความยั้งคิดอันเป็นหลักกฎหมายอีกหลักหนึ่ง) (3) ข้อสันนิษฐานที่สังคม ณ ขณะหนึ่งยอมรับได้ หรือประสงค์จะให้บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสังคม ทั้งนี้อาจเป็นข้อสันนิษฐานที่เกิดขึ้นตามประเพณีมาแต่ดั้งเดิม เช่น บางสังคมยอมให้มีการฉุดผู้หญิงไปเป็นภรรยา แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปอาจกลายเป็นข้อห้ามที่มีโทษรุนแรงก็ได้ ในกรณีของยาเสพติดทั่วโลกยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น การกำหนดว่าสารใดพืชใดเป็นสิ่งเสพติดประเภทใด, ผู้เสพเป็นอาชญากรหรือผู้มีจิตใจอ่อนไหว, ควรมีอัตราโทษอย่างไรบ้าง ฯลฯ ทั้งยาเสพติดให้โทษเป็นสิ่งที่ให้โทษแก่ตัวบุคคลและสังคมอย่างร้ายกาจทารุณทั้งยังป้องกันปราบปรามได้ยาก กฎหมายนานาประเทศจึงยังยอมรับบทบัญญัติที่มีเงื่อนไขเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดหลายประการ เมื่อเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ ศาลส่วนใหญ่ก็ต้องยอมรับที่จะพิพากษาไปตามตัวบทกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่ได้ตราขึ้นมาโดยชอบด้วยกระบวนการนิติบัญญัติ เพราะศาลเป็นฝ่ายตุลาการไม่มีสิทธิที่จะตรากฎหมายได้เอง และต้องยอมรับว่าในสังคม	

	ประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้ตรากฎหมายโดยตรงหรือ โดยอ้อม (ผ่านรัฐสภา) อนึ่ง เมื่อไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้บังคับใช้บทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดก็ควรถือว่าใช้บังคับได้ต่อไป หากสังคมเห็นว่าข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดเรื่องใดหรือทุกเรื่องไม่เป็นธรรมเพราะเป็นหลักกฎหมายมาแต่โบราณรู้กันทั่วไปก็ควรใช้กระบวนการนิติบัญญัติแก้ไขเสีย ส่วนศาลคงต้องวินิจฉัยอรรถคดีไปตามตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติตามมาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 33 ตามคำร้อง	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง มีข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่า การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ครอบครองต้องได้รับโทษตามมาตรา 66 คือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท กรณียาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม หรือจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต กรณียาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ปัญหามีว่า บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 33 หรือไม่ เห็นว่า มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีความหมายว่าในคดีอาญา ภาระการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตกอยู่แก่ผู้กล่าวหาหรือโจทก์แล้วแต่กรณี และวรรคสองของมาตรานี้บัญญัติว่าก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดกระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แม้มาตรา 15 วรรคสองของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่าผู้มียาเสพติดให้โทษ	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	ในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษดังกล่าวเพื่อจำหน่ายก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ปลดเปลื้องภาระของโจทก์ในการพิสูจน์ว่าจำเลยมียาเสพติดให้โทษตามมาตรา 15 วรรคสองไว้ในครอบครอง ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญ (การมีข้อสันนิษฐานเด็ดขาดดังกล่าวเป็นผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถต่อสู้ว่าตนมิได้มีไว้ซึ่งยาเสพติดให้โทษเพื่อจำหน่าย ดังนั้น มาตรา 15 วรรคสอง จึงเป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิต่อสู้คดีของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่กระนั้นก็ตามไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ของรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิต่อสู้คดีของจำเลยในคดีอาญาไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย แต่ในประเทศประชาธิปไตยตะวันตก เช่น ประเทศฝรั่งเศส ศาลรัฐธรรมนูญ (Conseil constitutionnel) ได้รับรองสิทธิต่อสู้คดี (Droits de la defense) ไว้ในฐานที่เป็นหลักการที่มีค่าบังคับของรัฐธรรมนูญ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักการพื้นฐานที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายแห่งสาธารณรัฐ) จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 แล้ว เห็นว่า ความผิดอาญาเป็นความผิดที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การจะกล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำความผิดจะต้องมีกฎหมายอาญาบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ กฎหมายอาญา ได้แก่ กฎหมายทั้งหลายที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษไว้ เป็นกฎหมายมหาชนสาขาหนึ่ง เพราะเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรัฐ แตกต่างจากกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน การบังคับตามโทษกฎหมายอาญาจะต้องพิสูจน์ว่า จำเลยกระทำความผิด การวินิจฉัยคดีก็แตกต่างกัน โดยในคดีอาญาโจทก์จะต้องพิสูจน์จนปราศจากสงสัยว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง แต่ในคดีแพ่งนั้นเป็นแต่เรื่องชั่งน้ำหนักคำพยาน ซึ่งย่อมหมายความว่า คู่ความไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงจนกระจ่าง หากเพียงแต่	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33

	สืบพอให้เกิดข้อสันนิษฐานเป็นคุณแก่ตน และอีกฝ่ายไม่สามารถหักล้างได้ก็ย่อมชนะคดีได้แล้ว ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า "ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย" รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศยืนยันหลักประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลักประกันขั้นต่ำ โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้" ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง บัญญัติห้ามการมียาเสพติดในประเภท 1 ไว้ในครอบครอง นอกจากรัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายเพื่อประโยชน์ของทางราชการ วรรคสอง กรณีมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ดังนั้น ความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง และมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นความผิดคนละฐานความผิดและมีโทษแตกต่างกัน ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 บัญญัติว่า "ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัมโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท" หากมีไว้ในครอบครองมากขึ้น หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายตามบทบัญญัติของมาตรา 15 วรรคสอง ต้องรับโทษหนักขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ ตามมาตรา 66 บัญญัติว่า "ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุก	

	ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท ถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินหนึ่งร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต” เห็นว่า การที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง บัญญัติว่า “การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” โดยโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือห้ามมิให้จำเลยนำสืบโต้แย้งว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดฐานนี้ เป็นกฎหมายที่บัญญัติแตกต่างไปจากหลักการขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรอง หรือวางหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยขั้นต่ำไว้ แม้ยาเสพติดให้โทษเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติอย่างร้ายแรง ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับโทษหนักขึ้น เพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้คิดจะกระทำความผิดในภายหลัง และเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบแก่ผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่จะบัญญัติกฎหมายให้แตกต่างไปจากหลักการของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไม่ได้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 12 : 2)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 หรือไม่		**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15 วรรคสอง	
	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ชอบด้วย รธน.)	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล		✓		✓
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓☆	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง		✓		✓
รวม	12	2	12	2

☆ข้ออ้างของจำเลยทั้งสองที่ว่า มาตรา 15 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 จึงไม่อาจรับฟังได้ วินิจฉัยให้ยกคำร้อง

12. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2544 (วันที่ 29 มีนาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เสนอคำร้องลงวันที่ 19 มีนาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 กรณีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้รับหนังสือร้องเรียนของนายสนิท วรปัญญา และคณะ รวมสิบคน ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านทุกคนตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง นั้น เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงเสนอคำร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 2) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 ดังนี้ 2.1) เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นการเฉพาะและชัดเจนตามมาตรา 133 โดยให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่ง

		หรือศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 133 (8) แต่ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ตรากฎหมายอื่นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือให้องค์กรอื่นนอกจากวุฒิสภาและศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาหรือวินิจฉัยให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากสมาชิกภาพได้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง อันเป็นผลร้ายและกระทบต่อสิทธิหรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ จึงเป็นบทบัญญัติที่นอกเหนือ แตกต่าง หรือเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 2.2) คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวที่อ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 นั้น มาตรา 97 เป็นบทบัญญัติที่รับรองกิจการที่สมาชิกวุฒิสภาได้กระทำไปในหน้าที่หรือสิทธิในการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ก่อนที่จะออกจากตำแหน่งหรือก่อนที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเท่านั้น มิได้เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา แม้จะมีความในตอนท้ายว่า "...เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว" ก็มิได้หมายความว่าจะสามารถออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ โดยให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มเติม หรือนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ได้ กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 น่าจะหมายถึงการออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับการเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 และ

		มาตรา 90 กล่าวคือ ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต กกต. มีอำนาจเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งอันจะเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา 133 (5) ซึ่งสอดคล้องกับการออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 2.3) แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 และมาตรา 90 จะบัญญัติให้ กกต. มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในกรณีที่มีการกระทำผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ก็ตาม แต่ก็ยังให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะ และต้องกระทำภายใน 1 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งเพื่อให้การกระทำเป็นไปด้วยความรอบคอบและมีกำหนดเวลาที่แน่นอน เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจตัดสิทธิบุคคล จึงต้องเป็นไปโดยจำกัดและเคร่งครัด หากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 ใช้บังคับได้โดยไม่ถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้ว จะกลายเป็นว่า กกต. มีอำนาจวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่จำกัดเวลา และไม่ต้องมีองค์กรใดช่วยกลั่นกรองตรวจสอบเพื่อความรอบคอบ ดังนั้น การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ โดยเพิ่มมาตรา 85/9 ก็จะไม่มีประโยชน์และไม่มีความจำเป็นอย่างใด เพราะ กกต. ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้โดยอิสระและไม่จำกัดเวลาอยู่แล้ว
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง หมายความว่า กกต. สามารถใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่าในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งมีการเลือกตั้งเป็นไปโดย

		สุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ เมื่อ กกต.พิจารณาแล้วและเชื่อว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รัฐธรรมนูญให้ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ นอกจากนั้น กกต. ยังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการประกาศผลการเลือกตั้ง รวมทั้งการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ด้วย 2) รัฐธรรมนูญ มาตรา 147 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หมายความว่า เมื่อมีกรณีตามมาตรา 147 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลันด้วย 3) รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 หมายความว่า กิจการใด ๆ ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้กระทำไปในหน้าที่ รวมทั้งเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ได้รับไปขณะอยู่ในตำแหน่ง รัฐธรรมนูญรับรองว่า จะไม่ถูกกระทบกระเทือนด้วยเหตุต้องออกจากตำแหน่งเพราะสมาชิกภาพสิ้นสุดลง แต่มีข้อยกเว้นว่า กรณีที่ต้องออกจากตำแหน่งเพราะการได้รับเลือกตั้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น 4) พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) ให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ดังนั้น เมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดในเขตเลือกตั้งใดใหม่แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย เป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้นอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บัญญัติไว้ และการที่ กกต. จะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก็ต้องสืบเนื่องมา

		จากการดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 ก่อนแล้ว นอกจากนั้น การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 วรรคสอง บัญญัติเรื่องการนับคะแนนใหม่ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ กกต. ประกาศผลการนับคะแนนใหม่นั้น ก็เป็นการบัญญัติโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (6) ส่วนที่บัญญัติเรื่องผลกระทบในมาตรา 96 วรรคสอง ว่า "แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่" เป็นการนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาปรับใช้เพื่ออธิบายให้ชัดเจนขึ้น ในทำนองเดียวกันกับการใช้ในมาตรา 96 วรรคหนึ่ง กรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 96 วรรคหนึ่ง, มาตรา 97, มาตรา 133, มาตรา 145, และมาตรา 147 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 วรรคหนึ่ง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 12 คน และไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 1 คน (คะแนนเสียง 12 : 1) 2) เริ่มวันที่ 19 มีนาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 29 มีนาคม 2544 รวม 10 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 6 ก วันที่ 15 มกราคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 17 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 29 มีนาคม 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2544 (วันที่ 29 มีนาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เสนอคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 กรณีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541** **"มาตรา 96 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง** **ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่ กกต. ประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่"** **"มาตรา 133 สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ** **(1) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา** **(2) ตาย** **(3) ลาออก** **(4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 125** **(5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 126**	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	(6) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 127 **(7) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 128** **(8) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 96 ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี** **(9) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา** **(10) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ"** พิจารณาแล้ว เห็นว่า นอกจากสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภายังอาจสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญมาตราอื่นได้อีกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 145 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า "คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ .... (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (5) ...." ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 บัญญัติว่า เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาย่อมสิ้นสุดลงจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ที่ถูกคัดค้านตามมาตรา 147 วรรคหนึ่ง (1) หรือกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการเลือกตั้งโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 147 วรรคหนึ่ง (2) จนมีผลทำให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว ย่อมไม่มีเหตุอันใดที่จะให้สมาชิกวุฒิสภาสิบคนที่ถูกคัดค้านตามคำสั่งดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอีกต่อไปและการเลือกตั้งใหม่จะมีผล	

	อย่างไรต่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้น หากไม่มีมาตรา 96 เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่อีกสิบคนอาจจะทำให้มีปัญหาว่า วุฒิสภาจะประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเดิมสองร้อยคนและสมาชิกวุฒิสภาใหม่อีกสิบคน มีจำนวนรวมกันถึงสองร้อยสิบคน ซึ่งเกินจำนวนที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคหนึ่งบัญญัติไว้ และการที่มาตรา 96 บัญญัติต่อไปว่า แต่ทั้งนี้ การที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลงย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้ว เป็นเพียงการบอกกล่าวถึงผลของกิจการที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิกซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยเลือกตั้งฯ มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) เพราะมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวให้อำนาจ กกต. ใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อพบว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือหลายหน่วยหรือเขตเลือกตั้ง ตามที่มีการร้องคัดค้านว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) และมาตรา 147 รับรองไว้ว่า กกต. มีอำนาจสั่งเช่นนั้นได้และเมื่อสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นย่อมสิ้นสุดลงโดยปริยาย นอกจากนั้น หากมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้เช่นนั้น ก็จะมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะจะทำให้มีสมาชิกวุฒิสภาใหม่เพิ่มขึ้นโดยสมาชิกวุฒิสภาเก่ายังดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไปอันจะทำให้มีสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มขึ้นเกินกว่าจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ซึ่งย่อมมิใช่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปัจจุบันและฉบับก่อน ๆ ที่บัญญัติให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งต่อองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ซึ่งตามรัฐ	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ไม่ขัดหรือ

	ธรรมนูญปัจจุบันนั้น กกต. มีอำนาจแทนศาลยุติธรรมในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	แย้งต่อรัฐธรรมนูญ
3. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 บัญญัติว่า กกต. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ฯลฯ (3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 จะบัญญัติถึงเหตุสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้ตาม (1) ถึง (10) ก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 บัญญัติว่า ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวบทบัญญัติดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า ยังมีเหตุอื่นอีกที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงได้นอกจากเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 133 ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ที่ให้อำนาจ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เพราะการที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้นั้นย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านนั้นจะต้องสิ้นสุดลงเสียก่อนจึงจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้นั่นเอง อันจะเป็นอำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 ประกอบกับมาตรา 147 โดยตรง มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 เป็นเพียงบทบัญญัติที่ขยายความการใช้อำนาจของ กกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่าผู้ที่ถูกคัดค้านนั้นจะต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพลงนับตั้งแต่วันที่ กกต. มีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ โดยไม่กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้ถูกคัดค้านได้กระทำไปก่อนหน้าที่ประธานวุฒิสภาจะได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวหาได้เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพขึ้นอีก โดยรัฐธรรมนูญมิได้ให้อำนาจไว้ตามที่สมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบกล่าวอ้างแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
4. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่งได้บัญญัติให้ กกต. วินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดเมื่อได้ความว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐธรรมนูญ มาตรา 147 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการ เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (2) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 มีความชอบด้วย

	สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน" กล่าวคือ ถ้ามีการคัดค้านการเลือกตั้งภายหลังเมื่อมีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ต้องรีบดำเนินการการสืบสวนสอบสวน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ถ้าได้ความว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งได้รับเลือกมาโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ก็ให้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 ยังได้บัญญัติเป็นการสนับสนุนอำนาจของ กกต. อีกด้วย โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 บัญญัติว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกสภาสิ้นสุด หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว" กล่าวคือ ถ้าหากการออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับการเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบ เช่น ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่า บัญญัติให้อำนาจ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ถ้าเห็นว่าสมาชิกไม่ได้รับเลือกตั้งมาโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากจะมีรัฐธรรมนูญรับรองไว้แล้วยังมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ บัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามรัฐธรรมนูญอีก	รัฐธรรมนูญและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	ด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 บัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 นั้นเอง แม้จะบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงก็เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนขึ้น แต่ถ้าพิจารณาความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) เมื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็เท่ากับว่าสมาชิกภาพของสมาชิกที่มีอยู่ก่อนต้องสิ้นสุดลงเพราะเหตุได้รับเลือกตั้งมาโดยมิชอบ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 มีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมิได้บัญญัติข้อความให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงโดยคำวินิจฉัยของ กกต. ไว้ในมาตรา 133 ด้วย เพราะถ้าบัญญัติไว้ก็เท่ากับรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ กกต. ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารใช้อำนาจเข้าไปครอบงำแทรกแซงอำนาจนิติบัญญัติ ไม่ชอบด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักการนิติรัฐ นิติธรรม เพราะ กกต. ไม่ใช่ศาล ไม่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กลุ่มผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ให้มีบทบัญญัติดังกล่าวได้และจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงไปบัญญัติเป็นอำนาจของ กกต. ดังกล่าวไว้ในมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญแต่ก็หนีไม่พ้นจากการเป็นกฎหมายที่มีข้อความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 สรุปแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มีความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 133	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกฯ มาตรา 96 มีความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 133
6. นายผัน	การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ	มาตรา 96

จันทรปาน	มาตรา 96 กำหนดว่า เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลง พิจารณาแล้วเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง มาจากหลายสาเหตุ กล่าวคือ 1) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 133 (1) ถึง (10) แห่งรัฐธรรมนูญ อันถือว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เกิดขึ้นตามข้อใดข้อหนึ่งในสิบข้อ ที่กำหนดไว้ 2) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเพราะกระทำผิดฝ่าฝืนมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. มีอำนาจตามมาตรา 144 มาตรา 145 (4) มารา 147 แห่งรัฐธรรมนูญ และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงไปด้วยโดยปริยาย จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นได้ว่า มาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุปกติธรรมดาเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับเดิมมาตรา 103 ทุกประการ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง และมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ได้จัดตั้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญขึ้น คือ กกต. การเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 และมาตรา 145 ได้บัญญัติรับรองอำนาจหน้าที่	มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา

	ที่สำคัญของ กกต. ในการควบคุมและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ประกาศผลการเลือกตั้ง ตลอดจนดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติตามมาตรา 145 (6) ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ๆและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และ กกต. มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งมาแล้วโดยไม่สุจริต ต้องเสียสิทธิหรือถูกดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 (2) มีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วยเหตุพิเศษ ดังนั้นรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ กกต. มีอำนาจเด็ดขาดในการควบคุมและจัดการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ เมื่อพิเคราะห์รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 เห็นว่า มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องออกจากตำแหน่งเพราะได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวด้วย ซึ่งเป็นหลักการลงโทษหม่เพิ่มจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีบทเฉพาะกาล มาตรา 326 บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบด้วยรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญต่อไปนี้ ฯลฯ” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งตราขึ้นภายหลัง ต้องมีบทบัญญัติรับรองตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 จึงเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 ดังกล่าวซึ่งมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ระบุถึงการสิ้นสุด	ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภานอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บัญญัติไว้ ดังนั้น มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ปัญหาต่อไปว่า กกต. ได้มีคำสั่ง ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คน พ้นจากสมาชิกภาพและให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ รวม 7 เขตเลือกตั้ง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) บัญญัติให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมาตรา 147 (1) และ (2) บัญญัติให้ กกต. ต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีการคัดค้านการเลือกตั้งว่ามีผู้ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต ไม่ว่าผู้นั้นจะกระทำเองหรือโดยผลการกระทำของบุคคลอื่นหรือของพรรคการเมือง อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กกต. ได้อาศัยอำนาจพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10(7) ที่ให้อำนาจ กกต. ในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่ กกต. กำหนด ซึ่ง กกต. เห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 7 เขตเลือกตั้งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 44 (1) และหรือ (2) ประกอบด้วยมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ทำให้การเลือกตั้งรวม 7 เขตเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกคัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งปรากฏ	

	ชัดเจนว่า ผู้ถูกคัดค้านทั้ง 10 คน มิได้เป็นผู้กระทำความผิดแต่เป็นเรื่องที่ผู้อื่นกระทำความผิด จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา 10 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และมาตรา 95 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่รวม 7 เขตเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่งตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และนัยมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	
8. นายสุจิต บุญบงการ	บทบัญญัติในมาตรา 96 วรรคแรก จึงเป็นเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านเนื่องจาก กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ อันเป็นบทบัญญัติที่ผู้ร้องมีความเห็นว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะและชัดเจนในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บทบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงในมาตรา 96 นั้น เป็นบทบัญญัติที่นอกเหนือ แตกต่าง หรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 เห็นได้ว่า เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) เป็นการระบุการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอันเกิดจากถึงจากถึงคราวออกตามวาระ ตาย ลาออก หรือเกิดจากเหตุที่ทำให้คุณสมบัติไม่ครบหรือมีลักษณะต้องห้ามหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว หรือเกิดจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเกิดขึ้นก่อนได้รับเลือกตั้ง แต่ถูกค้นพบในภายหลัง หรือวุฒิสภาถอดถอน หรือถูก	มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

	ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ หรือขาดประชุมเกินระยะเวลาที่ได้ระบุไว้ หรือถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก มาตรานี้จึงเป็นการบัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพที่ไม่เกี่ยวกับการมีการเลือกตั้งใหม่ ปัญหามีอยู่ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ไม่ได้ระบุถึงการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาโดยเหตุที่มีการเลือกตั้งใหม่ การสิ้นสุดสมาชิกภาพโดยเหตุดังกล่าวเป็นไปได้หรือไม่ เรื่องนี้จำต้องพิจารณาก่อนว่ารัฐธรรมนูญได้ให้ กกต. มีอำนาจจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้หรือไม่ ถ้าได้จะมีในกรณีใดบ้าง รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 บัญญัติให้ กกต. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการโดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป และเมื่อสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้ กกต. วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน มาตรา 147 ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้เป็นแต่เพียงให้วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน แต่เมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับมาตรา 145 (4) แล้ว การดำเนินการตามมาตรา 147 เป็นผลให้ได้หลักฐานอันนำไปสู่การจัดการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 145 (4) ได้ การวินิจฉัยสั่งการโดยพลันข้างต้นจึงเป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้โดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 145 (4) ควบคู่กันไป และการเลือกตั้งใหม่ข้างต้นย่อมเป็นไปได้ทั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ในกรณีของการให้มีการเลือกตั้งใหม่หลังจากได้	พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว มีปัญหาว่ามีบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญได้บัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือของสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีการเลือกตั้งใหม่ไว้หรือไม่ ในประเด็นนี้เห็นได้ว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจแก่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ย่อมหมายความว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือของสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ที่ถูกคัดค้านและต้องมีการเลือกตั้งใหม่นั้นย่อมสิ้นสุดลง การเลือกตั้งใหม่ย่อมเป็นไปไม่ได้ถ้าสมาชิกผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาอยู่ มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ จึงเป็นเพียงการทำให้การสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุข้างต้นมีความชัดเจนเท่านั้น แม้ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณี ข้างต้นสมาชิกภาพผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงอยู่ดี ดังนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ที่ให้อำนาจ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่มีผลเท่ากับให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องให้มีการเลือกตั้งใหม่สิ้นสุดลงไปพร้อมกับการประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไม่จำเป็นต้องมีเพียงเท่าที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 เท่านั้น มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ จึงเท่ากับเป็นการกล่าวย้ำการสิ้นสุดสมาชิกภาพที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติไว้วรรคหนึ่ง ว่า "เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา	มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

	ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง" นั้น มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลหลัก 2 ประการ ดังนี้คือ (1) มาตรา 96 เป็นบทบัญญัติ ที่นอกเหนือ แตกต่าง หรือเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ซึ่งบัญญัติเหตุต่าง ๆ แห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้อย่างครบถ้วนแล้ว โดยไม่รวมถึงกรณีที่ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ด้วย ต้องถือว่ามาตรา 96 ที่กล่าวเป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยวิถีทางที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ (2) แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 และมาตรา 90 จะบัญญัติให้ กกต. มีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในกรณีที่มีการกระทำผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นไปโดยจำกัดและเคร่งครัด กล่าวคือ มีคณะกรรมการการตรวจสอบและต้องกระทำภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น หากมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับได้โดยไม่ถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้วก็เท่ากับว่า กกต. มีอำนาจวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้อย่างกว้างขวางโดยไม่จำกัดเวลา และไม่ต้องมีองค์กรใดกลั่นกรองตรวจสอบเพื่อความรอบคอบ พิเคราะห์ข้อโต้แย้งตาม (1) แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติใดที่บ่งชี้โดยตรงหรือโดยอ้อมว่า มาตรา 133 (1)-(10) เป็นรายการที่แสดงเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้อย่างหมดจดครบถ้วนแล้วทุกกรณีไป ในทางตรงกันข้าม มาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญเองได้กล่าวถึง และรับรองไว้ว่ามีกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา "..... ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา....." ข้อความในมาตรา 97 นี้จึงมีนัยว่าการที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือก	รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ในส่วนที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ นั้นชอบด้วยรัฐธรรม

	ตั้งนั้น ก็เป็นเหตุอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาต้อง พ้นจากสมาชิกภาพของตนได้ ถึงแม้ว่า กรณีเช่นว่านี้จะไม่มีกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญก็ตาม อนึ่ง การที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ นั้น ก็มิได้หมายความว่าเป็นกรณีที่กล่าวถึงในมาตรา 133 (4) ของรัฐธรรมนูญตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอ้าง เพราะมาตรา 133 (5) กล่าวถึงแต่เพียงลักษณะต้องห้ามอันเป็นลักษณะส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นรายกรณีไป มิใช่เป็นการกระทำใด ๆ ของบุคคลนั้นหรือผู้อื่นอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือกตั้งในความหมายของมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญ กรณีจึงย่อมถือได้ว่า เป็นการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นอีกกรณีหนึ่ง แยกต่างหากและเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 133 (1) - (10) การตีความมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญในลักษณะที่กล่าวมานี้ มีเหตุผลสนับสนุนที่หนักแน่นประการหนึ่งที่ได้มาจากบทบัญญัติมาตรา 145 และมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญเอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ มาตรา 145 บัญญัติให้ กกต. มีอำนาจหน้าที่ตามอนุมาตรา 4 “สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่.....ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง ในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญก็บัญญัติให้ กกต. มีหน้าที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงเมื่อมีการคัดค้านการเลือกตั้งหรือเมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำใด ๆ โดยไม่สุจริตอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ และเมื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามที่กล่าวเสร็จแล้ว กกต. มีหน้าที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ กกต. ไว้โดยชัดแจ้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ในกรณีที่มีกาคัดค้านการเลือกตั้ง หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อ	นูญแล้ว

	ได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง ในเมื่อเป็นอำนาจหน้าที่ของ กกต. ที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้แล้วก็จำต้องยอมรับต่อไปด้วยว่าคำสั่งเช่นว่านี้ย่อมจะต้องมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงโดยปริยายก่อนที่จะมีการจัดการเลือกตั้งใหม่ได้ เพราะมิเช่นนั้นแล้ว ก็จะเกิดสถานการณ์ทางกฎหมายที่ไม่ลงรอยหรือขัดแย้งกับการเลือกตั้งใหม่ที่กำลังจะมีขึ้น และย่อมจะมีผลเท่ากับเป็นการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้เกินกว่าจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ใน มาตรา 121 นั่นเอง อันที่จริงแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มิได้บัญญัติกฎเกณฑ์หรือสาระสำคัญ อะไรขึ้นใหม่เลย แต่เป็นเพียงการยืนยันผลที่จำต้องเกิดขึ้นอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ตามหลักตรรกะแห่งกฎหมาย และที่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้นก็เพื่อให้มีความชัดเจนและปราศจากข้อสงสัยใด ๆ เท่านั้น สำหรับเหตุผลของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตาม 2) ข้างต้นนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 และมาตรา 90 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาได้โดยต้องกระทำการเพิกถอนสิทธิดังกล่าวภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ส่วนอำนาจของ กกต. ตามมาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นแต่เพียงอำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ มิใช่เป็นอำนาจในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังเช่นตาม มาตรา 85/9 และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ฉะนั้น จึงเป็นกรณีสองกรณีที่เทียบเคียงกันมิได้ กล่าวคือ การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านยังคงมีสิทธิเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้อีกในคราวเลือกตั้งใหม่ที่จะมีขึ้นนั้น เป็นมาตรการสถานเบากว่าการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งตามมาตรา 85/9 และมาตรา 90 ซึ่งทำให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นถึงกับถูกต้องห้ามมิให้ลง	

	สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาหนึ่งปี อย่างไรก็ตาม มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ หาได้เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ กกต. ในการวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดสิ้นสุดลงตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากล่าวอ้างไม่ แต่เป็นบทบัญญัติที่เพียงแต่อธิบายและยืนยันถึงผลตามกฎหมายที่ต้องตามมาโดยตรงจากการใช้อำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ไว้แก่ กกต. ตามมาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น มาตรา 96 ที่กล่าวจึงเป็นเรื่องคนละเรื่องกับมาตรา 85/9 และมาตรา 90 และย่อมไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกันและกัน จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ในส่วนที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในตำแหน่งใดได้ หมายความว่า ตำแหน่งนั้นจะต้องว่างลงและไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว มิฉะนั้น หากเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยยังคงมีผู้ดำรงตำแหน่งเดิมอยู่ จำนวนสมาชิกวุฒิสภาก็จะเกินไปจากที่รัฐธรรมนูญบัญญัติในมาตรา 121 วรรคหนึ่ง มาตรา 145 (4) จึงมีความหมายว่าสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งต้องสิ้นสุดลง กกต. จึงจะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 บัญญัติว่า เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.

	วุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่งเป็นการอธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนั้น การที่มาตรา 96 วรรคสอง บัญญัติเรื่องการนับคะแนนใหม่ อันเป็นเหตุให้ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องต้องสิ้นสุดลงโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ กกต. ประกาศผลการนับคะแนนใหม่นั้นก็เป็นการบัญญัติโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (6) ซึ่งบัญญัติว่า กกต. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนที่บัญญัติเรื่องผลกระทบในมาตรา 96 วรรคสอง ว่า "แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ กกต. ประกาศผลการนับคะแนนใหม่" เป็นการนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาปรับใช้เพื่ออธิบายให้ชัดเจนขึ้นในทำนองเดียวกันกับการใช้มาตรา 96 วรรคหนึ่ง กรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า 1) เมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีใด สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) และมาตรา 147 และตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ส่วนมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วยเหตุผลอื่น ๆ โดยทั่วไป มิได้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังกล่าว มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญและไม่ได้เป็น	มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ

	บทบัญญัติที่นอกเหนือ แตกต่าง หรือเพิ่มเติมมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด 2) เหตุผลผลข้อ 1) แสดงให้เห็นว่า สมาชิกภาพของวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้โดยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของ กกต. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) และมาตรา 147 (2) ประกอบกับมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 โดยเหตุที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตาม มาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว ดังนั้น การที่ กกต. อ้างมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญเพื่อออกคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 โดยมิได้อาศัยหรืออ้างถึงมาตรา 85/9 และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 เพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 133 (5) ซึ่งสอดคล้องกับการออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญนั้น จึงเป็นสิ่งที่ชอบแล้วตามรัฐธรรมนูญที่อ้างถึงข้างต้นเพราะ กกต. ต้องการเน้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าตามนัยมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญให้อำนาจกระทำได้ ทั้งยังกำหนดให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวอีกด้วย นอกจากนี้ กกต. ยังมีดุลพินิจในการใช้กฎหมายโดยพิจารณาจากหลักฐานการกระทำผิดของสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านด้วยว่าจำนวนมากน้อยและมีน้ำหนักเพียงใด รวมทั้งคำนึงถึงเจตนาในการกระทำผิดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบด้วยตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 145 (4) ว่า "สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่..... เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง .....มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยง	สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	ธรรม" ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กกต. สามารถใช้ดุลพินิจในการใช้กฎหมายมาตราต่าง ๆ ที่มีโทษหนักเบาตามหลักฐานที่พบและรวบรวมได้ ส่วนการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 นั้น เป็นกรณีทั่วไป ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดังที่กล่าวมาแล้ว 3) การที่ กกต. ไม่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 แต่กลับมาใช้มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ ดังกล่าว ซึ่งไม่ได้จำกัดเวลา 1 ปีไว้จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ กกต. ใช้อำนาจได้ตลอดเวลาซึ่งไม่ถูกต้องนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 147 วรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน" คำว่า โดยพลัน หมายความว่า ต้องกระทำให้เสร็จโดยเร็วหรือเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยอยู่ในกรอบแห่งความยุติธรรมด้วย สำหรับกรณีนี้เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า กกต. มีภารกิจมากตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงเป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวยังไม่สอดคล้องเท่าที่ควรเพระเหตุผลหลายประการ เช่น - ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตมีมากเกินความคาดหมายโดยทั่วไปและเป็นครั้งแรกที่มีการตรวจสอบจับกุมอย่างจริงจัง - เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของ กกต. กับระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ ทั้งต้องรับผิดชอบงานทุกอย่างด้วย - มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่ห้ามหาเสียง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่ขัดกับธรรมชาติของมนุษย์และต้องการมีการเลือกตั้งซ่อมหลายครั้งเพราะมีปัญหาทุจริตมาก - กกต. มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวางมากกว่าอัตรากำลังที่จะปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นต้น	

	จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าว เป็นผลให้ กกต. ยังไม่อาจดำเนินการให้สอดคล้องกับภารกิจตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้อย่างสมบูรณ์และเป็นไปโดยรวดเร็วได้ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้ว	
12. นายอมร รักษาสัตย์	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ มาตรา 96 และมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า มาตรา 133 เป็นบทบัญญัติที่วางหลักทั่วไปเพื่อใช้บังคับกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในกรณีต่าง ๆ รวม 10 กรณี ส่วนมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่า เมื่อผู้ถูกร้องมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดตามมาตรา 95 แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องมีคำสั่งซึ่งก็เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง เพราะการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดที่มีการร้องคัดค้านจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นที่ผู้ถูกร้องประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว สิ้นสุดลง มีปัญหาว่าบทบัญญัติดังกล่าวตราขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ 145 (4) ได้รับรองอำนาจของผู้ถูกร้องในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 145 (4) ย่อมมีนัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ผู้ถูกร้องได้ประกาศรับ	มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบ

	รองผลการเลือกตั้งไปก่อนแล้วย่อมสิ้นสุดลงด้วย อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 มิได้บัญญัติว่าในกรณีที่ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่สิ้นสุดลง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงไม่สมบูรณ์ เพราะการเลือกตั้งใหม่หลังจากที่ กกต. ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้วจะมีขึ้นไม่ได้ ถ้าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านยังไม่สิ้นสุดลง ดังนั้น เพื่อให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) สมบูรณ์ จึงต้องบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ว่า เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลงในวันที่มีคำสั่ง ปัญหามีว่า การตราบทบัญญัติมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งมีข้อความว่าให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่งชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ก่อนที่จะวินิจฉัยปัญหานี้ ขออธิบายหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญโดยสังเขป ดังนี้ ในประเทศที่มีการแบ่งกฎหมายออกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายธรรมดา และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศฝรั่งเศส ทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญถือว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญคือกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแน่ชัดหรือสมบูรณ์ ดังนั้น กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อให้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา	ด้วยรัฐธรรมนูญ

	145 (4) สมบูรณ์ตามทฤษฎีกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้วเห็นว่า กกต. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งฯ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 โดยรัฐธรรมนูญมาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) ให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ดังนั้น เมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดในเขตเลือกตั้งใดใหม่แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้นอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บัญญัติไว้ และการที่ กกต. จะมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก็ต้องสืบเนื่องมาจากการดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญมาตรา 147 ก่อนแล้ว และที่บัญญัติในมาตรา 96 วรรคสอง ว่า "แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่" เป็นการนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาปรับใช้เพื่ออธิบายให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่วางรากฐานการปฏิรูปการเมืองแล้ว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 12 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่		**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 96	
	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (ชอบด้วย รธน.)	ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์		✓		✓
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฎัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์☆	-	-	-	-
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	12	1	12	1

☆ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

13. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 13/2544 (วันที่ 29 มีนาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานรัฐสภาเสนอคำร้อง ลงวันที่ 15 มีนาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) กกต. ได้รับคำร้องคัดค้านตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้งจังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เนื่องจากก่อนได้รับเลือกตั้ง นายกวี สุภธีระ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดขอนแก่น นางพวงเล็ก บุญเชียง สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา นางสำรวย แขวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธรรมนูญ มงคล สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดระนอง พลเอก ศิรินทร์ ธูปกล่ำ และนายสนิท วรปัญญา สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลพบุรี นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายชิต เจริญประเสริฐ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดศรีสะเกษ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ และนายวีระศักดิ์ จินารัตน์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุบลราชธานีได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 44 ประกอบกับมาตรา 90 2) กกต. ได้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีพิจารณาการ

		คัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2542 โดยให้โอกาสผู้ถูกร้องคัดค้านทุกคนมาให้ถ้อยคำและแสดงพยานหลักฐานต่อ กกต. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 แล้ว ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยา เขตเลือกตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตเลือกตั้งจังหวัดระนอง เขตเลือกตั้ง จังหวัดลพบุรี เขตเลือกตั้งจังหวัดศรีสะเกษ และเขตเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานี มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นผลมาจากการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 44 ประกอบกับ มาตรา 90 3) กกต. อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ มาตรา 10 (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 95 (1) มีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวใหม่ ทั้งนี้ ตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านตามคำสั่งนี้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 4) ต่อมานายสนิท วรปัญญา พลเอก ศิรินทร์ ธุปกล่ำ นางพวงเล็ก บุญเชียง นายกวี สุภธีระ นายวีระศักดิ์ จินารัตน์ นางสำรวย แขวัฒนะ นายธรรมนูญ มงคล นายชิต เจริญประเสริฐ นายชวาล มหาสุวีระชัย และนายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา ขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ ดังกล่าว โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะได้เพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 กล่าวคือ กกต. ไม่มีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งและสั่งให้มี

		การเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 และมาตรา 97 เป็นบทบัญญัติที่ขยายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 จึงมีปัญหาเกี่ยวกับกรณีกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และการที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น กกต. ต้องมีคำสั่งภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 ถ้าหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว กกต. จะใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 มาตรา 147 มิได้ ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรง 5) ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ว่า การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย มีดังนี้ 1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ มาตรา 96 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ 2) การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ 3) การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริต และเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอน

		สิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> เป็นประเด็นเดียวกันกับประเด็นตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วตามคำวินิจฉัยที่ 12/2544 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2544 ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่วินิจฉัยประเด็นนี้อีก เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ <u>ประเด็นที่สอง</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บัญญัติรวม 10 กรณี ซึ่งถือได้ว่า เป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุส่วนตนโดยเฉพาะ แต่มิได้หมายความว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดได้ก็ด้วยเหตุดังกล่าวเท่านั้น ประเด็นที่ว่าจะมีเหตุอื่นใดที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงอีกด้วยหรือไม่ นั้น ต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องของรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้อำนาจ กกต. ไว้ว่า ดังต่อไปนี้.... "(4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม" โดยมาตรา 147 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีกรณีในกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้....(2) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบ

		รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น" ประกอบกับรัฐธรรมนูญมาตรา 97 บัญญัติว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว" ซึ่งหมายความว่ารัฐธรรมนูญเองรับรองว่าการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ นั้น ก็เป็นเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงได้เช่นกัน ถึงแม้เหตุนี้จะไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ก็ตาม ดังนั้น เมื่อ กกต. ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 และมาตรา147 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เมื่อใด แทนบุคคลใด บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ย่อมต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพไปด้วยโดยปริยายเพราะเหตุที่กำลังจะมีการเลือกตั้งใหม่ มิเช่นนั้นก็จะเป็นการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเกินจำนวนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา 121 ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 วรรคหนึ่งจึงได้บัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 ว่า "เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มีคำสั่ง

		แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง" ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิบคน สิ้นสุดลง จึงอยู่ในอำนาจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 แล้ว <u>ประเด็นที่สาม</u> ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้หลายประการ ซึ่ง กกต. ชอบที่จะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้การเลือกตั้งสามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ เมื่อ กกต. มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา 95 และในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 85/9 และมาตรา 90 แล้ว ดังนั้น คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 90 วรรคหนึ่ง, มาตรา 96, มาตรา 97, มาตรา 133, มาตรา 144 วรรคหนึ่ง, มาตรา 145, มาตรา 147 วรรคหนึ่ง, และมาตรา 268 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 85/9, มาตรา 94 ,มาตรา 95, มาตรา 96

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	1) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ 2) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า 1) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และ 2) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยวินิจฉัยว่า การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 และ คำสั่งที่ 81/2544 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 13 คน (คะแนนเสียง 13 : 0) ในจำนวนนี้ 13 คนนี้ มี 3 คน วินิจฉัยว่า ประธานรัฐสภาจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องตามคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ให้ยกคำร้อง (คะแนนเสียง 10 : 3) 2) เริ่มวันที่ 15 มีนาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 29 มีนาคม 2544 รวม 14 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน 3.1) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และ 3.2) การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 10 ก วันที่ 24 มกราคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 26 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 29 มีนาคม 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2544 (วันที่ 29 มีนาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 2 ประเด็น ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> **การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่**

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> **การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	**1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** **"<u>มาตรา 97</u> การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว"**	

	"<u>มาตรา 133</u> สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (2) ตาย (3) ลาออก (4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 125 (5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 126 (6) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 127 (7) กระทำการต้องห้ามตามมาตรา 128 (8) วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา 96 ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี (9) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (10) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ" "<u>มาตรา 144</u> คณะกรรมการการเลือกตั้งผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็น	

	นายทะเบียนพรรคการเมือง” “<u>มาตรา 145</u> คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (5) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย” “<u>มาตรา 147</u> คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการ	

	สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (2) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (3) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดย พลัน" "<u>มาตรา 266</u> ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย" 2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 "<u>มาตรา 96</u> เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน	

	ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง **ในกรณีที่มีการนับคะแนนใหม่และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลง ให้มีผลตั้งแต่วันที่ กกต. ประกาศผลการนับคะแนนใหม่ แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการนับคะแนนใหม่"** <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 147 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า กกต. ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (2) .....ดังนั้น เมื่อปรากฏว่า กกต. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2542 ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา 10 (6) และ (7) และมาตรา 19 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2542 ออกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ มาตรา 10 (7) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 97 แล้ว เห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งรวม 10 เขตเลือกตั้งใน 7 จังหวัดดังกล่าว เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับการเลือกตั้งผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริต	คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	เพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตแล้ว กกต. ย่อมมีอำนาจสั่งการโดยพลัน แต่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติว่าต้องสั่งการเมื่อใด เมื่อ กกต. อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ มาตรา 10 (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 95 (1) และมาตรา 96 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นแล้ว ย่อมมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งรับเลือกตั้งไปแล้วสิ้นสุดลง และมีผลตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 ด้วย นับแต่วันที่ กกต. มีคำสั่งนั้น กล่าวโดยสรุป กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่..... เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแล้ว จึงวินิจฉัยว่า คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ก่อนที่จะวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งที่ปรากฏในคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน ที่อ้างว่าคำสั่งของ กกต. ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) ฟังได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาเจตนารมณ์และความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) เสียก่อน ซึ่งน่าจะเห็นได้ชัดว่ามาตรา 133 (1) ถึง (10) เป็นการระบุถึงสาเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งจะดำรงตำแหน่งได้ตลอดไป ตราบใดที่ไม่มีกรณีเกิดขึ้นตามมาตรา 133 (1) ถึง (10) เช่นถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เช่น ไม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือกระทำการต้องห้ามต่าง ๆ เช่น ใช้สถานภาพแห่งตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทรกแซงการแต่งตั้ง หรือโยกย้ายข้าราชการประจำ เป็นต้น หรือถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้	คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2544 ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ด้วยเหตุนี้ มาตรานี้จึงไม่ได้ระบุถึงการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่รับการเลือกตั้งมาโดยมิชอบ ซึ่งอาจสิ้นสุดลงได้ตามคำสั่งขององค์กรที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้อำนาจไว้ อันได้แก่รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) มาตรา 147 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 96 ซึ่งขยายความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 ให้มีความสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ นั่นคือ การสั่งการให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 94 และมาตรา 95 อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูปการเมืองให้มีความโปร่งใสและได้นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม และป้องกันมิให้นักการเมืองที่ใช้วิธีการไม่สุจริตและไม่เที่ยงธรรมในการเลือกตั้งประสบความสำเร็จในการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างสบาย เหมือนในอดีตอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 จึงได้บัญญัติรับรองไว้โดยปริยายว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงได้หากได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวจะต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่ารัฐธรรมนูญปัจจุบัน มาตรา 97 ถือว่าผู้นั้นมิเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตั้งแต่ต้นนั่นเอง พิจารณาแล้ว ในประเด็นที่หนึ่งเห็นว่า เหตุผลของผู้ร้องที่ว่าคำสั่งของ กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ที่อาศัยอำนาจตามมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมาตรา 10 (7)	

	แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541 ประกอบกับมาตรา 95 (1) และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน สิ้นสุดลงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) จึงฟังไม่ขึ้น และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า คำสั่งดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวของ กกต. ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะ กกต. น่าจะไม่มีอำนาจอ้างมาตรา 85/9 มาใช้บังคับกับการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งตามมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ได้ เนื่องจากเจตนารมณ์มาตรา 85/9 ที่บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ เป็นการขยายความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 147 (2) ให้มีผลในทางปฏิบัติจึงกำหนดกระบวนการในการสืบสวน สอบสวน และการใช้อำนาจของ กกต. ในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทั้งก่อนและหลังประกาศผลการเลือกตั้งได้ เมื่อ กกต. สืบสวนสอบสวนแล้วพบหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตและฝ่าฝืน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่ง กกต. มีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้เองโดยไม่ต้องมีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้นั้นโดยจะต้องส่งคำวินิจฉัยนั้นให้คณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายและความเที่ยงธรรมเสียก่อน แต่ถ้า กกต. พบหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้รับการเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามมาตรา 94 กกต. จะ	การที่ กกต. ใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ฯ โดยไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ นั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	ต้องดำเนินการตามมาตรา 94 และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 เท่านั้น เนื่องจากกระบวนการในการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 94 มาตรา 95 และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ เป็นการขยายความให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 (1) มีผลบังคับในทางปฏิบัติ ดังนั้น กกต. จึงไม่น่าจะมีอำนาจสั่งถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 85/9 ในกรณีนี้ได้ เพราะใช้กระบวนการในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาหลักฐานในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แตกต่างกัน นอกจากนั้น การใช้อำนาจของ กกต. ในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 จะต้องกระทำภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศผลเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ กกต. ใช้เวลามากเกินควรในการหาหลักฐานมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาอันอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลแก่บุคคลดังกล่าวตลอดเวลาหากไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 ของ กกต. ไว้ให้แน่นอน ส่วนการใช้อำนาจของ กกต. ในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งไม่มีเงื่อนเวลาจำกัด ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งกับผู้ร้องคัดค้านอาจต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการนำหลักฐานมาให้ กกต. พิจารณาวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่	

	จึงวินิจฉัยว่า 1. คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2544 ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว 2. มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 3. การที่ กกต. ใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 96 ในกรณีที่มีผู้คัดค้านตามมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 โดยไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2 แต่เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 การที่ประธานรัฐสภาจะมีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น จะต้องปรากฏว่า มีปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญก็จะได้แก่องค์กรที่เกิดปัญหานั้นๆ หรือประธานรัฐสภาสำหรับปัญหาตามคำร้องเป็นเรื่องที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คนถูก กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบสิ้นสุดลง จึงเป็นเพียงปัญหาของสมาชิกวุฒิสภาเพียง 10 คนเท่านั้น หาใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา หรือ กกต. แต่อย่างใด เพราะหากเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรวุฒิสภาโดยตรงแล้ว ประธานวุฒิสภาก็ย่อมมีอำนาจที่จะเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 โดย	ให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา

	ไม่จำต้องให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังเช่นในกรณีนี้ เมื่อปรากฏว่าปัญหาตามคำร้องไม่อาจถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและ กกต. ดังนั้น ประธานรัฐสภาจึงไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ที่จะเสนอเรื่องตามคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา	
4. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 133 บัญญัติว่า สมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญรวม 10 กรณีดังกล่าวนั้น มิได้หมายความว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดได้เฉพาะด้วยเหตุดังกล่าวเท่านั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "กกต. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้.....(4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม" และมาตรา 147 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้..... (2) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น" ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว บัญญัติถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ นั้น ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่ามีเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพ	กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวัน ที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงได้เช่นกัน แม้จะเป็นเหตุนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 ก็ตาม นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 ยังได้บัญญัติเป็นการสนับสนุนอำนาจของ กกต. อีกด้วยว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้น ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว" และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติในลักษณะเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาตรา 145 และมาตรา 147 เช่นกันว่า "เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาได้รับแจ้งคำสั่ง" พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้ง 10 คน สิ้นสุดลงนั้นอยู่ในอำนาจที่ กกต. มีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 96 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 บัญญัติว่า "ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อน	คำสั่งของ กกต. ที่ 81/2544

	ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กกต. จะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ" ซึ่งหมายความว่า ถ้า กกต. จะตัดสิทธิผู้สมัครผู้ใดก็จะต้องสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นแต่กรณีตามปัญหา กกต. เห็นว่ากรณีไม่ชัดแจ้ง จึงสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยไม่ตัดสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้ถูกคัดค้านจึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 89/9 ก่อน พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำและคำสั่งของ กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ซึ่งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุมีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมโดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จึงวินิจฉัยว่า กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวัน ที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ซึ่งสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2 แต่เห็นว่า กรณีตามคำร้องของประธานรัฐสภา ในไม่ใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย การที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติด้วยคะแนนเสียง	วินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธาน

	ข้างมาก 8 ต่อ 5 รับวินิจฉัยคำร้องของประธานรัฐสภาแม้ผลการวินิจฉัยจะออกมาอย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นก็เป็นการตีความมาตรา 266 ขยายขอบเขตอำนาจของตนออกไปอย่างกว้างขวางเกินเลยไปกว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา 266 โดยไม่พิจารณาว่าอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีข้อจำกัดโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือไม่ ข้อโต้แย้งของประธานรัฐสภาเป็นเรื่องโต้แย้งเกี่ยวกับการกระทำของ กกต. ว่าทำไมไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 ซึ่งเป็นอีกกรณีหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่ กกต. มีอำนาจกระทำได้ หรือกล่าวในอีกแง่หนึ่งได้ว่าเป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกใช้กฎหมายของ กกต. ซึ่งบัญญัติให้ กกต. มีอำนาจทั้งสองกรณี ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจวินิจฉัยการกระทำดังกล่าวของ กกต. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ สรุปแล้ว ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ประเด็นหรือคำขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำร้องของประธานรัฐสภา ไม่ใช่กรณีตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัย จึงควรยกคำร้องของประธานรัฐสภาและคำวินิจฉัยนี้ไม่ใช่คำวินิจฉัยที่ยืนยันหรือรับรองอำนาจหน้าที่ของ กกต. ในการออกคำสั่งดังกล่าวว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่ วินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา	รัฐสภา
6. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า 1) มาตรา 133 (1) ถึง (10) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดเหตุสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อสมาชิกวุฒิสภาคนใดเข้าลักษณะข้อใดข้อหนึ่งในสิบข้อสมาชิกภาพก็สิ้นสุดลงทันที ซึ่งสาระสำคัญชัดเจนอยู่แล้วในแต่ละข้อ เช่น ตาย ลาออก เป็นต้น 2) การพ้นจากสมาชิกภาพเพราะผลการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. มีอำนาจชัดเจนอยู่แล้วในหลายมาตรา กล่าวคือ 2.1) มาตรา 144 แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้ กกต. ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม

	ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 2.) มาตรา 145 (4) แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 2.3) มาตรา 147 (1) และ (2) แห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ กกต. ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งว่าเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนการเลือกตั้ง มีการดำเนินการโดยไม่สุจริตแล้วให้ กกต. วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน 2.4) มาตรา 10 (1) และ (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ซึ่งให้ กกต. ควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้บัญญัติสาระไว้ในมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ (1) ถึง (5) 2.5) มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ให้ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ที่ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่ง 3) ข้อเท็จจริงการดำเนินการของ กกต. ต่อสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและวิธีการที่ กกต. มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับตามมาตราที่กล่าวมา ผลการดำเนินการปรากฏว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งทั้ง 7 เขต ของอดีตสมาชิกวุฒิสภา 10 คน มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงวินิจฉัยว่า การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ตามคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	2544 ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า การสั่งการเกี่ยวกับการเลือกตั้งกรณีที่การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. สามารถดำเนินการได้ 2 วิธี คือ ให้เลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) และมาตรา 147 เป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านนั้นสิ้นสุดลง แต่สามารถสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ อีกวิธีหนึ่ง คือสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 ซึ่งทำให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวนั้นมิอาจสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้ การที่ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กรณีสมาชิกวุฒิสภา 10 คน กกต. มีเหตุผลว่า การกระทำของสมาชิกวุฒิสภา 10 คน ไม่ร้ายแรงนักและเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ หมวด 3 ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา 94 ถึงมาตรา 97 เมื่อมาตรา 85/9 ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผ่านมาแล้วหลายเดือน การที่ กกต. ใช้ดุลพินิจให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 10 (7) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 95 (1) และมาตรา 96 แทนที่จะสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งตามมาตรา 85/9 จึงเป็นการใช้อำนาจตามที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว จึงวินิจฉัยว่า 1. การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แล้ว 2. มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 3. การที่ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ	การที่ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น

	ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว
7. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมาตรา 147 (1) และ (2) บัญญัติให้ กกต. ต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีการคัดค้านการเลือกตั้งว่ามีผู้ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตไม่ว่าผู้นั้นจะกระทำเองหรือโดยผลการกระทำของบุคคลอื่นหรือของพรรคการเมือง อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กกต. ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (7) ที่ให้อำนาจ กกต. ในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้น มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่ กกต. กำหนดซึ่ง กกต. เห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 7 เขตเลือกตั้งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 44 (1) และหรือ (2) ประกอบด้วยมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ทำให้การเลือกตั้งรวม 7 เขตเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ถูกคัดค้านมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งปรากฏชัดเจนว่าผู้ถูกคัดค้านทั้ง 10 คน มิได้เป็นผู้กระทำผิดแต่เป็นเรื่อง	กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งจำนวน 10 คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	ที่ผู้อื่นกระทำความผิด จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา 10 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และมาตรา 95 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่รวม 7 เขตเลือกตั้ง ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนับแต่วันมีคำสั่งตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และนัยมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า มาตรา 90 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 บัญญัติว่า "ให้นำบทบัญญัติใน .....ฯลฯ ..... ส่วนที่ 10 การดำเนินการกรณีการ เลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ของหมวด 1 การเลือกตั้งสมาชกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง.....ฯลฯ..... มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในหมวดนี้" และรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 บัญญัติให้ กกต. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลัน เมื่อมีการคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ กกต. ต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน และมาตรา 95 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541บัญญัติให้อำนาจ กกต. มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เช่นเดียวกับมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ได้บัญญัติในทำนองเดียง	แล้ว การใช้อำนาจของ กกต. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนฯ โดยมิได้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นตาม

	กัน จึงเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของ กกต. ไว้หลายประการ ซึ่ง กกต. ชอบที่จะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 147 ดังนั้น คำสั่งของ กกต. ซึ่งอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 มาตรา 147 ประกอบมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกคัดค้านตามมาตรา 85/9 จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จึงวินิจฉัยว่า (1) กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งจำนวน 10 คน สิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และ (2) การใช้อำนาจของ กกต. ดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 94 โดยมิได้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นตามมาตรา 85/9 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	มาตรา 85/9 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว
8. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประเด็นนี้มีลักษณะคาบเกี่ยวกับประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไปแล้ว คือ คำวินิจฉัยที่ 12/2544 แต่เพื่อความสมบูรณ์และชัดเจนจึงขอวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก ในการพิจารณาว่าการใช้อำนาจของ กกต. ดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่า การใช้อำนาจดังกล่าวได้มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้อำนาจไว้หรือรองรับไว้หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรานี้จึงให้อำนาจแก่ กกต. ในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ปัญหามีอยู่ว่าเป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนหรือหลังจากกการประกาศ	การใช้อำนาจของ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และให้สมาชิกภาพของสมาชิก

	ผลรับรองการเลือกตั้งในเรื่องนี้จำต้องพิจารณาควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 เมื่อพิจารณาจากข้อความในมาตรา 147 (1) และ (2) แล้วจะเห็นว่าในกรณี (1) กกต. จะต้องสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน เมื่อมีผู้คัดค้านการเลือกตั้งซึ่งการคัดค้านนั้นมิได้ระบุว่าต้องเกิดขึ้นก่อนหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงอาจเป็นได้ทั้งก่อนหรือหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ส่วนในกรณี (2) เป็นเรื่องที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมาตรานี้ไม่ได้ระบุไว้ให้ชัดเจนว่าเมื่อสืบสวนสอบสวนแล้วให้ดำเนินการอย่างไร เป็นแต่เพียงระบุว่าให้วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน แต่เมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับมาตรา 145 (4) แล้ว การดำเนินการตามมาตรา 147 เป็นผลให้ได้หลักฐานอันนำไปสู่การจัดการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 145 (4) ได้ การวินิจฉัยสั่งการโดยพลันข้างต้น จึงเป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 145 (4) ควบคู่กันไป ส่วนในกรณีสั่งให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงนั้น เป็นการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หลังจากที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว การมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีนี้ย่อมหมายถึงการมีอำนาจสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านสิ้นสุดลงด้วย เพราะการเลือกตั้งใหม่จะมีขึ้นไม่ได้ถ้าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาข้างต้นไม่สิ้นสุดลง มาตรา 10 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ที่บัญญัติให้ กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ บัญญัติว่าเมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคัดค้านสิ้นสุดลง จึงไม่ใช่เป็นการบัญญัติให้อำนาจ กกต. นอกเหนือไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การใช้อำนาจของ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านสิ้นสุดลงจึงเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> มาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย	วุฒิสภา ผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจ

	การเลือกตั้งฯ บัญญัติว่า "ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กกต. จะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งแล้วแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีทราบ" พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 85/9 นี้ ให้อำนาจ กกต. ในการใช้ดุลพินิจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมาตรา 90 ให้นำมาใช้บังคับกับสมาชิวุฒิสภาด้วยนั้น เป็นอำนาจที่ กกต. จะพิจารณาใช้หรือไม่ก็ได้ ถ้า กกต. ใช้อำนาจตามมาตรานี้แล้ว ต้องสั่งภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง อำนาจตามมาตรา 85/9 นี้ เป็นอำนาจที่ถือได้ว่าเชื่อมโยงกับอำนาจของ กกต. ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 โดยมาตรา 147 นี้ให้อำนาจ กกต. ในการสืบสวนสอบสวนในกรณีที่การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรมหรือฝ่าฝืนกฎหมายและเมื่อสืบสวนสอบสวนแล้วให้วินิจฉัยสั่งการโดยพลัน การวินิจฉัยสั่งการดังกล่าวรวมถึงการให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยเพิกถอนหรือไม่เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องให้เลือกตั้งใหม่ ถ้าเป็นการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก็จะต้องเป็นไปตามมาตรา 85/9 และอำนาจดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ กกต. มีอำนาจอย่างกว้างขวางเพื่อสามารถจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต และเที่ยงธรรม จึงวินิจฉัยว่า (1) การใช้อำนาจของ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (2) การใช้อำนาจของ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิ	ของ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 ชอบ

	สภาใหม่โดยเหตุที่มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 94 เนื่องจากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	ด้วยรัฐธรรมนูญ
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 145 (4) ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ กกต. มีอำนาจหน้าที่ในการ "สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่.....ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง.....ในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม" นอกจากนั้นมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ กกต. ที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและเมื่อดำเนินการดังกล่าวเสร็จแล้ว กกต. ต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน แต่มาตรา 147 วรรคสอง มิได้กำหนดไว้ว่า กกต. จะต้องวินิจฉัยสั่งการอย่างไร จึงจำต้องตรวจดูจากมาตราอื่นว่า กกต. มีอำนาจสั่งการประการใดและในเรื่องใดบ้างซึ่งจะนำกลับไปสู่มาตรา 145 (4) ของรัฐธรรมนูญ คือการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั่นเอง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 ของรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ กกต. ไว้โดยชัดแจ้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายส่วนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ทั้งสองฉบับที่อ้างมานั้นก็มีข้อความที่เลียนรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 และมาตรา 147 เป็นส่วนใหญ่โดยระบุรายละเอียดเพิ่มเติมอีกบางประการเท่านั้น	คำสั่งของ กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ อันเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่งนั้น

	อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับประเด็นนี้สมาชิกวุฒิสภาบางคนในจำนวน 10 คน ที่ร้องเรียนมาได้โต้แย้งว่า กกต. จะมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ก็เฉพาะในกรณีก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้นทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า มาตรา 145 ของรัฐธรรมนูญได้จัดเรียงลำดับก่อนหลังการใช้อำนาจของ กกต. ไว้อย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่มีกำหนดไว้ในอนุมาตรา (4) ส่วนอำนาจในการประกาศผลการเลือกตั้งมีบัญญัติไว้ในอนุมาตรา (5) จึงต้องแปลความว่าอำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่จะต้องใช้ก่อนการประกาศผลเลือกตั้ง และว่าหลังจากที่ได้ประกาศผลการกเลือกตั้งแล้ว ผู้ที่รับเลือกตั้งตามประกาศย่อมไม่อาจถูกวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งได้ เว้นแต่ตามมาตรา 133 (1) - (10) ของรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น กกต. จึงไม่มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังที่ได้ประกาศผลการเลือกตั้งไปแล้ว พิเคราะห์แล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 145 มิได้กำหนดลำดับขั้นตอนก่อนหลังในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของ กกต. แต่เป็นเพียงการแจกแจงแยกแยะอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเพื่อความชัดเจนเท่านั้น และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าว กกต. ย่อมสามารถใช้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควรหรือเหมาะสมแก่กรณี มิใช่จะต้องเรียงตามลำดับของอนุมาตราต่างๆ ตามที่สมาชิกวุฒิสภากล่าวอ้าง นอกจากนี้แล้ว มาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ยังได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งในกรณีที่ กกต. ได้ประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งได้แล้ว และวัตถุประสงค์ของการคัดค้านเช่นว่านี้ก็ "เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่" นั่นเอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า อำนาจในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น กกต. ย่อมสามารถใช้ได้ก่อนหน้าหรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้ง โดยขึ้นอยู่กับกรณีที่ปรากฏต่อ กกต. สมาชิกวุฒิสภาผู้ร้องทั้ง 10 คน ได้อ้างอิงถึงมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงในกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่ระบุไว้จาก (1) - (10) ซึ่งไม่มีกรณีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่รวมอยู่ด้วย สมาชิกวุฒิสภาผู้	เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	ร้องจึงได้ยกขึ้นอ้างเป็นข้อต่อสู้ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงได้ก็เฉพาะแต่ในกรณีใดกรณีหนึ่งที่แจ้งไว้ในมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น และว่าการกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกคัดค้านการเลือกตั้งต้องสิ้นสุดลงตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ เมื่อ กกต. มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น ย่อมเป็นการเพิ่มเติมเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งไม่มีกำหนดไว้ก่อนในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการขยายอำนาจของ กกต. เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ไว้ ซึ่งถ้าปล่อยให้บทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ก็เท่ากับเป็นการยอมรับว่าทั้งรัฐสภาหรือ กกต. มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 313 ที่ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ นั่นเอง ข้อโต้แย้งของสมาชิกวุฒิสภา 10 คนตามที่กล่าวข้างต้นนี้ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้ เพราะ <u>ประการแรก</u> การดำเนินการเลือกตั้งหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาต่าง ๆ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนั้นเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด 6 ส่วนที่ 4 ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการเฉพาะและแยกต่างหากจากเรื่องตามมาตรา 133 ซึ่งว่าด้วยการ สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเป็นกรณีทั่วไป จึงไม่จำเป็นต้องรวมเหตุเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเข้าไว้ในมาตราดังกล่าว <u>ประการที่สอง</u> รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติใดที่บ่งชี้โดยตรงหรือโดยอ้อมว่า มาตรา 133 (1) - (10) เป็นรายการที่แสดงเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้อย่างหมดจดครบถ้วนแล้วทุกกรณีไปในทางตรงกันข้าม มาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญเองได้กล่าวถึงและรับรองไว้ว่า มีกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้อง “.....ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา.....” ข้อความในมาตรา 97 นี้ จึงมีนัยว่าการที่ได้รับเลือก	

	ตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเลือกตั้งนั้นก็เป็นเหตุอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากสมาชิกภาพของตนได้ ถึงแม้ว่ากรณีเช่นว่านี้จะไม่มีกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญก็ตาม ทั้งนี้ ย่อมเป็นการสอดคล้องกับข้อโต้แย้งของ กกต. ที่ว่า “.....การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจเป็นไปตามมาตรา 133 หรือเป็นผลจากการที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 145 (4).....” สมาชิกวุฒิสภาผู้ร้องได้กล่าวอ้างอีกว่า คำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของ กกต. ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงนั้น เป็นการจำกัดสิทธิของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นในลักษณะที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่าในเมื่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเอง รวมทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจแก่ กกต. ในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว ก็จำต้องถือด้วยว่าการจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นเรื่องที่บัญญัติให้กระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่สอดคล้องกับมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแล้ว	
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาต่างนั้นรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่ กกต. ไว้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งทางเลือกต่าง ๆ หลายประการ จึงย่อมอยู่ในดุลพินิจโดยเด็ดขาดของ กกต. ที่จะเลือกอำนาจหน้าที่และหรือทางเลือกใดก็ได้ที่ตนเห็นว่าจะช่วยให้การเลือกตั้งสามารถบรรลุถึงเป้าหมายแห่งความสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ และย่อมไม่มีองค์กรอื่นใดมีสิทธิก้าวก่ายการใช้อำนาจดุลพินิจดังกล่าวได้ แม้กระทั่งศาลรัฐธรรมนูญเองซึ่งมีอำนาจตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญก็ถูกจำกัดแต่เพียงการวินิจฉัยว่า กกต. มีอำนาจหน้าที่ประการใด มิใช่วินิจฉัยว่า กกต. ต้องใช้อำนาจดุลพินิจอย่างไร ในเมื่อ กกต. มีอำนาจหน้าที่ทั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่	การที่ กกต. ใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 85/9 แห่งพระราช

	ตามมาตรา 145 (4) ประกอบมาตรา 147 ตามนัยมาตรา 97 ของรัฐธรรมนูญ และตามมาตรา 95 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ และในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้ตามมาตรา 85/9 แล้ว ก็ย่อมอยู่ในดุลพินิจของ กกต. แต่เพียงองค์กรเดียวที่จะใช้อำนาจหน้าที่หรือทางเลือกใดก็ได้ตามที่ตนพิจารณาเห็นสมควรโดยศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอื่นใดไม่มีสิทธิที่จะก้าวล่วงเข้าไปได้ เกี่ยวกับประเด็นนี้ กกต. ได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญความว่า กรณีสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนที่เป็นปัญหานี้ "กกต. เห็นว่ายังสมควรให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้ กกต. จึงมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ดังกล่าว" ซึ่งพิเคราะห์แล้วเห็นว่าเป็นคำชี้แจงที่ฟังขึ้นและถูกต้องตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงเห็นว่า การวินิจฉัยสั่งการของ กกต. ในเรื่องนี้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จึงวินิจฉัยว่า 1. คำสั่งของ กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่อันเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านต้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่มีคำสั่งนั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว 2. การที่ กกต. ใช้อำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 85/9 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ กับกรณีสมาชิกวุฒิสภา 10 คนนี้ เป็นการกระทำที่อยู่ในอำนาจดุลพินิจโดยเด็ดขาดของ กกต. แต่เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น กรณีจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกัน	บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ กับกรณีสมาชิกวุฒิสภา 10 คนนี้ เป็นการกระทำที่อยู่ในอำนาจดุลพินิจโดยเด็ดขาดของ กกต. แต่เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น กรณีจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่ประธานรัฐสภาจะส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 266 ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ 1) ผู้ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้นจะต้องเป็นองค์	

	กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือประธานรัฐสภา 2) เรื่องที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ดังนั้น แม้เรื่องนี้ประธานรัฐสภาจะเป็นผู้ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ตาม แต่จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซึ่งในเรื่องนี้เป็นกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คน ถูก กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในเขตเลือกตั้งที่สมาชิกวุฒิสภา 10 คน ได้รับเลือกตั้งเป็นเหตุให้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน ดังกล่าวต้องสิ้นสุดการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา บุคคลเหล่านี้ได้รับความเสียหายจากคำสั่งของ กกต. จึงยื่นคำร้องขอให้ประธานรัฐสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จะเห็นได้ว่า กกต. และรัฐสภาเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คน เป็นเพียงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของ กกต. ดังนั้น เมื่อสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาของบุคคลเหล่านี้จึงไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 2 องค์กร ส่วนจะมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ กกต. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่นั้น ปรากฏว่า กกต. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน จึงไม่ใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และถ้าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยหรือคำสั่งขององค์กรซึ่งออกคำสั่งหรือวินิจฉัยตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ สามารถอ้างได้ว่าคำสั่งหรือคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 แล้ว ทุกครั้งเมื่อองค์กรต่าง ๆ วินิจฉัยหรือมีคำสั่งทุกเรื่องย่อมมีผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ถ้าผู้เสียหายประโยชน์สามารถให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้แล้วทุกเรื่องที่องค์กรต่าง ๆ ได้วินิจฉัยหรือมีคำสั่งจะต้องมาสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยซ้ำอีก ซึ่งผิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรม	

	นูญต้องการให้ทุกองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยและให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่าไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย สมควรยกคำร้องของประธานรัฐสภา แต่ความเห็นของข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อย โดยเสียงข้างมากมีความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้วินิจฉัย ข้าพเจ้าจึงขอทำคำวินิจฉัยประเด็นที่ประธานรัฐสภาขอให้วินิจฉัย ดังต่อไปนี้ <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) บัญญัติว่า "ให้ กกต. มีอำนาจหน้าที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม" และมาตรา 147 (2) บัญญัติว่า กกต. ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใด ได้กระทำการลงไปอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง เมื่อ กกต. ได้ดำเนินการดังกล่าวเสร็จแล้วจะต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน ดังนั้น เมื่อปรากฏว่ามีผู้คัดค้านว่าสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน ดังกล่าวได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม กกต. จึงใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 และมาตรา 147 ทำการสืบสวนสอบสวน เมื่อได้ข้อเท็จจริงว่าสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนได้รับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. จึงสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน เฉพาะตัวของสมาชิกวุฒิสภานั้นๆ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยธรรมนูญ มาตรา 145 และมาตรา 147 แล้ว เมื่อ กกต. เห็นว่า ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดได้รับเลือกตั้งโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม และให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็ต้องถือว่าตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นว่างลง จึงจะมีการเลือกตั้งใหม่ได้ เท่ากับ	คำสั่งของ กกต. ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตาม มาตรา 145 (4) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 แต่อย่างใด จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	ว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกตั้งมาเลยเพราะได้รับเลือกตั้งโดยไม่ชอบ ส่วนที่ผู้ร้องมีความเห็นว่าการที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น เป็นเหตุให้สมาชิกสภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน สิ้นสุดลง เป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะรัฐธรรมนูญมาตรา 133 บัญญัติถึงการสิ้นสุดลงของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีเพียง 10 กรณีเท่านั้น ดังนั้น เมื่อคำสั่งของ กกต. เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วยทั้ง ๆ ที่คำสั่งของ กกต.นั้นไม่ใช่กรณีใดกรณีหนึ่งใน 10 กรณีตามมาตรา 133 เช่นนี้ คำสั่งของ กกต. จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าการสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามิได้มีเพียง 10 กรณีตามมาตรา 133 ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญจึงกำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้ในมาตราต่าง ๆ ด้วย เช่น มาตรา 97 บัญญัติว่า "การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง....." จะเห็นได้ว่า ตามมาตรานี้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอาจจะสิ้นสุดลงได้ หากได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลง แม้มิได้เป็น 1 ใน 10 กรณีของมาตรา 133 และการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 145 (4) คือกรณีที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงด้วยเหมือนกัน และเป็นกรณีเช่นเดียวกับมาตรา 97 ดังนั้น คำสั่งของ กกต. ที่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา 145 (4) ในครั้งนี้ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 แต่อย่างใด จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติฯ เป็นกรณีที่ กกต. ประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยมิได้ตัดสิทธิผู้หนึ่งผู้ใดมิ	คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544

	ให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง คือ ทุกคนมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ส่วนมาตรา 85/9 นั้นเป็นกรณีที่ กกต. สั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา ผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ลงสมัครรับเลือกตั้งมีกำหนด 1 ปี ดังนั้น การที่ กกต. เห็นว่ายังสมควรให้สมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยไม่ชอบได้รับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ จึงประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามมาตรา 96 ซึ่งเป็นอำนาจของ กกต. ที่จะกระทำได้ การที่ กกต. ไม่ใช้อำนาจตามมาตรา 85/9 เพื่อเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คน เป็นเวลา 1 ปี นั้น จึงไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แล้ว	ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แล้ว
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คน ซึ่งส่งมาโดยประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 แล้วเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับคำร้องดังกล่าวไว้วินิจฉัย เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา 266 บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย" กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 266 เพราะไม่ได้เป็นปัญหาขององค์กร แต่เป็นปัญหาของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวเพียง 10 คนที่ กกต. ออกคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ออกคำสั่ง จึงเป็นเพียงปัญหาของสมาชิกวุฒิสภาแต่ละบุคคลเท่านั้นมิได้เป็นปัญหาของวุฒิสภาแต่อย่างใด แต่ในฐานะเสียงฝ่ายข้างน้อยในการลงมติคือ 5 : 8 ตามหลักประชาธิปไตยและความรับผิดชอบร่วมกัน จึงทำการพิจารณาและวินิจฉัยร่วมกับเสียงข้างมากด้วย <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ประเด็นปัญหาที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 10 คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กกต. มีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐ	มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

	ธรรมนูญ มาตรา 145 (4) ดังนั้น เมื่อมีการคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อ กกต. ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้วปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง.....ว่าด้วยพรรคการเมือง.....กกต. มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 ดังนั้น เมื่อ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีใดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในกรณีนั้นย่อมสิ้นสุดลงตามตรรกของรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าว หรือสิ้นสุดลงตามมาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็ได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพเพราะกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 ได้บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ดังกล่าว ต้องคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ได้รับมาจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวด้วย ส่วนการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 เป็นการสิ้นสุดลงด้วยเหตุต่าง ๆ โดยทั่วไปไม่เกี่ยวกับการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เมื่อรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่ กกต. ตามที่กล่าวข้างต้น อันมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้ กกต. ย่อมมีดุลพินิจที่จะใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้งได้ตามเหตุผลและหลักฐานการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน ซึ่งอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือมีน้ำหนักแตกต่างกันได้ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐ	รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของ กกต. ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนั้นเป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

	ธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 133 (1) ถึง (10) และการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ของ กกต. ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนั้น เป็นการวินิจฉัยสั่งการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้ว	
12. นายอมร รักษาสัตย์	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่พิจารณาวินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2 แต่เห็นได้ว่าตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามมาตรา 266 หมายถึงปัญหาอันเกิดจากการที่อาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือจากการที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้น ๆ เมื่อได้ทราบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 แล้ว จะได้พิจารณาว่าเรื่องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญตามนัยของบทบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยประเด็นต่างๆ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (1) การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิบคนสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ (2) มาตรา 96 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ (3) การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ตามมาตรา 94 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 โดยมิได้ดำเนินการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 85/9 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.	ให้ยกคำร้อง

	2543 ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า เรื่องต่าง ๆ ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นมิใช่กรณีที่มีปัญหาว่าอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือเป็นเรื่องที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่ใด ๆ อันจะถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การเสนอเรื่องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 และไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะ พิจารณาวินิจฉัย ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า กกต. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กกต. มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติการเลือกตั้งที่มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมนั้น อาจเป็นผลจากผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำเองหรือผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองได้กระทำลงไปเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าจะกระทำก่อน หรือขณะสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อมีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งดังกล่าว กกต. จะต้องสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงโดยพลัน และต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลันตามมาตรา 147 วรรคหนึ่ง (1) (2) และวรรคสอง รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจให้ กกต. มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้เองเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เพื่อให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม และได้นักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเข้ามาแก้ปัญหาของประชาชนและของประเทศเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ปฏิรูปการเมือง	การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว

	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (7) และมาตรา 19 เป็นบทบัญญัติที่วางมาตรการและวิธีการที่ กกต. จะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 และมาตรา 147 เป็นรายละเอียด กกต. จะต้องถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (6) เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กกต. ชอบที่จะสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ สำหรับปัญหาที่ว่า การที่ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (7) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 95 (1) และมาตรา 96 และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนสิ้นสุดลง โดยที่รัฐธรรมนูญมาตรา 133 มิได้กำหนดเหตุสิ้นสุดไว้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามที่ได้วินิจฉัยมาแล้วในตอนต้นว่า มีความจำเป็นต้องปฏิรูปการเมือง โดยมีลักษณะสำคัญ คือ ต้องแก้ไขปัญหาของระบบการเมืองทั้งระบบ สร้างความสุจริตและประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญจึงให้มีองค์กรเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่จะพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาเกิดกับการเลือกตั้งทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (4) และมาตรา 147 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 10 (7) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ย่อมมีความหมายอยู่ในตัวว่าให้ กกต. มีอำนาจวินิจฉัยให้ความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงได้ ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 95 (1) และมาตรา 96 ให้ กกต. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง นับตั้งแต่วันที่มีคำสั่ง จึงชอบแล้วความสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงได้ไม่เฉพาะแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 อาจสิ้นสุดสมาชิกภาพโดยเหตุอื่นได้ ซึ่งต้องพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญ	

	ในแต่ละมาตราว่าได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้อย่างไร เพราะรัฐธรรมนูญแต่ละมาตรามีความสำคัญเท่าเทียมกัน การแปลความหมายหรือตีความต้องให้เป็นผลเสมอกัน <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีเป็นเรื่องที่ กกต. ที่จะใช้รัฐธรรมนูญมาตรา 145 (4) และมาตรา 147 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (7) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 95 (1) และมาตรา 96 เพราะเห็นว่า ผู้ที่ถูกคัดค้านควรได้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ไม่ได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งอันเป็นผลให้สมัครรับเลือกตั้งอีกไม่ได้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา 85/9 และ กกต. จึงไม่ต้องพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 1 ปี ดังนั้น คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้แล้ว จึงวินิจฉัยว่า การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 10 คนสิ้นสุดลง ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว	คำสั่ง กกต. ที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของ กกต. ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้แล้ว

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 13 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** การที่ กกต.มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ โดยมิได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งฯ มาตรา 85/9 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่			**คำวินิจฉัย** การที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ซึ่งเป็นผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกคัดค้านการเลือกตั้งสิ้นสุดลง และการที่ กกต. มีคำสั่งที่ 81/2544 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2544 สั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ฯ	
	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่มีอำนาจเสนอเรื่อง☆☆	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่มีอำนาจเสนอเรื่อง☆☆	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (ชอบด้วย รธน.)	ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓			✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓			✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา			✓			✓	✓☆☆	
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓			✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์			✓			✓	✓☆☆	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓			✓	
7. นายมงคล สระฎัน	✓			✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์☆	-	-	-	-	-	-	-	-
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ			✓			✓	✓☆☆	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓			✓	
รวม	10	0	3	10	0	3	13	0

☆ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

☆☆ประธานรัฐสภาไม่มีอำนาจเสนอเรื่องตามคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ให้ยกคำร้อง

14. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 14/2544 (วันที่ 26 เมษายน 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลจังหวัดนครราชสีมาส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ของบริษัท นครราชสีมาทำได้ จำกัด ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) ศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2528 ให้จำเลยชำระเงินพร้อมด้วยดอกเบี้ย นับแต่วันที่ 22 เมษายน 2528 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ 2) ต่อมาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2538 โจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมาว่าจำเลยไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ตามคำพิพากษา จึงขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดและพิพากษาให้จำเลยเป็นบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 3) ศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2540 เห็นว่า จำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดตามฟ้อง และหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ซึ่งกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนและถึงกำหนดชำระแล้ว และจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถชำระหนี้ได้ จึงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาด จำเลยยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน

		4) จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมาเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2541 ว่า การที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บังคับแก่คดีนี้ อาจเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยในการที่จะจัดการทรัพย์สินของตนได้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ซึ่งยังมิได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังกล่าว และคดีนี้ศาลยังมิได้มีคำพิพากษา จึงขอให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีและการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ (จำเลย) ไว้ชั่วคราว และส่งคำร้องนี้ตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 5) ต่อมาจำเลยยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 1 6) ศาลจังหวัดนครราชสีมาในวันนัดฟังคำสั่งศาลฎีกาเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2542 เห็นว่า เมื่อจำเลยโต้แย้งว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดแล้ว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงให้งดอ่านคำสั่งศาลฎีกา และส่งคำร้องของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลายฯ ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย รวมทั้งประชาชนทั่วไปซึ่งอาจได้รับความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ โดยให้อำนาจศาลในการสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือสั่งยกฟ้องได้ตามมาตรา 14 และให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการต่างๆ ได้ ตามมาตรา 22 เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว

		แต่โดยที่รัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ตามมาตรา 4 และหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตั้งแต่มาตรา 26 ถึงมาตรา 65 โดยเฉพาะมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งห้ามจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ส่วนมาตรา 48 วรรคหนึ่ง เป็นการบัญญัติคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 22 บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น และประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงถือเป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ และเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง เพราะเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน และต้องด้วยมาตรา 29 วรรคหนึ่ง เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่จำกัดสิทธิของบุคคลตามหลักการทั่วไปที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่ก็เป็นไปตามข้อยกเว้นของมาตราดังกล่าว เพราะการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้และประชาชนทั่วไปเป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ไปก่อหนี้ได้อีก ซึ่งก็มิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิดังกล่าวแต่อย่างใด
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 4, มาตรา 29 วรรคหนึ่ง, และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง 2) พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14, มาตรา 10, และมาตรา 22
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือไม่

3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลายฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0) ในจำนวนนี้ 14 คนนี้ มี 2 คน วินิจฉัยว่า ให้ยกคำร้อง (คะแนนเสียง 12 : 2) 2) เริ่มวันที่ 10 สิงหาคม 2542 แล้วเสร็จ วันที่ 26 เมษายน 2544 รวม 1 ปี 8 เดือน 16 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 18 ก วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 19 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 26 เมษายน 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2544 (วันที่ 26 เมษายน 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ศาลจังหวัดนครราชสีมาส่งคำโต้แย้งของบริษัทนครราชสีมาทำได้ จำกัด ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 **"<u>มาตรา 29</u> การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้** **กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย** **บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม"** **"<u>มาตรา 48</u> สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ** **....."** 2. พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 **"<u>มาตรา 9</u> เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ**	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	(1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว **(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท และ** **(3) หนี้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยไม่แน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม"** **"<u>มาตรา 14</u> ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง"** **"<u>มาตรา 22</u> เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว มีอำนาจ ดังต่อไปนี้** **(1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป** **(2) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น** **(3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้"** พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 7 บัญญัติว่า "ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้....." มาตรา 8 บัญญัติว่า "ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้เกิดขึ้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว.....(5) ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้ (6) ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่า ไม่สามารถชำระหนี้ได้ (7) ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้ (8)....." มาตรา 9 บัญญัติว่า "เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ (1)	มาตรา 48 วรรคหนึ่ง

ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว (2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท (หนึ่งล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2542) หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคลเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท (สองล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2542) และ (3) หนี้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม" มาตรา 10 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 9 เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ (1) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน และ (2) กล่าวในฟ้องว่าถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายหรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นบาท (หนึ่งล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2542) หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท" (สองล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2542) และมาตรา 14 บัญญัติว่า "ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่า อาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง"

พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 22 บัญญัติว่า "เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว มีอำนาจดังต่อไปนี้ (1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป (2) เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น (3) ประนีประนอมยอมความหรือฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้" มาตรา 24 บัญญัติว่า "เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์

	สินหรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาลเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้" และมาตรา 25 บัญญัติว่า "ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าว่าคดีแพ่งทั้งปวงอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลในขณะที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ศาลมีอำนาจงดการพิจารณาคดีแพ่งนั้นได้หรือจะสั่งประการใดตามที่เห็นสมควรก็ได้" เห็นได้ว่า เป็นการจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในบังคับแห่งกฎหมายเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย" "ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้เช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 แล้ว แต่ไม่เข้าเกณฑ์การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองเจ้าหนี้ทุกรายให้ได้รับชำระหนี้ตามสัญญา ขณะเดียวกันก็คุ้มครองผลประโยชน์ของลูกหนี้ด้วย เช่น มาตรา 29 บัญญัติว่า " ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหนี้แกล้งให้ศาลใช้อำนาจดังกล่าวไว้ในมาตรา 16 (เช่น ให้ลูกหนี้ให้ประกันจนพอใจศาลว่า ลูกหนี้จะไม่หลบหนีไปนอกอำนาจศาล หรือออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้จนกว่าศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย) หรือมาตรา 17 (เมื่อเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ยื่นคำขอให้พิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ชั่วคราวให้ศาลดำเนินการไต่สวนทันที ถ้าเห็นว่า คดีมีมูล ก็สั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ชั่วคราว) เมื่อลูกหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ศาลมี	

	อำนาจสั่งให้เจ้าหนี้ชดใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่เห็นสมควรให้ลูกหนี้ในกรณีเช่นนี้ หากเจ้าหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับเจ้าหนี้นั้นเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา" และมาตรา 109 บัญญัติว่า "ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ (1) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้งสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่ ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพซึ่งลูกหนี้รวมทั้งคู่สมรสและบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานานุรูป และ ข. สัตว์พืชพันธุ์ เครื่องมือ และสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินสามพันบาท" (หนึ่งแสนบาท ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2542) เป็นต้น ซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	เห็นว่า แม้กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีผลในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกฟ้องล้มละลายรวมทั้งจำกัดสิทธิของบุคคล โดยเฉพาะเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาดย่อมมีผลเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ถูกคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว แต่การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลในกรณีดังกล่าว เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 รับรองให้ทำได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลาย โดยเฉพาะมาตรา 22 ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมทั้งเก็บรวมรวมและรับเงินซึ่งจะตกแก่ลูกหนี้ เป็นต้น แล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่สาธารณชนเป็นหลักใหญ่ คือไม่เพียงให้ความคุ้มครองแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายเท่านั้น แต่คุ้มครองบุคคลทั่วไปด้วย	พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์

	ส่วนความในมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญนั้น แม้จะเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ก็มิได้ห้ามมิให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เมื่อมีกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้ทำได้ และเท่าที่จำเป็นต้องทำโดยไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น เช่น มาตรา 37 รัฐจะออกกฎหมายที่มีผลกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ เว้นแต่กฎหมายนั้นจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญปัจจุบันถือว่าเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเสรีภาพที่สำคัญมาก จึงระบุถึงกรณีที่จะต้องจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ไว้ให้ชัดเจน ส่วนสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 รับรองไว้ มิได้มีความสำคัญเท่ากับเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 แม้จะได้รับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้ในตอนต้นของมาตรานี้ แต่ในประโยคต่อไปบัญญัติไว้ว่า "ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งหมายความว่า รัฐจะออกกฎหมายกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น ห้ามบุคคลถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกิน 50 ไร่ หรือห้ามพกปืนของตนไปในที่สาธารณะ เป็นต้น ดังกล่าวแล้วว่า กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกฟ้องล้มละลาย แต่การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ เป็นกรณีที่บุคคลผู้ถูกจำกัดสิทธินั้นถูกข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว จึงจะมีผลทำให้บุคคลนั้นถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสาธารณชนและป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ไปก่อหนี้ได้อีก ดังนั้น พระราชบัญญัติล้มละลายฯ จึงไม่เพียงจะเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่งรับรองไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นกฎหมายที่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 29 วรรคหนึ่งอีก	ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ในทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

	ด้วย อนึ่ง แม้พระราชบัญญัติล้มละลายฯ จะไม่ได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ตามมาตรา 29 วรรคสอง แต่มาตรา 335 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อยกเว้นที่ห้ามมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จึงเข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องเป็นไปตามมาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลายฯ ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว จากเอกสารต่าง ๆ ในสำนวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2528 ศาลจังหวัดนครราชสีมา ได้พิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงินจำนวน 224,111.29 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี คดีถึงที่สุด แต่จำเลยทั้งสองไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีล้มละลาย เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2538 และศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 1 เด็ดขาด เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2540 ยกฟ้องจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ขอให้ยกฟ้อง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2540 ต่อมาอีกราว 10 เดือนเศษ คือ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2541 จำเลยที่ 1 ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมาขอให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ศาลจังหวัดนครราชสีมาสั่งคำร้องดังกล่าวในวันเดียวกันว่า "สำเนาให้โจทก์ จะคัดค้านประการใดให้คัดค้านเข้ามาภายใน 15 วันนับแต่วันได้รับสำเนา ให้จำเลยที่ 1 นำส่งภายใน 7 วัน การส่งหากไม่มีผู้รับโดยชอบให้ปิด" ในขณะที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ได้พิพากษายืน ซึ่งหากจำเลยที่ 1 ประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามคำร้องดังกล่าว	ให้ยกคำร้อง

	ด้วยความสุจริตใจแล้ว ก็เชื่อว่าคำร้องของจำเลยที่ 1 น่าจะมาถึงศาลรัฐธรรมนูญในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับการยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมา และศาลอุทธรณ์ ภาค 1 ก็คงจะต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีของจำเลยที่ 1 ไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แต่การที่จำเลยที่ 1 รอจนศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีคำพิพากษาแล้ว จึงยื่นฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541 น่าเชื่อว่าจำเลยที่ 1 มิได้จัดการนำส่งสำเนาคำร้องลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2541 แก่โจทก์ ตามที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งศาลจังหวัดนครราชสีมา จึงไม่ได้ส่งคำร้องของจำเลยที่ 1 มา ยังศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 รอการพิจารณาไว้ก่อน ทำให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิจารณาพิพากษาคดีของจำเลยที่ 1 ไปตามปกติ ต่อมาเมื่อจำเลยที่ 1 ยื่นฎีกา เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541 ซึ่งในขณะนั้นจำเลยที่ 1 ย่อมทราบดีว่า จำเลยที่ 1 เคยขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญมาครั้งหนึ่งแล้ว หลังจากการยื่นอุทธรณ์แต่ไม่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น เมื่อยื่นฎีกา หากจำเลยที่ 1 ยังติดใจที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามคำร้องอีก ก็น่าจะขอให้ศาลชั้นต้นดำเนินการส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ยื่นฎีกาหรือในเวลาที่ใกล้เคียงกัน แต่จำเลยที่ 1 กลับขอให้ศาลชั้นต้นส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2542 หลังจากยื่นฎีกาแล้วถึง 10 เดือนเศษ และก่อนถึงวันนัดฟังคำสั่งศาลฎีกา คือ วันที่ 29 กรกฎาคม 2542 เพียง 13 วันเท่านั้น พฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ตามที่กล่าวมาย่อมถือได้ว่าจำเลยที่ 1 มิได้ประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามคำร้องดังกล่าวด้วยความสุจริตใจแต่กระทำไปเพื่อประวิงคดีเท่านั้น ประกอบทั้งตามคำร้องก็มิได้ระบุให้ชัดเจนว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตราใดที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำร้องของจำเลยที่ 1 จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	

4. พลโท จุล อติเรก	เห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 มาตรา 19 และมาตรา 22 บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการจัดการรวบรวมเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ ทรัพย์เด็ดขาดแล้วเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการยักย้าย การปกปิด หรือลำเอียงในการแบ่งปันให้แก่เจ้าหนี้อื่นโดยไม่เป็นธรรม และเพื่อการอำพรางมิให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ถูกบังคับคดี รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 บัญญัติว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง" มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้" วรรคสอง บัญญัติว่า "กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย" วรรคสาม บัญญัติว่า "บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม" พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าวบัญญัติคุ้มครองรับรองถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลว่าจะถูกจำกัดไม่ได้ แต่ก็ได้บัญญัติยกเว้นไว้โดยกฎหมาย ซึ่งอาจบัญญัติเป็นการจำกัดสิทธิเท่าที่จำเป็นได้บ้าง พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้หลายมาตรา ทั้งที่เป็นการทั่วไป เช่น ตามมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 สำหรับบทที่บัญญัติเป็นการเฉพาะได้บัญญัติไว้หลายมาตรา กล่าวคือ ตั้งแต่มาตรา 31 เป็นต้นไป จนถึงมาตรา 65 สำหรับกรณีตามปัญหานี้ซึ่งเป็นเรื่องสิทธิของบุคคลในการ	บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจการจัดการทรัพย์สิน หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29

	จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรานี้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินก็จริง แต่ก็อาจถูกจำกัดสิทธิโดยกฎหมายได้อีก แสดงให้เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลโดยทั่วไป รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 บัญญัติเฉพาะถึงสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับหลักทั่วไป แต่ก็ยอมให้จำกัดได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจำกัดโดยกฎหมายนั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิตามมาตรา 29 ไม่ได้ หากพิจารณาพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ถูกศาลพิพากษาพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด นั้น เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการตามกฎหมายเสมือนเป็นตัวแทนของลูกหนี้ หรือผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์ โดยการจัดการรวบรวมทรัพย์สิน แม้กระทั่งการติดตามทวงถาม ฟ้องร้องแทนลูกหนี้ เพื่อดำเนินการชำระหนี้ของลูกหนี้ให้เจ้าหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติในส่วนที่เป็นหนี้ แต่มิได้หมายถึงการจำกัดสิทธิการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ในกรณีอื่น ๆ ด้วย จึงเห็นว่า แม้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลายฯ จะบัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดังกล่าว ก็มิได้เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สินในสาระสำคัญ กล่าวคือ เฉพาะการจัดการเพื่อชำระหนี้ ซึ่งตามกฎหมาย ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อยู่แล้ว แต่ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ดังกล่าวให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานดำเนินการแทน หากจะพิจารณา ว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการจัดการของลูกหนี้ก็ตาม แต่กฎหมายคำนึงถึงหน้าที่ของลูกหนี้ และประโยชน์ของเจ้าหนี้รวมอยู่ด้วย จึงต้องให้เจ้าพนักงานเข้ามีส่วนในการจัดการเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลที่สั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด จึงเห็นว่า บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจ	

	การจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วนั้น นอกจากเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 48 แล้ว ยังไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 293 จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจการจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้แถลงด้วยวาจาก่อนลงมติและลงมติในประเด็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จำนวน 12 คน และลงมติให้ยกคำร้องจำนวน 2 คน (คือนายจุมพล ณ สงขลา และผู้ทำคำวินิจฉัย) ส่วนผู้ลงมติว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 ไม่มี ผู้ทำคำวินิจฉัย ซึ่งเป็นผู้ออกเสียงฝ่ายข้างน้อยจึงทำคำวินิจฉัย สรุปได้ดังนี้ เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดบุคคลใด เมื่อคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดยังไม่ถึงที่สุดมีการอุทธรณ์ฎีกาต่อไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็มีอำนาจตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 19 ถึง มาตรา 28 เข้าจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น แม้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48 ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่ก็มีบทยกเว้นว่า ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 19 ถึงมาตรา 28 บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น และประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงถือเป็นการจำกัดสิทธิ	ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

	ของลูกหนี้หลังจากศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายและเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง เพราะเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินโดยกฎหมายซึ่งเป็นบทยกเว้นของมาตราดังกล่าว เพราะการจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเป็นความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้และประชาชนทั่วไปอันเป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ไปก่อหนี้ได้อีก เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งก็มิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิดังกล่าวแต่อย่างใด แต่ตามคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้ ปรากฏว่าคดีของผู้ร้องยังอยู่ในขั้นสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 แม้มาตรา 19 จะบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ายึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ได้ก็ตาม แต่ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ยึดไว้ตาม มาตรา 19 กฎหมายก็ห้ามมิให้จำหน่ายจนกว่าจะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ดังนั้นการที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดตาม มาตรา 14 แล้ว แต่ยังมิได้สั่งให้ลูกหนี้ล้มละลาย บทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงยังไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่ลูกหนี้ได้เต็มที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ สิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจึงถูกจำกัดเฉพาะในการจัดการทรัพย์สินและการฟ้องร้องคดีตาม มาตรา 22 มาตรา 24 มาตรา 25 ซึ่งก็มีความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ส่วนสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของลูกหนี้ก็ยังไม่ถูกจำกัดจนหมดสิ้นไปเสียทีเดียว บทบัญญัติในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ในขั้นตอนการสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำร้อง คำร้องของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น วินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีผลในการจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ถูกฟ้องล้มละลาย รวมทั้งการจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน และสิทธิส่วนบุคคลล้มละลายที่อาจได้รับต่อไป	พระราชบัญญัติล้มละลาย

	ภายภาคหน้า นอกจากกฎหมายล้มละลายจะเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีล้มละลายแล้ว หากต่อมาศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาดย่อมมีผลเป็นการจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ถูกคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้นโดยผลของกฎหมาย และหากต่อมาผู้นั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย กฎหมายล้มละลายก็ยังบัญญัติให้บุคคลนั้นยังคงมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของตนเพื่อแบ่งชำระให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หากผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามกฎหมายล้มละลายก็ได้กำหนดโทษทางอาญา ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิส่วนบุคคลด้วย ดังนั้น กฎหมายล้มละลายจึงถือเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา 48 แล้ว เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินโดยทั่วไป ซึ่งมีข้อยกเว้นว่า การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และเมื่อพิจารณาถึงความมุ่งหมายของกฎหมายล้มละลายแล้ว แม้จะยอมรับกันว่ากฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิของบุคคลรวมทั้งจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ล้มละลายก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวแล้ว เห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สาธารณชนเป็นหลักใหญ่ รวมทั้งเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายรวมทั้งบุคคลทั่วไปด้วย จึงเป็นกฎหมายที่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ความในมาตรา 29 เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งได้แก่ สิทธิและเสรีภาพตามหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น แต่มาตรา 29 มีข้อยกเว้นว่า หากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ นั้น อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะก็สามารถกระทำได้ โดยการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะ	พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง

	ต้องอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะดังกล่าวเท่านั้นและกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านี้ ต้องเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยตามมาตรา 29 วรรคสอง เมื่อกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่ถูกฟ้องล้มละลาย แต่การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้เป็นกรณีที่บุคคลผู้ถูกจำกัดสิทธินั้น ถูกข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวจึงจะมีผลทำให้บุคคลนั้นถูกจำกัดสิทธิ ทั้งนี้เพราะกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสาธารณชน และเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ไปก่อหนี้ได้อีก ดังนั้น เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายแล้ว จึงเห็นว่าแม้กฎหมายล้มละลายจะเป็นกฎหมายที่มีผลในทางจำกัดสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตรา 29 ก็ตาม แต่กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายเฉพาะที่จำกัดสิทธิของบุคคลบางประเภทและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น มิใช่เป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิของบุคคลโดยทั่วไป จึงเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ความในวรรคสองของมาตรา 29 ได้อธิบายความหมายของกฎหมายที่มีผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งว่าหมายถึง เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีผลในการจำกัด สิทธิตามความในวรรคนี้ และการจำกัดสิทธิของกฎหมายล้มละลายมีผลบังคับแก่บุคคลผู้ถูกฟ้องล้มละลายทุกคน ไม่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง นอกจากนั้น หลักการของกฎหมายล้มละลายยังบัญญัติให้ความคุ้มครองในเรื่องการเฉลี่ยทรัพย์เพื่อแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ตามสัดส่วนเสมอกันทุกคน มิใช่เฉพาะแก่เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งเท่านั้น ทั้งที่ยังมีบทคุ้มครองลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดในหนี้ที่อาจยื่นขอรับชำระหนี้ได้ภายในกำหนดเวลาแต่เจ้าหนี้มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ซึ่งมีผลทำให้เจ้าหนี้ที่มิได้	

	ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้หมดสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ด้วย และที่กฎหมายล้มละลายไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง นั้น เนื่องจากกฎหมายล้มละลายได้ตราขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ จึงเข้าตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญ มาตรา 335 วรรคหนึ่ง (1) ที่มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง	
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า ผู้ร้องไม่ได้ระบุมาตรา แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่ผู้ร้องได้ถูกศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว จึงหมายความว่า มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด ผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีล้มละลายจึงตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 กฎหมายล้มละลายมีรากฐานมาจากกฎหมายลักษณะกู้หนี้ ซึ่งมีหลักการเร่งรัดหนี้สินจากลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะกู้หนี้ยืมเงิน ร.ศ. 110 ได้ปรากฏคำว่า “ล้มละลาย” ขึ้นในกฎหมายฉบับนี้เป็นโอกาสให้เจ้าหนี้ร้องต่อศาลให้ตั้งเจ้าพนักงานไปตามรวบรวมทรัพย์สินและบัญชีเพื่อชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นไป แต่จะกักขังหรือจำจองลูกหนี้ไม่ได้ เว้นแต่ลูกหนี้จะลบหนี้หรือยักย้ายทรัพย์ เมื่อเจ้าพนักงานจัดทำบัญชีเสนอต่อศาลให้ศาลแบ่งเฉลี่ยทรัพย์แก่เจ้าหนี้ตามส่วนมากหรือน้อย จากนั้นจึงพิพากษาให้ลูกหนี้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 127 บัญญัติวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องคดีล้มละลายว่าเจ้าหนี้เท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย และกำหนดจำนวนหนี้ว่าจะต้องเป็นหนี้จำนวน 1,000 บาท ขึ้นไป และเป็นหนี้ที่แน่	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดไม่ขัดหรือแย้ง

	นอนด้วย ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติล้มละลาย ร.ศ. 130 ออกประกาศใช้แทน โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ผู้สุจริตสามารถขอปลดจากล้มละลายได้ ทั้งมีโอกาสประนอมหนี้เพื่อเลิกคดีล้มละลาย พระราชบัญญัติฉบับนี้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักว่า ลูกหนี้ที่ถูกฟ้องให้ล้มละลายต้องเป็นบุคคลที่ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว และก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้ล้มละลายจะต้องมีการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลูกหนี้เสียชั้นหนึ่งก่อน และในขั้นตอนนี้ลูกหนี้สามารถประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ กระบวนการพิจารณาล้มละลายถือได้ว่าเป็นการพิจารณาคดีที่แตกต่างไปจากคดีแพ่ง เพราะกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายและประชาชนทั่วไปซึ่งอาจได้รับความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ และมีบทบัญญัติช่วยลูกหนี้สุจริตที่ก่อหนี้แล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ โดยให้ลูกหนี้ได้มีโอกาสหลุดพ้นจากหนี้โดยการประนอมหนี้ ปลดจากล้มละลาย และยกเลิกการล้มละลาย วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย มีดังนี้ (1) รวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (2) ให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้รวดเร็วขึ้น และเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่าคดีแพ่ง (3) ป้องกันมิให้เจ้าหนี้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กันอันไม่สมควร และเพื่อให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับส่วนแบ่งส่วนเฉลี่ยจากทรัพย์ของลูกหนี้โดยเสมอภาคกันตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ (4) ป้องกันมิให้ลูกหนี้ถูกบีบคั้น เร่งรัดหนี้สินด้วยความไม่เป็นธรรมโดยการกำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย และให้อำนาจศาลที่จะพิพากษายกฟ้องได้เมื่อมีเหตุ สมควร เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริต (5) ป้องกันมิให้ลูกหนี้มีโอกาสหลอกลวงฉ้อโกงต่อไปได้ง่าย และเพื่อลงโทษลูกหนี้ที่ทุจริต ปัญหาต่อไปว่า บทบัญญัติมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้ม	ต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง

	ละลาย พุทธศักราช 2483 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้ในมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ว่า " สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งหมายความว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ แต่ขอบเขตแห่งสิทธิในทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินอาจมีได้โดยมีกฎหมายบัญญัติไว้ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ได้บัญญัติว่า "ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมิชอบด้วยกฎหมาย" ดังนั้น เจ้าของทรัพย์จะมีสิทธิต่าง ๆ ในทรัพย์สินของตนภายใต้บังคับแห่งกฎหมายด้วย ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่รับรองว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะถูกจำกัดไม่ได้ เว้นแต่อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ซึ่งมาตรา 48 บัญญัติให้สิทธิในทรัพย์สินสามารถมีกฎหมายจำกัดสิทธิได้ จึงเห็นได้ว่า มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้แทนลูกหนี้ได้ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้และประชาชนทั่วไป เป็นการสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง และไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	

8. นายสุจิต บุญบงการ	รัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้ห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เว้นแต่มีกฎหมายเฉพาะที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว การจำกัดสิทธิและเสรีภาพทำได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้ ส่วนวรรคสองเป็นการขยายความกฎหมายเฉพาะที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นว่าต้องเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อใช้กับกรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเจาะจง และในกฎหมายเฉพาะนั้นต้องระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการออกกฎหมายดังกล่าวด้วย อย่างไรก็ตาม บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 335 ได้บัญญัติไว้ว่า วรรคสองและวรรคสามแห่งมาตรา 29 นี้ยังไม่ใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ส่วน มาตรา 48 เป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินโดยทั่วไป สิทธิดังกล่าวมีขอบเขตเพียงใดและการจำกัดมีได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ คือต้องมีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและจำกัดสิทธิเช่นว่านั้น ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ การกำหนดขอบเขตและการจำกัดสิทธิข้างต้นโดยกฎหมายทำได้มากน้อยเพียงใด รัฐสภาสามารถออกกฎหมายกำหนดขอบเขตและจำกัดสิทธิดังกล่าวโดยไม่มีข้อจำกัดได้หรือไม่ ในเรื่องนี้จำต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและใช้ระบบเศรษฐกิจเสรี ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ มาตรา 2 ที่บัญญัติว่า "ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข" และมาตรา 50 ที่บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม" ระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจเสรีมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งคือ หลักการบุคคลที่ให้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและกิจการธุรกิจและยอมรับในกลไกตลาดเสรี เป็นการยอมรับความสำคัญของปัจเจกชน ดังนั้น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ	พระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29

มาตรา 48 วรรคหนึ่ง จึงเป็นการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน อันถือว่าเป็นหลักการที่ให้บุคคลมีสิทธิดังกล่าว เมื่อถือเป็นหลักเช่นนี้แล้ว การออกกฎหมายมากำหนดขอบเขตหรือจำกัดสิทธิย่อมต้องมีข้อจำกัดเช่นกัน เพราะถ้ายอมให้รัฐสภาออกกฎหมายกำหนดขอบเขตและจำกัดสิทธิอย่างไรก็ได้ หลักการที่ให้บุคคลมีสิทธิในทรัพย์สินจะไม่มีความหมายแต่อย่างใด ดังนั้น การออกกฎหมายข้างต้นต้องเป็นไปตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 คือ ต้องเป็นกฎหมายเฉพาะและจำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธินั้น

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ได้แก่ มาตรา 14 และ มาตรา 22

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 บัญญัติว่า "ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 9 หรือ มาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง" ในการพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 และ มาตรา 10 นั้น คือพิจารณาเอาความจริงตามที่มาตรา 9 บัญญัติไว้ว่า "เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ (1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว (2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ (3) หนี้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม" และตามที่มาตรา 10 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 9 เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ (1) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์ที่เป็นหลักประกันและ (2) กล่าวในฟ้องว่าถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้

	ทั้งหลายหรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท” ส่วนมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บัญญัติว่า “เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจดังต่อไปนี้ (1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป (2) เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น (3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้” บทบัญญัติทั้ง มาตรา 14 และมาตรา 22 นั้นเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลใน ทรัพย์สิน โดยที่มาตรา 14 เป็นการให้อำนาจแก่ศาลที่จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด ก่อนที่จะถูกศาลสั่งเป็นบุคคลล้มละลาย และเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว มาตรา 22 ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ การจำกัดสิทธิข้างต้นเป็นการจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และกฎหมายดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 นั้นเป็นกฎหมายเฉพาะ คือเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อจำกัดสิทธิของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวเท่านั้น และเป็นกฎหมายที่ออกมาเท่าที่จำเป็น ดังในกรณีของมาตรา 14 และมาตรา 22 ที่ให้อำนาจศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ได้ก่อนล้มละลายนั้น และให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการทรัพย์สินเป็นความจำเป็น ถ้าไม่มีอำนาจเช่นนั้นลูกหนี้อาจดำเนินการจำหน่ายหรือโอนทรัพย์สินของตนให้ผู้อื่นอันจะทำให้การรวบรวมทรัพย์สินรวมทั้งสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้จะเป็นไปไม่ได้ วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายคือเพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ทั้งหลายให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และเพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ได้เร็วขึ้นและให้เจ้าหนี้ได้รับส่วนแบ่งจากทรัพย์สินของลูกหนี้อย่างเสมอภาคไม่มีเจ้าหนี้คนใดได้	

	เปรียบเสียเปรียบ จึงต้องบัญญัติให้ศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจข้างต้นตามมาตรา 14 และ มาตรา 22 ตามลำดับ นอกจากนี้มาตราทั้งสองยังหาได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในทรัพย์สินไม่ เพราะเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกสันนิษฐานว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัวเท่านั้น ส่วนสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นไม่ได้ถูกกระทบกระเทือนไปด้วย จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า แม้มาตรา 29 วรรคแรก จะบัญญัติห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ก็จริง แต่ในขณะเดียวกันบทบัญญัตินี้เอง ก็ได้กำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวย่อมจะกระทำได้ "โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย" จึงเห็นได้ว่า การห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยมาตรา 29 มิได้เป็นการบ่งห้ามโดยเด็ดขาด และถ้ากรณีใดอยู่ในข่ายของข้อยกเว้นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพก็ย่อมจะกระทำได้ตามวิธีการ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่มาตรา 29 วรรคแรกกำหนดไว้ดังนี้ (1) จะต้องมีอำนาจให้กระทำได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (2) จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น (3) จะต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพที่ถูกจำกัดนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติที่วางหลักการทั่วไปในการห้ามมิให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ พร้อมกับได้กำหนดวิธีการ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวไว้ด้วยในลักษณะกว้าง ๆ และเป็นการทั่วไป แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะกระทำได้หรือไม่ เพียงไร นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นการเฉพาะอีก	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินโดยเฉพาะ มาตรา 14 และมาตรา 22 เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 29

	ด้วย การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินนั้น รัฐธรรมนูญมีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 48 ซึ่งบัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง" ดังนั้น การจำกัดสิทธิดังกล่าว ในประเด็นที่ว่าจะกระทำได้เพียงไรและต้องเป็นไปตามวิธีการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขประการใดบ้างนั้น จึงย่อมต้องขึ้นอยู่กับข้อความในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญเป็นเกณฑ์ ซึ่งมาตรานี้ก็ได้บัญญัติไว้แต่เพียงสั้น ๆ ว่า "ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" ในคดีที่เป็นปัญหานี้ ผู้ร้องในฐานะจำเลยที่กำลังถูกฟ้องให้ล้มละลายได้คัดค้านการจำกัดสิทธิของตนโดยคำสั่งของศาลให้พิทักษ์ทรัพย์สิน และโดยอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วอำนาจของทั้งศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่างก็เป็นอำนาจที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ให้ไว้ตามมาตรา 14 และมาตรา 22 ตามลำดับ ดังนั้น การจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้อง จึงเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับข้อความในมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ "เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" อยู่แล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถึงแม้สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ของบุคคลที่เป็นลูกหนี้ซึ่งกำลังถูกฟ้องให้ล้มละลาย ย่อมสามารถถูกกำหนดหรือถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติล้มละลายนั่นเอง เพราะฉะนั้น มาตรา 14 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จึงเป็นการจำกัดสิทธิที่เป็นไปตามวิธีการข้อ (1) ข้างต้นที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญแล้ว สำหรับหลักเกณฑ์ ข้อ (2) ที่ว่าการจำกัดสิทธิจะต้องกระทำเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น มีข้อสังเกตว่า มาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญมิได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินไว้แต่อย่างไร ซึ่งในประเด็นนี้บทบัญญัติดังกล่าวมีข้อความที่แตกต่างไปจากมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญอีกหลายมาตรา เช่น มาตรา 36 ที่ว่าด้วยเสรีภาพใน	วรรคแรกและไม่ต้องด้วยมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ

	การเดินทางมาตรา 39 ที่ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ฯลฯ และมาตรา 50 ที่ว่าด้วยเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินซึ่งต่างจากสิทธิและเสรีภาพในเรื่องอื่นๆ อาจมีวัตถุประสงค์เป็นนานาประการที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา จึงเป็นการยากที่รัฐธรรมนูญจะกำหนดไว้ล่วงหน้าในลักษณะตายตัวและถาวรได้ ดังนั้น มาตรา 48 จึงมีเจตนาเปิดทางให้รัฐสภาสามารถกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิหรือจำกัดสิทธินี้ได้ตามที่รัฐสภาพิจารณาเห็นสมควรและสอดคล้องกับแนวความคิดและนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งยุคและสมัย และหลักเกณฑ์ข้อนี้ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคแรกจึงย่อมไม่มีผลใช้บังคับกับการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติล้มละลายก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง คือ การให้ความคุ้มครองและความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้บุคคลภายนอกผู้สุจริต และในตอนสุดท้ายก็แก่ตัวลูกหนี้เอง เพื่อให้บุคคลนี้สามารถเริ่มชีวิตและตั้งตัวใหม่ได้โดยปลอดจากภาระหนี้สินที่เคยมีอยู่อย่างล้นพ้นตัว เพื่อการนี้จึงจำเป็นต้องจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลผู้ตกเป็นลูกหนี้ในสภาวะเช่นว่านี้ และการจำกัดสิทธิดังกล่าวโดยมาตรา 14 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ก็มิได้กระทำเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นเพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กล่าวได้ เงื่อนไขประการสุดท้ายตามมาตรา 29 วรรคแรกของรัฐธรรมนูญ ห้ามมิให้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพมีผลกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำสั่งของศาลที่สั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ภายหลังที่ศาลได้ตรวจสอบพยานหลักฐานจนได้ความจริงแล้วว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว อันมีผลทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินแทนลูกหนี้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น ก็ยังมิได้กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิของลูกหนี้ เพราะภายใต้กฎหมายล้มละลายลูกหนี้ก็ยังคงเป็นผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินของตนและมีช่องทางที่จะกลับคืนเข้าสู่สถานภาพเดิมของตนได้อีก เช่น โดยวิธีการประนอมหนี้ และการปลดจากล้มละลาย เป็นต้น	

	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยเฉพาะมาตรา 14 และมาตรา 22 เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 29 วรรคแรกและไม่ต้องด้วยมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เห็นว่า กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีผลในการจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ถูกฟ้องล้มละลายรวมทั้งการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิที่บุคคลล้มละลายอาจได้รับต่อไปในภายภาคหน้า นอกจากกฎหมายล้มละลายจะเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีล้มละลายแล้ว หากต่อมาศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวหรือเด็ดขาด ย่อมมีผลเป็นการจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ถูกคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินโดยทั่วไปซึ่งมีข้อยกเว้นว่าการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิของบุคคลและจำกัดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้ล้มละลาย แต่เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สาธารณชนเป็นหลักใหญ่ และเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายรวมทั้งบุคคลทั่วไปด้วย ซึ่งเป็นกฎหมายที่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ซึ่งได้แก่ สิทธิและเสรีภาพตามหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น แต่มาตรา 29 มีข้อยกเว้นว่า หากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะ ก็สามารถกระทำได้ กล่าวคือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะ ต้องอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายเฉพาะเท่านั้น และกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้น ต้องเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็น	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48

	การทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วยตามมาตรา 29 วรรคสอง แม้ว่ากฎหมายล้มละลายจะเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่ถูกฟ้องล้มละลาย แต่การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ เป็นกรณีที่บุคคลผู้ถูกจำกัดสิทธินั้นถูกข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่า บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว จึงจะมีผลทำให้บุคคลนั้นถูกจำกัดสิทธิ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสาธารณชนและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ไปก่อหนี้ได้อีก ดังนั้น เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายเฉพาะ จึงเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง เพราะความในวรรคสองของมาตรา 29 ได้อธิบายความหมายของกฎหมายที่มีผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งว่าหมายถึงเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง..และการจำกัดสิทธิของกฎหมายล้มละลายมีผลบังคับแก่บุคคลผู้ถูกฟ้องล้มละลายทุกคน ไม่เฉพาะแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง กฎหมายล้มละลายไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายไว้ตามมาตรา 29 วรรคสอง เพราะกฎหมายล้มละลายฉบับนี้บัญญัติขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อยกเว้นตามมาตรา 335 ที่มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้..... ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญจึงเข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องเป็นไปตามมาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 22 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48	
11. นายอนันต์	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้อง (จำเลยที่ 1) ถูกจำกัดสิทธิการ	พระราช

เกตุวงศ์	จัดการทรัพย์สินของตนเองนั้น สืบเนื่องมาจากการที่ผู้ร้องเป็นลูกหนี้ที่ไม่ชำระหนี้และศาลพิจารณาแล้วปรากฏว่า จำเลยที่ 1 เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถใช้หนี้คืนแก่เจ้าหนี้ได้ ศาลจึงได้มีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์จำเลยที่ 1 เด็ดขาด ตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 14 และมาตรา 22 เพราะมาตรา 14 บัญญัติว่า "ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง" เมื่อกรณีนี้ศาลได้พิจารณาและมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด ประกอบกับศาลอุทธรณ์ได้พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นแล้ว สถานะของผู้ร้องนอกจากจะเป็นลูกหนี้แล้ว ยังเป็นจำเลยที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ตามสัญญาที่ได้ตกลงทำไว้ตั้งแต่ต้นตามกฎหมายอีกด้วย ถึงขั้นนี้ผู้ร้องจึงมิได้มีสถานะเป็นบุคคลโดยทั่วไปดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแล้ว แต่เป็นจำเลยที่มีหน้าที่จะต้องใช้หนี้ตามกฎหมาย เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงมีอำนาจตามมาตรา 22 อย่างสมบูรณ์แต่ผู้เดียว คือ "1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป 2) เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับจากผู้อื่น 3) ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้" ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลที่เป็นลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่ไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้เท่านั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48 ได้ เพราะผู้ร้องมิได้มีฐานะเหมือนบุคคลโดยทั่วไป แต่เป็นทั้งลูกหนี้จำเลย และถูกพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ทั้งยังมีคำพิพากษาของศาลให้ใช้หนี้แก่ลูกหนี้แล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา	บัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48 แต่อย่างใด

	48 ก็มิได้มีข้อยกเว้นไว้ให้ดังที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 44 มาตรา 45 และมาตรา 50 เป็นต้น จึงถือว่าเป็นการถูกต้องแล้วที่พระราชบัญญัติล้มละลายฯ ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ได้ตามมาตรา 14 โดยมาตรา 22 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองและเอื้อประโยชน์แก่ทั้งเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และประชาชนโดยทั่วไป รวมทั้งบุคคลผู้สุจริตที่ก่อหนี้แล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วย ดังนั้น แม้พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้จะจำกัดสิทธิของบุคคล แต่ก็จำกัดสิทธิเฉพาะบุคคลที่เป็นลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวที่ไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามกฎหมายเท่านั้น มิได้กระทบถึงสิทธิของบุคคลผู้บริสุทธิ์โดยทั่วไป จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48 แต่อย่างใด	
12. นายอมร รักษาสัตย์	ประเด็นสำคัญของคำร้องอยู่ที่ว่าการกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ทำให้ลูกหนี้ขาดสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของตน จึงน่าจะขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นประเด็นหลัก และมาตรา 4 และมาตรา 48 เป็นประเด็นรอง แม้ว่าคำร้องของผู้ร้องจะระบุว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 อันหมายถึงทั้งฉบับว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงขอพิจารณาเป็นลำดับไป ดังนี้ ในขั้นต้น เห็นว่าการที่ผู้ร้องกล่าวว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ทั้งฉบับ (เพราะมิได้ระบุมาตราไว้) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นการเคลือบคลุม เพราะกฎหมายฉบับนี้มีถึง 181 มาตรา จึงไม่ควรรับกรณีนี้ไว้พิจารณา แต่เมื่อต้องมาพิจารณาตามมติเสียงข้างมากของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ก็เห็นว่าผู้ร้องหมายความถึง หมวด 1 ส่วนที่ 1 มาตรา 22 – 24 เท่านั้น	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์

	จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 22 – 24 ของกฎหมายล้มละลายตัดสิทธิของลูกหนี้ในการบริหารทรัพย์สินของตนโดยสิ้นเชิง ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ร้องร้องว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นหลัก และมาตรา 4 และมาตรา 48 เป็นรอง จึงจะพิจารณาเฉพาะในส่วนนี้ก่อน การที่ผู้ร้องอ้างว่ากฎหมายล้มละลายโดยเฉพาะมาตรา 22 - 24 จะขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เห็นว่าผู้ร้องเข้าใจผิด เพราะมาตรา 29 เป็นการวางหลักทั่วไป (โดยไม่ระบุชนิดของสิทธิและเสรีภาพ) ว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะมีข้อยกเว้นที่จำกัดในวงแคบ โดยถ้อยคำที่ว่า "โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้....." ส่วนการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในกรณีอื่น ๆ อาจห้ามเด็ดขาดไม่ให้ทำได้เลย หรือให้ยกเว้นได้อย่างกว้างขวาง หรือยกเว้นด้วยเหตุอื่น เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากนั้นยกเว้นให้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการทรมานหรือโหดร้ายฯ จะกระทำมิได้เลย แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายประเภทการถูกจับกุม คุมขังฯ ทำได้ โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างกว้าง คือกฎหมายอะไรก็ได้ (รัฐธรรมนูญมาตรา 31 วรรคสอง และวรรคสาม วางข้อยกเว้นไว้ต่างกัน) ในกรณียกเว้นโดยเฉพาะตามมาตรา 29 มีตัวอย่าง เช่น มาตรา 36 วรรคหนึ่ง กำหนดหลักการ, และวรรคสอง กำหนดข้อยกเว้นเฉพาะ ดังนี้ "มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร (วรรคสอง) การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์" สรุปได้ว่า มาตรา 29 วางหลักทั่วไปโดยไม่ได้ระบุว่าสิทธิและเสรีภาพอะไรอันไม่ตรงกับประเด็นที่ผู้ร้องร้องขึ้น (เรื่องการจัดการทรัพย์สินที่ตนเป็นลูกหนี้ที่ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์) รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 บัญญัติว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	ทรัพย์ ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 หรือ มาตรา 4 และ มาตรา 48

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง" เป็นมาตราที่วางหลักทั่วไปไม่เจาะจงว่าสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดจะได้รับความคุ้มครองอย่างไรบ้าง ซึ่งต้องพิจารณาเป็นกรณีไป แต่มาตรา 22-24 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นมาตรการที่คุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ เจ้าหนี้ และประชาชนอย่างกว้างขวาง

รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้ยอมรับว่าบุคคลมีสิทธิในทรัพย์สิน แต่โดยที่ทรัพย์สินมีลักษณะกว้างขวางมาก และมีการขยายปริมาณ คุณภาพ ตลอดจนมีการละเมิดและการจัดการทรัพย์สินในรูปแบบต่างกัน เช่น ซื้อขาย กู้ยืม โอน จำนำ จำนอง มากมาย ดังนี้ จึงต้องยอมให้มีกฎหมายต่าง ๆ มากำหนดวิธีการคุ้มครอง, การวางขอบเขตและการจำกัดสิทธิอย่างละเอียด เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกือบทั้งหมดถือเป็นกฎหมายที่ออกมากำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิในทรัพย์สินนั่นเอง

เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดว่าสิทธิในทรัพย์สินอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมายใดก็ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จึงนำมาใช้ได้ ยิ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะเห็นว่า กฎหมายล้มละลายนี้มีรายละเอียดมาก (มีการแก้ไขเพิ่มเติมกันหลายครั้งให้เหมาะแก่กาลสมัย) และเป็นกฎหมายหลักที่ครอบคลุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของบุคคลในประเทศและในทางสากล ถ้าผู้มีทรัพย์สินทราบว่าลูกหนี้อาจจะก่อหนี้ได้ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ถูกควบคุมโดยวิธีการสั่งล้มละลาย ก็ไม่มีใครกล้าให้ใครกู้ยืมทรัพย์สินเลย

อนึ่ง กฎหมายล้มละลายนี้ ก็คุ้มครองทุกฝ่ายทั้งลูกหนี้ (อาจขอประนอมหนี้เมื่อใดก็ได้ที่ตนมีทรัพย์สินจะพอชำระหนี้ได้ในจำนวนที่เจ้าหนี้พอใจ), เจ้าหนี้ (ที่จะมั่นใจได้ว่ามีทางได้ทรัพย์สินคืนมาทั้งหมดหรือบางส่วน) และประชาชนทั่วไป (ที่อาจถูกบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่อยู่ในฐานะจะชำระหนี้มากู้ยืมได้อีก โดยเฉพาะกรณีประชาชนนำเงินไปฝากธนาคาร สถาบันการเงิน ซึ่ง

	ให้บุคคลเช่นนั้นมากู้ออกไป) จึงต้องนับว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความยุติธรรมแล้ว การกล่าวอ้างของลูกหนี้ว่ากฎหมายล้มละลายซึ่งมีกระบวนการพิทักษ์ทรัพย์เพื่อรวบรวมทรัพย์เอาไว้ชำระหนี้จนลูกหนี้เองบริหารทรัพย์สินของตนเองไม่ได้เป็นการขัดรัฐธรรมนูญมาตรา 48 นั้น เป็นการกล่าวอ้างที่เห็นแต่ได้ฝ่ายเดียว เพราะที่จริงแล้วตนก็ไม่ใช่บุคคลธรรมดาสามัญอยู่แล้วเมื่อทำตนเป็นลูกหนี้ของผู้อื่น จะไม่ให้เจ้าหนี้ตามมาทวงหนี้และมาติดตามดูว่าลูกหนี้มีทรัพย์สินอะไรบ้างที่พอจะขอให้ศาลสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มายึดไปขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ได้อย่างไร ถ้าไม่มีมาตรการพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้ก็ย่อมจะจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินที่ตนมีอยู่ออกไปจนหมด แล้วเจ้าหนี้จะมีโอกาสได้รับการชดใช้ได้อย่างไร รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 จึงต้องคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าหนี้ด้วย (ณ ที่นี้ เจ้าหนี้คือสถาบันการเงิน) การคุ้มครองสิทธิของสถาบันการเงินก็เป็นการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้นำเงินมาฝากนั่นเอง เมื่อพิเคราะห์เหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 หรือมาตรา 4 และมาตรา 48	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	บทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้หลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด ได้แก่ มาตรา 14 และมาตรา 22 จะเห็นได้ว่า มาตรา 14 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ปัญหามีว่า บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิ	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้" และ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า มาตรา 29 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักการว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ โดยมีข้อยกเว้นให้กระทำได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น เช่น การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรจะต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ ฯลฯ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 36 วรรคสอง* นอกจากนี้ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บังคับว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำได้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่งนั้น เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองซึ่งมีความหมายว่าบุคคลใดถูกล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวย่อมยกบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นต่อสู้ได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 48 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ขอบเขตและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมิได้กำหนดเงื่อนไขว่า การจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นจะกระทำได้เฉพาะเพื่อการใดซึ่งถือว่ามาตรา 48 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ยกเว้นหลักการตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจำกัดสิทธิ ดังนั้น รัฐจะตรากฎหมายจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นประการใดย่อมไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ	ธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง

	มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิ อย่างไรก็ตาม การตรากฎหมายจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของหลักการทั่วไปของมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ที่ว่า การจำกัดสิทธิจะกระทำได้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธินั้นไม่ได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่บทบัญญัติมาตรา 14 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียว เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในทรัพย์สินที่มีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินของลูกหนี้อันจะเกิดความเสียหายแก่สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ทั้งหลาย และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะลูกหนี้ยังคงเป็นเจ้าของทรัพย์สินของตนอยู่ และหากขายทรัพย์สินได้เงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้วมีเงินเหลืออยู่อีก เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องคืนให้ลูกหนี้ ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ย่อมเห็นได้ว่า มาตรา 14 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวทั้งสองมาตราไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน หมายความว่า บุคคลทุกคนสามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ โดยอำนาจแห่งเจ้าของกรรมสิทธิ์เจ้าของมีสิทธิที่จะจำหน่ายจ่ายโอน ได้ดอกผล ติดตามเอาคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ส่วนพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ที่จะใช้บังคับแก่คดีในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 14 และมาตรา 22 นั้น เป็นมาตรการและวิธีการที่จะดำเนินการบังคับคดีเอาแก่ลูกหนี้เป็นกฎหมายในส่วน	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 และมาตรา 22 ไม่ขัดหรือ

	วิธีสบัญญัติ ลูกหนี้ธรรมดา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดทรัพย์หรือบังคับคดีได้ จะต้องมีคำพิพากษาของศาล ศาลออกคำบังคับเมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามจึงจะขอหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปได้ แต่เนื่องจากคดีล้มละลายเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งโดยทั่วไป ซึ่งโดยผลของคดีล้มละลายย่อมกระทบต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวม กฎหมายจึงได้กำหนดมาตรการที่จะดำเนินการกับลูกหนี้ประเภทนี้เป็นพิเศษแตกต่างไปจากลูกหนี้ธรรมดาทั่ว ๆ ไป มาตรการในการรวบรวมทรัพย์สินและจำหน่ายทรัพย์สินมีขั้นตอนและรายละเอียดยุ่งยากซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 ได้อ้างเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมว่า เพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจได้ปรับปรุงกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้และเรื่องที่สำคัญอื่น ๆ อีกมาก เพื่อประโยชน์และความเป็นธรรมทั้งแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้ และก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายนั้น จึงชอบด้วยหลักการและเหตุผลแล้ว ถือไม่ได้ว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปก้าวก่ายในลักษณะขัดขวางหรือจำกัดสิทธิในฐานะที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 และมาตรา 22 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง	แย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล					
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง หรือไม่			**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว	
	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ยกคำร้อง	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ชอบด้วย รธน.)	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา			✓☆	✓☆	
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์			✓	✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓	
รวม	12		2	14	0

☆คำร้องของ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ให้ยกคำร้อง

15. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 15/2544 (วันที่ 26 เมษายน 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว (กรณีนายไพบูลย์ รัตนเศรษฐ์ ผู้ร้อง) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว (กรณีนายไพบูลย์ รัตนเศรษฐ์ ผู้ร้อง) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลอุทธรณ์ภาค 3 ส่งข้อโต้แย้ง ลงวันที่ 8 มกราคม 2544 ของนายไพบูลย์ รัตนเศรษฐ์ จำเลยในคดีล้มละลาย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สิน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ฟ้องนายไพบูลย์ รัตนเศรษฐ์ หรือยูฮง แซ่โซ เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดนครราชสีมา ขอให้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย 2) ศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2543 สั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 14 3) จำเลยอุทธรณ์คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดดังกล่าว และในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่า การที่ศาลจะใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 บังคับแก่คดีนี้ อาจจะเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยในการจัดการทรัพย์สินของตน จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งเป็นการที่ศาลจะใช้บท

		บัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ซึ่งยังมิได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จึงขอให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดี และการพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ (จำเลย) ไว้ชั่วคราว แล้วส่งคำร้องนี้ตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 4) ศาลจังหวัดนครราชสีมาเห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นการโต้แย้งดุลพินิจของศาลไม่ใช่โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่กรณีต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ให้ยกคำร้อง 5) จำเลยอุทธรณ์คำสั่งของศาลจังหวัดนครราชสีมาที่ให้ยกคำร้อง 6) ศาลอุทธรณ์ภาค 3 เห็นว่า การที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เป็นการยื่นคำร้องขณะคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ย่อมเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ที่จะมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องของจำเลยดังกล่าว จึงให้ยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องของจำเลย แต่เนื่องจากคดีนี้ได้ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 แล้ว เห็นสมควรสั่งคำร้องของจำเลย โดยไม่ต้องย้อนสำนวนคืนศาลชั้นต้น และเห็นว่า ควรให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและให้ส่งความเห็นตามคำร้องของจำเลยตามทางการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องดังกล่าวเป็นการร้องขอให้พิจารณาพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา

		29 วรรคหนึ่งหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 บัญญัติว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ"
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง มาตรา 48 วรรคหนึ่ง และมาตรา 268 2) พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2544	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้ยกคำร้อง (คะแนนเสียง 14 : 0) เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 2) เริ่มวันที่ ลงวันที่ 8 มกราคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 26 เมษายน 2544 รวม 3 เดือน 18 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 18 ก วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 19 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 26 เมษายน 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2544 (วันที่ 26 เมษายน 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ศาลอุทธรณ์ภาค 3 ส่งข้อโต้แย้งของนายไพบูลย์ รัตนเศรษฐ์ จำเลยในคดีล้มละลาย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สิน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยปัญหานี้แล้วว่า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ดังมีรายละเอียดปรากฏอยู่ ในคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 แล้ว ให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	เห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 14/2544 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2544 ไว้แล้วว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สิน หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงไม่ต้องวินิจฉัยอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
3. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 ว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด	ให้ยกคำร้อง

	แล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 บัญญัติว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ" จึงไม่ต้องวินิจฉัยอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
4. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นประเด็นเดียวกับที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลายดังกล่าวตราขึ้นเพื่อใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยเฉพาะในส่วนที่ให้อำนาจศาลในการสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด หรือสั่งยกฟ้องตามมาตรา 14 และให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการต่าง ๆ เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เพื่อรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ตามมาตรา 22 เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 335 (1) สามารถใช้บังคับต่อไปได้และพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ก็ได้กล่าวในคำปรารภว่าเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสองไว้แล้วโดยเฉพาะตามคำวินิจฉัยดังกล่าวได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวที่วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 นั้น ซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งตามคำขอให้วินิจฉัยในเรื่องนี้ด้วย จึงไม่จำต้องวินิจฉัยคำขอนี้ซ้ำอีก เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็น เด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐตาม	ให้ยกคำร้อง

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 268 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องเป็นการร้องขอให้พิจารณาพระราชบัญญัติล้มละลายพุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2544 ว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สิน หลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง และในคำวินิจฉัยส่วนตนของผู้ทำคำวินิจฉัยก็วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยคำร้องนี้ วินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
6. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องดังกล่าวเป็นการร้องขอให้พิจารณาพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้วว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่งและรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 บัญญัติว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ" จึงไม่จำต้องวินิจฉัยซ้ำอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
7. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับ	ให้ยกคำร้อง

	อำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงไม่ต้องวินิจฉัยซ้ำอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
8. นายสุจิต บุญบงการ	ปรากฏว่า ในขณะที่คำร้องดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สิน หลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง อันเป็นคำวินิจฉัยในประเด็นเดียวกับคำร้องข้างต้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 บัญญัติว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ" จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	ในช่วงเวลาที่ ผู้ร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 3 ส่งคำโต้แย้งของตนไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น ปรากฏว่า ยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นปัญหานี้ แต่หลังจากนั้นศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ซึ่งวินิจฉัยในประเด็นเดียวกันนี้ในคดีล้มละลายอีกคดีหนึ่งที่อยู่ระหว่างการพิพากษาของศาลฎีกาว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยเฉพาะมาตรา 14 และมาตรา 22 นั้นเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 29 วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญ โดยที่มาตรา 268 ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ" ประกอบกับข้อเท็จจริงใหม่ที่ว่าบัดนี้ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นปัญหาแล้วอันทำให้คำร้องของผู้ร้องไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญอีกต่อไปแล้ว จึงเห็นว่าไม่จำเป็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยประเด็น เดียวกันนี้ซ้ำอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง

10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย คือ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว คือคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 ซึ่งวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 22 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีก จึงให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องดังกล่าวข้างต้นนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยซ้ำอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
12. นายอมร รักษาสัตย์	ปรากฏว่าในระหว่างที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากที่ศาลสั่งให้มี การพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้วไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง แล้ว จึงมีผลผูกพันกรณีนี้ด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 จึงเห็นควรยกคำร้อง	ควรยกคำร้อง
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	โดยที่ผู้ทำคำวินิจฉัยนี้ได้วินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 (คำวินิจฉัยส่วนตน) ว่า มาตรา 14 และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้หลังจากที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และมาตรา 48 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมาย อย่างเดียวกันอีก ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
14. นายอุระ	พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วว่าพระราช	ให้

หวังอ้อมกลาง	บัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินหลังจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 14/2544 ลงวันที่ 26 เมษายน 2544 จึงไม่จำต้องพิจารณาวินิจฉัยอีก จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ยกคำร้อง

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ในส่วนที่กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนที่ศาลจะพิพากษาให้ล้มละลาย เป็นการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ในการจัดการทรัพย์สินขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** ยกคำร้อง	
	ยกคำร้อง☆ / ไม่ขัด	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ยกคำร้อง☆/ไม่ขัด (ชอบด้วย รธน.)	ขัด (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	14	0	14	0

☆เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 14/2544

16. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 16/2544 (วันที่ 2 พฤษภาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลแพ่งกรุงเทพได้ส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ของจำเลย (นายธนิต ธนทิตย์ กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และรัฐธรรมนูญ หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ขอให้ส่งปัญหาข้อกฎหมายให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สรุปได้ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มีบทบัญญัติที่ตัดรอนสิทธิของบุคคลทั่วไป และขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ โดยต่างบัญญัติว่า "การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"

		ทั้ง ๆ ที่การโอนหนี้ของผู้ร้องเป็นการโอนหนี้ อันจะต้องพึงชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือย่อมไม่สมบูรณ์ และการโอนหนี้ดังกล่าวจะยกขึ้นมาต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ยินยอม ซึ่งมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 แล้ว ฉะนั้น บทบัญญัติดังกล่าวในพระราชกำหนดทั้งสองฉบับ จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 2) อนึ่ง แม้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จะบัญญัติว่า พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ผู้ร้องเห็นว่า แท้จริงแล้วบทบัญญัติดังกล่าว คุ้มครองเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มิใช่ให้รัฐออกกฎหมายตัดรอนสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชนทั่วไป นอกจากนั้น ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง ยังบัญญัติย้ำว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความมั่นคงของรัฐและเศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ ไม่มีข้อความใดกล่าวถึงหนี้ระหว่างบุคคลต่อบุคคล และหรือดำเนินกิจการค้าระหว่างบุคคลต่อบุคคล รวมตลอดถึงการโอนหนี้ หรือเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ฉะนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ จึงไม่อาจบัญญัติข้อความเพื่อตัดรอนสิทธิของผู้ร้อง 3) ผู้ร้องยังเห็นอีกว่า บทบัญญัติของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ถือเสมือนหนึ่งว่า ให้ผู้ที่สวมสิทธิเข้าเป็นโจทก์มีสิทธิรื้อฟื้นพิจารณาคดีใหม่ได้ นอกจากนั้น ยังทำให้ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความเสียเปรียบในการต่อสู้คดีเพราะถูกจำกัดสิทธิมิให้มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าสวมสิทธิเป็น

		คู่ความแทนโจทก์ในคดีเดิม ถือได้ว่าเป็นการแทรกแซง และหรือตัดรอนอำนาจของศาลที่จะดำเนินกระบวนพิจารณา อันขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉะนั้น จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 4) ผู้ร้องเห็นเพิ่มเติมว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง มิได้ให้อำนาจแก่รัฐในการตราพระราชกำหนดใด ๆ เพื่อตัดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหรือบุคคลทั่วไป ยิ่งกว่านั้นหากพิเคราะห์ถึงเหตุผลและคำปรารภของพระราชกำหนดที่กล่าวมาแล้วก็เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน การที่บทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าวล่วงไปถึงการยกเว้นการบอกกล่าวการโอนหนี้ให้แก่ลูกหนี้ และกำหนดให้ผู้รับโอนกิจการนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้วถามค้านพยานที่สืบมาแล้วและคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ จึงหาใช่เป็นการตรากฎหมายเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนไม่ แท้จริงแล้วบทบัญญัติดังกล่าวกลับเป็นผลร้ายแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไป แต่เป็นประโยชน์แก่สถาบันการเงินเพียงไม่กี่แห่ง ฉะนั้น การตราพระราชกำหนดดังกล่าว ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 4) ธนาคารไทยธนาคารฯ ซึ่งสวมสิทธิแทนบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจฯ โจทก์เดิมยื่นคำแถลงคัดค้านคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ส่งข้อกฎหมายให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ 5) ศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีนี้คู่ความโต้แย้งว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 และเมื่อยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงส่งเรื่องดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	มีประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประเด็นที่ 1 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 หรือไม่ ประเด็นที่ 2 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือไม่ ประเด็นที่ 3 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ ประเด็นที่ 4 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาประเด็นที่ 1 และประเด็นที่ 2 แล้วเห็นว่า แม้คำร้องของผู้ร้องจะมีประเด็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี กับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 และพระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้ เพราะผู้ร้องหรือคู่ความมิได้โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

		ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาประเด็นที่ 3 แล้วเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี" วรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้อง ในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ บัญญัติว่า "ในการควบกิจการของบริษัทหรือโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงิน ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น" ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า เป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยปราศจากอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามหลักกฎหมายของการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น การทำได้ 2 วิธี คือ โอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญา ซึ่งเป็นผลของนิติกรรม และการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นนั้น ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

		308 วรรคสอง ลูกหนี้มิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ นอกจากนั้น ในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ได้ระบุถึงเหตุผลในการตราว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณี จำเป็นต้องกระทำโดยการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว และโดยที่ธุรกิจการเงินในปัจจุบันอยู่ในภาวะซบเซาจำต้องแก้ไขโดยเร็ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ความในมาตรา 67 ตรี จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ซึ่งเป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของบริษัทเดิมรวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ จึงเห็นได้ว่า ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้น ผู้ร้องในฐานะลูกหนี้ชอบที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เมื่อหนี้นั้นได้โอนไปโดยผลของกฎหมาย ลูกหนี้ก็จะต้องไปชำระหนี้ดังกล่าวแก่เจ้าหนี้ผู้รับโอนนั้นด้วย ลูกหนี้จึงไม่มีสิทธิใด ๆ ต่อเจ้าหนี้ มีแต่หน้าที่ที่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้นั้น และในการตราพระราชกำหนดดังกล่าว มีเหตุผลในการตราเช่นเดียวกันกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 สาระของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง

		ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาประเด็นที่ 4 แล้วเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด หรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่น หรือสถาบันการเงินต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้วให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" ส่วนมาตรา 38 สัตต บัญญัติว่า "ในการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน หรือโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับดอนกิจการแล้วแต่กรณีเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น" การที่ผู้ร้องเห็นว่า สองมาตรานี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และ มาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง นั้น ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด และมาตรา 67 ฉ เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของสถาบัน

		การเงินเดิม รวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นได้ ลูกหนี้ก็มิได้เสียสิทธิใดๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ โดยมีนัยเช่นเดียวกันกับประเด็นที่ 3 ดังกล่าวข้างต้น โดยที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเฉพาะซึ่งมีเหตุผลในการตราว่าการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เพื่อให้เกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง จำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนกิจการระหว่างกัน หรือกับสถาบันการเงินอื่นได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน อันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 มาตรา 50 วรรคสอง และมาตรา 264 2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 และมาตรา 308 วรรคสอง 3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ 4) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (คะแนนเสียง 13 : 0) 2) เริ่มวันที่ 19 สิงหาคม 2542 แล้วเสร็จ วันที่ 2 พฤษภาคม 2544 รวม 1 ปี 8 เดือน 13 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 27 ก วันที่ 28 มีนาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 26 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 2 พฤษภาคม 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2544 (วันที่ 2 พฤษภาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายธนิต ธนทิตย์ กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณี พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> **พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่**

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> **พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	**1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** **"<u>มาตรา 6</u> รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"** **"<u>มาตรา 35</u> บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน** **บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถาน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"** **"<u>มาตรา 48</u> สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ** **การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของบุคคลใน**	

	การสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” “<u>มาตรา 50</u> บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน” 2. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 “<u>มาตรา 67 ตรี</u> การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” 3. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 “<u>มาตรา 38 ตรี</u> การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี	

	เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" "<u>มาตรา 38 สัตต</u> ในการควบกิจการของธนาคารพาณิชย์เข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน หรือโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการ แล้วแต่กรณี เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้วถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น" 4. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 "<u>มาตรา 67 ฉ</u> ในการควบกิจการของบริษัทหรือโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงิน ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น"	

	5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ **"<u>มาตรา 306</u> การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้ จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ** **ถ้าลูกหนี้ทำให้พอแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว หรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซร้ ลูกหนี้นั้นก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้"** **"<u>มาตรา 308</u> ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวมาในมาตรา 306 โดยมิได้อิดเอื้อน ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะระงับหนี้นั้นลูกหนี้ได้ใช้เงินให้แก่ผู้โอนไปไซร้ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้นก็ได้ หรือถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้นลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้นั้นมิได้ก่อขึ้นเลยก็ได้** **ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใดก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซร้ ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น"** <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคหนึ่ง วรรคสอง และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ

	มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น เห็นว่า มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นนี้ เป็นการโอนกิจการโดยมีเงื่อนไขว่าต้อง (1) เป็นการโอนให้แก่สถาบันการเงิน (2) ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และ (3) ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดี มาตรา 67 ฉ เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของบริษัทเดิมรวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดง และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นได้ ในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ทั้งสองครั้งนี้ มีเหตุผลว่า พระราชบัญญัติฯ ยังขาดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณี จำเป็นต้องกระทำโดยรีบด่วนเพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว และโดยที่ธุรกิจการเงินในปัจจุบันอยู่ในภาวะซบเซา จำต้องแก้ไขโดยเร็ว เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นโดยรีบด่วน ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 วรรคหนึ่ง และมาตรา 50 วรรคสอง และได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นตามมาตรา 29 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 335 (1) ไว้ในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 แล้ว อีกทั้งมาตรา 67 ตรี และมาตรา 67 ฉ นี้ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี วรรคหนึ่ง รวม	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม

	ทั้งมาตรา 38 สัตต ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า สองมาตรานี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และ 50 วรรคสองนั้น เห็นว่า มาตรา 38 ตรี การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด หรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่น หรือสถาบันการเงินนี้ เป็นการโอนกิจการโดยมีเงื่อนไขว่า ต้อง (1) เป็นการโอนให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่น หรือสถาบันการเงิน (2) ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และ (3) ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดี มาตรา 38 สัตต เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือที่รับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของบริษัทเดิม รวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดง และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นได้ การที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเฉพาะซึ่งมีเหตุผลในการตรานี้ว่าโดยที่การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง จำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนกิจการระหว่างกัน หรือกับสถาบันการเงินอื่นได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน อันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง และได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นตามมาตรา 29 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 335 (1) ไว้ในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 แล้ว อีกทั้งมาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต นี้ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟอง	พระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	ซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ตามที่ผู้ร้องได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าว กำหนดให้การควบกิจการและการโอนกิจการของบริษัททั้งหมด หรือแต่บางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และเมื่อได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าตามหลักกฎหมายของการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น กระทำได้สองวิธีคือ โดยผลของนิติกรรม คือ โอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญา และการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ดังนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ซึ่งกำหนดหลักไว้ว่า เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการไม่ต้องบอกกล่าวการโอนหนี้ไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นได้ว่าลูกหนี้มิได้เสื่อมเสียสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ แต่	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	ประการใด การที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ เป็นบทบัญญัติที่ถือเสมือนว่าให้ผู้ที่สวมสิทธิเข้าเป็นโจทก์มีสิทธิรื้อฟื้นคดีใหม่ได้ รวมทั้งยังทำให้ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความเสียเปรียบในการต่อสู้ เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และขัดต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันตามมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น มาตรา 88, 89, 117 และ 119 มิใช่บทบัญญัติเด็ดขาดว่าเมื่อสืบพยานหลักฐานใด ๆ ไปแล้ว หรือพ้นเวลาที่จะสืบพยานหลักฐานแล้วจะนำพยานหลักฐานใด ๆ มาสืบอีกไม่ได้ กล่าวคือ ศาลอาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้นำพยานมาสืบหรือรับฟังพยานหลักฐานได้ ฉะนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวในมาตรา 38 จัตวา และมาตรา 67 ฉ ที่ให้ผู้สวมสิทธินำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านพยานเอกสารที่ยื่นไว้ ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว หรือคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ จึงมิใช่บทบัญญัติที่ตัดรอนหรือแทรกแซงอำนาจศาลตามที่ผู้ร้องอ้าง เพราะผู้ร้องเองก็ยังมีสิทธิเท่ากับโจทก์ในการซักค้านโจทก์ ผู้สวมสิทธิได้ทุกกรณี เมื่อโจทก์นำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงต่อศาล ส่วนประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดดังกล่าว ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 50 หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามเหตุผลในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวนี้ ตราขึ้นด้วยความจำเป็นรีบด่วนเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 50 วรรคสอง ได้บัญญัติรับรองไว้ ทั้งมิได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการต่อสู้คดีแต่ประการใด นอกจากนั้น พระราชกำหนดนี้บังคับให้มีการควบกิจการของฝ่ายเจ้าหนี้ เพราะฉะนั้นหากจะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบ	

	อาชีพ ตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ก็น่าจะเป็นการจำกัดเสรีภาพของเจ้าหนี้ ไม่ใช่กฎหมายที่จะใช้บังคับกับผู้ร้องซึ่งเป็นลูกหนี้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
4. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคหนึ่งและวรรคสอง รวมทั้งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ แล้วเห็นว่า บทบัญญัติตามพระราชกำหนดดังกล่าวทั้งสองมาตรานั้น เป็นบทบัญญัติพิเศษ มีความมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนซึ่งต้องกระทำโดยเร่งด่วน รวดเร็ว จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมายทั่วไป เพราะเป็นกรณีที่จำเป็นในการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็มิได้ตัดสิทธิของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต่อสู้คดีได้ สำหรับการโอนกิจการหรือการควบกิจการก็มิได้ทำให้ลูกหนี้ต้องเสียเปรียบเจ้าหนี้จะเป็นใคร ลูกหนี้ก็มีหน้าที่ต้องชำระหนี้อยู่แล้ว จะอ้างว่าการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ทำให้ลูกหนี้ต้องเสียประโยชน์หาได้ไม่ เพราะลูกหนี้มีสิทธิต่อสู้เจ้าหนี้เดิมได้อย่างไร ก็สามารถยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้คนใหม่ได้เสมอ รัฐธรรมนูญ	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	พิจารณารัฐธรรมนูญ 3 มาตรา คือ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และแข่งขันโดยเสรี แต่ทั้งนี้อาจถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายได้ นอกจากนี้ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการใด ๆ จะต้องกระทำโดยกฎหมายและต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศฯ ตามความจำเป็น เพื่อป้องกันการผูกขาดหรือเพื่อขจัดความไม่เป็นธรรมด้วย หากจะพิจารณาว่า พระราชกำหนดดังกล่าว มาตรา 67 ตรี และมาตรา 67 ฉ ขัดต่อรัฐธรรมนูญที่บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น สิทธิของบุคคลในการอยู่อาศัย การครอบครองเคหสถาน ในทรัพย์สิน หรือการมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ก็หาได้ไม่เพราะพระราชกำหนดซึ่งเป็นกฎหมายได้บัญญัติยกเว้นโดยให้อำนาจในการดำเนินการของผู้รับโอนหรือเจ้าหนี้ ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ของลูกหนี้ และลูกหนี้มีหน้าที่จะต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้เดิมหรือเจ้าหนี้ใหม่ที่รับโอนกิจการหรือที่ควบกิจการเข้าด้วยกัน สำหรับการดำเนินคดีในศาลโดยเจ้าหนี้เดิมมีสิทธิอย่างไร ก็รับช่วงมาเท่านั้น ในส่วนที่ให้อำนาจเจ้าหนี้ใหม่ดำเนินกระบวนพิจารณาเพิ่มเติมได้อีกบ้างในบางกรณีนั้นก็เพื่อให้โอกาสแก่เจ้าหนี้รายใหม่ได้มีส่วนในการเรียกร้องตามสิทธิของเจ้าหนี้บ้างในบางกรณี แต่ก็ไม่ทำให้สิทธิของลูกหนี้ถูกลิดรอนแต่อย่างใด จึงเห็นว่า บทบัญญัติตามพระราชกำหนดดังกล่าว มาตรา 67 ตรี และมาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต แล้ว เห็นว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าวได้บัญญัติถึงการโอนและการควบกิจการของธนาคาร	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราช

	พาณิชย์ หรือสถาบันการเงิน เพื่อความรวดเร็วจึงไม่จำเป็นต้องบอกกล่าว หรือขอรับความเห็นชอบจากลูกหนี้ก่อน ถ้าหากต้องมีการฟ้องและคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลก็บัญญัติให้อำนาจธนาคารหรือสถาบันการเงินที่รับโอนกิจการ หรือที่ควบกิจการเข้าด้วยกัน มีสิทธิดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลได้รวมทั้งการคัดค้านการถามค้านพยานหลักฐานได้ ถ้าถึงชั้นบังคับคดีก็เข้าเป็นเจ้าหนี้ตามผลของคดีนั้นได้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าว ได้บัญญัติในลักษณะเดียวกันกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ตามที่ได้วินิจฉัยข้างต้นแล้วว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ดังนั้น สำหรับประเด็นปัญหานี้ จึงเห็นว่าพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ด้วยเช่นเดียวกัน จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ส่วนคำขออื่นนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ จึงให้ยกเสีย	บัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ปัญหาเกี่ยวกับมาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มีข้อความเช่นเดียวกับบทบัญญัติพระ	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราช

	ราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี วรรคสอง จึงจะวินิจฉัยมาตราทั้งสองในพระราชกำหนดทั้งสองฉบับรวมกันไป บทบัญญัติในมาตรานี้ ผู้ร้องโต้แย้งว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยปราศจากอำนาจตามรัฐธรรมนูญ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา 6 โดยอ้างเหตุผลสนับสนุนว่าการโอนหนี้ของผู้ร้องเป็นการโอนหนี้อันจะต้องพึงชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือย่อมไม่สมบูรณ์และการโอนหนี้ดังกล่าวจะยกขึ้นมาต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้ยินยอมตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น บทบัญญัติ มาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนด จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดและบทบัญญัติมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติลักษณะสำคัญที่มีความหมายเหมือนกันว่า การโอนตามมาตรา 67 ตรี บัญญัติว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการ ฯลฯ ส่วนการโอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 บัญญัติว่าเป็นการโอนหนี้ ฯลฯ ที่กล่าวว่าการโอนตามกฎหมายทั้งสองกรณีมีความหมายเหมือนกันก็คือ การโอนสิทธิเรียกร้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเจ้าหนี้คือเจ้าหนี้ตกลงโอนสิทธิเรียกร้องหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโอนหนี้ให้บุคคลภายนอกเข้ามาเป็นเจ้าหนี้แทน หนี้นั้นมีบุคคลสองฝ่ายคือเจ้าหนี้กับลูกหนี้ แต่เกี่ยวกับตัวลูกหนี้นั้นลูกหนี้จะโอนหนี้คือให้บุคคลภายนอกมาเป็นลูกหนี้แทนตนไม่อาจทำได้ เพราะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ไม่ได้ระบุถึงการโอนสิทธิเรียกร้องทางด้านลูกหนี้ไว้ ดังนั้น การโอนสิทธิเรียกร้องทางด้านลูกหนี้คือลูกหนี้ได้ตกลงโอนหนี้ซึ่งตนเป็นลูกหนี้ให้บุคคลภายนอกไม่ได้ นอกจากว่าตัวเจ้าหนี้ได้ยินยอมด้วย ซึ่งการโอนสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้โอนนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ว่าลูกหนี้จะต้องยินยอมด้วยแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะในหนี้ทุกรายจะต้อง	บัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	มีตัวลูกหนี้โดยเฉพาะเจาะจงว่าเป็นใคร ส่วนตัวเจ้าหนี้นั้นอาจจะไม่ปรากฏโดยเฉพาะเจาะจงว่าเป็นใครก็ได้ ดังนั้น การโอนสิทธิเรียกร้องตาม มาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดหรือการโอนหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้งสองกรณีจึงเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดบัญญัติว่า การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการของเจ้าหนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้สองคล้องกับการโอนกิจการระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันหรือสถาบันการเงินกับธนาคารพาณิชย์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเห็นชอบในโครงการโอนกิจการแล้ว เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการหรือโอนกิจการได้โดยรวดเร็ว อันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้กฎหมาย และในขณะเดียวกันสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ก็สามารถควบกิจการและโอนกิจการได้ด้วย การที่ได้ตราพระราชกำหนดแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวตาม มาตรา 67 ตรี ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับการแก้ไขพระราชกำหนดว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ มาตรา 38 ตรี เพื่อให้การควบกิจการหรือโอนกิจการระหว่างธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินตามกฎหมายทั้งสองฉบับให้มีความสอดคล้องกันซึ่งเป็นนโยบายทางการเงินของรัฐบาล ดังนั้น การที่รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้วจึงเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเงินของประเทศ ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างได้ว่าข้อความใน มาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรี แห่งพระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ได้ ข้อเท็จจริงตามคำบรรยายฟ้องของโจทก์ที่ฟ้องจำเลยผู้ร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ได้ความว่าจำเลย ผู้ร้องเป็นลูกหนี้ร่วมกับ	

	บริษัทเงินทุนพานิช จำกัด โดยจำเลยผู้ร้องเป็นผู้ทำสัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองเป็นประกันการกู้ยืมเงินและการขาดลดตั๋วเงินของบริษัท เงินทุนพานิช จำกัด ซึ่งได้ขอกู้ยืมเงินจากโจทก์โดยจำเลยผู้ร้องตกลงยอมร่วมรับผิดกับบริษัท เงินทุนพานิช จำกัด บริษัท เงินทุนพานิช จำกัด เป็นลูกหนี้โจทก์ประมาณ 200,000,000 บาทเศษ โดยมีจำเลยผู้ร้องเป็นผู้ค้ำประกันและจำนองที่ดินเป็นประกันในฐานะลูกหนี้ร่วม แต่บริษัท เงินทุนพานิช จำกัด ผิดนัดผิดสัญญาไม่ชำระหนี้แก่โจทก์ และต่อมา บริษัทเงินทุน พานิช จำกัด ถูกผู้มีชื่อฟ้องล้มละลายและถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โจทก์ใช้สิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่บริษัท เงินทุนพานิช จำกัด ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ศาลได้สั่งให้โจทก์ได้รับชำระหนี้บางส่วนแล้ว แต่โจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของบริษัท เงินทุนพานิช จำกัด ผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โจทก์จึงได้ฟ้องจำเลยผู้ร้องให้ชำระหนี้แก่โจทก์ในฐานะที่จำเลยผู้ร้องเป็นลูกหนี้ร่วมกับบริษัท เงินทุนพานิช จำกัด ต่อมาธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ขอเข้าสวมสิทธิเป็นโจทก์แทนที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) โจทก์ในคดีนี้ โดยอ้างว่าได้รับความเห็นชอบในโครงการรวมกิจการระหว่างบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) โจทก์ กับธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ผู้ขอเข้าสวมสิทธิเป็นโจทก์แทนที่ตามโครงการรวมกิจการที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว โดยพระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าว มาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรี ได้บัญญัติให้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีจึงเป็นเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจจำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของจำเลยผู้ร้องไปยังธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ผู้ขอเข้าสวมสิทธิแทนที่โจทก์โดยมาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรี ของพระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวได้บัญญัติข้อความเหมือนกันว่า การโอนสิทธิเรียก	

	ร้องดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนสิทธิของจำเลยผู้ร้องซึ่งเป็นลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การโอนสิทธิเรียกร้องของโจทก์จึงไม่ทำให้จำเลยผู้ร้องต้องเสียหายหรือเสียเปรียบในการต่อสู้คดีกับธนาคารไทยธนาคารจำกัด (มหาชน) ผู้รับโอนซึ่งเป็นผู้ขอเข้าสวมสิทธิแทนโจทก์แต่อย่างไร เพราะมาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรี ได้บัญญัติว่า การโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้คือจำเลยผู้ร้องที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง ขึ้นต่อสู้ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ผู้รับโอน ดังนั้น จำเลยผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิจะอ้างว่ามาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรีของพระราชกำหนดทั้งสองฉบับขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 ได้ เพราะจำเลยผู้ร้องยังคงมีสิทธิต่อสู้คดีตามกฎหมายทุกประการไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามาตรา 67 ตรี และมาตรา 38 ตรี แห่งพระราชกำหนดทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 มาตรา 50 จึงฟังไม่ขึ้น <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> บทบัญญัติในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 สัตต ผู้ร้องโต้แย้งว่าบทบัญญัติเช่นนี้ย่อมถือเสมือนหนึ่งว่าให้ผู้ที่สวมสิทธิเข้าเป็นโจทก์มีสิทธิรื้อฟื้นพิจารณาคดีใหม่ได้ นอกจากนั้นยังทำให้ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความเสียเปรียบในการต่อสู้คดีเพราะถูกจำกัดสิทธิมิให้มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ในคดีเดิม ถือได้ว่าเป็นการแทรกแซงหรือตัดรอนอำนาจศาลที่จะดำเนินกระบวนพิจารณาอันขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉะนั้น จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 เห็นว่า หลักการของ มาตรา 67 ฉ และมาตรา 38 สัตต แห่งพระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นหลักการเดียวกับมาตรา 57 และมาตรา 58 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเฉพาะมาตรา 58 บัญญัติว่า ผู้ร้องสอดมีสิทธิ	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	เสมือนหนึ่งว่าตนได้ฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่ ซึ่งโดยเฉพาะผู้ร้องสอดอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้ ถามค้านพยานที่ได้สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วก่อนที่ตนได้ร้องสอด เพียงแต่ในมาตรา 67 ฉ และมาตรา 38 สัตต เรียกว่า เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนแต่มาตรา 58 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรียกว่า ผู้ร้องสอด ดังนั้น ที่มาตรา 67 ฉ และมาตรา 38 สัตต แห่งพระราชกำหนดทั้งสองฉบับได้กำหนดสิทธิของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการแล้วแต่กรณี เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโดยกำหนดให้มีสิทธิต่าง ๆ ในการดำเนินกระบวนพิจารณาเสมือนหนึ่งว่าตนได้ฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ร้องสอดในมาตรา 58 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงถือไม่ได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และมิใช่เป็นการแทรกแซงหรือตัดรอนอำนาจศาลที่จะดำเนินกระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่ประการใด เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 67 ฉ และมาตรา 38 สัตต แห่งพระราชกำหนดทั้งสองฉบับให้สิทธิแก่สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ที่ควบกิจการมีสิทธิที่จะขอสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ที่เป็นคู่ความในขณะฟ้องคดีบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ผู้รับโอนกิจการจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) ผู้กำลังเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยผู้ร้องเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล จึงมีอำนาจใช้สิทธิดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ขอเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) ได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามหลักทั่วไปในการร้องสอดกล่าวคือต้องมีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลบุคคลที่ไม่ได้เป็นคู่ความมาแต่แรกย่อมมีสิทธิร้องสอดเข้ามาแทนที่บุคคลที่เป็นคู่ความอยู่ก่อนในศาลชั้นต้นได้.	

	การที่มาตรา 67 ฉ และมาตรา 38 สัตต กำหนดสิทธิให้แก่ผู้ขอเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ร้องสอดซึ่งเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาส่วนหนึ่งก็เพื่อให้ข้อพิพาทในคดีได้มีการพิจารณาเสร็จสิ้นพร้อมกันโดยรวดเร็ว โดยมิได้ทำให้จำเลยผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีเดิมอยู่ในฐานะต้องเสียเปรียบในการต่อสู้คดีแต่ประการใด เพราะยังอยู่ในขั้นตอนระหว่างสืบพยานโจทก์ จำเลยผู้ร้องยังมีสิทธินำพยานหลักฐานมานำสืบหักล้างต่อสู้คดีโจทก์ได้ จำเลยผู้ร้องจึงไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิมิให้มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนที่โจทก์แต่ประการใด และมิใช่เป็นบทบัญญัติที่เป็นการแทรกแซงหรือตัดรอนอำนาจศาลที่จะดำเนินกระบวนพิจารณา อันขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามข้ออ้างของจำเลยผู้ร้องแต่ประการใด ดังนั้น ข้ออ้างของจำเลยผู้ร้องจึงฟังไม่ขึ้น คดีไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อโต้แย้งอื่น ๆ ของจำเลยผู้ร้องอีกต่อไป จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ให้ยกคำร้อง	
6. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคหนึ่ง และวรรคสอง รวมทั้งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ แล้ว เห็นว่า การที่ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยปราศจากอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้ว	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	เห็นว่า ตามหลักกฎหมายของการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น กระทำได้ 2 วิธี คือ โอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญา ซึ่งเป็นผลของนิติกรรมและการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นนั้น ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง ลูกหนี้มิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่กฎหมายนี้ นอกจากนั้น ในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ได้ระบุถึงเหตุผลในการตราว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณีจำเป็นต้องกระทำโดยการเร่งด่วน เพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบการสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว และโดยที่ธุรกิจการเงินในปัจจุบันอยู่ในภาวะซบเซาจำต้องแก้ไขโดยเร็ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ความในมาตรา 67 ตรี จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ในส่วนของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ นั้น เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของบริษัทเดิม รวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดง และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ จึงเห็นได้ว่า ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้น ผู้ร้องในฐานะลูกหนี้ชอบที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เมื่อหนี้นั้นได้โอนไปโดยผลของกฎหมาย ลูกหนี้ก็จะต้องไปชำระหนี้ดังกล่าวแก่เจ้าหนี้ผู้ได้รับโอนนั้นด้วย ลูกหนี้จึงไม่มีสิทธิใด ๆ ต่อเจ้าหนี้ มีแต่เจ้าหนี้ที่ที่ต้องชำระหนี้ให้แก่	

	เจ้าหนี้นั้น และในการตราพระราชกำหนดดังกล่าว มีเหตุผลในการตราเช่นเดียวกันกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 สาระของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 เป็นการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> การที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นนี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสองนั้น ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด และมาตรา 67 ฉ เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของสถาบันการเงินเดิม รวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้นได้ ลูกหนี้ก็มิได้เสียสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ โดยมีนัยเช่นเดียวกันกับประเด็นที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น แม้จะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพแต่ก็อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง 2. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคาร	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	พาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	
7. นายมงคล สระฎัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง บัญญัติว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ ซึ่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มีเหตุผลในการตราพระราชกำหนดทั้งสามฉบับเพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ และเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น การที่มาตรา 38 ตรี มาตรา 67 ตรีและมาตรา 67 ฉ ของพระราชกำหนดทั้งสามฉบับกำหนดให้สามารถควบกิจการและโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินได้โดยรวดเร็ว เป็นการตรากฎหมายเพื่อ*ประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง ประเด็นต่อไปว่า บทบัญญัติของพระราชกำหนดทั้งสามฉบับดังกล่าวขัดต่อหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง มิได้ให้อำนาจแก่รัฐในการตราพระราชกำหนดใด ๆ เพื่อตัดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ใช้บังคับเป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 29 มิถุนายน 2540 ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้ในวันที่	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	11 ตุลาคม 2540 จึงไม่ขัดต่อหมวดที่ 3 แต่อย่างใด ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 "มาตรา 3 ทวิ พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถานสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" พระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นระบุว่าได้ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแล้ว ดังนั้น บทบัญญัติของพระราชกำหนดทั้งสามฉบับ จึงไม่ขัดต่อหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง	

8. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง ได้บัญญัติให้การคุ้มครองบุคคลในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข แต่ยินยอมให้รัฐตรากฎหมายให้มีการเข้าไปในเคหสถานได้โดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือเข้าไปตรวจค้นเคหสถานได้ ขณะที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 เป็นการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินแต่ในขณะเดียวกันได้ให้อำนาจรัฐในการออกกฎหมายกำหนดขอบเขตและการจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามสองมาตราข้างต้นจึงไม่ใช่เป็นการคุ้มครองเด็ดขาด ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในการประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการของตน รวมทั้งการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ตามหลักของระบบเศรษฐกิจเสรี และมาตรา 50 วรรคสอง เป็นการยืนยันว่าการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวกระทำไม่ได้ ถ้าจะจำกัดต้องถือเป็นข้อยกเว้นและจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการตรากฎหมายออกมาจำกัด และกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมายเฉพาะ คือใช้เฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งเท่านั้นไม่ใช่เป็นการใช้ทั่วไปเพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ การรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน การป้องกันการผูกขาด หรือการขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน ดังนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และ มาตรา 50 วรรคสอง ไม่ใช่เป็นมาตราที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเด็ดขาด มีอำนาจในการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพข้างต้นได้แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตราทั้งสาม ดังนั้น คำโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า บทบัญญัติในมาตราทั้งสามดังกล่าว มิได้ให้อำนาจรัฐในการตราพระราชกำหนดเพื่อตัดรอน	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	สิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่วไป จึงรับฟังไม่ได้ สำหรับพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับนั้น ตราขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจ และวัตถุประสงค์ของการตราพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับตามที่ปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชกำหนดแต่ละฉบับก็เพื่อให้มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันอื่นหรือโอนกิจการระหว่างกันหรือกับสถาบันอื่นใด ให้สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ สามารถควบกิจการและโอนกิจการได้ การควบกิจการหรือการโอนกิจการดังกล่าวเป็นเรื่องฉุกเฉินและมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับตราขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศตามที่ได้อ้างไว้ในหมายเหตุจริง เนื่องจากในช่วงที่มีการตราพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับ ประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ระบบสถาบันการเงินไม่มีความมั่นคง ธุรกิจการเงินอยู่ในภาวะซบเซา สถาบันการเงินกว่า 50 แห่ง ถูกรัฐบาลประกาศปิด และรัฐบาลโดยธนาคารแห่งประเทศไทยต้องเข้าแทรกแซงสถาบันการเงินอีก 13 แห่ง การควบกิจการหรือการโอนกิจการที่ระบุไว้ในพระราชกำหนดทั้งสามนั้น เป็นมาตรการที่จะสร้างความมั่นคงทางสถาบันการเงินขึ้นมาใหม่ จึงถือว่าเป็นมาตรการในการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกฎหมายเฉพาะคือใช้บังคับเฉพาะการควบกิจการหรือการโอนกิจการของสถาบันการเงินเท่านั้น ดังนั้น พระราชกำหนด ทั้ง 3 ฉบับนี้จึงไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ส่วนบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี นั้นเป็นเรื่องการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรี และการโอนสิทธิเรียกร้อง	

	ในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ส่วนมาตรา 38 สัตต นั้น ให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่ควบกันหรือรับโอนกิจการ สวมสิทธิเป็นคู่ความในคดีมีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่และสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้น เห็นว่ามาตราทั้งสองไม่ได้เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ตาม มาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนบทบัญญัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี เป็นเรื่องของการโอน กิจการบริษัทดังกล่าวข้างต้นให้กับสถาบันการเงินอื่นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีและการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนหนี้ไม่ต้องบอกกล่าวลูกหนี้นั้นไม่ทำให้ลูกหนี้เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด สำหรับบทบัญญัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ เป็นเรื่องของการให้สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความและอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงและเป็น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้นั้นไม่ทำให้ลูกหนี้เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด เช่นกัน นอกจากนี้ บทบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการโอนกิจการ หรือควบกิจการของธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินหรือของบริษัทเงินทุน เงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ รวมทั้งการโอนสิทธิเรียกร้อง การสวมสิทธิเป็นคู่ความและเป็นเจ้าหนี้ นั้นก็เพื่อการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการออกพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับ คือเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ	

	(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และ มาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> คำโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่าบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้งสามฉบับ ขัดต่อหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เพราะเป็นการตัดและลิดรอนสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของข้อยกเว้นตามมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ นั้น พิเคราะห์แล้วเห็นว่าคำโต้แย้งของผู้ร้องในเรื่องนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้ดังต่อไปนี้ ประการแรก เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ร้องอ้างอย่างกว้าง ๆ แต่เพียงว่าพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยโดยมิได้ระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ตนเห็นว่าถูกละเมิดโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ดังกล่าว อย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่า มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นมาตราหลักของหมวด 3 บัญญัติห้ามมิให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเฉพาะแต่เพียงที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เท่านั้น โดยมีข้อยกเว้นบางประการภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ ประเด็นที่จำต้องพิจารณาจึงมีอยู่ว่า สิทธิที่ผู้ร้องอ้างว่าตนพึงมีพึงได้ กล่าวคือ สิทธิในการได้รับการบอกกล่าวเรื่องการโอนหนี้ สิทธิเรียกร้อง และสิทธิที่จะคัดค้านการรื้อฟื้นคดีหลังจากที่ได้มีการสืบพยานเสร็จแล้ว นั้น เป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือไม่ พิเคราะห์หมวด 3 แห่งรัฐธรรมนูญทั้งหมดจากมาตรา 26 ถึง มาตรา 65 แล้ว ไม่พบว่ามีมาตราใดของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติรับรองสิทธิที่ผู้ร้องอ้างถึงแต่อย่างไร สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้งสามฉบับที่กล่าวไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหมวด 3 ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 88 มาตรา 89 และมาตรา 117 เท่านั้น แต่มิได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเป็นสิทธิที่อาจเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือยกเลิกได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าหรือเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับที่กล่าวโดยไม่เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร พระราชกำหนดทั้งสามฉบับที่เป็นปัญหาต่างก็ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญฉบับที่เกี่ยวข้อง และรัฐธรรมนูญเองก็บัญญัติให้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว "ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ" ได้ ด้วยเหตุนี้ หากจะมีการเสื่อมสิทธิหรือเสียสิทธิจริงตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแล้ว ก็ต้องถือว่าเป็นผลเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯดังกล่าว ซึ่งย่อมกระทำได้โดยไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยแต่ประการใด

ประการที่สอง มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 อ้างว่าให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวขึ้น นั้น พิเคราะห์แล้วไม่ปรากฏว่ามีข้อความใดที่เกี่ยวโยงกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการหรือการนำสืบพยานใหม่ที่ผู้ร้องอ้างว่าเป็นปัญหา การจะเป็นประการใดก็ตามในเมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า สิทธิที่ผู้ร้องยกขึ้นอ้างนั้นมิได้เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่าการจำกัด เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกสิทธิดังกล่าว เป็นไปตามข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 หรือ มาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่

จึงวินิจฉัยว่า

1. คำโต้แย้งทั้งสองของผู้ร้องที่ว่า

1.1 มาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และ

	มาตรา 38 ตรี แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 และ 1.2 มาตรา 38 สัตต แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 และมาตรา 67 ฉ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นั้น ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ ส่วนการยกมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญขึ้นอ้างอิงนั้นไม่ถูกต้อง เพราะเป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของมาตราดังกล่าว 2. มาตราที่เกี่ยวข้องของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้งสามฉบับที่กล่าวไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หมวด 3 ที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เพราะมิได้เป็นการจำกัดหรือลิดรอนสิทธิใด ๆ ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสองได้ให้อำนาจในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวไว้ หรือไม่	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ที่ผู้ร้องอ้างว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 3) มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ (ฉบับที่ 4) มาตรา 38 ตรี ที่ว่า "การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" เป็นบทบัญญัติที่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 นั้น ผู้ร้องเห็นว่าการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ถ้าไม่ได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกจะยกขึ้นมาต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกไม่ได้ นั้น มีความหมายเพียงว่า หาก	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ลูกหนี้มาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้คนเดิมเพราะไม่ทราบว่าหนี้รายนี้ได้โอนไปยังเจ้าหนี้รายใหม่แล้ว ถือว่าหนี้ระงับไปเท่าที่ลูกหนี้ได้ชำระให้ไปเจ้าหนี้คนใหม่ (ผู้รับโอน) จะเรียกให้ลูกหนี้คนนั้นชำระหนี้ซ้ำอีกโดยอ้างว่าหนี้รายนี้รับโอนมาแล้วไม่ได้เท่านั้น ฉะนั้น การที่เจ้าหนี้ไม่แจ้งหรือบอกกล่าวลูกหนี้ก่อนจึงไม่ทำให้การโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้โอน (เจ้าหนี้คนเดิม) กับผู้รับโอน (เจ้าหนี้คนใหม่) ที่ได้ทำเป็นหนังสือแล้วเสื่อมเสียไป นอกจากนี้ มาตรา 38 ตรีวรรคสอง และมาตรา 67 ตรี วรรคสองแห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้งสองฉบับดังกล่าวก็ยัง บัญญัติว่า "..... การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" อันแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้เจ้าหนี้ผู้โอนอย่างไรย่อมต่อสู้เจ้าหนี้ผู้รับโอนได้เช่นนั้น

ที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เงินทุนธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ เป็นบทบัญญัติที่ถือเสมือนว่าให้ผู้ที่สวมสิทธิเข้าเป็นโจทก์ก็มีสิทธิรื้อฟื้นคดีใหม่ได้ นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้ร้องซึ่งเป็นคู่ความเสียเปรียบในการต่อสู้ เป็นการขัดต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันตามมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้น ผู้ร้องในฐานะลูกหนี้ชอบที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เมื่อหนี้นั้นโอนไปโดยผลของกฎหมาย ลูกหนี้ก็จะต้องไปชำระหนี้ดังกล่าวแก่เจ้าหนี้ผู้ได้รับโอนนั้นด้วย ลูกหนี้จึงไม่มีสิทธิใด ๆ ต่อเจ้าหนี้ มีแต่หน้าที่ที่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้นั้น

นอกจากนั้น เหตุผลในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวก็เพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 50 วรรคสอง ได้บัญญัติรับรองไว้ ทั้งมิได้จำกัดสิทธิเสรี

	ภาพในการต่อสู้คดีแต่ประการใด รัฐธรรมนูญ มาตรา 35, 48 และ 50 เป็นบทบัญญัติให้เสรีภาพประชาชน ตามที่ผู้ร้องอ้างจริง แต่บทบัญญัติทั้ง 3 มาตรานี้ มิใช่บทบัญญัติเด็ดขาด ดังจะเห็นได้จากในวรรคสองของแต่ละมาตราจะมีบทบัญญัติยกเว้นไว้ให้จำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ ตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ ที่ผู้ร้องอ้างว่า เรื่องการโอนกิจการไม่ใช่เป็นการโอนหนี้ตามนัยมาตรา 306 (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) นั้น เห็นว่าเป็นความเข้าใจไม่ถูกต้องของผู้ร้อง เนื่องจากการโอนกิจการตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้ง 3 ฉบับเป็นคำที่หมายรวมทั้งทรัพย์สินของบริษัทและหนี้สินของบริษัทด้วย จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาจากคำร้องของผู้ร้องมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ <u>ประเด็นที่ 1</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 หรือไม่ <u>ประเด็นที่ 2</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือไม่	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	<u>ประเด็นที่ 3</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ <u>ประเด็นที่ 4</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ 1 และที่ 2 ผู้ร้องได้ขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี กับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ไม่เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงมีประเด็นที่ 3 และ 4 เท่านั้นที่จะทำการวินิจฉัย โดยประเด็นที่ 3 เห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคหนึ่งและวรรคสอง และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ โดยในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 อีกทั้งพระราชกำหนดฉบับนี้เป็น เรื่องการโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่สถาบันการเงินอื่น โดยไม่	

	กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเห็นว่า ลูกหนี้ไม่เกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชกำหนดดังกล่าว ได้ระบุถึงเหตุผลในการตราว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณีจำเป็นต้องกระทำโดยการเร่งด่วนเพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนสมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว และโดยที่ธุรกิจการเงินในปัจจุบันอยู่ในภาวะซบเซาจำต้องแก้ไขโดยเร็ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และพระราชกำหนดฉบับนี้ได้ตราขึ้นและรับการอนุมัติจากรัฐสภาก่อนที่รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันประกาศใช้ ดังนั้น ความในมาตรา 67 ตรี จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ เป็นการให้สถาบันการเงินที่ควบหรือรับโอนกิจการเข้าสวมสิทธิของบริษัทเดิม รวมทั้งอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ ซึ่งในการตราพระราชกำหนดดังกล่าวมีเหตุผลในการตราเช่นเดียวกันกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 สาระของพระราชกำหนดดังกล่าวนี้เป็นการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนประเด็นที่ 4 พิจารณาเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต เป็นการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้	

	เกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง จำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น และเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วน อันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิที่อาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง ซึ่งมาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับประเด็นที่ 3 ดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	
12. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> นอกเหนือจากที่ขอให้วินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ในส่วนสาระของบทบัญญัติในพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับนั้นผู้ร้องได้ยกเป็นข้อโต้แย้งดังนี้ 1) การโอนสิทธิเรียกร้องจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) ไปให้ธนาคารไทยธนาคาร โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ผู้ร้องเห็นว่าต้องด้วยมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญ เพราะการโอนหนี้อันพึงชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงต้องทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นจะถือว่าไม่สมบูรณ์และการโอนหนี้ดังกล่าว จะยกขึ้นมาต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้ก็ต่อเมื่อได้มีการบอกกล่าวการโอนนั้นไปยังลูกหนี้ก่อนหรือลูกหนี้ยินยอมเท่านั้น	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	2) แม้ความตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 3 ทวิ จะตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรคสอง, มาตรา 48 และมาตรา 50 แห่งรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องก็เห็นว่าบทบัญญัติตามมาตราดังกล่าวแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา 35 วรรคสอง, มาตรา 48 และมาตรา 50) เป็นบทคุ้มครองเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มิใช่ให้อำนาจรัฐออกกฎหมายมาตัดรอนสิทธิของประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นความตามมาตรา 50 วรรคสองแห่งรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีข้อความใดระบุให้อำนาจรัฐออกกฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง เพื่อประโยชน์ของหนี้ระหว่างบุคคลต่อบุคคล และหรือดำเนินกิจการค้าระหว่างบุคคลต่อบุคคล รวมตลอดถึงการโอนหนี้หรือเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้แต่ประการใด 3) บทบัญญัติตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ นี้ถือเสมือนว่าให้ผู้สวมสิทธิเป็นโจทก์มีสิทธิรื้อฟื้นพิจารณาคดีใหม่ได้ ทำให้ผู้ร้องเสียเปรียบในคดี เพราะมีสิทธิน้อยกว่า อีกทั้งยังถือว่าเป็นการแทรกแซงอำนาจในการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาล อันน่าจะขัดต่อประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 6 4) บทบัญญัติของพระราชกำหนดทั้งสามฉบับได้ก้าวล่วงไปถึงการละเว้นการบอกกล่าวการโอนหนี้ไปยังเจ้าหนี้ กำหนดให้ผู้สวมสิทธินำพยานหลักฐานใหม่มาแสดง คัดค้านเอกสารเดิม ถามค้านและคัดค้านหลักฐานที่สืบไปแล้ว จึงกลับเป็นผลร้ายแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไป และตราขึ้นเพื่อประโยชน์ของสถาบันการเงินเพียงไม่กี่แห่ง จึงขัดต่อหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยเป็นการต้องด้วยมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญ พิจารณาข้อโต้แย้งของผู้ร้องทั้ง 4 ประเด็นได้ ดังนี้ 1) ในประเด็นแรกเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 นั้น หมายความเพียงว่าหากเจ้าหนี้รายเดิมประสงค์จะโอนสิทธิในการรับชำระหนี้ของตน	

ไปให้เจ้าหนี้รายใหม่ต้องบอกกล่าวการโอนนั้นไปยังลูกหนี้เป็นหนังสือเสียก่อน หากลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้คนเดิมเพราะไม่ทราบข้อเท็จจริงที่ว่าหนี้รายนี้ได้โอนไปยังเจ้าหนี้รายใหม่แล้ว ถือว่าหนี้นั้นหลุดพ้นไปกับเจ้าหนี้รายใหม่ (ผู้รับโอนสิทธิ) จะเรียกให้ลูกหนี้นั้นชำระหนี้เดิมซ้ำอีกโดยอ้างเหตุแห่งการโอนสิทธินั้นมาไม่ได้ นอกจากนี้ ตามมาตรา 38 ตรี วรรคสอง และ 67 ตรี วรรคสอง แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง 2 ฉบับได้บัญญัติว่าการไม่บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นไม่กระทบกระเทือนสิทธิที่จะต่อสู้ของลูกหนี้ตามมาตรา 308 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเท่ากับว่าลูกหนี้มีสิทธิต่อสู้กับเจ้าหนี้รายเดิมอย่างไร ย่อมต่อสู้กับเจ้าหนี้รายใหม่ได้เช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิใด ๆ เพราะการเปลี่ยนเจ้าหนี้เลย อย่างไรก็ดี ประเด็นนี้ก็อยู่ห่างไกลกับการจะพิจารณาว่าขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 6 หรือไม่

2) ประเด็นที่สองรัฐธรรมนูญ มาตรา 35, มาตรา 48 และมาตรา 50 เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยแต่บทบัญญัติทั้งสามมาตรานี้ มิใช่บทบัญญัติเด็ดขาดที่ไม่มีข้อยกเว้นดังจะเห็นได้ จากข้อยกเว้นในวรรคสองของแต่ละมาตราจะบัญญัติข้อยกเว้นไว้ให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในแต่ละเรื่องดังกล่าวได้ตามเงื่อนไขแห่งรัฐธรรมนูญ อาทิ ข้อยกเว้นในการตรวจค้นเคหสถานตามมาตรา 35 วรรคสอง, ข้อยกเว้นในการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามมาตรา 50 วรรคสองเป็นต้น ดังนั้น เมื่อรัฐบาลตราพระราชกำหนด และรัฐสภารับรองแล้วตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 50 วรรคสอง ได้ยกเว้นไว้จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

3) สำหรับประเด็นที่สาม เห็นว่า บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88, 89, 117 และ 119 มิใช่บทบัญญัติเด็ดขาดที่ห้ามว่าเมื่อสืบพยานหลักฐานใดๆ ไปแล้วหรือล่วงเกินเวลาที่จะสืบพยานหลักฐานไปแล้ว จะนำพยานหลักฐานอื่นใดมาสืบเพิ่มเติมอีกไม่ได้ กล่าวคือศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้นำพยานบุคคลมาสืบ หรือสืบ

หลักฐานเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แก่อรรถคดีได้ ฉะนั้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 38 ตรี และมาตรา 67 ฉ จึงไม่ตัดรอน หรือทำให้ผู้ร้องเสียเปรียบ หรือแทรกแซงอำนาจศาลตามที่ผู้ร้องอ้าง จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อย่างไรก็ดี ประเด็นนี้อยู่นอกอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญและไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 6

4) ในประเด็นสุดท้ายที่ผู้ร้องร้องว่า การตราบทบัญญัติของพระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับมิใช่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน แต่กลับจะเป็นผลร้ายแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไปและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสถาบันการเงินเพียงไม่กี่แห่งนั้น เห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลของรัฐบาลที่ชี้แจงในการตราพระราชกำหนดที่ว่าการควบกิจการหรือการกระทำบางอย่างเพื่อสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนต้องกระทำโดยเร่งด่วน จึงต้องตรา พระราชกำหนดนี้ ย่อมรับฟังได้ว่าเป็นกรณีของความเห็นของผู้ร้องกับรัฐบาลไม่ตรงกัน ไม่ใช่ปัญหาความขัดแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อนึ่ง การที่ความเห็นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจไม่ตรงกันนั้น ถือได้ว่าเป็นปัญหาทางนโยบาย ซึ่งรัฐสภาและรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจแทนประชาชน ศาลไม่อาจจะก้าวล่วงไปวินิจฉัยได้ ทั้งต่อมาปรากฏว่ารัฐสภาได้มีมติอนุมัติพระราชกำหนดแล้ว จึงมีผลสมบูรณ์

จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดทั้ง 3 ฉบับ อันประกอบด้วย (1) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) 2541 มาตรา 67 ฉ, (2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี, และ (3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 35 วรรคสอง, มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรค

	สอง	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เพื่อความสะดวกจะพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรา ๆ ไป 1) มาตรา 67 ตรี ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสองหรือไม่ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงบทบัญญัติที่อนุญาตให้มีการโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่นได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และเมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ก็ให้มีการโอนสิทธิเรียกร้องได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีถ้อยคำใด ๆ ในมาตรานี้ที่แสดงให้เห็นว่าการโอนกิจการดังกล่าวเป็นการโอนโดยการบังคับของกฎหมายแต่งอย่างใด ดังนั้น จึงต้องถือว่าการโอนกิจการดังกล่าวกระทำได้โดยการตกลงยินยอมของผู้โอนและผู้รับโอนตามหลักกฎหมายแพ่ง ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าการโอนดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อย่างไรก็ดี การที่มาตรา 67 ตรี กำหนดว่า การโอนกิจการของบริษัทต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้น มาตรา 67 ตรี จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 2) ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า มาตรา 67 ตรีดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 และมาตรา 50 หรือไม่ จะเห็นได้ว่า มาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพของบุคคลในเคหสถาน และกำหนดเงื่อนไขในการ	มาตรา 67 ตรี และ มาตรา 67 ฉ ของ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ มาตรา 38 ตรี และ มาตรา 38 สัตต ของ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	จำกัดเสรีภาพดังกล่าว อย่างไรก็ดีไม่มีถ้อยคำใด ๆ ในบทบัญญัติมาตรา 67 ตรี ที่แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าบทบัญญัติดังกล่าวจำกัดเสรีภาพในเคหสถานของบุคคล ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 ส่วนมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญนั้น เป็นบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม โดยมีข้อยกเว้นให้มีการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในวรรคสองของมาตรานี้ แต่มาตรา 67 ตรี ของพระราชบัญญัติดังกล่าว มิใช่บทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการ เพราะการโอนกิจการตามมาตราดังกล่าวเป็นการโอนโดยความตกลงยินยอมของผู้โอนและผู้รับโอนดังกล่าวแล้วข้างต้น มิใช่โอนโดยการบังคับของกฎหมาย ดังนั้น มาตรา 67 ตรี จึงมิใช่บทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการ ฉะนั้น มาตรา 67 ตรี จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 มาตรา 67 ฉ ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การให้สิทธิแก่สถาบันการเงินที่ควบกิจการกับบริษัทหรือรับโอนกิจการของบริษัทเข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความในคดีที่มีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีในศาลก็ดี การให้สถาบันการเงินดังกล่าวมีสิทธินำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ยื่นไว้แล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วก็ดี การเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีนั้นก็ดี ล้วนเป็นคนละเรื่องกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถานที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 รับรองไว้ และเป็นคนละกรณีกับการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 48 รับรองไว้ เพราะสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 67 ฉ เป็นสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน อีกทั้งมิใช่การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50	

	ดังนั้น มาตรา 67 ฉ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 ประเด็นต่อไป มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสองหรือไม่ โดยที่มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 เป็นบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา 67 ตรี และมาตรา 67 ฉ ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ดังกล่าว ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 จึงวินิจฉัยว่า (1) มาตรา 67 ตรี และมาตรา 67 ฉ ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 (2) มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ตามปัญหาที่ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่ และปัญหาที่ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 หรือไม่ จะพิจารณา	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

	วินิจฉัยรวมกันไป พิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากประเทศประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินจำเป็นต้องแก้ปัญหาโดยรีบด่วน รัฐบาลเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินจึงตราพระราชกำหนดออกมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศเพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน นับว่าเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญมากกว่าหนี้เหนือบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ พระราชกำหนดที่ออกมาให้โอนสิทธิเรียกร้อง กรณีสถาบันการเงินรับโอนกิจการมาโดยไม่ต้องบอกกล่าวลูกหนี้ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงใช้บังคับได้ มีข้อสังเกตว่า การโอนสิทธิเรียกร้องที่ไม่ได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกไม่ได้เท่านั้น กล่าวคือ หากลูกหนี้มาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้คนเดิมเพราะไม่ทราบว่าหนี้รายนี้ ได้โอนไปยังเจ้าหนี้รายใหม่แล้ว ถือว่าหนี้ระงับไปเท่าที่ลูกหนี้ได้ชำระให้ไปเจ้าหนี้คนใหม่ (ผู้รับโอน) จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ซ้ำอีกโดยอ้างว่าหนี้รายนี้รับโอนมาแล้วไม่ได้เท่านั้น การที่เจ้าหนี้ไม่แจ้งหรือบอกกล่าวลูกหนี้ก่อนจึงไม่ทำให้การโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างผู้โอน (เจ้าหนี้คนเดิม) กับผู้รับโอน (เจ้าหนี้คนใหม่) ที่ได้ทำเป็นหนังสือแล้วเสื่อมเสียไป นอกจากนี้ มาตรา 38 ตรี วรรคสอง และมาตรา 67 ตรี วรรคสอง แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ทั้งสองฉบับดังกล่าวได้บัญญัติว่า “.....การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ซึ่งหมายความว่า ลูกหนี้มีข้อต่อสู้เจ้าหนี้ผู้โอนอยู่ก่อนแล้วอย่างไร ย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ ผู้รับโอนได้เช่นเดียวกัน เห็นได้ว่า พระราชกำหนดที่ให้โอนสิทธิเรียกร้อง โดยยกเว้นไม่ต้องบอกกล่าวลูกหนี้ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ไม่ได้ เพิ่มภาระ	

	แก่ลูกหนี้ หรือลูกหนี้เสียสิทธิ และไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในเคหสถาน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 สิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 และเสรีภาพในการประกอบกิจการและประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 ปัญหาที่ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ที่ให้ผู้สวมสิทธิแทนโจทก์มีสิทธินำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ยื่นไว้แล้ว ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่นั้น เห็นว่า กรณีเป็นเรื่องให้โอกาสแก่ผู้สวมสิทธิแทนโจทก์ที่จะรักษาผลประโยชน์ในคดีของตน เพราะไม่มีโอกาสได้รู้เห็นการดำเนินกระบวนพิจารณามาแต่ต้น อาจมีข้อบกพร่องก่อให้เกิดผลเสียแก่คดีของตน ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม สำหรับผู้ร้องได้รู้เห็นการดำเนินคดี และมีโอกาสต่อสู้คดีได้เต็มที่ ไม่มีข้อที่จะทำให้ตนเสียเปรียบหรือเสียหาย พระราชกำหนดดังกล่าว จึงไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้ร้องเช่นเดียวกันกับผู้สวมสิทธิแทนโจทก์ แต่อย่างไรก็ดี ผู้ร้องก็ยังมีสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพยานหลักฐานของตนได้ตลอดเวลาก่อนที่การพิจารณาจะเสร็จสิ้นลง ถือไม่ได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 13 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล						
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 มาตรา 67 ฉ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่		**ประเด็นหลักที่ 2** พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ตรี และมาตรา 38 สัตต ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 วรรคสอง มาตรา 48 และมาตรา 50 วรรคสอง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ	
	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ไม่ขัด (ชอบด้วย รธน.)	ขัด (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓		✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรราชาติ	✓		✓		✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา☆	-	-	-	-	-	-
4. พลโท จุล อติเรก	✓		✓		✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓		✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓		✓		✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓		✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓		✓	
รวม	13	0	13	0	13	0

☆ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

17. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 17/2544 (วันที่ 10 พฤษภาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลจังหวัดแพร่ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ 15 นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลจังหวัดแพร่ส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 9 มีนาคม 2543 ของผู้คัดค้าน (นายวรยศ โตดิลกเวชช์) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 16 และมาตรา 19 และขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) กระทรวงมหาดไทยโดยผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ ในวันที่ 25 ธันวาคม 2542 เพื่อปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานเทศบาลตามกฎหมายแทนสมาชิกสภาเทศบาลเดิมที่ครบวาระ ต่อมานายโชคชัย พนมขวัญ กับพวกรวม 18 คน ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ โดยสมัครรับเลือกตั้งเป็นกลุ่มเดียวกัน ใช้ชื่อว่า "กลุ่มแพร่ก้าวหน้า" ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดแพร่เป็นคดีปกครองว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ กับผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งใช้ชื่อว่า "กลุ่มเมืองแพร่" ร่วมกันกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 64 (1) ขอให้ศาลจังหวัดแพร่มีคำสั่งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ฯลฯ เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยมิชอบ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมีคำสั่งให้เทศบาลเมืองแพร่จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ 2) นายบุญจวน ชัยมงคล กับพวก รวม 186 คน ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องของนายโชคชัย พนมขวัญ กับพวก ที่ขอให้ศาลมี

		คำสั่งว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ในวันที่ 25 ธันวาคม 2542 เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบ พร้อมกันนั้น นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้องคัดค้านที่ 15 ซึ่งดำรงตำแหน่ง เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแพร่ ยื่นคำร้องคัดค้านตอนหนึ่งอ้างว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ที่อาศัยเป็นบทอ้างอิงในการยื่นคำร้องขัดต่อพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 19 ซึ่งออกมาบังคับใช้ภายหลัง และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 ทั้งนี้ เนื่องจากบทบัญญัติที่นายโชคชัย พนมขวัญ กับพวก อาศัยอ้างอิงนั้นเป็นบทบัญญัติที่มีผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 19 และทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงก่อนครบวาระ 4 ปีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 กรณีจึงต้องด้วยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 3 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ซึ่งอาศัยอ้างอิงในการยื่นคำร้อง จึงใช้บังคับมิได้ 3) ผู้ร้องคัดค้านจึงขอให้ศาลจังหวัดแพร่อาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้คัดค้านตามทางการไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย 4) นายโชคชัย พนมขวัญ กับพวกรวม 18 คน ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องของนายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้คัดค้านที่ 15 5) ศาลจังหวัดแพร่ได้พิเคราะห์คำร้องของผู้คัดค้านที่ 15 และคำร้องคัดค้านแล้ว เห็นว่าเป็นกรณีที่ผู้คัดค้านที่ 15 โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงดำเนินการส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 264 ต่อไป

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	1) ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายโชคชัย พนมขวัญมีหนังสือมายังศาลรัฐธรรมนูญแจ้งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญถึงแก่ความตายแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงขอให้ศาลจังหวัดแพร่ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ต่อมาศาลจังหวัดแพร่มีหนังสือแจ้งว่า ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสียชีวิตแล้ว ได้ความว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ถึงแก่ความตายจริง โดยแนบสำเนาใบมรณบัตร และสำเนาทะเบียนบ้านเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ 2) พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้ นายวรยศ โตดิลกเวชช์ เป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไป
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	ไม่มี เนื่องจากผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไป
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง เนื่องจากผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 12 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้จำหน่ายคำร้อง (คะแนนเสียง 12 : 0) ในจำนวนนี้ มีนายประเสริฐ นาสกุล วินิจฉัยให้ยกคำร้อง เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติตอนใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 การวินิจฉัยเช่นนี้ มีความหมายหรือมีนัยใกล้เคียงกับให้จำหน่ายคำร้อง จึงได้นำมารวมกัน 2) เริ่มวันที่ 9 มีนาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 10 พฤษภาคม 2544 รวม 1 ปี 2 เดือน 1 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 27 ก วันที่ 28 มีนาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 10 เดือน 18 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 10 พฤษภาคม 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2544 (วันที่ 10 พฤษภาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 12 คน เรื่อง ศาลจังหวัดแพร่ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้าน (นายวรยศ โตดิลกเวชช์) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 กรณีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 16 และมาตรา 19 และขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	ที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 และผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว นั้น เห็น ว่า เป็นปัญหาข้อกฎหมายโดยแท้ แม้ผู้ร้องจะถึงแก่ความตายแล้ว แต่ปัญหาข้อกฎหมายของผู้ร้องยังมิได้หมดไป ศาลรัฐธรรมนูญควรวินิจฉัยปัญหานี้ เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้ง และการให้เทศบาลประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายหลังที่ศาลสั่งว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งมิได้รับเลือกตั้งโดยชอบ หรือไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดได้รับเลือกตั้งโดยชอบ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติตอนใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
3. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้องได้ถึงแก่ความตาย จึงไม่มีประโยชน์อันใดที่จะพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ต่อไป จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคดีของผู้ร้องออกเสียจากสารบบความ	ให้จำหน่ายคดี

4. พลโท จุล อติเรก	ได้พิจารณาตามคำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลจังหวัดแพร่ในคดีปกครองว่า ผู้คัดค้านทั้ง 18 คน ซึ่งรวมถึง นายวรยศฯ ผู้คัดค้านที่ 15 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลมาโดยมิชอบ เพราะเหตุกระทำผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 ขอให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ก่อนที่ศาลจังหวัดแพร่จะสั่งตามคำขอของผู้ร้อง ปรากฏว่านายวรยศฯ ถึงแก่ความตายซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแทนนายวรยศฯ ที่ถึงแก่ความตายอยู่แล้ว โดยศาลมิต้องมีคำสั่งใด ๆ อีก นอกจากนี้ การที่นายวรยศฯ มีคำโต้แย้งขอให้ศาลจังหวัดแพร่ส่งคำโต้แย้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ซึ่งเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลชั้นต้น และการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลที่รับคำร้องตลอดจนการสั่งของศาล เมื่อรูปคดีจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ เพราะเหตุการณ์เสียชีวิตของผู้ถูกคัดค้าน แม้จะวินิจฉัยคำโต้แย้งของผู้ถูกคัดค้านที่เสียชีวิตต่อไปว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่การพิจารณาวินิจฉัย เพราะจะต้องมีการเลือกตั้งซ่อมแทนสมาชิกผู้ถูกคัดค้านที่ถึงแก่ความตายอยู่แล้ว จึงให้จำหน่ายคำร้องเรื่องนี้	ให้จำหน่ายคำร้อง
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่า นายโชคชัย พนมขวัญ (ผู้ร้องในคดีปกครองของศาลจังหวัดแพร่ หมายเลขดำที่ 4/2543) มีหนังสือมายังศาลรัฐธรรมนูญแจ้งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญถึงแก่ความตายแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงขอให้ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ต่อมาศาลจังหวัดแพร่มีหนังสือลงวันที่ 24 เมษายน 2544 แจ้งว่า ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสียชีวิตของนายวรยศ โตดิลกเวชช์ แล้ว ได้ความว่านายวรยศ โตดิลกเวชช์ ถึงแก่ความตายจริง โดยแนบสำเนาใบมรณบัตร และสำเนาทะเบียนบ้านเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ	ให้จำหน่ายคำร้อง

	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้ นายวรยศ โตดิลกเวชช์ เป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไป ให้จำหน่ายคำร้อง	
6. นายผัน จันทรปาน	ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายโชคชัย พนมขวัญ (ผู้ร้องในคดีปกครองของศาลจังหวัดแพร่ หมายเลขดำที่ 4/2543) มีหนังสือมายังศาลรัฐธรรมนูญแจ้งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญถึงแก่ความตายแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงขอให้ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการไต่สวน ข้อเท็จจริงดังกล่าว ต่อมาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแพร่มีหนังสือลงวันที่ 24 เมษายน 2544 แจ้งว่า ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสียชีวิตของนายวรยศ โตดิลกเวชช์ แล้ว ได้ความว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ถึงแก่ความตายจริง และแนบสำเนาใบมรณบัตร สำเนาทะเบียนบ้านเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อนายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นเป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญถึงแก่ความตายแล้ว จึงไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อไป จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
7. นายมงคล สระฏัน	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับเรื่องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 ข้อ 10 แต่ยังมิได้พิจารณาว่า เป็นกรณีตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เมื่อนายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้องเสียชีวิตแล้ว ถือได้ว่าไม่มีผู้ร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ จึงเห็นสมควรให้สั่งจำหน่ายคำร้องของผู้ร้อง จึงวินิจฉัยให้สั่งจำหน่ายคำร้อง	ให้สั่งจำหน่ายคำร้อง
8. นายสุจิต บุญบงการ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นผู้ร้องในคดีของศาลรัฐธรรมนูญเพียงผู้เดียวในจำนวนผู้คัดค้านในคดีปกครองทั้งหมด 186 คน ได้ถึงแก่ความตายแล้ว จึงเห็นว่าไม่	จำหน่ายคำร้อง

	เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยคำโต้แย้งของนายวรยศ โตดิลกเวชช์ อีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะจำหน่ายคำร้องนี้เสีย	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	นายโชคชัย พนมขวัญ ผู้ร้องในคดีปกครองหมายเลขดำที่ 4/2543 ของศาลจังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นผู้สมัครใน "กลุ่มแพร่ก้าวหน้า" ได้ยื่นหนังสือแจ้งต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้องในคดีนี้ ได้ถึงแก่ความตายแล้ว โดยได้ส่งใบมรณบัตรของนายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งออกโดยสำนักทะเบียน อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ระบุว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2543 ศาลรัฐธรรมนูญขอให้ศาลจังหวัดแพร่สอบสวนข้อเท็จจริง ว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้องยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ศาลจังหวัดแพร่มีหนังสือลงวันที่ 24 เมษายน 2544 แจ้งต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้ร้อง ถึงแก่ความตายจริง เมื่อผู้ร้องถึงแก่ความตายเช่นนี้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องอีก ให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้ว เป็นกรณีที่ศาลจังหวัดแพร่ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย จึงรับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการต่อไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2541 ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญนั้น นายโชคชัย พนมขวัญ ผู้ยื่นคำร้องคัดค้านมีหนังสือมายังศาลรัฐธรรมนูญแจ้งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ซึ่งเป็นผู้ร้องได้ถึงแก่ความตายแล้ว และศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ศาลจังหวัดแพร่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง และมีหนังสือตอบกลับมาจากศาลจังหวัดแพร่แจ้งว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ได้ถึงแก่ความตายจริง และแนบสำเนาใบมรณบัตรของนายวรยศฯ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ตามคำร้องดังกล่าวจึงไม่จำต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไป เพราะผู้ร้องได้ถึงแก่ความตายแล้ว จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
12. นายอมร รักษาสัตย์	ปรากฏว่าในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เริ่มลงมือพิจารณานั้น นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ถึงแก่ความตาย จึงเห็นว่าเมื่อผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว ย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง	จำหน่ายคำร้อง

	นี้ต่อไป จึงเห็นสมควรจำหน่ายคำร้องดังกล่าว	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อนายวรยศ โตดิลกเวชช์ ผู้คัดค้านที่ 15 ซึ่งเป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตายแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวต่อไป จึงวินิจฉัยให้จำหน่ายคำร้อง	ให้จำหน่ายคำร้อง
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	คดีอยู่ระหว่างพิจารณา นายวรยศ โตดิลกเวชช์ ถึงแก่ความตาย พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายวรยศ โตดิลกเวชช์ เป็นผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้ร้องถึงแก่ความตาย กรณีจึงไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป จึงให้จำหน่ายคำร้องเสีย	ให้จำหน่ายคำร้อง

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 12 คน (คะแนนเสียง 12 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล					
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 12 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช 2482 มาตรา 57 และมาตรา 58 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285			**คำวินิจฉัย** ให้จำหน่ายคำร้อง	
	จำหน่ายคำร้อง☆☆	ยกคำร้อง	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	จำหน่ายคำร้อง☆☆ (ชอบด้วย รธน.)	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล		✓☆☆☆		✓☆☆☆	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ☆	-		-	-	-
3. นายจุมพล ณ สงขลา	✓			✓	
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ☆	-		-	-	-
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓	
รวม	11	1	0	12	0

☆ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

☆☆ เนื่องจากผู้ร้องถึงแก่ความตาย

☆☆☆วินิจฉัยให้ยกคำร้อง เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติตอนใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 285

18. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 18/2544 (วันที่ 26 มิถุนายน 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(พิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์) และผู้ถูกร้องที่ 2 (คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง โดยมีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา (ผู้ร้อง) เสนอเรื่องพร้อมความเห็น ลงวันที่ 23 มกราคม 2544 เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) นายอมร อมรรัตนานนท์ มีหนังสือร้องเรียนต่อประธานวุฒิสภา (ผู้ร้อง) ว่า กรรมการ ป.ป.ช. คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ 1 และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ 2 มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท เป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง 2) ผู้ร้องเห็นว่า มีปัญหาที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้ 2.1) กรณีผู้ถูกร้องที่ 1 (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์) ไม่ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นคณะกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา จะถือว่าเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบ

		รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคสอง หรือไม่ 2.2) หากฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่ 2.3) กรณีผู้ถูกร้องที่ 2 (คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมาตฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้น จะถือว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาก่อน หรือไม่ 2.4) หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง 2 คนดังกล่าว หรือคนใดคนหนึ่งใน 2 คนนี้ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 6 หรือไม่ และหากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด 3) ผู้ถูกร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานต่อไป

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	1) ปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยมี 3 ประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นที่ 1</u> การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่ <u>ประเด็นที่ 2</u> การที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้นเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่ <u>ประเด็นที่ 3</u> หากฟังได้ว่า กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน คือ ผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ถูกร้องที่ 2 หรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 วรรคหนึ่ง หรือไม่ และหากฟังได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องมาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถูกต้องหรือไม่เพียงใด 2) เห็นว่า กรรมการ ป.ป.ช. ต้องไม่เป็น หรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด ตามที่มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (4) บัญญัติไว้ หากผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นบุคคลตามมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (4) บุคคลนั้นจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว โดยต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก หากไม่ดำเนินการ ให้ถือว่า บุคคลนั้นมิได้เคยรับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

		3) <u>ประเด็นที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในบริษัทไว้ 4 ประการ สรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 ประกอบมาตรา 826 วรรคหนึ่ง มาตรา 827 วรรคหนึ่ง และมาตรา 367 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง การลาออกจากตำแหน่งในบริษัทสามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน 4) พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ 1 แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ เป็นหนังสือลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2540 ยื่นต่อพลเอก เอื้อมศักดิ์ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 โดยพลเอก เอื้อมศักดิ์ฯ เบิกความยืนยันต่อศาลว่า ได้รับทราบการลาออกจริง การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ 1 จึงมีผลตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การจดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ 1 ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2544 จึงเป็นการรับรองการลาออกจากกรรมการบริษัท ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ดังนั้น ณ วันที่ 26 มีนาคม 2542 ที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ 1 เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ 1 มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทเดอะ เบสท์ฯ อันเป็นข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ผู้ถูกร้องที่ 1 จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

		5) <u>ประเด็นที่ 2</u> พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ 2 แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ต่อคุณหญิงวนิดาฯ กรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท โดยคุณหญิงวนิดาฯ มีหนังสือรับรอง และผู้ถูกร้องที่ 2 ยื่นคำให้การเป็นหนังสือของคุณหญิงวนิดาฯ ซึ่งให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งด้วยหนังสือและวาจาตั้งแต่ประมาณวันที่ 1 ถึง 3 เมษายน 2542 แล้ว การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสามารถกระทำได้โดยแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ และหน้าที่ในการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ เป็นหลักทั่วไปที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ตามคำวินิจฉัยที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ของผู้ถูกร้องที่ 2 จึงมีผลตั้งแต่วันที่ 1 หรืออย่างช้าตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2542 ซึ่งอยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2542 ผู้ถูกร้องที่ 2 มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ผู้ถูกร้องที่ 2 จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ 6) <u>ประเด็นที่ 3</u> เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ อันเป็นข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ผู้ถูกร้องทั้งสองคนได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีตามประเด็นที่ 3 จึงไม่ต้องวินิจฉัย
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และมาตรา 297 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> การที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้นเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ถูกร้องที่ 2 มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ถูกร้องที่ 2 มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญฯ 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0) ในจำนวนนี้ 14 คนนี้ มี 4 คน วินิจฉัยว่า มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 266 และ/หรือ ประธานวุฒิสภาไม่มีอำนาจ ให้ยกคำร้อง (คะแนนเสียง 10 : 4) 2) เริ่มวันที่ 23 มกราคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 26 มิถุนายน 2544 รวม 5 เดือน 3 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 27 ก วันที่ 28 มีนาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 2 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 26 มิถุนายน 2544)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2544 (วันที่ 26 มิถุนายน 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา (ผู้ร้อง) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 2 ประเด็น ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> **การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่**

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> **การที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนดเวลาข้างต้นเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ 1 และ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ 2 (ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด) มีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 และมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 258 วรรคสอง แล้ว มีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลง	ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาแต่ต้น

	เฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่แล้ว และศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาปัญหานี้ โดยวางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องการพ้น หรือไม่พ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทไว้ และมีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทให้มีความชัดเจนว่าผู้ใดมีหน้าที่ทำอะไร อย่างไร เมื่อใด แล้ว ส่วนปัญหาที่ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีกรรมการ ป.ป.ช. ที่ไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 หรือ 258 วรรคหนึ่ง มาแต่ต้น จะทำให้การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กระทำไปแล้วทั้งปวงต้องเสียไปหรือไม่นั้น เห็นว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ ปรากฏว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ หมวด 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาตรา 291 ถึง มาตรา 311 มาตรา 321 มาตรา 331 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน” นั้น ทำให้เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์จะปฏิรูปการเมืองและการปกครอง โดยให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างจริงจัง คือ ส่วนที่ 1 การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วนที่ 2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนที่ 3 การถอดถอนจากตำแหน่ง และส่วนที่ 4 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งผ่านการสรรหา และการเลือกโดย	

	ชอบแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 โดยคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต่อมาพบข้อเท็จจริงภายหลังว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนไม่มี คุณสมบัติ มีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 หรือมาตรา 258 วรรคหนึ่ง ภายหลังที่คณะกรรมการสรรหาฯ และวุฒิสภาดำเนินการจนผู้ได้รับการสรรหาได้รับการแต่งตั้งและปฏิบัติหน้าที่แล้ว แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง จะบัญญัติว่า ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นมิเคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ..... ก็ตาม แต่โดยที่ผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวย่อมจะกระทบกระเทือนกิจการที่ได้ร่วมกระทำไป รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น ก่อนที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นออกจากตำแหน่งกรรมการเช่นเดียวกันกับกรณีที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 97 บัญญัติไว้เกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา 142 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติไว้เกี่ยวกับกรรมการการเลือกตั้ง และให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ส่วนรวม ผู้ที่ได้รับผลดี และผลเสียจากการกระทำทั้งปวงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่เป็นธรรมแก่รัฐและบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้ ยังจะเกิดผลที่แปลกประหลาดตามมาอีกหลายประการ เช่น สัญญาต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงลายมือชื่อไปและปฏิบัติตามไปบางส่วนหรือทั้งหมดแล้ว ตลอดจนคำสั่งทางปกครองอื่น ๆ ต้องเสียไปด้วย เป็นต้น ดังนั้น เมื่อปรากฏภายหลังว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 หรือมาตรา 258 ทั้ง ๆ ที่มีบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 257 ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสรรหาฯ และวุฒิสภาซึ่งมีบุคคล	

	จำนวนมากช่วยกันพิจารณาคัดเลือก จนกระทั่งดำเนินการแต่งตั้งเสร็จและทำหน้าที่แล้ว จึงมีผู้พบเห็นได้ว่า การพิจารณาตรวจสอบการมีคุณสมบัติ และการไม่มีลักษณะต้องห้ามซึ่งมีลักษณะค่อนข้างชัดเจน แต่เมื่อผู้มีอำนาจสรรหาและแต่งตั้งไม่พบว่า ผู้สมัครยื่นหลักฐานแสดงการมีคุณสมบัติ และการไม่มีลักษณะต้องห้ามมาแล้ว แต่การมีคุณสมบัติหรือไม่มีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 256 และมาตรา 258 (1) และ (2) นั้น ตรวจสอบได้ง่าย มีกรอบให้พิจารณา ส่วนการไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 258 (3) และ (4) นั้น ตรวจสอบได้ยากมาก เพราะเป็นเรื่องที่บุคคลอื่นเกือบจะไม่มีโอกาสทราบได้ บุคคลนั้นเองเท่านั้นที่รู้อยู่แก่ใจ ซึ่งอาจเป็นไปโดยมีเจตนาสุจริตก็ได้ว่า ตนมิได้กระทำการอันมีลักษณะต้องห้าม โดยเฉพาะการเป็นกรรมการบริษัท การให้ความเห็นทางกฎหมาย (ทนายความ) การรักษาพยาบาล (แพทย์) เพราะการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า จะยื่นเป็นหนังสือหรือทำด้วยวาจาก็ได้ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท โดยไม่ต้องมีรูปแบบอย่างใด และพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีเวลาตรวจสอบ ส่วนการให้ความเห็นทางกฎหมาย หรือการรักษาพยาบาลนั้น ตราบใดที่ไม่กระทำเป็นอาชีพ ตราบนั้นอาจไม่เป็นการกระทำการอันมีลักษณะต้องห้าม ซึ่งจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นราย ๆ ไป เป็นต้น การที่ให้รัฐรับผิดต่อประชาชนในการกระทำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย เสมือนว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีกรรมการ ป.ป.ช. คนใดไม่มีคุณสมบัติมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 256 และมาตรา 258 วรรคหนึ่ง จึงเป็นการเหมาะสมและเป็นธรรมด้วยประการทั้งปวงที่จะต้องนำรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย เพราะพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ซึ่งมิให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับแก่องค์กรที่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะนั้น เห็นว่าการที่ผู้ร่างกฎหมายจำกัดอำนาจตนเอง มิให้รวมไปถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เพราะแม้จะเป็น	

หลักการของกฎหมายมหาชนซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง แต่ก็ไม่อาจนำพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 แม้กลุ่มคนที่ต้องเสียประโยชน์จะอ้างพระราชบัญญัติมาตรานี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ มิให้นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ แต่ถ้าถือว่า การกระทำทั้งหลายทั้งปวงที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญกระทำมาแล้วเป็นอันต้องเสียไป กลุ่มคนที่ได้ประโยชน์มาแล้ว ย่อมจะคัดค้านหลักการนี้

สำหรับองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ย่อมต้องนำมาตรา 97 มาใช้บังคับด้วย

นอกจากนี้ ยังมีรัฐธรรมนูญ มาตรา 218 ที่บัญญัติถึงการตราพระราชกำหนดเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือเพื่อป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะว่า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนด หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติ และสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวข้างต้น

ดังนั้น แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดไม่มีคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้าม ในการดำรงตำแหน่งมาแต่ต้น หากกรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นผ่านการสรรหาและได้รับการแต่งตั้งโดยชอบแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ย่อมจะต้องไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นมาแล้วก่อนหน้าการมีคำวินิจฉัย

จึงวินิจฉัยว่า

1. ผู้ถูกร้องที่ 1 มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทเดอะ

	เบสท์ฯ และผู้ถูกร้องที่ 2 ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาแต่ต้น 2. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคงมีอำนาจหน้าที่สมบูรณ์ แม้ว่าจะมีกรรมการที่ไม่มีคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาแต่ต้น ไม่มีผลทำให้การที่กระทำไปแล้วทั้งปวงก่อนหน้ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องเสียไป	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารของทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสอง รวมทั้งคำแถลง คำชี้แจงและคำเบิกความของผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสอง ตลอดจนพยานที่ศาลเชิญมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อคราวออกนั่งฟังคำแถลงของคู่กรณีและสืบพยานแล้ว เห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องทั้งสองรับฟังได้ จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องที่ 1 พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด โดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกร้องที่ 2 คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ก็ได้ลาออกจากบริษัทวงศ์อมร จำกัด โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเช่นกัน แม้จะเป็นการลาออกด้วยวาจา ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ดังนั้น ผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ถูกร้องที่ 2 จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ตามที่ผู้ร้องอ้างแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และมาตรา 297 วรรคสาม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ดังนั้น การได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งย่อมทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจโดยสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติ	ผู้ถูกร้องทั้งสองมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ

	หน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ทุกประการ	
3. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่พิจารณาวินิจฉัยประเด็นหลักทั้ง 2 ประเด็น แต่พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ประธานวุฒิสภามีอำนาจทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ในการเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 โดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคสอง ได้หรือไม่ เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา 91 บัญญัติว่า "ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนรจษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ ประธานรัฐสภาและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย" เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวอยู่ในหมวดว่าด้วยรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 90 บัญญัติว่า "รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" ตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมหมายถึงในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้เกิดขึ้นแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 98 และมาตรา 121 และเมื่อพิจารณาข้อความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 ทุกวรรคประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภาหรือการประชุมร่วมกันระหว่างสภาผู้แทน	ให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภา

	ราษฎรกับวุฒิสภาทั้งสิ้น โดยมีการกำหนดผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ประธานและรองประธานของที่ประชุมไว้ในวรรคหนึ่งของบทบัญญัติดังกล่าว ส่วนข้อความในวรรคสองเป็นการกำหนดผู้ที่จะต้องทำการแทนในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุมรัฐสภาได้ ก็ให้ประธานวุฒิสภาซึ่งเป็นรองประธานรัฐสภาและเป็นรองประธานในที่ประชุมขึ้นทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทนประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหมายถึงอาจเป็นกรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรตายระหว่างสมัยประชุมรัฐสภาหรือลาออกจากตำแหน่งและยังไม่มีการแต่งตั้งใหม่ ส่วนข้อความในตอนต่อมาของวรรคเดียวกัน ที่ว่าประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว เช่น ไปราชการต่างประเทศ หรือ ป่วย เป็นต้น ในตอนท้ายของวรรคสองจึงระบุให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน สรุปได้ว่า ข้อความตามวรรคสองทั้งหมดย่อมมีความหมายแต่เพียงว่าหากมีเหตุการณ์ตามมาตรา 91 วรรคสอง กรณีใดกรณีหนึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการประชุมรัฐสภาก็ให้ประธานวุฒิสภาขึ้นทำหน้าที่ประธานรัฐสภาหรือประธานในที่ประชุมรัฐสภาแทน เพื่อให้การประชุมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมเท่านั้น ข้อความที่ว่า "ในกรณีไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร" ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้หมายถึงให้อำนาจประธานวุฒิสภาในการทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาในกรณีอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้งในกรณีที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรด้วย ทั้งข้อความในวรรคต่อ ๆ มาของบทบัญญัติดังกล่าว ก็สนับสนุนให้เห็นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของประธานและรองประธานรัฐสภาในการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภาโดยเฉพาะทั้งสิ้น นอกจากนั้นขณะที่ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎรก็ยังมิได้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 98 ปัญหาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคสอง ก็ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ และเห็นว่ากรณีใดหากรัฐธรรมนูญประสงค์ให้ประธานวุฒิสภามีอำนาจกระทำการแทนประธานรัฐสภาแล้ว รัฐธรรมนูญก็จะต้องบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 19	

	มาตรา 21 มาตรา 22 และมาตรา 23 ที่ให้อำนาจวุฒิสภาไว้ชัดเจนว่า ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์รับการปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ หรือรับทราบกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ หรือให้ความเห็นชอบพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามที่คณะองคมนตรีเสนอ เมื่อไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญให้อำนาจประธานวุฒิสภาไว้โดยชัดแจ้งที่จะกระทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาได้ในกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังนั้น จากเหตุผลดังที่กล่าวมาประธานวุฒิสภาจึงไม่อาจอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคสอง ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาในการเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 นอกจากนั้น ปัญหาตามคำร้องก็มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด เป็นเพียงปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลในองค์กรเท่านั้น ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เช่นกัน จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภา	
4. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ได้พิจารณาพยานหลักฐานของผู้ร้องและของผู้ถูกร้องที่ 1 แล้ว เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ได้มีหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 จริง ถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนได้บอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 มาตรา 826 มาตรา 827 และมาตรา 1167 การจะไปถอนชื่อออกจากทะเบียนนั้น เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจจะต้องดำเนินการ มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้ลาออก ดังนั้น การที่ยังมีชื่ออยู่ตามทะเบียนสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครนั้นจึงเป็นคนละกรณีกับการลาออก ซึ่งตรงกับคำเบิกความของนาง	ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ

	สาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนน้อม ผู้แทนกรมทะเบียนการค้าว่า การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการ นอกจากนี้ ยังเทียบเคียงได้กับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้ทำนองเดียวกัน ที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือไม่ ย่อมมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ก่อนที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาตามข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน ที่รับฟังได้จากผู้ร้องและผู้ถูกร้องที่ 2 น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ทำหนังสือลาออกและได้ลาออกด้วยวาจาถึงการเป็นกรรมการของบริษัท วงศ์อมร จำกัด จริงกรณีจึงเป็นไปตามคำเบิกความของนางสาวสุภาภรณ์ ใจอ่อนน้อม ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า ให้ถือว่าการลาออกมีผลตั้งแต่วันที่แสดงเจตนา ไม่ว่าจะเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ส่วนการจะไปเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือไม่ เป็นคนละกรณีกัน ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกับประเด็นปัญหาของผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ได้วินิจฉัยข้างต้นแล้ว ประกอบกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งสามารถนำมาใช้กับกรณีนี้ได้เพราะมีผลผูกพันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด แล้ว ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2542 เป็นเวลาภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐ	ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ

	ธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง เมื่อพิจารณาได้ความว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ดังกล่าวแล้ว จึงไม่จำต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำขอของผู้ร้องว่า องค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอีกแปดคน หรือไม่ และไม่จำต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว นั้น จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อีกต่อไปด้วย จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ 1 และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ตามคำร้องแต่อย่างใด สำหรับคำขออื่นนั้น ให้ยก	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่พิจารณาวินิจฉัยประเด็นหลักทั้ง 2 ประเด็น แต่เห็นว่า พิจารณาแล้ว ตามคำร้องของผู้ร้อง และข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องดังกล่าวข้างต้น เป็นการโต้เถียงกันในปัญหาข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีชื่อตามที่ผู้ถูกร้องอ้างหรือไม่ และผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 มีคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคท้าย และมาตรา 297 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 (3) วรรคท้ายหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวประธานวุฒิสภาได้ส่งปัญหามาให้ศาลรัฐธรรมนูญ	ให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภา

	วินิจฉัยโดยอ้างว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ เห็นว่า กรณีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ผู้ทำคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยไว้โดยละเอียดแล้วในคำวินิจฉัยส่วนตนของนายปรีชา เฉลิมวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 33/2543 วันที่ 5 ตุลาคม 2543 เรื่อง การให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ สำหรับปัญหาตามคำร้องของประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาที่ยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่มีผู้ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาว่าพลโทสวัสดิ์ ผู้ถูกร้องที่ 1 คุณหญิงปรียา ผู้ถูกร้องที่ 2 กรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่าบุคคลทั้งสองไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบตามรัฐธรรมนูญโดยกล่าวหาว่าบุคคลทั้งสองไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทที่บุคคลทั้งสองเคยเป็นกรรมการอยู่ภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อันเป็นการกล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคนกระทำการโดยจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย โดยยังไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัยที่ 33/2543 วันที่ 5 ตุลาคม 2543 ที่อ้างถึงข้างต้น ตามข้อกล่าวหาดังกล่าว มาตรา 299 ของรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่วุฒิสภาที่จะดำเนินการมีมติให้กรรมการ	

	ป.ป.ช. ที่จงใจฝ่าฝืนหรือรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้พ้นจากตำแหน่งได้เอง โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจขององค์กรอื่น โดยต้องมีผู้ร้องขอเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามจำนวนที่มาตรา 299 กำหนดไว้ แต่คดีนี้ปรากฏว่าผู้ที่ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเป็นปัจเจกชนซึ่งไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาตามมาตรา 299 ได้ แต่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ใช้สิทธิตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอ้างว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย โดยผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่า กรณีตามคำร้องของประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาไม่ใช่เรื่องปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อวินิจฉัยเช่นนี้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทที่มีชื่ออยู่โดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือไม่ วินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภา	
6. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> กรณีทำนองนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 4/2544 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ คำวินิจฉัยที่ 4/2544 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 มีประเด็นสำคัญอันเป็นบรรทัดฐาน ว่า เพื่อประโยชน์ของการวินิจฉัยประเด็นนี้เห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยก่อน ดังนี้ <u>ประการที่หนึ่ง</u> ว่าด้วยข้อสันนิษฐาน ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องทั้งสิบคนดำรงตำแหน่งหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน	ผู้ถูกร้องทั้งสองคนมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคท้าย

หรือกรรมการบริษัทในขณะที่เป็นรัฐมนตรีอยู่ เพราะปรากฏชื่อของรัฐมนตรีเหล่านี้ เป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนหรือเป็นกรรมการบริษัท มีประเด็นพิจารณาว่า การมีชื่อของรัฐมนตรีผู้ใดปรากฏอยู่ในทะเบียนของทางราชการ ถือว่า รัฐมนตรีผู้นั้นได้กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 208 หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะ 22 แล้ว ก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย คำขอจดทะเบียนจำต้องประกอบด้วยข้อความหลายประการ รวมตลอดถึงชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นกรรมการทุกคนด้วย จึงอาจถือได้ว่า การมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการก็เป็นข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า ผู้มีชื่อในทะเบียนดังกล่าว เป็นหุ้นส่วนหรือกรรมการตามที่ได้จดแจ้งไว้ในทะเบียน อย่างไรก็ดี ข้อสันนิษฐานหาได้เป็นที่สิ้นสุดหรือเด็ดขาด อย่างไรไม่เพราะข้อความที่ปรากฏในทะเบียนเป็นเพียงข้อความที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นเองเป็นผู้นำมาจดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ฉะนั้น ข้อความดังกล่าวจึงตรงตามที่ผู้นำมาจดทะเบียนแจ้งไว้ในขณะจดทะเบียนเท่านั้น แต่ความจริงเป็นอย่างไร นายทะเบียนไม่อาจรู้ได้ และไม่อาจรับผิดชอบในความถูกต้องได้ อนึ่ง ข้อเท็จจริงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลังและไม่ได้มีการจดแจ้งเพื่อแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้อง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานดังที่กล่าวมานี้ จึงย่อมถูกหักล้างได้ด้วยหลักฐานที่แสดงว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นเดียวกับข้อความที่ปรากฏในทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงสามารถนำสืบได้ว่าก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หรือพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระแล้ว โดยไม่ทราบว่ามีการแต่งตั้งกลับเข้าไปใหม่อีก หรือบริษัทร้างแล้ว เพราะไม่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ แม้นายทะเบียนไม่ได้เพิกถอน เป็นต้น

<u>ประการที่สอง</u> ว่าด้วยการนำหลักฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาประกอบ เห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรา 208 บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่รัฐธรรม

	นูญไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยที่การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น <u>ประการที่สาม</u> ว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1042 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา 1167 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการและบริษัทและบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยตัวแทน” มาตรา 826 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันสัญญาตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” มาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา 386 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายการเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่” จากบทบัญญัติที่อ้างรวมถึงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องเห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท นั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือ หรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเอง	

	ออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน แล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน <u>ประการที่สี่</u> ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการใด ๆ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 208 มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคลโดยปิดกั้นมิให้รัฐมนตรีอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนมีส่วนได้เสีย หรือที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ อีกทั้งเพื่อให้รัฐมนตรีอุทิศเวลาและทุ่มเทกำลังให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐธรรมนูญมอบหมายอย่างเต็มที่ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ จึงต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบการหรือมีการดำเนินการอยู่ตามปกติอันอาจจะนำไปสู่การขัดกันของผลประโยชน์ หรือทำให้รัฐมนตรีต้องแบ่งเวลาจากการบริหารราชการแผ่นดินมาให้ มิใช่นิติบุคคลที่เลิกกิจการหรือไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ แล้ว จากหลักการทั้ง 4 ประการดังกล่าว จึงวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่งดังนี้ กรณีของผู้ถูกร้องที่ 1 คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2540 ยื่นต่อพลเอกเอื้อมศักดิ์ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 การลาออกจึงมีผลตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น ณ วันที่ 26 มีนาคม 2542 ที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ 1 เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ถูกร้องที่ 1 มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท อันเป็นข้อห้ามของรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคท้าย ผู้ถูกร้องที่ 1 จึงได้	

	รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีของผู้ถูกร้องที่ 2 คือ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท โดยคุณหญิงวนิดาฯ ให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งด้วยหนังสือและวาจาตั้งแต่ประมาณวันที่ 1 ถึง 3 เมษายน 2542 แล้ว ดังนั้นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของผู้ถูกร้องที่ 2 จึงมีผลตั้งแต่วันที่ 1 หรือ 2 หรืออย่างช้าตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2542 อยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2542 ผู้ถูกร้องที่ 2 มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคท้าย จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 และผู้ถูกร้องที่ 2 มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคท้าย ผู้ถูกร้องทั้งสองคนได้รับเลือกเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีตามประเด็นอื่น จึงไม่ต้องวินิจฉัย จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองคนมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคท้าย จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	
7. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้ว พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ 1 ชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ก่อนได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ประมาณ 2 ปี จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวก่อนวันที่ได้รับเลือกคือวันที่ 26 มีนาคม 2542 และผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวขณะได้รับ	พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

	แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ถูกร้องที่ 1 เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2542 กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ 2 ชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในวันเดียวกันหลังจากทราบว่าได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. การลาออกจากกรรมการบริษัทดังกล่าวมีหนังสือรับรองของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อ จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกคือวันที่ 26 มีนาคม 2542 และผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทวงศ์อมร จำกัด ขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2542 เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ผู้ถูกร้องที่ 1 คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ผู้ถูกร้องที่ 2 กรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสองคน มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และมาตรา 258 วรรคสอง ประกอบมาตรา 11 (3) และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาแต่เริ่มแรก องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีความสมบูรณ์ตามมาตรา 297 ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคสอง องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 และคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้	มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคสอง
8. นายสุจิต	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u>	ผู้ถูกร้อง

บุญบงการ	พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้วโดยทำเป็นหนังสือถึงกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท และกรรมการบริษัทฯ ได้รับทราบแล้วภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ถือได้ว่าการลาออกมีผลแล้วทั้งนี้เป็นไปตามหลักของความผูกพันระหว่างตัวการและตัวแทน และตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 เมื่อตัวแทนคือกรรมการบริษัทบอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการคือ กรรมการผู้มีอำนาจแทนบริษัท และกรรมการผู้มีอำนาจแทนฯ รับทราบ ถือได้ว่าการเป็นตัวแทนคือกรรมการบริษัทฯ สิ้นสุดลง แม้จะยังไม่ได้ไปจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท จึงถือว่าเป็นการลาออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคสอง จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ส่วนในประเด็นของผู้ร้องที่ระบุว่า หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ 1 กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสองแล้วจะถือว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่นั้น เมื่อวินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืน จึงไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นอื่น อีก	ที่ 1 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกด้วยวาจาจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว ต่อคุณหญิงวนิดาฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทฯ และคุณหญิงวนิดาฯ ได้ให้การยืนยันว่ารับทราบแล้ว แม้ว่าหนังสือลาออกของคุณหญิงปรียาฯ ทางคุณหญิงวนิดาฯ อ้างว่าได้รับแล้วแต่หาไม่พบจึงไม่สามารถนำมา	ผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรม

	แสดงเป็นหลักฐานได้ก็ตาม ถือได้ว่าได้มีการลาออกแล้วด้วยวาจาและมีผลเป็นการออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคสอง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคสอง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักของความผูกพันระหว่างตัวการและตัวแทน และตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 เมื่อตัวแทนคือกรรมการบริษัทบอกเลิกการเป็นตัวแทน ไม่ว่าจะเป็นด้วยวาจาหรือด้วยลายลักษณ์อักษรต่อตัวการคือกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท และกรรมการผู้มีอำนาจแทนนั้นรับทราบแล้ว ถือได้ว่าการเป็นตัวแทนคือกรรมการบริษัทสิ้นสุดลง แม้จะยังไม่ได้ไปจดทะเบียนการออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และเมื่อการลาออกนั้นได้มีผลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือว่า ผู้ถูกร้องได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์และไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หากฟังได้ว่าหากผู้ถูกร้องทั้งสองคนหรือคนใดคนหนึ่งกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความถูกต้องสมบูรณ์ หรือไม่หากฟังได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่นั้น เมื่อวินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องทั้ง 2 ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวจึงไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้ออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือว่าไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและ	นูญ

	การเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องทั้งสองได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ จึงไม่มีปัญหากระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ช.	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> กรณีของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ซึ่งถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ตอนที่ได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการทำหนังสือลาออก ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2540 และกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทก็ได้รับทราบการแสดงเจตนาดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 โดยมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรมาแสดงมีพยานบุคคลมาให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อยืนยันความถูกต้องของเอกสารที่อ้างส่ง จึงฟังได้ว่าพลโท สวัสดิ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการในบริษัทดังกล่าวโดยมีผลทางกฎหมายแล้วตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 ซึ่งเป็นระยะเวลาถึง 2 ปีกว่าก่อนหน้าที่จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยวุฒิสภา จริงอยู่ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทของพลโท สวัสดิ์ มิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า จนกระทั่งวันที่ 4 มกราคม 2544 แต่เรื่องนี้ไม่เป็นเหตุที่จะเอาผิดกับพลโท สวัสดิ์ได้แต่อย่างไร เพราะการจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทไม่ใช่เป็นเรื่องที่กรรมการผู้ลาออกจะต้องไปดำเนินการ คงเป็นหน้าที่ของบริษัทเท่านั้น และการละเลยหรือหลงลืมการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงก็ไม่เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าบุคคลใดยังมีฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอยู่ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ 4/2544 กรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรี 10 คน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีของคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ในขณะที่วุฒิสภาได้มีมติเลือกคุณหญิงปรียาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการ	พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิง ปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ต่างก็ไม่ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคสอง

ทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2542 เกี่ยวกับเรื่องนี้ คุณหญิงปรียา ได้ชี้แจงว่าตนได้แสดงเจตนาการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เมื่อทราบว่าตนได้รับการคัดเลือกโดยวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้งนี้โดยการแจ้งให้คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบทั้งด้วยหนังสือและด้วยวาจา ซึ่งคุณหญิงวนิดาก็ได้มีหนังสือลงวันที่ 28 ธันวาคม 2543 เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ แต่ก็ยอมรับว่าจำไม่ได้ว่าให้ผู้ใดไปดำเนินการถอนชื่อต่อนายทะเบียนบริษัทหรือไม่ และไม่ได้ติดตามเรื่องนี้เพราะคุณหญิงปรียาไม่เคยทำกิจการใด ๆ กับบริษัท อีกทั้งไม่เคยได้รับประโยชน์ตอบแทนใด ๆ จากบริษัทด้วย อย่างไรก็ดี สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ได้มีหนังสือรับรองลงวันที่ 30 มกราคม 2544 ระบุว่ามีการถอนชื่อคุณหญิงปรียา ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2544 โดยคุณหญิงปรียายังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่ก่อนวันนั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัทอยู่ในทะเบียนของกรมทะเบียนการค้า นั้น มิได้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงฐานะอันแท้จริงของผู้ถูกร้อง แต่เป็นเพียงหลักฐานที่บุคคลภายนอกผู้สุจริตจะสามารถยกขึ้นอ้างได้เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเท่านั้น หลักฐานและคำให้การของคุณหญิงวนิดา กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทมีเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าคุณหญิงปรียาได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยมีผลทางกฎหมายแล้วก่อนครบกำหนด 15 วัน นับจากวันที่ได้รับเลือกโดยวุฒิสภา ถึงแม้ว่าจะยังมิได้มีการจดทะเบียนการพ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัทกับนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท จนกระทั่งเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเกือบ 2 ปีก็ตาม

จึงวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ต่างก็ไม่ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคสอง อันเป็นเหตุที่จะทำให้บุคคลทั้งสองนี้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือจะต้องถือว่าบุคคลทั้งสองนี้มิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่ง

	ชาติมาก่อน ดังนั้น ตามความเห็นของตุลาการเสียงข้างมาก จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นที่ 3 และประเด็นที่ 4 ที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้เสนอมา	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เรื่องนี้ แม้ว่าประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 91 วรรคสอง สามารถที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ตามมาตรา 266 ก็ตาม แต่เรื่องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร เท่านั้น จะเสนอเรื่องอื่นหรือเรื่องที่ไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรไม่ได้ ดังนั้น ปัญหาข้อกฎหมายที่จะต้องวินิจฉัยประการแรกมีว่า เรื่องที่ประธานวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอนี้ เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร หรือไม่ ประธานวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภา เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยรวม 4 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเลือกพลโท สวัสดิ์ฯ กับคุณหญิงปรียาฯ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น เป็นการที่บุคคลทั้งสองดำรงตำแหน่งโดยฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 (3) และมาตรา 11 วรรคท้าย หรือไม่ และประเด็นที่ 4 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า หากการดำรงตำแหน่งของบุคคลทั้งสองเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ และฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ดังกล่าวแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทั้งสองที่ผ่านมาจะมีผลเป็นอย่างไร คือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบุคคลทั้งสองคือ พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรียาฯ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ หากขาดคุณสมบัติฯ ผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมาของบุคคลทั้งสองจะเป็นอย่างไร จะเห็นได้ว่า ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร แต่เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณ	ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

	สมบัติของบุคคลในองค์กรว่ามีคุณสมบัติครบตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงไม่ใช่หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาคุณสมบัติดังกล่าวเมื่อที่ประชุมวุฒิสภาวันที่ 26 มีนาคม 2542 ลงมติรับรองว่า พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรียาฯ มีคุณสมบัติครบถ้วนและเหมาะสมจึงเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้แล้ว หากปรากฏว่าบุคคลทั้งสองไม่ปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญรัฐสภามีอำนาจถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ ประธานวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ประธานรัฐสภาจะอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไม่ได้ เพราะมาตรา 266 มิได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคุณสมบัติและถอดถอนบุคคลดังกล่าวได้ ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรรับเรื่องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย สมควรให้ยกคำร้อง แต่ข้าพเจ้าเป็นเสียงข้างน้อย ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติให้รับเรื่องไว้พิจารณาและวินิจฉัย ข้าพเจ้าจึงขอทำคำวินิจฉัย ดังนี้ พิเคราะห์แล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 บัญญัติว่า “ความเกี่ยวพันกันในระหว่างกรรมการ และบริษัท และบุคคลภายนอกนั้น ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยตัวแทน” และหมวดว่าด้วยความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทน มาตรา 826 บัญญัติว่า “อันสัญญา ตัวแทนย่อมระงับสิ้นไปด้วยตัวการถอนตัวแทน หรือด้วยตัวแทนบอกเลิกเป็นตัวแทน” และมาตรา 827 บัญญัติว่า “ตัวการจะถอนตัวแทน และตัวแทนจะบอกเลิกเป็นตัวแทนเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ทุกเมื่อ” และมาตรา 386 บัญญัติถึงการเลิกสัญญาว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้น ย่อมทำด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทจึงสามารถทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วน	

	บริษัทเพื่อถอนชื่อตนเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่พลโท สวัสดิ์ฯ ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ฯ ต่อพลเอก เอื้อมศักดิ์ฯ กรรมการผู้มีอำนาจทำแทนบริษัท และคุณหญิงปรียาฯ ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมรฯ ต่อคุณหญิงวนิดาฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทวงศ์อมร ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการของผู้ถูกร้องทั้งสองระงับสิ้นทันที โดยผู้ถูกร้องทั้งสองไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์แต่อย่างใด ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งวินิจฉัยว่า "การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทย่อมต้องขึ้นอยู่กับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การจะวินิจฉัยว่า รัฐมนตรีคนใดดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใด หรือได้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วหรือไม่ อย่างไร จึงต้องวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทเท่านั้น..... โดยประมวลกฎหมายแพ่งฯ มาตรา 1042 บัญญัติว่า.....มาตรา 1167 บัญญัติว่า.....มาตรา 826 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า.....มาตรา 827 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า.....และมาตรา 386 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า.....จากบทบัญญัติที่อ้าง.....เห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะขอลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ในกรณีของห้างหุ้นส่วนต้องเป็นความตกลงของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนแล้วจึงนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนกรณีบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน....."	

	ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ฯ ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ ประมาณ 2 ปี ก่อนได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้ การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นที่ว่าการที่ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เช่นนี้ จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ลาออกจากกรรมการของบริษัทเดอะ เบสท์ฯ หรือไม่ ซึ่งได้วินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากกรรมการบริษัทฯ แล้ว เมื่อได้วินิจฉัยเช่นนี้แล้ว จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า หากฟังว่า พลโท สวัสดิ์ฯ ผู้ถูกร้องที่ 1 มิได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ฯ จะถือว่าผู้ถูกร้องที่ 1 ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่อีก เพราะผู้ถูกร้องที่ 1 ลาออกภายในกำหนดเวลาแล้ว ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า หากฟังได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองหรือคนใดคนหนึ่ง มิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ และหากฟังว่าไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ ภายใน 15 วัน นับแต่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องสมบูรณ์ เช่นนี้ ก็ไม่จำต้องวินิจฉัยว่า “หากฟังว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมา จะมีผลอย่างไร” จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เนื่องจากบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าดำรงตำแหน่งหรือการพ้นจากตำแหน่งกรรมการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่มีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวล	พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ

	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1167 ประกอบมาตรา 826 วรรคหนึ่ง มาตรา 827 วรรคหนึ่ง และมาตรา 386 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 สรุปความในประเด็นเดียวกันนี้ได้ว่า การลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือลาออกด้วยวาจาก็ได้ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออกต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน และเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการจดแจ้งต่อนายทะเบียน ดังนั้น กรณี พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้แสดงหนังสือ ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ดังกล่าว จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทโดยถูกต้องแล้ว และเป็นการลาออกภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กรณีคุณหญิงปรียาฯ ได้แสดงเจตนาลาออกตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน 2542 แล้ว กรณีจึงเป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 กล่าวคือ คุณหญิงปรียาฯ ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกโดยวุฒิสภาแล้ว ดังนั้น จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองคน ได้แก่ พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรียาฯ มิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 258 (3) และมาตรา 258 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา 11 (3) และมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตั้งแต่เริ่มแรก องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา 297 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ดังนั้น กรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงปฏิบัติหน้า	คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 258 (3) และมาตรา 258 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

	ที่ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ จึงวินิจฉัยว่า ทั้งพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 258 (3) และมาตรา 258 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับมาตรา 11 (3) และมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แต่ประการใด กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งสองคนจึงปฏิบัติหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 297 มีความสมบูรณ์แล้ว และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้	
12. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> จากการพิจารณาข้อเท็จจริงทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลแล้วเห็นว่า 1) พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มีหลักฐานชัดเจนว่าได้ขอลาออกถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จึงไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด 2) คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่มีหลักฐานเอกสารขอลาออกมายืนยัน แต่จากปากคำและเอกสารยืนยันที่ส่งมายังศาลจากคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ว่าได้รับทราบการลาออกด้วยวาจาและเอกสารแล้ว ประกอบกับบริษัทมิได้กระทำการที่มีผลตอบแทนแก่คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา จึงเชื่อได้ว่า คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจริง แม้จะไม่ได้ทำการพิสูจน์ตามหลักวิทยาการพิสูจน์ หลักฐาน เมื่อปรากฏจากหลักฐานและข้อเท็จจริงประกอบกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคท้ายแล้ว จึงไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และมาตรา 11 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง แห่ง	พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) ของรัฐธรรมนูญ

	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 สำหรับประเด็นที่ว่าผู้ถูกร้องเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยถูกต้องหรือไม่ และองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ จึงไม่ต้องวินิจฉัย สรุปได้ว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนจึงมีความถูกต้องสมบูรณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่พิจารณาวินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2 แต่ในเบื้องต้นพิจารณาว่า เรื่องที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 266 หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย" เห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือที่เกิดจากองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้น ๆ พิจารณาแล้ว เห็นว่า วัตถุประสงค์หลักของคำร้องดังกล่าวก็คือ "หากฟังได้ว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งสองคนดังกล่าวข้างต้นหรือคนใดคนหนึ่งในสองคนนี้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 258 (3) และมาตรา 258 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญประกอบด้วยมาตรา 11 (3) และมาตรา 11 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา	ให้ยกคำร้อง

	297 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่เพียงใดและหากฟังได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ และของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่" เห็นว่า เรื่องที่ผู้ร้องเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยมิใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 266 หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญซ้ำซ้อนกัน หรือจากการที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้น ๆ จะเห็นได้ว่า กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่มีปัญหาว่า อำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมและของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น เรื่องที่ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เกี่ยวกับ พลโท สวัสดิ์ฯ ผู้ถูกร้องได้อ้างส่งหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2540 ต่อศาล ซึ่งตามหนังสือแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท พลเอก เอื้อมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทน บริษัทก็ได้ลงนามรับทราบท้ายหนังสือลาออกนั้น ประกอบกับ พลเอก เอื้อมศักดิ์ฯ ได้มาเบิกความเป็นพยานยืนยันต่อศาลว่า พลโท สวัสดิ์ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกแล้ว ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 และพลเอกเอื้อมศักดิ์ฯ ได้ลงนามรับทราบในวันเดียวกัน สำหรับกรณี คุณหญิงปรียาฯ มีปัญหาตามข้อกล่าวหาเฉพาะการดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เพียงบริษัทเดียว ข้อนี้คุณหญิงปรียาฯ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงยืนยันว่าผู้ถูกร้องได้บอกด้วยวาจาและยื่นหนังสือแสดงเจตนาขอลาออกจาก	ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้กระทำการอันเป็นฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ / ให้ยกคำร้อง

	การเป็นกรรมการของบริษัทวงศ์อมรฯ ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทตั้งแต่ประมาณต้นเดือนเมษายน 2542 และคุณหญิงวนิดาฯ ได้ให้การเป็นหนังสือต่อศาลยืนยันว่า ผู้ถูกร้องได้บอกด้วยวาจาและแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรว่าได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการของบริษัทที่ไม่ได้ไปจดเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนเพราะตนหลงลืม แต่ปัจจุบันได้จดทะเบียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนั้นอาจทำได้ด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 พยานหลักฐานของผู้ถูกร้องทั้งสองฟังได้มั่นคงว่า พลโท สวัสดิ์ฯ ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 คุณหญิงปรียาฯ ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ ดังกล่าวเมื่อต้นเดือนเมษายน 2542 ซึ่งอยู่ในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคท้าย ผู้ถูกร้องทั้งสองจึงไม่ได้กระทำการอันเป็นฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญตามบทมาตราดังกล่าว ผู้ถูกร้องทั้งสองได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบ หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรียาฯ กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) และวรรคท้าย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 11 (3) และวรรคท้าย การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทั้งสองและของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และองค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสมบูรณ์หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรียาฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบแล้ว กรณีตามปัญหาดังกล่าวก็ไม่จำต้องวินิจฉัย จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** การที่ผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) และวรรคสอง หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** การที่ผู้ถูกร้องที่ 2 ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทฯ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้จดทะเบียนการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครภายในกำหนดเวลาข้างต้นเป็นการกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง(3) และวรรคสอง หรือไม่			**คำวินิจฉัย** ผู้ถูกร้องที่ 1 และ ผู้ถูกร้องที่ 2	
	มิได้กระทำการฝ่าฝืน	กระทำการฝ่าฝืน	ยกคำร้อง	มิได้กระทำการฝ่าฝืน	กระทำการฝ่าฝืน	ยกคำร้อง	มิได้กระทำการฝ่าฝืน (ชอบด้วย รธน.)	กระทำการฝ่าฝืน (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓			✓	
2. นายกระมล ทองธรราชาติ	✓			✓			✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา			✓			✓	✓☆	
4. พลโท จุล อดิเรก	✓			✓			✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์			✓			✓	✓☆	
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓			✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓			✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์			✓			✓	✓☆	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ			✓			✓	✓☆	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓			✓	
รวม	10	0	4	10	0	4	14	0

☆มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 266 และ/หรือ ประธานวุฒิสภาไม่มีอำนาจ

19. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19/2544 (วันที่ 3 สิงหาคม 2544) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง เสนอคำร้อง ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2543 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2540 ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหลายรายการ 2) ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 แล้วพบว่ามีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ คือ 2.1) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ รวมเป็นเงิน 26,885,240.99 บาท ที่ดิน 9 แปลง รวมเนื้อที่ 71 ไร่ 10 4/10 ตารางวา และรถยนต์ 3 คัน 2.2) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก 23 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ รวมเป็นเงิน 390,358,575.98

		บาท ที่ดิน 21 แปลง รวมเนื้อที่ 172 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา และบ้านพักอาศัย 1 หลัง 2.3) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก 1 บัญชี จำนวนเงิน 200,584.84 บาท และที่ดิน 2 แปลง รวมเนื้อที่ 1 ไร่ 1 งาน 65 ตารางวา 3) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มีหนังสือ ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2543 ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ 15 สิงหาคม 2543 ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. 4) ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ บ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่าง ๆ มีเหตุผลรับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้อง 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ เงินฝากของคู่สมรส 23 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ ที่ดินของผู้ถูกร้อง 9 แปลง และที่ดินของคู่สมรส 21 แปลง ผู้ร้องมีความเห็นว่า หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินโดยถูกต้องตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากเช่นนี้ คำชี้แจงของผู้ถูกร้องรับฟังไม่ได้ จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 5) ดังนั้น ในการประชุมของผู้ร้อง ครั้งที่ 90/2543 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง 8 เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีฯ ในภายหลังไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

		ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ที่ได้กระทำมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 ดังนี้ 5.1) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 5.2) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดตามคำร้อง มี 2 ประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ ได้แก่ บัญชีเงินฝาก 9 บัญชี และที่ดิน 9 แปลง ผู้ถูกร้องอ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้จัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งหมด จึงจำไม่ได้ว่า มีทรัพย์สินดังกล่าว และเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่จากคำเบิกความของคู่สมรสที่ว่า บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง อาจมีบางบัญชีที่คู่สมรสเก็บไว้ อีกทั้งพิจารณาจากการเปิดบัญชีเงินฝาก และการทำธุรกรรมกับธนาคารพาณิชย์ ผู้เปิดบัญชีจะต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ประกอบกับผู้ถูกร้องเบิกความว่า ธนาคารพาณิชย์ได้ส่งรายงานการแจ้งยอดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันให้ทราบทุกเดือน จึงไม่เชื่อว่า ผู้ถูกร้องจะไม่รู้ว่ามีบัญชีเงินฝากทั้ง 9 บัญชีอยู่ ส่วนที่ดิน 9 แปลง นั้น แม้ว่าคู่สมรสจะเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ แต่ที่ดินส่วนใหญ่ได้มาโดยการซื้อซึ่งผู้ถูกร้องจะต้องรู้ว่าตนมีที่ดินดังกล่าว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องจึงไม่มีน้ำหนัก รับฟังไม่ได้ กรณีทรัพย์ของผู้สมรสที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ คือ เงินฝาก 23 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ ที่ดิน 21 แปลง ผู้ถูกร้องอ้างว่า คู่สมรสไม่ได้บอกให้รู้เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว และจากคำเบิกความของคู่สมรสที่ว่า ไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเพื่อ

		ความมั่นคงในชีวิตเนื่องจากเกรงว่าผู้ถูกร้องจะนำทรัพย์สินดังกล่าวไปลงทุนในธุรกิจหมดนั้น อีกทั้งผู้ถูกร้องอ้างว่าเกรงใจคู่สมรส ไม่กล้าถามถึงทรัพย์สินของคู่สมรสว่า มีอยู่อย่างไร เท่าใดนั้น ทำให้ไม่ทราบว่าคู่สมรสมีทรัพย์สินอยู่หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 บัญญัติให้ผู้ยื่นบัญชีฯ ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสอย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง จึงเป็นหน้าที่ของคู่สมรสต้องแจ้งให้ผู้ยื่นบัญชีฯ ทราบว่าคู่สมรสมีทรัพย์และหนี้สินอะไรบ้าง เพราะบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เป็นบทสันนิษฐานความรับผิดชอบของผู้ถูกร้องในการกระทำของคู่สมรสด้วย เนื่องจากผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นสามีภริยาต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน ย่อมต้องทราบถึงสถานะทางการเงินหรือทรัพย์สินและหนี้สินของกันและกัน อีกทั้งทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ไว้นี้มีจำนวนมาก จึงไม่เชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องจึงไม่มีน้ำหนัก รับฟังไม่ได้ ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติ 12 ต่อ 1 วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก 12 คน ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย 1 คน วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ <u>ประเด็นที่สอง</u> เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่เมื่อใด มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัย คือ "ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" ของมาตรา 295 วรรคหนึ่ง นั้น คำว่า "วันที่พ้นจากตำแหน่ง" หมายถึงวันใด พิจารณาแล้ว เห็นว่า การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรานี้มี 2 กรณี คือ

		<u>กรณีที่หนึ่ง</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้องเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว <u>กรณีที่สอง</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง การแปลความเช่นนี้ทำให้มาตรา 295 ใช้บังคับได้ทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ เมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 หรือยื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (1) แต่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา 1 ปี ตามมาตรา 292 วรรคสอง ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องการนับเวลาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งเป็นการกำหนดกรอบเวลาแก้ผู้ร้องในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2543 ซึ่งเป็นตำแหน่งอันเป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามมาตรา 295 เป็นการพ้นจากตำแหน่งก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่า ยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การนับระยะเวลาที่ห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งใด ๆ ทาง

		การเมืองเป็นเวลา 5 ปีนั้น จึงต้องนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามมาตรา 295 นี้ คือวันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมาก 10 ต่อ 2 วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำ คือ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก 10 คน ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย 2 คน วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำ คือ ตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 เป็นต้นไป
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 258, มาตรา 291 ถึงมาตรา 296, มาตรา 297 วรรคสาม, มาตรา 301, มาตรา 315 วรรคสาม, และมาตรา 321 วรรคสอง 2) พระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้ของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 3) ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 หรือไม่ และ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา 12 คน และยกคำร้อง 1 คน (คะแนนเสียง 12 : 1) ในจำนวนนี้ 12 คนนี้ มี 2 คน วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ นับแต่วันที่คณะกรรมการ ปปช. ผู้ร้อง ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง (คะแนนเสียง 10 : 2 : 1) 2) เริ่มวันที่ 26 ธันวาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 3 สิงหาคม 2544 รวม 7 เดือน 8 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 31 ก วันที่ 3 เมษายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน นับแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 3 สิงหาคม 2544)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19/2544 (วันที่ 3 สิงหาคม 2544) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง เสนอคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 2 ประเด็น ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> **ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 หรือไม่ และ**

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> **เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายประเสริฐ นาสกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 **"มาตรา 295 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง** **เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"** <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ อันเป็น/ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อ

	1) การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คำร้องที่ผู้ร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นั้น ไม่อาจนำมาใช้บังคับผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย นั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 12/2543 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 วินิจฉัยว่า นายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสมัยเดียวกันกับนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จึงต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ในคำวินิจฉัยดังกล่าวด้วย 2) การที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นกรรมการบริษัทเดอะเบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัทวงศ์อมร จำกัด และเป็นทั้งกรรมการและลูกจ้างบริษัทเกษมวนารมย์ จำกัด และทั้งสองคนเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ถูกผู้ถูกร้องคัดค้านว่า กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่ผู้ร้องชี้แจงว่า บุคคลทั้งสองลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2544 และคุณหญิงปรียาฯ ก็มิได้เป็นลูกจ้างบริษัทเกษมวนารมย์ฯ ตามกฎหมายต่าง ๆ แล้วด้วย บุคคลดังกล่าวทั้งสองคนมิได้กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 258 วรรคหนึ่ง (3) จึงไม่พ้นจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มติของผู้ร้องย่อมไม่เสียไป นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิยกปัญหานี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยด้วย 3) การที่ผู้ร้องมีมติ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งนั้น ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ข้อ 20 ข้อ 21 และ ข้อ 22 ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด คือ ภายในวันที่ 23 ธันวาคม 2543 แต่ผู้ร้องยื่นต่อศาลเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม	วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป

	2543 เกินเวลาที่ระเบียบดังกล่าวกำหนด จึงเป็นการไม่ชอบนั้น เห็นว่า ระเบียบฯ ข้อ 22 เป็นการเร่งรัดให้ผู้ร้องรีบดำเนินการ มิใช่เป็นอายุความที่ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ 4) การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เพราะมาตรา 295 กำหนดโทษไว้สองอย่างควบคู่กัน คือ "ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ..... และให้ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี....." เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงเป็นไปไม่ได้ นั้นเห็นว่า มาตรา 295 มีความหมายว่า (ก) ถ้าผู้ถูกร้องอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองและไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (1) ถ้าผู้ร้องตรวจสอบพบ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่ง และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (ข) ถ้าผู้ถูกร้องไม่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และไม่ยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) หรือมาตรา 292 วรรคสอง หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา 295 วรรคหนึ่ง และผู้ร้องตรวจสอบพบ ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง 5) การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องที่กล่าวหาผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นั้น เห็นว่า ผู้ร้องเพียงแต่นำสืบว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่า ตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญและตนหรือคู่สมรสมีทรัพย์สิน แต่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ก็ถือว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดรายการทรัพย์สินที่ควรต้องแจ้ง โดยผู้ร้องไม่จำต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 เพราะถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 321 วรรคสอง ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 และไม่จำต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หมวด 4 เพราะมิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา 294 วรรคสอง หรือ	

	ทุจริตต่อหน้าที่หรือร่ำรวยผิดปกติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ดี ผู้ร้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงดังปรากฏในหนังสือชี้แจงของผู้ร้อง ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2543 ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ร้องจะลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัย "การจงใจ" ไว้ในคำวินิจฉัยที่ 31/2543 ว่า "ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่แต่เพียงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจ.....เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงมูลเหตุจูงใจ....." ด้วย 6) เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องรับรองบัญชีฯ ของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่าถูกต้อง และเป็นความจริง แต่ผู้ร้องตรวจสอบภายหลังพบว่า มีทรัพย์สินอีกหลายรายการที่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้ถูกร้องชี้แจงว่า โดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สิน บางครั้งภริยาอาจไม่ต้องการให้สามีทราบถึงทรัพย์สินทั้งหมดที่ภริยามีอยู่ อาจจะเพื่อความสบายใจของผู้หญิงเอง และด้วยความห่วงใยลูก เพราะต้องการเก็บรักษาทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงตนเองในยามยากก็อาจจะเป็นได้ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและเหตุผลส่วนตัวของผู้ถูกร้องมิใช่เหตุผลตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องแจ้งคู่สมรสทราบแล้วว่า การเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องให้การว่าไม่ใส่ใจฟังเพราะไม่ได้สนใจนักการเมือง ไม่ได้ใส่ใจฟังผลว่า จะเป็นอย่างไร และให้การต่อไปว่าทรัพย์สินบางส่วนตนคิดจะสะสมเป็นสมบัติให้แก่ลูกเพื่อเป็นหลักประกันลูกและตนเลยไม่อยากบอกผู้ถูกร้องหมด ที่ดินส่วนที่เป็นชื่อของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเก็บหลักฐานหมด ถ้าเป็นบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเชื่อแน่ว่า ต้องอยู่กับผู้ถูกร้อง "บัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องทราบ เพราะเป็นชื่อของผู้ถูกร้องเอง" รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า "มาตรา 291 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง..... มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้ง ที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง.....บัญชีให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดัง	

	กล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย" และ "มาตรา 292 บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวและต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ ....." ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1465 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้" มาตรา 1474 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน (1) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส (2) ....." และประมวลรัษฎากร มาตรา 57 ตรี ".....ให้สามีมีหน้าที่และความรับผิดในการยื่นรายการและเสียภาษี ....." คำแก้ตัวของผู้ถูกร้องจึงไม่อาจรับฟังได้ 7) ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 มีเจตนาต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตนั้น เห็นว่า ในมาตรานี้ประสงค์เพียงแต่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน ไม่ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น ผู้ร้องจะต้องส่งเอกสารทั้งหมดพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ตามมาตรา 294 8) ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ถือปฏิบัติเท่าเทียมกัน โดยยกกรณีนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นตัวอย่าง ผู้ร้องชี้แจงว่า กรณีของนายชวนฯ และนายบัญญัติฯ มีข้อเท็จจริงแตกต่างกับกรณีของผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องไม่เป็นการแก้ข้อกล่าวของผู้ร้องที่กล่าวหาผู้ถูกร้องว่า จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หากผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องปฏิบัติไม่ถูกต้อง ควรดำเนินการเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก	

	จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 ระยะเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป และเมื่อผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 (ยังอยู่ภายในระยะเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี) ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 118 (5) ประกอบกับมาตรา 109 (13) และมาตรา 97 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ อดีตสมาชิกวุฒิสภาจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยกข้อต่อสู้ทั้งประเด็นข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงหลายประการด้วยกันจึงต้องแยกการพิจารณาวินิจฉัยข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องและข้อโต้แย้งของผู้ร้องเป็นประเด็น ๆ ไป <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ต่อเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 และไม่ได้มีกฎหมายใดรองรับการถ่ายโอนอำนาจจากประธานวุฒิสภามาให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ลงโทษผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 ได้ ในประเด็นนี้ ผู้ร้องได้โต้แย้งว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ใน	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ อันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

	คำวินิจฉัยที่ 12/2543 กรณีนายสุขุม เชิดชื่น ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องในกรณีนี้ว่า แม้ผู้ถูกร้องจะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 แต่เมื่อผู้ถูกร้องได้รับการรับรองตามมาตรา 315 ของรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งประกาศไว้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาต่อไป ผู้ถูกร้องในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ที่จะต้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายใน 30 วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าวต่อผู้ร้องในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องรับฟังได้มากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง <u>ประเด็นที่สอง</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2543 ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ เท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องกรณีการยื่นบัญชีฯ เท็จให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกร้องต้องถูกตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อต่อสู้ทางกฎหมายในประเด็นนี้ของผู้ถูกร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากข้อความอันเป็นเท็จที่ปรากฏอยู่ในบัญชีฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ในขณะที่ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิและดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อมาอีก 2 ปี 4 เดือนเศษจนถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2543 ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำผิดที่เข้าองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ดังนั้น แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก่อนที่จะถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่าบัญชีฯ ที่ยื่นไว้นั้นมีข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องก็จะต้องรับโทษในส่วนที่สองคือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทาง	

	การเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจริง <u>ประเด็นที่สาม</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องมีองค์ประกอบไม่ครบจึงทำให้มติของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจาก กรรมการ ป.ป.ช. 2 คน คือ คุณหญิงปรียาฯ และ พลโท สวัสดิ์ฯ ยังดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทต่าง ๆ อยู่ อันเป็นลักษณะต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 (3) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ทางกฎหมายในประเด็นนี้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 18/2544 ซึ่งวินิจฉัยว่า คุณหญิงปรียาฯ และพลโท สวัสดิ์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วภายในกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 258 บัญญัติไว้ จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 <u>ประเด็นที่สี่</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ได้ให้โอกาสแก่ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติในกรณีของผู้ถูกร้อง จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ร้องได้โต้แย้งว่าระเบียบดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้วตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 รวมทั้งโต้แย้งด้วยว่าผู้ร้องได้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเท่าเทียมกับผู้ถูกร้องอื่น ๆ แล้ว พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักมากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง <u>ประเด็นที่ห้า</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องในกรณีของผู้ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดได้เพราะผู้ร้องยื่นคำร้องช้ากว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ 22 ถึง 3 วัน ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2543 ผู้ร้องโต้แย้งว่า ระเบียบฯ ข้อ 22 ดังกล่าวเป็นการเร่งรัดให้ผู้ร้องทำหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาล	

	รัฐธรรมนูญภายในเวลา 30 วันเท่านั้น มิใช่เป็นการกำหนดอายุความในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักและเหตุผลมากกว่าผู้ถูกร้อง <u>ประเด็นที่หก</u> ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ว่า การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องเป็นกรณีของการได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติโดยการใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น แต่ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 นั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยสุจริตทั้งสิ้น มิได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตแต่อย่างใด ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่น่าจะเข้าข่ายองค์ประกอบความผิดตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 295 ในประเด็นนี้ผู้ร้องโต้แย้งว่าคำว่า "จงใจ" ในรัฐธรรมนูญมาตรา 295 นั้น เป็นเพียงเจตนธรรมดาเท่านั้น ไม่จำต้องมีเจตนาพิเศษ หากผู้ถูกร้องรู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีทรัพย์สินของตนและคู่สมรส รวมทั้งของบุตรผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ไม่แจ้งไว้ในบัญชีฯ ก็ถือว่าเข้าข่ายของการ "จงใจ" แล้ว เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งของการเมืองแสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรฯ ตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงของผู้ถูกร้องในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ตามรายการที่ผู้ร้องได้ตรวจพบ เช่น เงินฝาก 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ รวมเป็นเงิน 26,558,240.99 บาท และที่ดิน 9 แปลง รวมเนื้อที่ 71 ไร่ 10 ตารางวาเศษ และรถยนต์ 3 คันนั้น เป็นรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่มีมูลค่าหลายสิบล้านบาทหรือกว่า 30% ของจำนวนทรัพย์สินที่ผู้ร้องได้แสดงไว้ในบัญชีฯ เป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงทรัพย์สินของคู่สมรสที่คู่สมรสไม่ยอมบอกกับผู้ร้องอีกเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท และที่ดินอีก 21 แปลง รวมเนื้อที่ 172 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา และเงินฝากอีก 23 บัญชี เป็นจำนวนเงินรวมเกือบ 400 ล้าน	

บาท สูงกว่าที่แสดงไว้ในบัญชีฯ หลายเท่า รวมทั้งทรัพย์สินของบุตรฯ อีกกว่า 200,000 บาท และที่ดิน 2 แปลง รวมเนื้อที่ 1 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวา ซึ่งทรัพย์สินของคู่สมรส และบุตรฯ เหล่านี้ ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ เช่นกัน

เนื่องจากผู้ร้องได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นเวลาต่อมาอีก 2 ปี 4 เดือนเศษนับแต่วันที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง และได้ใช้เงินจากบัญชีเงินฝากต่าง ๆ หลายบัญชี ซึ่งผู้ถูกร้องน่าจะรู้ว่ามีรายการทรัพย์สินในบัญชีเงินฝากต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง และน่าจะใช้เวลาดังกล่าวแจ้งรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้องได้ตลอดเวลาก่อนถูกตรวจพบ ซึ่งหากผู้ถูกร้องตั้งใจจะทำก็น่าจะทำได้แต่มิได้ทำ ประกอบกับการที่ผู้ถูกร้องในฐานะสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้มีส่วนในการให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 น่าจะรู้ดีว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

<u>ประเด็นที่เจ็ด</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องใช้มาตรฐานในการพิจารณากรณีตนแตกต่างจากกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งผู้ร้องยอมให้นายชวนฯ และนายบัญญัติฯ แจ้งทรัพย์สินที่ทั้งสองคนอ้างว่าลืมเพิ่มเติมเข้าไปในบัญชีฯ ที่ยื่นไว้แล้วได้โดยอ้างว่าเป็นเงินจำนวนเล็กน้อย และทั้งสองคนไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการลืมแจ้งแต่อย่างใด ส่วนกรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องกลับไม่ยอมให้แจ้งรายการทรัพย์สินที่ลืมแจ้งเพิ่มเข้าไปในบัญชีฯ ซึ่งผู้ร้องได้โต้แย้งว่า ผู้ร้องได้ใช้มาตรฐานในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องอย่างเดียวกันกับผู้ถูกตรวจสอบบัญชีฯ รายอื่น โดยได้ยอมให้ผู้ถูกร้องแจ้งเพิ่มรายการทรัพย์สินที่ลืมแจ้ง เช่น บ้าน 1 หลัง และรถยนต์ 3 คัน เข้าไปในบัญชีฯ ได้เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าเพียงเล็กน้อย และผู้ถูกร้องไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ในการลืมแจ้งทรัพย์สินรายการดังกล่าว แต่ไม่อาจอนุญาตให้ผู้ถูกร้องแจ้งรายการทรัพย์สินที่ตรวจพบเพิ่มเข้าไปในบัญชีฯ อีกได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่ารวมหลายร้อยล้านมาก หากยอมให้ทำได้ จะ

	ทำให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ไร้ผลโดยสิ้นเชิง พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักรับฟังได้มากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง <u>ประเด็นที่แปด</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการกรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินลงในบัญชีฯ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้ถูกร้องไม่เคยชิน จึงทำให้ผู้ถูกร้องแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ครบ ก็รับฟังไม่ได้เช่นกัน เพราะสมาชิกวุฒิสภาอื่นอีกเกือบทั้งหมดไม่มีปัญหาในการกรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องแต่อย่างใด และหากผู้ถูกร้องไม่เข้าใจ ก็น่าจะถามจากเจ้าหน้าที่ของผู้ร้องได้เสมอ พิจารณาแล้ว ข้อต่อสู้ทั้งในประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องทุกประเด็นฟังไม่ขึ้นดังได้วินิจฉัยไว้แล้ว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไปตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 ก่อนที่จะถูกตรวจพบว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเอาวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นวันเริ่มต้นของการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี	ให้ถือเอาวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง ส.ว. เป็นวันเริ่มต้น
3. นายจุมพล ณ สงขลา	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
4. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) ตามที่ผู้ถูกร้องชี้แจงคัดค้านว่า เป็นการเข้าใจผิดในการกรอกแบบบัญชีฯ นั้น รัฐธรรมนูญระบุไว้ชัดแจ้งว่าทรัพย์สินของตน ของคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พิจารณาแล้วเชื่อว่าผู้ถูกร้องเข้าใจความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ดี เพราะผู้ถูกร้องก็ได้แสดงรายการทรัพย์สินของตนบางส่วนของคู่สมรส และของบุตรบางส่วนแล้ว จึงเป็นการยืนยันว่าไม่ทำให้	ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

	เกิดความสับสนแก่ผู้ถูกร้อง 2) ปัญหาว่าทรัพย์สินทั้งของผู้ถูกร้อง ของคู่สมรส และของบุตรดังกล่าวที่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ถูกร้องรู้ว่ามีทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ หรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ใช้คำว่าไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง หมายถึงการแสดงเจตนาอยู่ในตัวแล้ว แต่เมื่อบัญญัติคำว่า "จงใจ" ไว้ด้วยก็ย่อมหมายถึงว่า รู้ข้อเท็จจริงอยู่แล้วแต่ไม่กระทำ เช่น รู้อยู่ว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ แต่ไม่ยื่น รู้ว่าทรัพย์สินมีอยู่เท่าไร แต่แสดงรายการแสดงยอด หรือจำนวนให้แตกต่างจากความเป็นจริง เช่นมีอยู่ 500 บาท แต่บอกว่า 800 บาท ซึ่งเป็นการแสดงรายการเท็จ หรือรู้ว่ามีทรัพย์เท่าใดแต่ไม่แสดงรายการเลย หรือแสดงไม่ครบถ้วนโดยไม่มีเหตุสมควร เช่นนี้จึงถือได้ว่ามีเจตนาปกปิด หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำว่าจงใจ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ดังกล่าวก็คือ มีเจตนาธรรมดาไม่ต้องการเจตนาพิเศษเพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือปกปิดเพื่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องแต่อย่างใด รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์แต่เพียงว่า ผู้ยื่นบัญชีฯ ต้องรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินหรือสิทธิในทรัพย์สินเท่านั้น ถ้าน่าจะรู้หรือควรต้องรู้นั้นยังไม่พอเพราะการไม่ยื่นบัญชีฯ จะเป็นความผิดต่อเมื่อผู้กระทำรู้ว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ถ้าต้องการจะแสดงรายการอันเป็นเท็จก็ต้องรู้ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินว่าเท่าใด แล้วแสดงรายการให้แตกต่างจากความเป็นจริง หรือถ้าจะปกปิดก็ต้องรู้ว่ามีอยู่จริง เท่าใด จึงจะดำเนินการปกปิดได้ เป็นต้น 3) ปัญหาการจะรับฟังได้อย่างไรว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ โดยรู้ถึงการมีอยู่จริงของทรัพย์สินของตน ของคู่สมรส หรือของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นั้น จำต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัดและรอบคอบ เพราะโทษทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เป็นโทษค่อนข้างร้ายแรง กล่าวคือ ถ้าไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 หรือยื่นบัญชีฯ แต่เป็นการแสดงรายการด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ถ้ากำลังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่จะต้องพ้นจากตำแหน่งทันที และจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็น	ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

	เวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง แต่ถ้าพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ก็จะถูกต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเช่นเดียวกัน จะพ้นจากตำแหน่งเพราะลาออก ครบวาระ ถูกถอดถอนยุบสภา หรือเหตุอื่นใดก็ตาม พิจารณาคำชี้แจงและข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องแล้วแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องรู้ว่ามีทรัพย์สินแต่หาหลักฐานไม่ได้จึงไม่แสดงรายการในส่วนของผู้ถูกร้องเป็นเงินฝาก 9 บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับเป็นเงินถึง 26 ล้านบาทเศษ ก็นับว่ามีจำนวนมาก สำหรับที่ดินเมื่อรวมเนื้อที่แล้วถึง 71 ไร่เศษ นั้น เป็นที่ดินที่ผู้ถูกร้องซื้อมา หากตีราคาเป็นเงินน่าจะอีกหลายสิบล้านบาท แสดงว่าผู้ถูกร้องรู้ว่ามีที่ดินแต่หาหลักฐานไม่พบ จึงแสดงเท่าที่มีหลักฐาน กรณีรถยนต์ นั้น แม้จะเป็นรถยนต์เก่าก็ต้องแสดงจะอ้างว่าลืมนั้นไม่น่าเชื่อเพราะมีจำนวนถึง 3 คัน จึงเชื่อได้โดยไม่มีเหตุระแวงสงสัยว่าผู้ถูกร้องรู้ว่าตนมีทรัพย์สินซึ่งมีเงินฝาก 9 บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ และที่ดิน 9 แปลงตามคำร้องแต่ไม่แสดงรายการในบัญชีฯ จริง พิจารณาถึงจำนวนบัญชีเงินฝากของคู่สมรสมีจำนวนถึง 23 บัญชี มียอดเงินรวมเกือบ 400 ล้านบาท ที่ดินจำนวน 21 แปลง มีเนื้อที่ถึง 172 ไร่ เชื่อได้โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าผู้ถูกร้องรู้ว่า คู่สมรสโดยมีบัญชีเงินฝากและที่ดินดังกล่าว สำหรับในส่วนของบุตรนั้น ได้ความว่า นางสุวิมลฯ เป็นคนจัดการฝากให้นั้น มีจำนวนเพียง 200,000 บาทเศษ หากไม่มีผู้ใดแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบก็ไม่มีโอกาสจะรู้ได้เอง จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่รู้ว่าบุตรมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งในขณะยื่นบัญชีฯ 4) การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า เป็นคนกลัวเมียจึงไม่กล้าสอบถามนั้น น่าจะไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้อีกเช่นกัน เพราะผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่ามีกิจการและธุรกิจเป็นหมื่นล้าน แสดงว่าผู้ถูกร้องมีความสามารถในการประกอบอาชีพ มิใช่อาศัยภรรยา ย่อมทำให้ภรรยาเกิดความเกรงใจ จึงไม่มีเหตุที่จะต้องกลัวหรือเกรงใจภรรยา และภรรยาหรือคู่สมรสก็ไม่มีเหตุผลเพียงพอจะปิดบังทรัพย์สินไม่ให้ผู้ถูกร้องรู้	

	5) ตามทางพิจารณาเมื่อได้ความว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่ามีทรัพย์สินในส่วนของตน ของคู่สมรสที่ยังไม่ได้แสดงรายการในบัญชีฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง พิเคราะห์แล้ว แม้จะไม่ได้ความว่าผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนและของคู่สมรสดังกล่าว จะไม่มีเจตนาปกปิดเพื่อกระทำการอย่างใด หรือเพื่อกระทำการอันมิชอบก็ตาม แต่กรณีของผู้ถูกร้องที่รู้ว่ามีทรัพย์สินแล้วไม่แจ้งก็เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 แล้ว 6) สำหรับคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดด้วยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จด้วยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีข้อเท็จจริงทำให้เชื่อได้ว่ามีทรัพย์สินรายการใดบ้างที่ผู้ถูกร้องแสดงให้ผิดแผกไปจากความเป็นจริง จึงยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ความตอนหนึ่งในวรรคหนึ่งของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 บัญญัติห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง หมายความว่า ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อใดก็นับต่อจากวันพ้นจากตำแหน่งที่เนื่องมาจากการต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และ มาตรา 292 ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งนั้น คราวนั้น จะพ้นด้วยเหตุครบวาระ ลาออก ขาดคุณสมบัติ กระทำการต้องห้าม ยุบสภา ถูกถอดถอน ไม่ยื่นบัญชีฯ หรือมีการตรวจพบว่าจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ก็ตามให้นับต่อจากวันพ้นจากตำแหน่งเป็นต้นไป ครบห้าปีเมื่อใดก็ถือว่าพ้นระยะเวลาต้องห้ามแล้ว แม้ภายหลังห้าปีแล้วจะตรวจพบว่ากระทำการฝ่าฝืนอย่างหนึ่งอย่างใด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ก็จะนำข้อห้ามการดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ไปใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นไม่ได้ จึงเป็นเพียงการตรวจสอบบัญชีฯ เพื่อผลในการเมืองและสังคมเท่านั้น หากจะเพื่อดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ไม่ได้อีกเช่นกัน เพราะอายุความในการตรวจสอบเพียงสองปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง	ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543

	ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบวาระวันที่ 21 มีนาคม 2543 จึงต้องนับเวลาต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบโดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นายประยุทธ มหากิจศิริ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป คำขออื่นให้ยก	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> 1) ได้พิจารณาความเห็นและเหตุผลของผู้ร้องแล้วเห็นว่าเป็นความเห็นและเหตุผลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่ยังไม่อาจฟังเป็นยุติได้เด็ดขาดเพราะผู้ถูกร้องมีข้อโต้แย้งอยู่ โดยฝ่ายผู้ร้องมิได้แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นเลยว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างใด 2) เห็นว่าปัญหาในคดีนี้ เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้ตรวจสอบพบในภายหลังว่า ผู้ถูกร้อง ยังมีทรัพย์สินจำพวกบัญชีเงินฝากหลายบัญชีและที่ดินมีโฉนดหลายแปลงของผู้ถูกร้องและคู่สมรสอีกหลายรายการที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชี ซึ่งต่อมากรรมการ ป.ป.ช. (นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม) ได้มีหนังสือลงวันที่ 20 มิถุนายน 2543 ถึงผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยระบุรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปให้ผู้ถูกร้องทราบด้วย ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ 15 สิงหาคม 2543 ชี้แจงข้อเท็จจริงรายการบัญชีทรัพย์สินที่ไม่	ให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง

	ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อนายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ว่า ทรัพย์สินมีจำนวนมากและต้องรวบรวมในระยะเวลาจำกัด จึงทำให้หลงลืมไปบ้าง นอกจากนั้นทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นของคู่สมรส ซึ่งคู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องคงไม่จงใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว ดังปรากฏในบันทึกของ นายพงษ์เอก วิจิตรกูล เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. 8 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2543 ข้อเท็จจริงในบันทึกดังกล่าว นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ได้บันทึกถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งว่า สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน 2 ได้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยพิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว ขอได้นำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาต่อไป โดยนายกล้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สั่งให้จัดเข้าวาระประชุมต่อไป 3) ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 90/2543 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 ว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 4) ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวมาข้างต้น แสดงว่ากรณีของผู้ถูกร้อง ในเบื้องต้นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบถือว่ามิใช่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อความอันเป็นเท็จ กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นเรื่องผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ตามความเห็นของเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. อันเป็นเรื่องมีข้อบกพร่องในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องมากกว่า จึงเป็นเหตุให้มีข้อต้องพิจารณาต่อไปว่า ความบกพร่องในการยื่นนั้นเกิดขึ้นโดยความตั้งใจของผู้ถูกร้องหรือไม่ และความตั้งใจนั้นต้องเป็นความตั้งใจเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการในการยื่นบัญชีที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นมาตรการการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวด้วย 5) เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องแสดงให้เห็นว่า	

	การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามความเห็นของผู้ร้อง มิใช่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ประการใด ข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องในการตรวจสอบทรัพย์สินที่มิได้แจ้งไว้ในบัญชีกลับเป็นเรื่องอื่น ๆ ที่มิได้แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือมีเจตนาจะทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพน้อยลงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ดังนั้นมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 จึงมิใช่มติที่แสดงว่า ผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 6) ในด้านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินมีโฉนดจำนวน 9 แปลงของผู้ถูกร้องและจำนวน 21 แปลงของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้ความว่า 6.1) ที่ดินมีโฉนดจำนวน 9 แปลงของผู้ถูกร้อง โดยเป็นการออกใหม่โฉนดให้ผู้ถูกร้องบ้าง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ตามนิติกรรมสัญญาซื้อขายบ้าง และนิติกรรมแบ่งแยกที่ดินบ้าง แสดงว่าผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวก่อนผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อ พ.ศ. 2540 ดังนั้น ที่ดินมีโฉนดทั้ง 9 แปลง ของผู้ถูกร้องจึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมือง 6.2) ส่วนที่ดินมีโฉนดจำนวน 21 แปลง ของคู่สมรสผู้ถูกร้อง จึงเห็นได้ว่าที่ดินทั้ง 21 โฉนด ภริยาผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก่อนผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภาใน พ.ศ. 2540 ทั้งสิ้น ที่ดินทั้ง 21 โฉนดดังกล่าว จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้กรรมสิทธิ์มาในขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง 7) ส่วนเงินในบัญชีของผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้อง	

	จำนวนรวมกัน 32 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงินจำนวน 3 ฉบับก็ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานอันใดมาแสดงว่า ผู้ถูกร้องในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้นำเงินเข้าฝากหรือถอนเงินจากบัญชีของตนหรือคู่สมรสจำนวนมากจนผิดสังเกต โดยเฉพาะบัญชีของผู้ถูกร้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่ได้แสดงหลักฐานได้เห็นว่ามีเงินหมุนเวียนแต่ละครั้งเป็นจำนวนมากในขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ประการใด เงินในบัญชีทั้งหมดจำนวน 32 บัญชี ที่เป็นบัญชีของผู้ถูกร้องบางบัญชีก็มีเงินจำนวนเล็กน้อย เช่น บัญชีละ 10,000 บาทเศษบ้าง 8,000 บาทเศษบ้าง สูงสุดประมาณ 4,000,000 บาทเศษ บางบัญชีก็ไม่ปรากฏการหมุนเวียนของเงินในบัญชีเป็นเวลานานนับปี ส่วนบัญชีของคู่สมรสบางบัญชีก็มีจำนวนเงินเล็กน้อยใกล้เคียงกับบัญชีของผู้ถูกร้อง เช่น บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง 1,000 บาท บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง 10,000 บาทเศษ บัญชีที่มีจำนวนสูงมีบัญชีเดียวเป็นเงิน 126,000,000 บาทเศษ แต่เงินในบัญชีทั้งหมดดังกล่าวก็ไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องใช้ตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้องเข้าไปเกี่ยวข้อง 8) ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงฟังไม่ได้ว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือได้มาโดยใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองของผู้ถูกร้องแต่ประการใด ดังนั้น ผู้ถูกร้องในฐานะเป็นบุคคลธรรมดาจึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในขณะที่ผู้ถูกร้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองและไม่ปรากฏข้อพิรุธผิดสังเกตของผู้ถูกร้องในฐานะที่ผู้ถูกร้องใช้อำนาจในตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง แม้ผู้ถูกร้องจะมิได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน	

	และหนี้สินของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือได้เพียงเป็นความบกพร่องในการยื่นบัญชีโดยไม่มีเจตนาจงใจจะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวแล้ว โดยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นไว้เพิ่มเติมต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องรับผลอันเป็นสภาพบังคับดังบัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าว วินิจฉัยให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง	
6. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> 1) นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2540 ถึงวันที่ 21 มีนาคม 2543 ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง พิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของ ผู้ถูกร้อง เห็นว่ารายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่าง ๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน 9 บัญชี รายการที่ดินของคู่สมรส 21 แปลง ผู้ร้องมีความเห็น ดังนี้ 1.1) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง 9 บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่ แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลายสิบล้าน นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบ เพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน 4 บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติ ย่อมมีการสั่งจ่ายเช็ค เบิก ถอนเงิน จากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้อง มีบัญชีเงินฝากอื่น ๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการ	ผู้ถูกร้องมีความผิดตามข้อกล่าวหา

	ทรัพย์สินและ หนี้สินตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงไม่ตรวจพบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากเช่นนี้ 2. กรณีเงินฝากของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก 23 บัญชี และตั๋วสัญญา ใช้เงิน 2 ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติม มีจำนวนมากกว่าที่แสดง รายการไว้อย่างเห็นได้ถึงความแตกต่างและเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่าคู่สมรสมีเงิน ฝากบัญชีไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชน ทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของ คู่สมรสของตนซึ่งมีจำนวนเงินเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง จึงรับฟังไม่ได้ 3. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง 9 แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง บ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้อง ทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่น บัญชี ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ทั้ง ๆ ที่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 4. กรณีที่ดินของคู่สมรส 21 แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบ เพิ่มมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสมีที่ดินมาก กว่าที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่าคู่สมรส มีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหา ลงวันที่ 5 มีนาคม 2544 ดังนี้ 1. ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นั้น ไม่สามารถนำไปใช้ กับกรณีของผู้ร้องได้ ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิก	

	วุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2540 จนถึง วันที่ 21 มีนาคม 2543 ต้องด้วยมาตรา 291 และมาตรา 292 แห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบ 2. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ทำนองเดียวกับข้อ 1 กล่าวคือ ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2540 จนถึงวันที่ 21 มีนาคม 2543 และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีทรัพย์สิน ตั้งแต่ดำรง ตำแหน่ง คือเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ต่อมาคณะกรรมการและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ ตรวจสอบการยื่นบัญชีฯ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง รวม 4 รายการคือ (1) ทรัพย์สินของ ผู้ถูกร้อง (2) ทรัพย์สินของคู่สมรส (3) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และ (4) หนี้สินของ ผู้ถูกร้อง ต่อมา ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 291 พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ รวม 3 รายการ ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ให้ชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว รวม 7 ข้อ การดำเนินการดังกล่าว ผู้ร้องได้ดำเนินการกับผู้ถูกร้องอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงวันที่ผู้ถูกร้อง พ้นจากตำแหน่งสมาชิวุฒิสภาจึงถือว่า ผู้ถูกร้องต้องอยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 สำหรับข้อโต้แย้งอื่นของผู้ถูกร้องสมควรยก จึงเห็นว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง มีความผิดตามข้อกล่าวหา	
7. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องบกพร่องแสดงรายการทรัพย์สินไม่ครบ ทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงเนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืม และคู่สมรส	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ

	ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แสดงมีจำนวนเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่มีอยู่ และเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องมีอยู่ก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภริยา จึงไม่กล้าสอบถามว่าที่ภริยารวบรวมทรัพย์สินมาให้ถูกต้องหรือไม่ นางสุวิมล มหากิจศิริ ภริยาผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อศาลสนับสนุนข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องว่าตนได้ปิดบังทรัพย์สินไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด เพราะมารดาได้สั่งสอนว่า ไม่ควรเชื่อผู้ชาย และควรเก็บสมบัติไว้ส่วนหนึ่งไม่ต้องบอกให้รู้ ตนจึงเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัวโดยไม่ได้แจ้งให้สามีทราบ เพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบจะขอยืมทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้ เห็นว่า ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ มีทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ได้แก่ เงินฝาก 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับรวมเป็นเงิน 26,885,240.99 บาท ที่ดิน 9 แปลง รวมเนื้อที่ 71 ไร่ 10 4/10 ตารางวา และรถยนต์ 3 คัน (ที่ดินและรถยนต์ไม่ตีราคา) ทรัพย์สินของคู่สมรสมีเงินฝาก 2 3 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ รวมเป็นเงิน 390,358,575.98 บาท ที่ดิน 21 แปลง รวมเนื้อที่ 172 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา และบ้านพักอาศัย 1 หลัง (ที่ดินและบ้านไม่ตีราคา) และทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีเงินฝาก 1 บัญชี จำนวนเงิน 200,584.84 บาท ที่ดิน 2 แปลง รวมเนื้อที่ 1 ไร่ 1 งาน 56 ตารางวา รวมทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้องมีมูลค่ามากมายมหาศาล ข้ออ้างของผู้ถูกร้องถึงสาเหตุที่ไม่ได้แจ้งรายการทรัพย์สินดังกล่าว จึงรับฟังไม่ได้ มิฉะนั้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้แจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ถูกต้องตามความจริง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จะเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u>	ผู้ร้อง

	ผู้ถูกร้องถูกลงโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ต้องห้ามมิให้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง เห็นว่า คำว่า "วันพ้นตำแหน่ง" ในมาตรา 295 วรรคหนึ่ง มีอยู่ 2 แห่ง คือ วันพ้นตำแหน่งที่ตรวจพบการกระทำความผิด และวันพ้นตำแหน่งที่ถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอันเนื่องมาจากการกระทำผิด การตีความว่าการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีจะนับแต่เมื่อใด มีหลักการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรของอังกฤษเรียกว่า Ejusdem Generis Rule ว่า คำที่ใช้หลายแห่งในมาตราเดียวกันต้องถูกจำกัดให้มีความหมายเหมือนกันหรือในแนวเดียวกัน ดังนั้น คำว่า "วันพ้นตำแหน่ง" 2 แห่ง ในมาตรา 295 วรรคหนึ่ง จึงต้องตีความเหมือนกันว่า เป็นวันพ้นตำแหน่งจากการถูกลงโทษ คือวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบความผิด ผู้ถูกร้องพ้นตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2543 เนื่องจากดำรงตำแหน่งครบวาระตามรัฐธรรมนูญและผู้ถูกร้องถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการ กระทำของผู้ถูกร้องคือวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง	ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2543

	ตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 เป็นต้นไป	
8. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ในการวินิจฉัยประเด็นข้างต้นนี้ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยกประเด็นปัญหาข้อกฎหมายขึ้นต่อสู้หลายประเด็น จึงขอพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายเหล่านั้นก่อน 1) ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า การยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการยื่นบัญชีฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2540 ตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2540 ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 จึงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไปตามรัฐธรรมนูญทั้งนี้เป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม ดังนั้นเมื่อดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้ จึงถือว่าเข้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในวันที่ 11 ตุลาคม 2540 จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 291 ทั้งนี้เป็นไปตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2543 วันที่ 17 มีนาคม 2543 กรณีนายสุขุม เชิดชื่น และรัฐธรรมนูญมาตรา 292 (1) บัญญัติ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 291 ซึ่งรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาด้วยนั้น มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายใน 30 วัน ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯภายใน 30 วัน แต่ถ้าเป็นกรณีการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ ยื่นได้ภายในหกสิบวัน นอกจากนั้นข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า การยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งตรงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ถ้าเป็นการยื่นบัญชีฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ แล้ว ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเท่านั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้อีกว่า เมื่อได้ยื่นบัญชีฯ	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

	แล้ว ประธานวุฒิสภาได้ส่งให้สำนักงาน ป.ป.ช. พร้อมกับบัญชีฯ ของสมาชิกวุฒิสภารายอื่น ๆ อีก 262 คน และเป็นการยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแสดงแบบรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา ตรงตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ มิใช่เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 จึงรับฟังไม่ได้ 2) ผู้ถูกร้องอ้างว่ากรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เนื่องจากมาตรา 295 เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น ผู้ถูกร้องได้พ้นตำแหน่งไปแล้วในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เป็นบทบังคับให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 กล่าวคือให้ผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 291 ยื่นบัญชีฯ เป็น 3 ระยะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 292 คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สองกรณีพ้นจากตำแหน่งยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม ยื่นภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่พ้นตำแหน่งแล้วหนึ่งปี บทบัญญัติในมาตรา 295 ที่บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องพ้นจากตำแหน่ง ในวันที่ยื่นบัญชีฯ หรือวันที่ตรวจพบแล้วแต่กรณี และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 295 นี้จึงต้องหมายความถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 291 และมาตรา 292 คือที่ต้องยื่นทั้ง 3 ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ดังนั้น ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยื่นในครั้งที่สองและสาม เป็นผู้ที่	

พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วแต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 295 ที่ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯตามมาตรา 292

ถ้าตีความว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 295 ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นตำแหน่งแล้ว แต่ต้องยื่นบัญชีฯ ในครั้งที่ 2 และ ครั้ง 3 ตามมาตรา 292 แล้ว บทบัญญัติที่ให้มีการยื่นบัญชีฯ ในครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3 จะไม่เป็นผล เพราะขาดบทบัญญัติบังคับ ทำให้รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ไม่มีผลบังคับ

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า ในกรณีของผู้ที่พ้นตำแหน่งไปแล้วต้องนำเอารัฐธรรมนูญ มาตรา 294 ใช้บังคับ คือ หากพบว่า ผู้ที่พ้นตำแหน่งดังกล่าว ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 294 นั้นเป็นเรื่องของการดำเนินคดีเมื่อค้นพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดในการยื่นบัญชีสองครั้งแรกหรือทั้งสามครั้ง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ส่วนมาตรา 295 เป็นกรณีที่ ผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ทั้ง 3 ครั้ง จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ไม่ใช่เป็นกรณีของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ในกรณี 'จงใจ' นี้จะได้วินิจฉัย รายละเอียดต่อไป เมื่อถึงเรื่องของ 'จงใจ'

3) ผู้ถูกร้อง ยกเรื่อง 'จงใจ' ขึ้นต่อสู้ว่า เป็นการกระทำโดยเจตนาโดยรู้สำนึกและประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติเพราะใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเอง หรือผู้อื่นเท่านั้น

ในกรณีนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เป็นเรื่องของการกระทำโดยรู้สึกแต่ไม่จำต้องประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลดังนั้นเพียงแต่รู้ แต่ไม่ยื่นบัญชีฯ หรือ รู้ในข้อเท็จจริงแต่ยื่นโดยไม่ตรงกับข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือปกปิดข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลก็ถือว่าจงใจ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของเจตนาธรรมดาไม่ใช่เจตนาพิเศษเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ต้องการให้ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนเองมีอยู่ รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดังนั้น เห็นได้ว่า เรื่องของจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นเรื่องที่ไม่จำต้องเกี่ยวข้องกับการที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือการร่ำรวยผิดปกติ หรือการทุจริตต่อหน้าที่หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบให้กับตัวเองหรือผู้อื่น มาตรการบังคับเรื่อง 'จงใจ' จึงแยกออกต่างหากจากเรื่องของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตต่อหน้าที่ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเรื่อง 'จงใจ' และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาวินิจฉัยกรณีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ และให้วุฒิสภาถอดถอนในกรณีร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่

5) ผู้ร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 130 ดังนั้น ผู้ร้องต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อ 20 และข้อ 21 ที่ว่าก่อนที่จะมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย นอกจากนี้ ในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีของผู้ถูกร้องต้องเป็นไปตามระเบียบข้อที่ 22 คือต้องกระทำภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด แต่ผู้ร้องมิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว คือ ผู้ร้องมีมติวันที่ 23 พฤศจิกายน 2543 แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ 26 ธันวาคม 2543 ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 321

	วรรคสอง ได้บัญญัติว่า "เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ" ดังนั้นระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 321 วรรคสองข้างต้นจึงมีผลใช้บังคับถึงวันที่ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ ซึ่งหมายความว่าเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ถูกยกเลิกไปในวันนั้น และนับแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ส่วนในประเด็นที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ได้บัญญัติในมาตรา 130 ว่า "ให้บรรดาระเบียบข้อบังคับประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ออกใช้บังคับ" นั้น ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งฯ ดังกล่าว หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงระเบียบฯ ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 321 วรรคสอง	

เพราะระเบียบดังกล่าวมีการกำหนดระยะเวลาในการมีผลของการใช้บังคับไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนแล้ว ดังนั้นข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ผู้ร้องไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้

6) สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องมิได้ใช้ข้อกฎหมายในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกับกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน คือในกรณีบุคคลทั้งสองได้วินิจฉัยว่าการ 'จงใจ' เป็นเรื่องของการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องมิได้วินิจฉัยอย่างเดียวกันทั้งๆที่มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยไว้แล้วว่าเรื่องของ 'จงใจ' เป็นเรื่องของเจตนาธรรมดา ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างดังกล่าวจึงไม่เป็นประเด็นที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณา

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงซึ่งมีว่า

1) กรณีบัญชีเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ ของผู้ถูกร้อง รวมเป็นเงิน 26,885,240.99 บาทนั้น ผู้ถูกร้องรับว่าเป็นบัญชีเงินฝากและตั๋วสัญญาใช้เงินของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงรับฟังต่อไปได้ว่าบัญชีเงินฝากดังกล่าวอย่างน้อยสองบัญชีมีการเคลื่อนไหว คือบัญชีออมทรัพย์ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) สาขาสำนักชิดลม เลขที่ 001-4-86780-0 วันที่ 29 กันยายน 2540 และวันที่ 30 ตุลาคม 2540 มีการนำเงินเข้าฝากวันละ 1,000,000 บาท บัญชีออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขที่ 01-11-23793-0 วันที่ 20 สิงหาคม 2540 มีการถอนเงิน 1,062,064 บาท วันที่ 17 กันยายน 2540 ถอนเงิน 40,669 บาท และวันที่ 28 ตุลาคม 2540 ถอนเงิน 95,080 บาท นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากทั้ง 9 บัญชี มีเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนเงินฝาก ผู้ถูกร้องเก็บรักษาบัญชีเงินฝากไว้เอง และในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อในเอกสารการเปิดบัญชี เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เช่นนี้จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่ามีบัญชีเงินฝากมากกว่า 1 บัญชี

2) กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง 9 แปลงปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อทั้งสิ้น ในการซื้อดังกล่าวต้องมีการชำระ

	เงินและต้องไปทำนิติกรรมด้วยตนเองที่สำนักงานที่ดิน แม้บางแปลงผู้ถูกร้องไม่ได้ไปทำนิติกรรมด้วยตนเองก็ต้องลงนามในหนังสือมอบอำนาจ นอกจากนั้นผู้ถูกร้องจะต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ทุกปี ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว การอ้างว่า จำไม่ได้ว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว รับฟังไม่ได้ 3) กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ประกอบธุรกิจร่วมกัน โดยมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่าง ๆ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นร่วมกับผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องย่อมต้องทราบว่า คู่สมรสมีรายได้และผลประโยชน์ต่างๆ จากบริษัท ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่ทราบว่าคู่สมรสมีบัญชีเงินฝากในธนาคารจึงไม่น่าเป็นไปได้ นอกจากนั้น จำนวนเงินฝากในบัญชีและตั๋วสัญญาใช้เงินของคู่สมรสเป็นจำนวนถึง 390,358,575.98 บาท คือเกือบ400ล้านบาท และที่ดินคู่สมรสมีถึง 21แปลง เป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 172 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา ดังนั้นจำนวนเงินและที่ดินในกรรมสิทธิ์ของคู่สมรสมีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบในเรื่องนี้เลย ข้ออ้างที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ากลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่ได้บอกถึงทรัพย์สินดังกล่าวจึงไม่กล้าสอบถามนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะถ้าผู้ถูกร้องกลัวภรรยาจริงและเป็นเหตุผลหลังจากที่ผู้ถูกร้องไม่สามารถแสดงทรัพย์สินดังกล่าวของคู่สมรสไว้ในบัญชีฯได้แล้วผู้ถูกร้องน่าจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ถูกร้องมิได้หยิบยกขึ้นมา นอกจากนั้นที่คู่สมรสอ้างว่าไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบว่าคู่สมรสมีทรัพย์สินอะไรบ้างนั้น เพราะมารดาสั่งสอนไว้ว่าไม่ให้เชื่อผู้ชายเต็มที่จึงเก็บสมบัติไว้ไม่ให้สามีคือผู้ถูกร้องทราบเพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบจะขอยืมทรัพย์สินดังกล่าวไปลงทุนในทางธุรกิจ และอาจประสบกับปัญหาทางธุรกิจจนเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้นั้น เฉพาะข้ออ้างที่เกรงว่าถ้าสามีรู้ว่ามีทรัพย์สินสามีจะขอยืมไปลงทุนหมดนั้น ไม่น่าจะรับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องประสบความสำเร็จอย่างสูงในทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีเงินลงทุนในทางธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ	

	30,000 ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ และยังได้บริจาคเงินเพื่อการศึกษาและสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ไม่มีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัยดังกล่าว นอกจากนั้น คู่สมรสในฐานะพยานไม่ได้ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัยเฉพาะเจาะจงอย่างไรบ้างจึงไม่น่าเชื่อว่าคู่สมรสจะไม่ไว้วางใจไม่แจ้งทรัพย์สินของคู่สมรสให้ผู้ถูกร้องทราบ ด้วยเกรงว่าจะขอยืมเงินไปลงทุนจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินหมดสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ถูกร้องขอให้คู่สมรสแจ้งทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสเพื่อนำไปแสดงในการยื่นบัญชีฯ ถ้าผู้ถูกร้องตั้งใจสอบถามคู่สมรสอย่างจริงจังพร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าถ้ายื่นบัญชีฯไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆเป็นระยะเวลาห้าปี แล้วคู่สมรสน่าจะให้ความร่วมมือ เพราะไม่ได้มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีปัญหาในชีวิตสมรสจนคู่สมรสไม่ไว้วางใจ และไม่ยอมช่วยเหลือใดๆและไม่สนใจว่าผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการใดๆ เป็นเวลา 5 ปีหรือไม่ การที่คู่สมรสยอมเป็นพยานให้ผู้ถูกร้องและยอมมาศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเบิกความและให้ซักค้านย่อมแสดงว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีความสัมพันธ์ที่ดีในชีวิตสมรส และที่คู่สมรสอ้างว่าไม่สนใจว่าการยื่นบัญชีฯที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงจะมีผลทางการเมืองแก่ผู้ถูกร้องทำให้ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปีหรือไม่นั้น ไม่น่าจะรับฟังได้เพราะถ้าไม่สนใจจริงๆแล้วไม่ควรจะมาเป็นพยานให้ผู้ถูกร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้วเห็นว่าในกรณีพ้นจากตำแหน่งนั้นเนื่องจากในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งคำร้องกรณีของผู้ถูกร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งวุฒิสภาอันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 จึงไม่ต้องวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่ง ส่วนการห้ามไม่ให้ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆเป็นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่	ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา

	พ้นจากตำแหน่งนั้น ให้นับระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่เมื่อใด พิจารณาแล้วเห็นว่าต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาคือวันที่ 22 มีนาคม 2543 อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีฯด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คือตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป	5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดหรือการละเมิดมาตราดังกล่าวที่ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหานั้น มีองค์ประกอบดังนี้ 1) บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือผู้ยื่นได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 2) ผู้ยื่นบัญชีฯ ได้กระทำการดังกล่าวด้วยความจงใจ ประเด็นหลักที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องวินิจฉัยชี้ขาดเป็นปัญหาข้อเท็จจริงผสมผสานกับข้อกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ไม่ปรากฏว่ามีปัญหาหรือข้อสงสัยใด ๆ ในการที่จะสรุปว่าบัญชีทรัพย์สินที่ผู้ร้องยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้อง หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง หรือว่าผู้ถูกร้องได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กล่าวคือ ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ต่อผู้ร้อง 1. ทรัพย์สินในนามของผู้ถูกร้อง 1.1 เงินฝากจำนวน 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ รวมเป็นเงิน 26 ล้านบาทเศษ 1.2 ที่ดินจำนวน 9 แปลง รวมเนื้อที่ 71 ไร่เศษ 2. ทรัพย์สินในนามของคู่สมรส 2.1 เงินฝากจำนวน 23 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ รวมเป็นเงิน 390 ล้านบาทเศษ 2.2 ที่ดินจำนวน 21 แปลง รวมเนื้อที่เกิน 172 ไร่เศษ ข้อเท็จจริงตามที่กล่าวนี้เป็นเรื่องที่ผู้ร้องได้ตรวจสอบพบ และทั้งผู้ถูกร้องเองและคู่สมรสต่างก็ให้การยอมรับทุกประการ จึงถือได้ว่ามีองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 295 แล้ว ประการหนึ่ง ประเด็นต่อไปมีอยู่ว่า ผู้ถูกร้อง "จงใจ" ยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏว่ารัฐธรรมนูญได้นิยามคำว่า "จงใจ" ไว้ ณ ที่ใด ผู้ร้องเห็นว่า กรณี "จงใจ" จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ยื่นบัญชีทรัพย์สินล่วงรู้หรือควรต้องล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคง	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

	แจ้งเท็จหรือไม่ยอมแจ้ง ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์มูลเหตุจูงใจใด ๆ ที่ทำให้แจ้งเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ในคำแถลงปิดคดีลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นข้อต่อสู้ว่า "การจงใจจะมีความหมายซ้อนอยู่หรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจจึงมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย....." และว่าการจงใจตาม มาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญ "เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สิน จากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง" พิจารณาแล้วเห็นว่า ความหมายของคำว่า "จงใจ" ดังเช่นที่ผู้ถูกร้องเข้าใจ นั้น เป็นความหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามหมวด 10 เรื่อง การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา 291 ถึง มาตรา 296 และโดยเฉพาะมาตรา 295 ซึ่งเป็นบทกำหนดองค์ประกอบของความผิด และ "โทษทางการเมือง" ที่จะตามมาสำหรับผู้ที่ไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ที่จะปฏิรูปการเมืองโดยมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการใช้อำนาจของรัฐตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างจริง แต่เพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว รัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการและขั้นตอนที่จำเป็นไว้อย่างเข้มงวดบางประการ มาตรการหนึ่งได้แก่ การบังคับให้ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นต้องแสดงความสะอาด บริสุทธิ์ โปร่งใส และความพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้เสมอว่าตนมีทรัพย์สินและหนี้สินจริงอย่างใดบ้างในวันที่ยื่นบัญชีฯ แต่ละครั้ง ทั้งนี้ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ให้คำนึงถึงที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินว่าได้มาก่อนหน้านั้น หรือในระหว่าง หรือภายหลังการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือว่าได้มาโดยสุจริต หรือไม่เป็นต้น เมื่อผู้ยื่นบัญชีรู้สำนึกถึงข้อเท็จจริงแล้วแต่ยังคงแจ้งเท็จหรือแจ้งไม่ตรงตามความเป็นจริงอีก หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควร	

แจ้งให้ทราบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีก็จะถือว่าเป็นการละเมิดมาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญทั้ง ๆ ที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐโดยไม่ชอบหรือการทุจริตใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า "ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ภรรยา และบุตร ไม่ว่าจะเป็นบัญชีเงินฝาก โฉนดที่ดิน ตลอดจนตั๋วสัญญาใช้เงิน ต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิ้น.....และเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ทุกรายการ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า "จงใจ" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295....." นั้น จึงเป็นข้ออ้างที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

อย่างไรก็ดี ถึงแม้การ "จงใจ" ไม่จำต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษหรือความมุ่งประสงค์พิเศษตามที่ได้อธิบายมาแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า "จงใจ" นำหน้าถ้อยคำว่า "ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ" นั้น เป็นการสื่อความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์ที่จะกล่าวเน้นว่า ความรู้สำนึกของผู้ยื่นบัญชีต้องเป็นความรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำต้องมีพยานหลักฐานชัดแจ้งหรือปราศจากข้อสงสัยมาแสดงในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดแจ้งหรือยังเป็นที่สงสัยอยู่ เห็นว่า ไม่ควรวินิจฉัยให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ นั้น ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องหรือผู้ใดอื่นได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ จึงถือว่าไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่กล่าวนั้น เป็นวิธีวัดความจงใจวิธีหนึ่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช ได้กำหนดขึ้นเองเพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินว่ามีกรณี "จงใจ" ตามมาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเห็นว่า เป็นเกณฑ์ที่ไม่มีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญไม่จำ

	ต้องนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดแต่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อการใช้เกณฑ์ดังกล่าวในบางกรณีอาจเป็นผลทำให้มาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญเจือจางลงได้ ในขณะที่การไม่ใช้เกณฑ์นี้ในกรณีอื่น อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องโต้แย้งได้ว่ามีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงเหลือประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินของตนและคู่สมรส ในส่วนที่ไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือไม่ เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากธนาคารในนามของผู้ถูกร้องจำนวน 9 บัญชีที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงในรายการทรัพย์สิน นั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า มีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตนเอง อีกทั้งบางบัญชีไม่มียอดเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเหลืออยู่ในบัญชีเท่าใด พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นคำชี้แจงที่ไม่มีน้ำหนักพอรับฟังได้ เพราะผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจรายใหญ่ผู้หนึ่ง มีฐานะเป็นมหาเศรษฐีมีโอกาสที่ต้องใช้เงินหมุนเวียนเป็นประจำในการทำธุรกิจตามปกติ จึงไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะหลงลืมไปว่า ตนยังมีบัญชีเงินฝากอีก 9 บัญชี ส่วนข้ออ้างที่ว่า ตนไม่ได้เป็นผู้เก็บบัญชีไว้นั้น ก็ขัดแย้งกับการเบิกความต่อศาลของคู่สมรสที่ว่า คู่สมรสเองก็ไม่ได้เป็นผู้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากอย่างน้อยก็เกินกว่า 1 บัญชีที่ตนได้แสดงไว้ในบัญชีรายการทรัพย์สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับที่ดินจำนวน 9 แปลง เนื้อที่รวม 71 ไร่เศษ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ นั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินใด ๆ เลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวตั้งอยู่ในจังหวัดใหญ่ ๆ รวมสามจังหวัด เป็นที่ดินที่มีราคา ซึ่งผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อทุกแปลง จึงยากที่จะเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบหรือหลงลืมไปว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะเป็นจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่าคู่สมรสของตนเป็นผู้เก็บโฉนดที่ดินไว้ทั้งหมดก็ตาม เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากในนามของคู่สมรส นั้น ผู้ถูกร้องได้แสดงเพียง 2 บัญชี จำนวน 45 ล้านบาท แต่ไม่ได้แสดงอีกถึง 23	

บัญชี พร้อมด้วยตั๋วสัญญาใช้เงินอีก 2 ฉบับ รวมเป็นเงินทั้งสิ้นเกือบ 400 ล้านบาท สำหรับที่ดินในนามของคู่สมรสนั้น ผู้ถูกร้องแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า คู่สมรสของตนมีที่ดิน 24 แปลง รวมเนื้อที่ 60 ไร่เศษ แต่คณะกรรมการ ปปช. ตรวจพบอีก 21 แปลง รวมเนื้อที่ 172 ไร่เศษ จึงเห็นได้ว่า ทั้งบัญชีเงินฝากธนาคารและที่ดินของคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งรายการต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น มีจำนวนมากกว่าทรัพย์สินที่แจ้งไว้หลายเท่าตัว อย่างไรก็ดี ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องเบิกความว่าตนเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อภรรยาบอกว่ามีทรัพย์สินใดบ้าง ผู้ถูกร้องก็จะแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามนั้น โดยผู้ถูกร้องไม่กล้าสอบถามภรรยาว่าสิ่งที่ภรรยาบอกนั้นถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่าภรรยายังมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งอยู่ในขณะที่ยื่นบัญชีและไม่ทราบมาโดยตลอดจนได้รับแจ้งจากผู้ร้อง ส่วนคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่าเหตุที่ตนไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงจำนวนทรัพย์สินที่ตนมีอยู่จริง เพราะเกรงว่าหากทราบแล้ว ผู้ถูกร้องอาจนำทรัพย์สินที่ปิดบังไว้ไปลงทุนทางธุรกิจ ซึ่งอาจจะมีผลเสียหายต่อครอบครัวได้

ข้ออ้างของผู้ถูกร้องประกอบกับคำเบิกความของคู่สมรสแสดงให้เห็นว่า มีกรณีที่ผู้ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร หรือไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจากคู่สมรสซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ย่อมเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้ที่จะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องมีความจงใจด้วยเหตุแต่เพียงว่าคู่สมรสของตนล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวเป็นการสมควรที่จะใช้เกณฑ์พิจารณาความจงใจในลักษณะที่เคร่งครัดกว่าในกรณีที่เป็นทรัพย์สินของตัวผู้ยื่นบัญชีเองเสียอีก

อย่างไรก็ดี ข้ออ้างที่ว่าผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยานั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้เคยหยิบยกขึ้นอ้างในชั้นการไต่สวนของผู้ร้อง และหากเป็นจริงตามที่อ้างแล้ว คู่สมรสก็ไม่มีเหตุผลที่จะต้องกังวลว่าผู้ถูกร้องจะสามารถนำทรัพย์สินของตนไปลงทุนในธุรกิจใดโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากตนก่อน นอกจากนั้นแล้วทรัพย์

	สินของคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้องในกรณีนี้มีจำนวนมหาศาล กล่าวคือ มีเงินฝากธนาคารกับสัญญาตั๋วเงินจำนวนรวมเกือบ 400 ล้านบาท และที่ดินเป็นจำนวนถึง 21 แปลง ซึ่งทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งเหล่านี้มีมูลค่าสูงกว่าทรัพย์สินประเภทเดียวกันที่ได้แจ้งไว้ถึงหลายเท่าตัว อีกทั้งปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ประกอบธุรกิจร่วมกันโดยมีหุ้นในบริษัทต่าง ๆ หลายบริษัท จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบถึงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินที่ยื่นต่อผู้ร้องอย่างน้อยก็เป็นบางรายการ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นอกจากเรื่องการจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้ร้องยังได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องต้อง "ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว" โดยที่โทษทางการเมืองดังกล่าวเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เป็นการเฉพาะ จึงเห็นว่า เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดโดยปริยายด้วยว่า เวลาห้าปีของการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ จะต้องนับตั้งแต่เมื่อไร ข้อความที่เกี่ยวข้องในมาตรา 295 มีว่า "เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" ส่วนโทษที่ให้พ้นจากตำแหน่งในกรณีที่มีการยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นให้เริ่ม "นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว" ในกรณีที่ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่ตรวจพบ วันที่พ้นจากตำแหน่งและวันที่ตรวจพบก็คือวันเดียวกันนั่นเอง ฉะนั้น จึงไม่มีปัญหาหรือข้อสงสัยใด ๆ เกี่ยวกับการนับระยะเวลาห้าปี แต่ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วในวันที่มีการตรวจพบ จะโดยการลาออกหรือเพราะครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือด้วยเหตุใดอื่นก็ตามที่ไม่เกี่ยวกับการให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญ วันที่พ้นจากตำแหน่งย่อมจะไม่ตรงกับวันที่ตรวจพบ จึงมีปัญหาอยู่ว่าจะเริ่มนับเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริงหรือวันที่ตรวจพบ พิจารณาแล้วเห็นว่า จะต้องนับเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้อง	ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

พ้นจากตำแหน่งจริง ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังนี้

1. มาตรา 295 ของรัฐธรรมนูญใช้คำว่า "วันที่พ้นจากตำแหน่ง" โดยมิได้กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่ง ฉะนั้น การที่จะถือเอาวันที่พ้นจากตำแหน่งจริงเป็นวันเริ่มต้นของการนับเวลาห้าปี ก็หาได้เป็นการขัดแย้งกับข้อความหรือลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดไม่ ในทางตรงกันข้าม หากจะให้ถือว่าเวลาห้าปีต้องนับจากวันที่ตรวจพบแล้ว กรณีก็จะไม่เป็นการสอดคล้องกับถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา 295 เสียด้วยซ้ำไป

2. การแปลความมาตรา 295 ในลักษณะเช่นว่านี้ จะเท่ากับเป็นการกำหนดกรอบเวลา สำหรับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ยื่นบัญชีได้แสดงไว้ด้วยโดยปริยาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมและผลที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากกว่าการตีความเป็นอย่างอื่น เพราะหากไม่มีการจำกัดเวลาแล้ว การตรวจพบความผิดจะกระทำเมื่อใดก็ได้ อันจะทำให้ผู้ยื่นบัญชีฯ ต้องตกอยู่ในสภาวะแห่งความไม่แน่นอนโดยไม่จำกัดเวลา นอกจากนั้นแล้ว การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบในบางกรณีเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนานพอสมควร ซึ่งเมื่อรวมเวลาในการตรวจสอบกับเวลาที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกถึงห้าปีแล้ว อาจจะยังผลให้ผู้ยื่นบัญชีถูกต้องห้ามดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลายาวนานเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญมีเจตนาต้องการลงโทษ ซึ่งเจตนารมณ์ดังกล่าวจะปรากฏตามนัยมาตรา 206 (5) เรื่อง ลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี และมาตรา 307 วรรคสอง เรื่อง การตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้ที่ถูกถอดถอนโดยวุฒิสภา ซึ่งในกรณีทั้งสองนี้ รัฐธรรมนูญได้ใช้ระยะเวลาห้าปีเป็นเกณฑ์ โดยที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกของวุฒิสภาในวันที่ 22 มีนาคม 2543 อันเป็นวันสิ้นสุดอายุของวุฒิสภา จึงต้องถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่ผู้ถูกร้อง "พ้นจากตำแหน่ง" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ตอนท้าย

จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วย

	ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และเป็นผู้ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 22 มีนาคม 2543	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้วเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้แสดงทรัพย์สินในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงในบัญชีฯ จริงตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยมีเพียงว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ ซึ่งจะได้ทำการวินิจฉัยเป็นกรณี ๆ ไป กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง เป็นที่ทราบดีว่าในการเปิดบัญชีกับธนาคารผู้ขอเปิดบัญชีจะต้องลงลายมือชื่อในแบบลายมือชื่อผู้เปิดบัญชีให้ไว้กับธนาคารเพื่อประโยชน์ในการเบิกถอน ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีกับธนาคารต่าง ๆ รวม 10 บัญชี ดังนั้นผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มของธนาคารต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 10 ครั้ง ตามวันเวลาที่ขอเปิดบัญชีที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบดีว่า ตนมีบัญชีเงินฝากในธนาคารต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งบัญชีแน่นอน รวมทั้งบัญชีเงินฝากเหล่านี้หลายบัญชีมีการฝากเข้าและถอนออกหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีเงินฝากกระแสรายวันนั้น ธนาคารจะต้องแจ้งรายการเคลื่อนไหวของบัญชีสรุปยอดประจำเดือนให้แก่ผู้ถูกร้องทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในธนาคารในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ เพียงบัญชีเดียว ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี และเป็นบัญชีที่มีเงินฝากเป็นจำนวนมาก เช่นนี้จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีเงินฝากทั้ง 9 บัญชีจริง กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปรากฏหลักฐานว่าที่ดินทั้ง 9 แปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อจึงต้องมีชำระเงินค่าที่ดิน ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชีฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย จึงไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา 295

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่าง ๆ เช่น บริษัทกาแฟผงไทย จำกัด บริษัทพีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัทควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักท์ จำกัด บริษัทไทยน็อคซ์ สตีล จำกัด บริษัทไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัทไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ ซึ่งถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัทและได้แจ้งไว้ในบัญชีฯ ว่า คู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัทไทยคอปเปอร์อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัทไทยน็อคซ์ สตีล จำกัด ดังนั้น โดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานและเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัทต่าง ๆ ย่อมคำนวณได้ว่า คู่สมรสควรจะได้รับประโยชน์ค่าตอบแทนต่าง ๆ จากบริษัทเท่าใด ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดินมหาศาลของคู่สมรสจำนวนถึง 21 แปลง จึงรับฟังไม่ได้

นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรส มาเป็นข้อแก้ตัว เนื่องจากคู่สมรสไม่บอกและตนเองไม่สนใจที่จะรับรู้ได้แล้ว ย่อมจะทำให้การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา 291 ถึงมาตรา 296 เป็นอันไร้ผลโดยสิ้นเชิง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เช่น

ผู้ถูกร้องอ้างว่าผู้ร้องได้วางหลักการการใช้มาตรา 295 ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินถ้าไม่ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ก็มิใช่การยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นั้น ต้องการขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือ ปกปิดข้อเท็จจริงฯ เพราะการกระทำของผู้ถูกร้องมิได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

เห็นว่ารัฐธรรมนูญ หมวด 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติ

	มาตรการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ เป็นมาตรการหนึ่งในหลาย ๆ มาตรการของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชีฯ อีก เพื่อแสดงความบริสุทธิ์อีกครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่าขณะดำรงตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชีฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมิได้คำนึงถึงว่าการยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นจะทำให้ผู้ยื่นได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 มีเจตนารมณ์ต้องการแต่เพียงให้ผู้ยื่นแสดงความจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อประชาชนโดยยื่นบัญชีฯ แสดงความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินขณะยื่นบัญชีฯ เท่านั้น <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ส่วนประเด็นที่ว่าถ้าผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 295 ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับตั้งแต่เมื่อใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคแรก บัญญัติว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจาก	ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่

	ตำแหน่งนั้นแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" จะเห็นได้ว่า มาตรา 295 วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ว่าหากไม่ปฏิบัติตามมาตรา 295 กล่าวคือจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบจะมีผล 2 ประการ คือ 1. ให้พ้นจากตำแหน่ง และ 2. ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี ส่วนจะพ้นตำแหน่งเมื่อใดนั้น มาตรา 295 บัญญัติว่าสำหรับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ ในกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดยื่นบัญชีฯ และกรณีจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามมาตรา 295 ผู้ถูกร้องจะได้รับผล 2 ประการดังกล่าวคือ ให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้ถูกร้อง จึงไม่ถูกบังคับให้พ้นจากตำแหน่งอีก ผู้ถูกร้องจึงได้รับผลประการที่สองเท่านั้นคือห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่จะนับตั้งแต่เมื่อใดนั้น มาตรา 295 บัญญัติว่านับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งซึ่งผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งวันที่ 22 มีนาคม 2543 จึงต้องนับตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบโดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามมาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543	วันที่ 22 มีนาคม 2543
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 291 เพราะผู้ถูกร้องคงเป็น	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ อันเป็น

	สมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม และรัฐธรรมนูญ มาตรา 321 ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. และสำนักงาน ป.ป.ป. เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา 295 กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องมาแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 12/2543 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ตามรัฐธรรมนูญ 2) ประเด็นข้อกฎหมายของคำว่า "จงใจ หรือปกปิด" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ มาตรา 34 ในความเห็นคือ คำว่า จงใจ ควรหมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลแม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจ ดังนั้น ถ้าพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า จงใจ ตามมาตรา 295 ก็คือ การจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร่ำรวยผิดปกติ ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงกรณีนี้ จะพบได้ว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและภรรยาซึ่งครอบครองอยู่นั้นได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติ จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับตามรัฐธรรมนูญ 3) ส่วนคำว่า กรณีปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น คำว่า ปกปิด ควรหมายถึง การกระทำอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่มุ่งหมายถึง การประสงค์ต่อการกระทำนั้นเช่นเดียวกันกับการจงใจเพื่อให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย ถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า การปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ทรัพย์สินต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องและภรรยานั้น เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ	เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

	หลังจากดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือพ้นจากตำแหน่งแล้ว ธุรกิจต่าง ๆ ก็ยังคงดำเนินการอยู่จนปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาเป็นการได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติตาม รัฐธรรมนูญ 4) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 คือต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว 1 ปี แจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงทั้งหมด รวม 3 ครั้ง ตามมาตรา 292 ทั้งนี้เพื่อจะนำทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกัน หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จะได้นำมาตรา 294 มาใช้บังคับต่อไป หากผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ไม่แจ้งให้ถูกต้องครบถ้วนทั้ง 3 ครั้ง ตามมาตรา 295 การตรวจสอบก็จะไม่เกิดผลและทำให้การบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่เกิดขึ้นตามมาตรา 294 เป็นไปไม่ได้ด้วย ดังนั้นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ทุกคนต้องให้ความร่วมมือโดยแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่น่ามีเหตุผลใด ๆ ที่จะอ้างได้ว่าไม่แจ้ง เพราะทุกคนควรต้องรู้ว่าตนมีทรัพย์สินอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่มีหลักฐานชัดเจนและไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นของผู้อื่นได้ง่าย ๆ และรวดเร็วดังที่ผู้ถูกร้องมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่แจ้งให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 5) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินสดในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสเพียง 2 บัญชี เป็นจำนวนเงิน 45 ล้านบาท เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบและพบว่ามีเงินที่ไม่ได้แสดงอีกถึง 23 บัญชี กับตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ รวมเป็นเงินถึง 390.4 ล้านบาท จึงเห็นได้ว่า เงินสดในบัญชีเงินฝากมีจำนวนมากกว่าที่ได้แจ้งไว้เป็นเงินในบัญชีถึง 8.7 เท่า ซึ่งเป็นกรณีที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน ในคดีเช่นเดียวกันที่ได้วินิจฉัยให้มีความผิดไปแล้วหลายราย 6) การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเงินฝากในบัญชีส่วนใหญ่เป็นเงินของ	

	ภรรยาที่ได้มาจากการทำธุรกิจส่วนตัว ผู้ถูกร้องไม่สามารถจะล่วงรู้ถึงเงินดังกล่าวได้ และเงินในบัญชีเหล่านั้นก็ไม่มีการเคลื่อนไหวมีจำนวนคงที่อยู่ตลอดมา ทั้งเป็นเงินที่อยู่ในชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ตนจึงไม่ทราบ โดยคู่สมรสก็ได้ให้การต่อศาลในลักษณะเหตุผลเดียวกัน คือกลัวว่าผู้ถูกร้องจะมาขอแบ่งไปใช้จ่าย หรือลงทุนทำธุรกิจที่อาจหมดไปหรือไม่ได้คืน จะทำให้ลูก ๆ เดือดร้อนนั้น ยังฟังไม่ได้ว่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะบุตรมีเงินลงทุนเป็นหุ้นที่แสดงไว้ถึง 223,750,105 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนไม่น้อย และเหตุผลที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่กล้าถามความจริงว่าภรรยามีเงินอยู่จำนวนเท่าใดเพราะเป็นเงินที่ภรรยาหามาได้เองนั้น ฟังแล้วทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้เป็นฝ่ายที่กลัวภรรยาเท่านั้น แต่ภรรยาก็กลัวผู้ถูกร้องด้วยเหมือนกันคือ เหตุผลที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกร้องรู้ว่ามีเงินอยู่จริงเท่าใดนั้น เพราะกลัวผู้ถูกร้องจะมาขอเอาเงินไปใช้จ่ายจนหมด และไม่ได้คืนอันอาจนำไปสู่ความเดือดร้อนถึงลูก ๆ ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าใครจะกลัวใครหรือต่างคนต่างกลัวก็คงไม่เป็นเหตุผลที่จะรับฟังได้ในเมื่อรัฐธรรมนูญมาตรา 291 และมาตรา 292 กำหนดให้ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ของตนคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ดังนั้นเหตุผลที่ผู้ถูกร้องและภรรยาอ้างจึงรับไว้พิจารณาไม่ได้ เพราะถ้ารับไว้พิจารณาย่อมจะเป็นตัวอย่างที่ใช้อ้างอิงต่อไปในภายภาคหน้า อันจะทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงใช้บังคับไม่ได้ด้วย 7) ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าไม่ได้แสดงรายการที่ดินของตนเอง ต่อมาได้ตรวจสอบพบว่ามีจำนวน 9 แปลง และเห็นว่าการชี้แจงเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2543 ข้อ 4 ที่ว่า "ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน 9 แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ์ไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่พบเอกสารสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวจึงทำให้ยื่นขาด	

	ไป" ผู้ถูกร้องเห็นว่าที่ดินทั้ง 9 แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีการเปลี่ยนมือจึงเป็นหลักฐานคงที่ ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติม หลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เหตุผลที่ผู้ถูกร้องชี้แจงนั้นยังไม่เป็นที่รับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ทราบที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยพิจารณาคำชี้แจงของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2543 ในข้อ 4 ปรากฏข้อเท็จจริงชัดว่า ที่ดินจำนวนทั้ง 9 แปลงนั้น เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น การที่จะอ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินหรือไม่ ย่อมรับฟังไม่ได้ เพราะเนื่องจากผู้ถูกร้องมีที่ดินเป็นจำนวนถึง 9 แปลง และในขณะรวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งนั้น ตนเองไม่ได้เป็นผู้เก็บเอกสารโฉนดไว้ ก็น่าจะพอนึกได้ว่าตนเองมีที่ดินอยู่บ้างเป็นบางแปลง แม้ว่าจะไม่ครบทั้ง 9 แปลงตามที่ตรวจสอบพบในภายหลังก็ตาม และดำเนินการแจ้งรายการที่ดินในจำนวน 9 แปลงไปบ้าง หรือหลงลืมในบางแปลงบ้าง ซึ่งอาจจะทำให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่แจ้งหรือปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด อีกทั้งหากผู้ถูกร้องพยายามที่จะตรวจสอบและแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ที่ยื่นไว้ก็ทำได้โดยไม่ยากนัก จึงทำให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องต้องการที่จะไม่แจ้งจำนวนที่ดินทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ที่ดินทั้ง 9 แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีการเปลี่ยนมือจึงเป็นหลักฐานคงที่ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ จึงเป็นการชี้แจงโดยอ้างเหตุผลที่ไม่ถูกต้องนัก	

	เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กำหนดให้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมิได้แบ่งประเภทของทรัพย์สินว่าประเภทใดต้องแจ้งหรือไม่ต้องแจ้ง หรือถ้าเป็นทรัพย์สินใดที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่ง และการแจ้งหรือไม่แจ้งก็จะไม่ได้รับประโยชน์นั้น ก็ยกเว้นให้ ดังนั้นข้ออ้างของนายประยุทธฯ จึงไม่ถูกต้องและสอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องลืมหรือ จำไม่ได้ว่ามีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ถึง 9 แปลง เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีเอกสารแสดงสิทธิครอบครองและเป็นเจ้าของโดยชัดเจน ทั้งจะต้องเสียภาษีที่ดินทุกปีด้วย 8) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงทรัพย์สินที่เป็นที่ดินไว้เพียง 14 แปลง เนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ แต่เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบแล้วพบว่า มีที่ดินที่ไม่ได้แจ้งไว้ถึง 21 แปลง มีเนื้อที่กว่า 172 ไร่ ซึ่งมีที่ดินเกินกว่าที่แจ้งไว้ถึง 2.6 เท่า โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของภรรยาและภรรยาซื้อมาด้วยเงินของภรรยา ชื่อในโฉนดก็เป็นชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ทั้งเก็บรักษาไว้โดยตนไม่เคยเห็น จึงไม่ทราบว่าภรรยามีที่ดินอยู่ทั้งหมดเท่าใดนั้น เห็นว่าการที่ภรรยาของผู้ถูกร้องยินยอมให้นำที่ดินเพียงส่วนหนึ่งมาแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ แต่ไม่ยินยอมให้ผู้ถูกร้องนำที่ดินอีกส่วนหนึ่งมาแสดง โดยชี้แจงว่าที่ดินของภรรยามิได้เกี่ยวเนื่องกับ การดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ถูกร้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ยังไม่อาจรับฟังได้	
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า 1. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 2. เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2542 แล้ว อีกทั้งกรณีนี้แม้ว่าเป็นการตรวจพบการกระทำดังกล่าวภายหลังผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิก	ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่

	วุฒิสภาแล้ว การที่จะวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอีก จึงไม่อาจกระทำได้ ดังนั้น กรณีของ ผู้ถูกร้องจึงห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นต้นไป	พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
12. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ก่อนที่จะกล่าวถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 โดยตรง ควรจะได้พิจารณาถึงบริบทรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และขอบเขตของหมวด 10 ซึ่งเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเสียก่อน **ก. บริบทรวมของรัฐธรรมนูญ** ตามที่ได้ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะใช้เป็น "พื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมือง" สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญแยกเป็นข้อๆ ได้ 3 ข้อ คือ (1) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน, (2) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้ง (3) ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มี เสถียรภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยได้คำนึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ **ดังนั้น** บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน จึงมีบทที่เกี่ยวกับการปฏิรูปทางการเมืองหลายประการที่นักการเมืองในระบบเก่ามักจะไม่เห็นความสำคัญ และไม่ระมัดระวังในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ทำให้เกิดการละเมิดในรูปแบบต่างๆ มากในระยะเริ่มแรกของการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ เช่น การห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี รับสัมปทานและรับเงินจากรัฐ (มาตรา 110 ประกอบด้วยมาตรา 128, 208), ห้ามรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่มุ่งหากำไร (มาตรา 208), การห้ามรัฐมนตรีมีหุ้นส่วนในบริษัทต่างๆ เกิน 5% มิฉะนั้นต้องมอบให้นิติบุคคลจัดการแทน (มาตรา 209), และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ยังมีประกาศห้ามมิให้นายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรี และคู่สมรส	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบอย่างครบถ้วน / ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม

	ดำเนินกิจการกับรัฐ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจเอกชนที่เคยทำธุรกิจกับหน่วยงานของรัฐที่ตนทำงานอยู่ หรือที่ตนเคยปฏิบัติหน้าที่เมื่อพ้นมาไม่ถึง 2 ปี ตั้งแต่ 1 กันยายน 2544 เป็นต้นไป (มาตรา 100 - 101 โดยมีโทษจำคุกถึงสามปีและปรับหกหมื่นบาทตามมาตรา 122) ส่วนความผิดตามมาตรา 295 นี้ ถ้านำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับจะมีความผิดตามมาตรา 119 มีโทษจำคุก 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญาฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา 137 ก็จะมีโทษจำคุก 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ อนึ่งนักการเมืองที่ยังไม่ตัดขาดจากธุรกิจโดยเด็ดขาดก็อาจมีความผิดฐานรู้ข้อมูลภายในอันเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งขันด้วย ฉะนั้นโทษตามมาตรา 295 แห่งรัฐธรรมนูญ จึงเป็นโทษสถานเบาเพียงเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ยังไม่สามารถแสดงทรัพย์สินครบถ้วนมีตำแหน่งทางการเมืองอยู่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น **ข. ขอบเขตของหมวด 10 ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ** แบ่งได้เป็น 4 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ 1 การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา 291 – 296) 2) ส่วนที่ 2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา 297 – 302) 3) ส่วนที่ 3 การถอดถอนจากตำแหน่ง (มาตรา 303 – 307) 4) ส่วนที่ 4 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา 308 - 311) จะเห็นได้ชัดเจนว่าส่วนที่ 1 เป็นการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะไม่เกี่ยวกับการถอดถอนจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ซึ่งมีนิยามคำว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" ไว้แคบกว่าตามส่วนที่ 1)	2543

	โดยในส่วนที่ 1 นี้มี 5 มาตรา คือ 1) <u>มาตรา 291</u> กำหนดขอบเขตว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งใดบ้าง (รวมทั้งผู้พ้นจาก ตำแหน่ง) ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยให้ผู้ยื่นลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ทุกหน้า 2) <u>มาตรา 292</u> กำหนดให้บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันยื่น และต้องยื่นตามกำหนดเวลา 3 ครั้ง (เมื่อเข้ารับตำแหน่ง, พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่งหนึ่งปี) 3) <u>มาตรา 293</u> ประธาน หรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้าโดยต้องนำบัญชีและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมาเปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็ว ส่วนของผู้อื่นไม่ต้องนำมาเปิดเผย และให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว 4) <u>มาตรา 294</u> เมื่อมีการยื่นบัญชีเพราะเหตุพ้นจากตำแหน่งหรือตายให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงกับการยื่นครั้งแรกแล้ว จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเพื่อนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้คณะกรมการ ป.ป.ช. ส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป (อันเป็นคนละกรณีกับ "ความร่ำรวยผิดปกติ" ในมาตรา 303 - 307 ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 3 การถอดถอนจากตำแหน่ง) การดำเนินการตามวรรคสองนี้เป็นไปตามกระบวนการในมาตรา 305 วรรคห้า ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 3 ที่จะสืบเนื่องไปถึงส่วนที่ 4 ด้วย 5) <u>มาตรา 295</u> กล่าวถึงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด 1) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ, หรือ 2) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็ให้ผู้	

	นั้น 1) พ้นจากตำแหน่งไป, และ 2) ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดทุกกรณี โดยสรุปเห็นได้ว่า หลังจากดำเนินการตามมาตรา 291, 292, และ 293 แล้ว มาตรการตามมาตรา 294 จะแยกกับมาตรการตามมาตรา 295 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมาตรา 295 เป็นมาตราที่บังคับใช้โดย เอกเทศกับผู้จงใจไม่ยื่น หรือยื่นไม่ตรงตามความเป็นจริงซึ่งไม่เกี่ยวกับมาตรา 294 อันเป็นเรื่องที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมาตราอื่นๆ ในส่วนที่ 3 และ 4 ของหมวด 10 **ค. ความหมายของมาตรา 295** บทบัญญัติในมาตรา 295 นี้ยังมีผู้พยายามตีความกันหลากหลายมากจึงควรแยกแยะความหมายตามหลักภาษาไทยซึ่งจะได้ความดังนี้ <u>วรรคหนึ่ง</u> (ประธานของประโยค) "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" (ตามนิยามในมาตรา 291) (ลักษณะนาม) "ผู้ใด" (ใช้นับจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งฯ จะเป็นกี่ "คน" ก็ได้) (กริยาและอนุประโยคที่ 1) "จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้", (สันธานเชื่อมอนุประโยค) "หรือ" (กริยาและอนุประโยคที่ 2) "จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ" (กริยาแท้) "ให้" (กรรมและวลีขยาย) "ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี (สันธานเชื่อมประโยค) "และ" (อนุประโยค) ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง"	

	<u>วรรคสอง</u> <u>(อนุประโยคที่ 1)</u> "เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป" (สันธานเชื่อมอนุประโยค) "และ" <u>(อนุประโยคที่ 2)</u> "เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม" อนึ่งการวิเคราะห์หาความหมายของมาตรา 295 นี้ ควรคำนึงถึงบริบททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบด้วย คือ 1) รัฐธรรมนูญนี้ยืนยันหลักการว่า "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย" (มาตรา 3) 2) มาตรา 67 "บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย" เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดตามมาตรา 6 บุคคลจึงมีหน้าที่พิเศษที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดกว่าปกติ 3) รัฐธรรมนูญ จึงเขียนขึ้นมาอย่างง่ายๆ ตรงไปตรงมาไม่มีเงื่อนงำเพื่อให้ประชาชนอ่านได้สะดวกเข้าใจง่ายเพื่อให้ปฏิบัติตามได้ถูก การตีความจึงต้องตรงไปตรงมาไม่เล่นสำนวนหรือหาเหตุตะแบงอย่างศรีธนญชัย ดังนั้น มาตรา 291, 292 ที่สืบต่อถึงมาตรา 295 จึงมีความหมายดังนี้ 1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา 291 ซึ่งรวมถึงผู้เคยดำรงตำแหน่งแต่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ตามความหมายของมาตรา 292 มีหน้าที่ (ตามมาตรา 291) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ของตนคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ 3 ครั้ง (ตามมาตรา 292) 2) บัญชีตามวรรคหนึ่งของมาตรา 291 ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่ (อาจใช้) พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย 3) การลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องนี้คือ การแสดงความรับผิด ถ้ายื่นไม่ครบ น้อยหรือมากเกินไปก็จะเข้าลักษณะแจ้งเท็จ	

หรือปกปิดความจริงเพราะจะใช้พิสูจน์ความมีอยู่จริงในวันที่ยื่นไม่ได้ และใช้เปรียบเทียบกับการยื่นครั้งอื่นๆ ไม่ได้

4) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ เป็นการแสดงความโปร่งใส เป็นฐานใช้เปรียบเทียบและเป็นเครื่องสังวรแก่ผู้ตั้งใจจะเข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่กำลังอยู่ในตำแหน่งแล้วหรือกำลังจะพ้นไปว่าไม่ได้มีรายได้เพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา 294 ในขณะอยู่ในตำแหน่ง หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งไปแล้วไม่ถึง 1 ปี ว่าไม่ได้ไปรับผลประโยชน์เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ตนเคยดำรงอยู่ เพราะการให้ผลประโยชน์ตอบแทนอาจให้ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่ (แบบหมูไปไก่มา) หรือติดตามไปให้ผลประโยชน์กันในภายหลังก็ได้ ดังจะเห็นจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 101 และประกาศคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามความในมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 กำหนดเวลาห้ามนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว และคู่สมรส มิให้ไปดำรงตำแหน่งในวงการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ราชการเดิมถึง 2 ปี นานกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเสียอีก และมีอัตราโทษรุนแรงกว่าด้วยนอกเหนือจากการช่วยเหลือธุรกิจในขณะที่ยังอยู่ในตำแหน่งหน้าที่

5) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ นี้ต้องการให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ทั้งสามคราว (มาตรา 292) แต่ไม่มีข้อกำหนดว่าจะต้องพิสูจน์ความสุจริตหรือทุจริตของทรัพย์สินที่นำมาแสดงเพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นหากมีข้อสงสัยว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยทุจริต และไม่เกี่ยวกับระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินมา คือไม่ว่าจะได้มาก่อนดำรงตำแหน่งนานเพียงใดก็ต้องนำมาแจ้งให้ครบในวันที่ยื่นบัญชีฯ

6) การยื่นมี 2 กรณี คือ 1) ไม่ยื่น, 2) ยื่นแต่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

	หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 7) การยื่นหรือไม่ยื่นต้องประกอบด้วยความจงใจ คือ จงใจไม่ยื่นหรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้พึงสังเกตว่า คำว่า "จงใจ" ในรัฐธรรมนูญเป็นกิริยาแท้ไม่ใช่วิเศษณ์ซึ่งจะใช้ว่า "โดยจงใจ" ประกอบกริยาแท้อีกทีหนึ่ง คำว่า "จงใจ" ที่ใช้ในรัฐธรรมนูญนี้เป็นคำสามัญให้เข้าใจได้ง่าย โดยผู้ร่างตั้งใจจะไม่ใช้คำว่า "เจตนา" หรือ "การกระทำโดยเจตนา" อันเป็นวลีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ซึ่งนิยาม "การกระทำโดยเจตนา" ว่า "ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น" และไม่ใช้ คำว่า "จงใจ" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด มาตรา 420 และในที่อื่นๆ เช่นใน มาตรา 31, 111, 199 ซึ่งไม่ได้ให้คำนิยามไว้ คำว่า "จงใจ" ในรัฐธรรมนูญเป็นคำทั่วไป ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 นิยาม "จงใจ" ว่า เป็นคำกิริยา แปลว่า "ตั้งใจ, หมายใจ, เจตนา" ขณะที่พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยของราชบัณฑิตยสถาน แปล "จงใจ" ว่า Voluntary ซึ่งตรงกับ Black's Law Dictionary ซึ่งแปลในรูปคำนามว่า will และคุณศัพท์ว่า Voluntary โดยคำว่า will นอกจากจะหมายถึงพินัยกรรมแล้วยังหมายถึง Desire (ความปรารถนา), Wish (ความหวัง), และ Choice (การเลือก) ส่วนคำว่า Voluntary ทางกฎหมายหมายถึง จงใจ แต่ทั่วไป หมายถึงสมัครใจ คือ การกระทำโดยเสรีและไม่หวังผลตอบแทน รวมความว่า "จงใจ คือการกระทำที่บุคคลมีโอกาสเลือกทำหรือไม่ทำอะไรโดยสมัครใจไม่มีผู้ใดบังคับ หรือทำอย่างมีสติความสำนึกรู้ตัว และไม่ประสงค์จะได้สิ่งตอบแทน" ส่วนคำว่า "เจตนา" นั้น ศัพท์กฎหมายภาษาอังกฤษใช้ว่า Intent, Intention ซึ่งต้องมีจุดมุ่งหมาย(Purpose) ตรงกับเกณฑ์ในกฎหมายไทย 8) ข้อความที่ว่า "จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด	

	ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ" เป็นวลีควบคู่กันที่มีความหมายต่อเนื่องกัน โดยรัฐธรรมนูญมิได้แยกเป็น 2 ฐานความผิด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 34 ถึง 36 ก็มิได้แยกความหมายไว้เช่นกัน ทั้งมีอัตราโทษเท่ากัน ไม่ว่าจะทำผิดอย่างเดียวหรือสองอย่าง จึงมีความหมายตามสามัญสำนึกว่า <u>ถ้าแจ้งไม่ครบถ้วนจริงก็ต้องถือว่าแจ้งเท็จ โดยมีบางส่วนปกปิดไว้</u> เช่น นาย ก. มีเงิน 120 บาทแต่แจ้งว่ามี 100 บาท ก็เท่ากับแจ้งเท็จโดยปกปิดไว้ 20 บาท ในทางปฏิบัติพฤติกรรมบางอย่างอาจมีลักษณะแจ้งเท็จมากกว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือในทางตรงกันข้าม คือ ปกปิดมากกว่าแจ้งเท็จก็ได้ ซึ่งเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยได้ ก่อนส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามมาตรา 295 วรรคสอง โดยเฉพาะคำว่าวลีที่ว่า "ข้อเท็จจริงที่ควร แจ้งให้ทราบ" นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชอบที่จะใช้ดุลพินิจได้กว้างว่าสิ่งใดควรแจ้งสิ่งใดไม่แจ้งก็ได้ ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าไม่แจ้งเท็จไม่ปกปิดก็ไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ ดังกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐานที่ผู้ถูกร้องอ้างถึง 9) คำว่า "จงใจ" ตามคำอธิบายในข้อ 7 ก็เพียงพอที่จะใช้วินิจฉัยได้แล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจ หรือความประสงค์ต่อผล หรือการพิสูจน์ว่าใครได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุให้มีการพิสูจน์ความจงใจ ว่ายื่น หรือ ไม่ยื่นฯ เพื่ออะไร แต่ต้องการให้แสดงความมีอยู่จริง ถ้าผู้ยื่นแสดงรายการด้วยตนเองและตนเองลงลายมือชื่อรับรองขาดหรือเกินจากที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นก็แสดงว่าจงใจแจ้งเท็จหรือปกปิดสิ่งที่ควรแจ้งได้แล้ว การที่ ป.ป.ช. พยายามพิสูจน์ว่ามีเหตุจูงใจหรือมีผลประโยชน์ได้เสียด้วยนั้นเป็นความพยายามหาหลักฐานมาประกอบข้อกล่าวหาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของ ป.ป.ช. เองเท่านั้น ไม่ใช่องค์ประกอบของการพิจารณาคำว่า "จงใจ" แจ้งเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบในชั้นศาลรัฐ	

	ธรรมนูญ ซึ่งในตัวบทมิได้กำหนดให้นำมาเสนอแต่อย่างใด 10) ส่วนคำว่า "พ้นจากตำแหน่ง" ในมาตรา 295 มีใช้อยู่ 3 ตำแหน่งคือ 1) "พ้นจากตำแหน่ง <u>นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น</u>ตามมาตรา 292" เป็นการพ้นเมื่อผู้นั้นยินยอมออกจากตำแหน่งไปเอง ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอม ป.ป.ช. ต้องเข้ามาตรวจสอบและส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้นการนับวันพ้นจากตำแหน่งจึงต้องนับวันที่พ้นจากตำแหน่งจริง (ลุกจากเก้าอี้) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหลังวันที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินสั่งให้พ้น 2) "(พ้นจากตำแหน่ง) ..... <u>นับแต่วันที่ตรวจพบ</u>ว่ามีการกระทำดังกล่าว" กรณีเช่นนี้ มีทางตีความได้ 3 ทางคือ (1) วันที่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ตรวจพบ, (2) วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าแจ้งเท็จหรือปกปิดฯ, (3) วันที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณากรณีที่นำมาร้องและตัดสินชี้ขาด แต่กรณี "สั่งให้พ้น" จะไม่เกี่ยวกับการนับระยะเวลา 5 ปี เพราะไม่ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้พ้นจากตำแหน่งในวันใดผู้นั้นก็ยังอาจ "นั่งอยู่ในตำแหน่ง" ต่อไปอีกระยะหนึ่ง 3) ดังนั้นการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จึงต้องเป็นวันที่ ผู้นั้นลุกออกจากเก้าอี้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่จริง จึงจะตรงกับลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งอนุประโยคสุดท้าย ในกรณีของนายประยุทธ วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาคือวันที่ 22 มีนาคม 2542 **ความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามคำร้องคำแถลงแก้ข้อกล่าวหา และรวมคำให้การต่าง ๆ** 1) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบรายการทรัพย์สินของนายประยุทธ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ว่ามิได้แจ้งให้ครบทั้ง บัญชีเงินฝาก ตั๋วเงิน ที่ดิน และทรัพย์สินอื่นๆ อีกมากมาย ในกรณีของคู่สมรสสิ่งที่มิได้แจ้งมีมากกว่าสิ่งที่แจ้งเสียอีก (ดูหลักฐานข้างต้น) 2) คู่สมรสให้การต่อศาลในขณะออกนั่งพิจารณาว่า สมุดเงิน	

	ฝากของนายประยุทธหลายบัญชี นั้น นายประยุทธเก็บไว้เอง (นายประยุทธชี้แจง ป.ป.ช. เพียงบัญชีเดียว) นอกจากสมุดฝากที่วางไว้เรี่ยราดตนจึงเก็บให้ ส่วนทรัพย์สินของตนและบุตรนั้น ตนทำตามคำแนะนำของมารดามิให้แจ้งให้สามีทราบทั้งหมด เพื่อป้องกันตัวเองและบุตร มิให้สามีนำไปใช้จ่ายทางธุรกิจ และการเมือง ซึ่งมีความเสี่ยงสูง 3) การที่ผู้ถูกร้องจัดการซื้อหาที่ดินไว้ รวมถึง 9 แปลง แต่อ้างว่าไม่ทราบเลย นั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้แน่นอน เพราะการจัดการซื้อที่ดินแต่ละแปลงมีขั้นตอนมาก ทั้งโดยปกติผู้มีที่ดินแม้จะน้อยมากเพียงใดก็จะรู้สำนึกอยู่เสมอ จึงเป็นการยืนยันว่า นายประยุทธ มิได้แจ้งความจริงในส่วนทรัพย์สินของตนเอง โดยเฉพาะที่ดินซึ่งตนเองไปซื้อหามาถึง 9 แปลง แต่มิได้นำมาแจ้งเลย ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น ภรรยายืนยันเองว่าไม่ได้แจ้งทั้งหมด และผู้ถูกร้องมิได้พยายามคาดคั้นขอมาทั้งที่น่าจะรู้ว่า ภรรยามีทรัพย์สินอื่นๆ อีกมาก ผู้ถูกร้องจึงนำรายการทรัพย์สินเพียงบางส่วนมาแสดงแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งเอกสารประกอบของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อย่างครบถ้วน ณ วันที่ยื่น ไม่เกี่ยวกับว่าทรัพย์สินมีมาแต่เดิม หรือจะเกี่ยวกับหาประโยชน์หรือไม่ ผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ซึ่งต้องถูกลงโทษสองสถาน แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว จึงเหลือโทษเพียงสถานเดียว คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2543 สำหรับข้อโต้แย้งข้ออื่นๆ นั้นเห็นว่าไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา 295 ตามคำร้อง อย่างไรก็ดีหลายประเด็นก็ได้ให้ความเห็นไว้ในความเห็นเบื้องต้นแล้วส่วนประเด็นอื่น ๆ ได้ตรวจสำนวนแล้วเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ร้องรับฟังได้มากกว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องในทุกประเด็น	

13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) ผู้ถูกร้องรับว่า ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามที่ผู้ร้องกล่าวหา แต่ต่อสู้ว่าไม่ได้จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 2) ในเบื้องต้นจะพิจารณาคำว่า "จงใจ" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 มีความหมายอย่างไร แต่ก่อนที่จะอธิบายความหมายดังกล่าว ขอกล่าวถึงแนวความคิดและหลักการซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด 10 ส่วนที่ 1 ซึ่งว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อประกอบการพิจารณาความหมายของถ้อยคำดังกล่าว ดังนี้ แนวความคิดดังกล่าวมีว่า ในการตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งหรือไม่ จะต้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้น ในระหว่างดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบดังกล่าวจะต้องให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 กรณีเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่ 2 กรณีพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม กรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี หากในการตรวจสอบพบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็แสดงว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นนั้น ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งจะต้องดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน ตามที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 ก็เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีดังกล่าวในระหว่างที่ดำรงตำแหน่ง	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ อันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

	ทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 จึงบัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีดังกล่าวแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีฯ ทั้งสามครั้ง และเพื่อให้การบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา 292 ได้ผลดี มาตรา 295 จึงได้วางบทกำหนดโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การตรวจสอบเบื้องต้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 293 วรรคสามว่า "ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว" ดังนั้น ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะหากทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อคณะกรรมการดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่มีอยู่จริง การตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะไม่ได้ผล และหากไม่มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา 292 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐภายใต้หมวด 10 ส่วนที่ 1 ก็จะล้มเหลว ฉะนั้น การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ได้วางบทกำหนดโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือที่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติตามมาตรา 291 และมาตรา 292 อย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นและโดยถูกต้องดังนั้น	

	คำว่า "จงใจ" ตามมาตรา 295 วรรคหนึ่ง จึงหมายถึง เจตนาธรรมดาหรือเจตนาตามความหมายทั่วไป ฉะนั้น เพียงผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ รู้ว่า ตนมีทรัพย์สินหรือหนี้สินใดแล้วไม่แสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น ก็ถือว่าเป็นการกระทำด้วยความจงใจแล้ว คำว่า "เจตนา" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 จึงมิใช่ "เจตนาพิเศษ" ดังที่ผู้ร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพราะในขั้นตอนแรกนั้น การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 293 วรรคสาม หลังจากนั้น จึงจะตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่นบัญชีฯ ที่ยื่นกรณีพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 294 ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจพบว่า ผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ 3) เมื่อได้ทราบความหมายของคำว่า "จงใจ" แล้ว จะได้วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ โดยแยกพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป ดังนี้ 3.1) กรณีไม่แสดงรายการเงินฝากของผู้ถูกร้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ฝากเงินในบัญชีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินจำนวน 9 บัญชี และเป็นเจ้าของตั๋วสัญญาใช้เงินมีมูลค่าทั้งสิ้น ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 เป็นเงินทั้งสิ้น 26,885,240.99 บาท ผู้ถูกร้องย่อมรู้ว่า ตนมีทรัพย์สินดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินเหล่านั้นไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ยื่นต่อผู้ร้อง ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวต่อผู้ร้อง 3.2) กรณีไม่แสดงรายการที่ดินของผู้ถูกร้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง	

	พิจารณาแล้ว ที่ดินทั้ง 9 แปลงนี้ เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถูกร้อง จึงเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ถูกร้องจะไม่รู้ว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว เพราะแม้ว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องจะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าวมาตั้งแต่ต้นก็ตาม แต่การรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขายที่ดิน ผู้โอนและผู้รับโอนกรรมสิทธิ์จะต้องไปทำนิติกรรมและจดทะเบียนการโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานทะเบียนที่ดิน ถ้าผู้ร้องไม่อาจไปดำเนินการด้วยตนเองได้ ก็จะต้องทำหนังสือมอบอำนาจให้ผู้แทนไปดำเนินการ ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้ว่า ตนเองมีที่ดินดังกล่าวแม้จะมิได้ไปทำนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ด้วยตนเองก็ตาม ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่รู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าวย่อมรับฟังไม่ได้ การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการที่ดินจำนวน 9 แปลง ไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกร้องรู้ว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินเหล่านั้น จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นแสดงรายการที่ดินดังกล่าวต่อผู้ร้อง 3.3) กรณีไม่แสดงรายการรถยนต์จำนวน 3 คัน ของผู้ถูกร้อง พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ได้แก่ รถยนต์เก่าจำนวน 3 คัน ดังกล่าว น่าจะเกิดจากความหลงลืมของผู้ถูกร้อง จึงฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ 3.4) กรณีไม่แสดงรายการเงินฝากและที่ดินของคู่สมรสและเงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พิจารณาแล้ว จากคำเบิกความของผู้ถูกร้องและคู่สมรสดังกล่าวข้างต้น ฟังข้อเท็จจริงได้ว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งรายการเงินฝากในธนาคารในชื่อของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในส่วนที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีที่ยื่นต่อผู้ร้องให้ผู้ถูกร้องทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่ามีทรัพย์สินของภรรยาและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนอกเหนือจากที่ได้ยื่นต่อผู้ร้องด้วย เหตุนี้จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัย	

	ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนที่มีอยู่ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 ดังต่อไปนี้ (1) เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 26,885,240.99 บาท (2) ที่ดินของผู้ถูกร้องจำนวน 9 แปลง ฉะนั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ในกรณีที่ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่เมื่อใด และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่เมื่อใด พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" จะเห็นได้ว่า การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 295 วรรคหนึ่ง มี 2 กรณี คือ (1) กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กรณีนี้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ครบกำหนดที่ต้องยื่นตามมาตรา 292 และผู้นั้นต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (2) กรณีจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อ	ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบ

ความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีนี้รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าวและต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

สำหรับกรณีตาม (1) ไม่มีปัญหาในการนับเวลาห้าปีที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เพราะมาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 กล่าวคือ ผู้นั้นต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ห้าปีนับแต่วันที่ครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

แต่สำหรับกรณีตาม (2) คือกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น มีปัญหาในการตีความดังนี้

ก. ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังคงดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงวันที่ตรวจพบว่าผู้นั้นจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีนี้การพ้นจากตำแหน่งก็ถือเอาวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าวได้ คือ วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ

ข. ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่าผู้นั้นจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ มีปัญหาว่า การต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีจะนับตั้งแต่วันใด คือวันที่พ้นจากตำแหน่งก่อนวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว (ในกรณีที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นไปก่อน) หรือวันที่ตรวจพบการกระทำนั้น (ในกรณีที่ผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งอยู่ในที่ตรวจพบ) ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 295 วรรคหนึ่ง น่าจะหมายถึงการพ้นจากตำแหน่งที่เป็นโทษ ดังนั้น หากนับเวลาห้าปีนับแต่วันที่

	พ้นจากตำแหน่งที่มิใช่การลงโทษน่าจะไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งไม่สมเหตุสมผล (rational) เพราะจะทำให้ระยะเวลาที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองลักลั่นกันระหว่างผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าวกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งตลอดมาจนถึงวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว ดังนั้น ถ้าจะตีความให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก็น่าจะตีความว่า ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่จะตรวจพบว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จฯ สภาพไม่เปิดช่องให้ลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งได้ ก็คงมีเพียงโทษที่เป็นส่วนควบ คือ การต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ ก็ต้องนับเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจ พบว่ามีการกระทำดังกล่าว ดังนั้น ในประเด็นนี้ ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงเห็นว่า เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนที่จะตรวจพบว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงไม่มีกรณีที่ต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 295 คงมีแต่กรณีที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว ฉะนั้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) ปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่จะเข้าตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ผู้ถูกร้องอ้างทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิด เป็นผลร้าย และเป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนาซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง ที่ว่า "กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การ	ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จ

	กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ ในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น" และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดก็ให้ความหมายว่า "จงใจ" หมายความถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 คำว่า "จงใจ" ไม่ยื่นบัญชีฯ หรือ "ปกปิด" และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 34 คำว่า "ผู้ใดจงใจไม่ยื่น บัญชีฯ" ไม่ได้อาศัยเจตนาธรรมดาต้องมีมูลเหตุจูงใจ กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือร่ำรวย ผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง หรือผู้อื่น ผู้ถูกร้องไม่ได้มีมูลเหตุจูงใจในการที่ไม่แจ้งบัญชีฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงไม่เข้าตามเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ..... ฯลฯ" พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 295 บัญญัติไว้ในหมวด 10 ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ต้องการให้ผู้ที่จะเข้าสู่การใช้อำนาจรัฐแสดงถึงความบริสุทธิ์และโปร่งใส เพื่อพิจารณาประกอบมาตรา 292 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีฯ (1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง (3) ..... จะเห็นได้ว่า การยื่นบัญชีฯ ต้องทำโดยรีบด่วน ทำให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า ในกรณีเข้ารับตำแหน่งต้องแสดงความบริสุทธิ์ในโอกาสแรก และเพื่อประโยชน์ที่จะตรวจสอบในภายหลังร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ ในช่วงเวลาที่สั้นเช่นนี้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการ	จริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

	เมืองย่อมไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่ได้ การยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 จึงอาศัยเจตนาธรรมดา คือ เพียงแต่รู้ หรือสำนึกในการกระทำก็เพียงพอแล้ว ไม่จำต้องอาศัยเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจแต่อย่างใดสำหรับกรณีปัญหาว่ามีเจตนาทุจริตหรือมีมูลเหตุจูงใจแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้หรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาตามมาตรา 294 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป" ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้ร้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินแล้วพบว่า ร่ำรวยผิดปกติ อันมาจากการใช้อำนาจหน้าที่ตำแหน่งทางการเมือง มาตรา 295 เป็นเพียงความรับผิดขั้นแรกที่ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงฯ 2) ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 หรือไม่ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้องคราวเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา 291 (1) เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2540 และผู้ร้องได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินที่ยื่น ดังกล่าวแล้ว พบว่ามีรายการที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ซึ่งผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีฯ คือ (1) ทรัพย์สิน ของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วยเงินฝาก 9 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 1 ฉบับ ที่ดิน 9 แปลง รถยนต์ 3 คัน (2) ทรัพย์สินคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก 23 บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ ที่ดิน 21 แปลง บ้านพักอาศัย 1 หลัง (3) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะประกอบด้วยเงินฝาก 1 บัญชี และที่ดิน 2 แปลง	

	พิจารณาแล้ว เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ผู้ถูกร้องอ้างว่าคู่สมรสเก็บไว้ จึงไม่ทราบว่ามีอยู่กี่บัญชี และมีเงินอยู่จำนวนเท่าใด แต่ตามคำเบิกความของคู่สมรสกลับได้ความว่าบัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง มีบางบัญชีอาจอยู่กับคู่สมรส ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงขัดแย้งกัน ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ เชื่อว่า บัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง และทราบถึงการเคลื่อนไหวไม่ว่าจากการประกอบธุรกิจที่ต้องติดต่อกับธนาคาร หรือธนาคารแจ้งให้ทราบตามประเพณีปฏิบัติของธนาคาร สำหรับทรัพย์สินที่เป็นที่ดินนั้นมีเอกสารเป็นหลักฐานได้มาโดยการซื้อขาย การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมผู้ถูกร้องต้องดำเนินการเอง หากไม่ดำเนินการเองก็ต้องมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นทำแทน ซึ่งต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือทุกครั้ง ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่ามีอยู่อย่างไร ตั้งอยู่ที่ไหนมีเนื้อที่มากน้อยเพียงใด เกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรสเป็นบัญชีเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงิน บ้านและที่ดิน และทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีบัญชีเงินฝากและที่ดินนั้น ผู้ถูกร้องอ้างว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องเก็บรักษาและดูแล ไม่กล้าถาม เพราะกลัวภริยา พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นสามีภริยากันต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน ย่อมทราบถึงฐานะและความเป็นอยู่ของกันและกันทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจขนาดใหญ่โดยมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่าง ๆ เช่น บริษัทกาแฟผงไทย จำกัด บริษัทพีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักท์ จำกัด บริษัทไทยน็อคซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัทไทยฟิล์มอินดัสตรี จำกัด ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัทคู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัทไทยคอปเปอร์ อินดัสตรีฯ และบริษัทไทยน็อคซ์ สตีลฯ ย่อมต้องติดต่อปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ เชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบว่า คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีทรัพย์สินอยู่มากน้อยเพียงใด ทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ไม่ว่าจะเป็นเงินฝากตั๋วสัญญาใช้เงิน บ้าน และที่ดินมีมูลค่าจำนวนมาก การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ คือจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	

	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> 1) การนับเวลากรณีพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "...ฯลฯ...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" แยกพิจารณาดังนี้ ตามมาตรา 292 กำหนดวันต้องยื่นบัญชีฯ ไว้ 3 ครั้ง คือ 1. ครบสามสิบวัน หลังจากเข้ารับตำแหน่ง 2. ครบสามสิบวัน หลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง 3. ครบสามสิบวัน หลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี ซึ่งคำว่า "วันที่พ้นจากตำแหน่ง" ถ้อยคำตอนแรกของมาตรา 295 วรรคหนึ่ง หมายถึงวันใดนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีจงใจยื่นบัญชีฯ อันเป็นเท็จฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว ซึ่งตามมาตรา 301 (4) ให้ผู้ร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความมีอยู่จริงและความถูกต้องของบัญชีฯ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 291 ได้ยื่นไว้ในกำหนดเวลาตามมาตรา 292 ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่งของถ้อยคำตอนแรก จึงต้องนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว คือ วันที่ผู้ร้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 3) ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยเป็นข้อสุดท้าย คือ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น "วันที่พ้นจากตำแหน่ง" ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา 295 วรรคหนึ่ง หมายถึงวันใดนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มีสองกรณี กล่าวคือ 1. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าจงใจตามมาตรา 295 ต้องพ้นจากตำแหน่งในวันครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว 2. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไป มิใช่พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง เช่น ลาออก หรือครบวาระการดำรงตำแหน่ง เป็นต้น	ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นเวลาห้าปีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

	ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ไม่สามารถบังคับให้พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ที่ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่แสดงความสุจริตในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตรงความเป็นจริงต้องพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ส่วนกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง แต่พ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือการยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) และกรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีตามมาตรา 292 วรรคสอง จึงไม่อาจให้พ้นจากตำแหน่งอีกได้ การที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม ประกอบมาตรา 323 เป็นการพ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไปก่อนหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 22 มีนาคม 2543 ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง ดังนั้น วันที่เริ่มนับการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ คือ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามผู้ถูกร้องมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 เป็นเวลาห้าปีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19/2544 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 12 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด			**คำวินิจฉัย** นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง	
	จงใจ	ไม่จงใจ	ยกคำร้อง	นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา	นับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบ	ไม่วินิจฉัย	จงใจ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ส.ว. (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ยกคำร้อง / ไม่จงใจ (ชอบด้วย รธน.)
1. นายประเสริฐ นาสกุล	✓			✓			✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓			✓	
3. นายจุมพล ณ สงขลา☆	-	-	-	-	-	-	-	-
4. พลโท จุล อติเรก	✓			✓			✓	
5. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์			✓			✓		✓
6. นายผัน จันทรปาน	✓			✓			✓	
7. นายมงคล สระฏัน	✓				✓		✓☆☆	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓	✓		✓☆☆	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓			✓	
รวม	12	0	1	10	2	1	12	1

☆ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

☆☆5 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ
0010542

NITITHAM PUBLISHING HOUSE
(Advanced Law Books Publisher)
187/60-61 Mahardthai Unique Homes Soi Ladprao 122
Ladprao Rd., Kwaeng Wungtonglarng,
Bangkapi, Bangkok 10310, Thailand
Tel. (662)(02)934-0259-61, Fax. (662)(02)934-0264
E-mail : info@nititham.com

ISBN : 974-203-204-1
9 789742 032043
308.00 บาท